

MALATYA İLİ SOSYAL ANALİZ ÇALIŞMASI

Adem SOLAK

Editör

Prof. Dr. Yahya Mustafa KESKİN
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Emin BABACAN
Yrd. Doç. Dr. Hasan Hüseyin TAYLAN
Doç. Dr. Fatih YARDIMCIOĞLU
Yrd. Doç. Dr. Hasan TOPBAŞ
Doç. Dr. Vahap ÖZPOLAT
Doç. Dr. Nurten SARGIN
Doç. Dr. İsmail BARIŞ

Prof. Dr. Hacer TOR
Prof. Dr. Metin IŞIK
Prof. Dr. Enver SARI
Doç. Dr. Yusuf GENÇ
Doç. Dr. Erdal YILDIRIM
Doç. Dr. Ali Haydar ŞAR
Uzm. Nurettin KONAKLI
Doç. Dr. Şükrü ADA

MALATYA İLİ SOSYAL ANALİZ ÇALIŞMASI

HEGEM Vakfı

2017

HEGEM Yayınları : 65

MALATYA İLİ SOSYAL ANALİZ ÇALIŞMASI

Editör: Adem SOLAK

ISBN: 978-975-2489-02-8

2017, Ankara

Baskı:

HERMES OFSET

www.hermesofset.com.tr

Büyük Sanayi 1. Cad. No: 105 İskitler

0312 384 34 32 Ankara

Bu eser, ilgililere ücretsiz dağıtılmak üzere basılmıştır.

MALATYA İLİ SOSYAL ANALİZ ÇALIŞMASI
bir araştırma projesi olarak, Fırat Kalkınma Ajansı
tarafından finanse edilmiş ve 2015-2016 yılları
sürecinde Şiddetle Mücadele Vakfı tarafından
yürütülmüştür.

Raporun içeriğinden Şiddetle Mücadele Vakfı ve
çalışmada Vakıf adına yer alan “ortak yazarlar”
sorumlu olup, her tür veri, analiz ve hükümler
Fırat Kalkınma Ajansının ya da başka bir kurumun
görüşlerini yansıtmamaktadır.

İÇİNDEKİLER

TABLO LİSTESİ.....	VII
GRAFİK LİSTESİ.....	XIII
SUNUŞ	1
1. BÖLÜM: GİRİŞ	3
1.1. Konu ve Amaç.....	3
1.2. Önem.....	3
1.3. Yöntem ve Teknik.....	4
2. BÖLÜM: DEMOGRAFİK YAPI	11
2.1. Nüfus Yapısı ve Nüfus Dinamikleri	11
2.1.1. Yaş ve Cinsiyet.....	12
2.1.2. Medeni Durum	16
2.1.3. Nüfusun Artış Hızı	18
2.1.4. Doğurganlık Oranı	21
2.1.5. Nüfus Yoğunluğu.....	24
2.1.6. Kırsal ve Kentsel Nüfus Kentleşme Oranı.....	25
2.2. Hane Halkı Yapısı	30
2.2.1. Hane Halkı Büyüklüğü (Ailedeki Birey Sayısı).....	30
2.2.2. Çocuk Sayısı /5 Yaş Altı Çocuk Sayısı	31
2.3. Göç	31

3. BÖLÜM: SOSYAL YAPI.....	43
3.1. Eğitim.....	43
3.1.1. Malatya İli Nüfusunun Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı.....	43
3.1.2. Okullaşma Oranları.....	44
3.1.3. Malatya'da İlköğretimde (İlkokul ve Ortaokul) Okullaşma.....	45
3.1.4. Malatya'da Ortaöğretimde Okullaşma.....	47
3.1.5. Eğitim Kademelerine Göre Nicel Durum (2010-2015).....	48
3.1.6. Okul Başına Düşen Öğretmen-Öğrenci-Derslik Durumu.....	48
3.1.7. Lise Öğrencilerine Yönelik Anket Araştırması.....	49
3.2. Adalet, Suç ve Güvenlik.....	61
3.2.1. Malatya İlinin 10 Suç Faktörü Üzerinden Analizi.....	63
3.2.2. Malatya İlinde Çocuk Mükerrer Suçluluğu.....	70
3.2.3. HEGEM Çocuk Mağduriyeti Haritası Çalışmasında Malatya.....	72
3.2.4. HEGEM Çocuk Suçluluğu Haritası Çalışmasında Malatya.....	74
3.2.6. Adalet Verileri Bağlamında Gençlik Durum Anketi.....	79
3.3. Sağlık Göstergeleri.....	80
3.3.1. Kamu ve Özel Sektör Hastaneleri Yatak ve Kapasiteleri.....	81
3.3.2. Sağlık Hizmetlerindeki İnsan Kaynağı.....	84
3.3.3. Kişi Başına Düşen Sağlık Personeli.....	86
3.3.4. Sağlık Harcamalarına Ayrılan Kaynak.....	87
3.3.5. Sağlık Güvencesi Kapsamındaki Nüfus.....	88
3.3.6. İlde/Bölgede Yaygın Hastalıklar ve Risk Durumu.....	91
3.3.7. Madde Bağımlılığı ve Alkol Kullanımı.....	92
3.3.8. Ruhsal Sağlık ve İntihar.....	95
3.4. Sosyal Yardımlar ve Sosyal Hizmetler.....	100
3.4.1. İlde Dağıtılan Sosyal Yardım Rakamları.....	101
3.4.2. Sosyal Yardım Algısı.....	107
3.4.3. Sosyal Hizmetler.....	114

3.5. Sosyal Örgütlenme ve Sivil Toplum Kuruluşları	125
3.5.1. Dernekler ve Vakıflar: Faaliyetleri ve Bunlara Üyelik Durumu	129
3.5.2. Sendikalar, Faaliyetleri ve Bunlara Üyelik Durumu.....	131
4. BÖLÜM: KÜLTÜREL YAPI	133
4.1. Kültürel Faaliyetler ve Kapasite.....	133
4.1.1. Kültürel Faaliyetler.....	133
4.1.2. Tarihi ve Kültürel Kapasite.....	134
4.2.1. Medya ve Medya İlişkileri.....	135
4.2.2. Sportif Faaliyetler ve Katılma Durumu.....	139
4.2.3. İç ve Dış Seyahat/Geziler	139
5. BÖLÜM: SİYASAL YAPI.....	141
5.1. Siyasiler Partiler ve Üyelikler	141
5.2. Seçime Katılma Durumları ve Siyasi Partilerin Oy Oranları	141
5.3. Siyasal Tercihler ve Oy Verme Davranışları	142
5.4. Kimlik ve Aidiyet	143
5.4.1. Kimliğin İfade Edilişi.....	145
5.4.2. Dini ve Siyasi Kimlikler.....	146
5.5. Konuşulan Dil veya Lehçeler.....	148
5.6. Kentte Yaşamdan Memnuniyet Durumu	149
5.7. Belediye Hizmetlerinden Memnuniyet Durumu	151
5.8. Ülkenin en Önemli Sorununu Tanımlama Biçimi	153
5.9. Çözüm Süreci Desteği ve Süreçten Beklentiler	154
5.10. Zirve Kitabevine Yapılan Saldırısı Değerlendirme Biçimi	158

6. BÖLÜM: EKONOMİK YAPI	159
6.1. Temel Ekonomik Göstergeler: İşgücü ve İstihdam	159
6.1.1. <i>Malatya'nın Sosyoekonomik Göstergeleri.....</i>	<i>160</i>
6.1.2. <i>Malatya Ekonomisinin Sektörel Dağılımı</i>	<i>162</i>
6.2. Malatya'da İstihdam ve İşsizlik	163
6.2.1. <i>Türkiye'de Durum</i>	<i>163</i>
6.2.3. <i>Tarım – Tarım Dışı İstihdam.....</i>	<i>167</i>
6.2.4. <i>İşsizlik</i>	<i>168</i>
6.3. TRB1 Bölgesinde ve Malatya'da Yoksulluk Durumu	169
6.4. İldeki Girişimci ve Yatırımcı Profili	173
6.4.1. <i>İlde Yatırım Ortamını Etkileyen Belirleyici Unsurlar</i>	<i>177</i>
6.4.2. <i>Girişimci/Yatırımcının İli Tercih Etme Sebepleri.....</i>	<i>179</i>
6.4.3. <i>Devlet Destek ve Teşviklerine Karşı Yaklaşımlar</i>	<i>180</i>
6.5. İlin Kalkınmasına Yönelik Değerlendirmeler	181
6.5.1. <i>Kalkınmanın Önündeki En Önemli Engeller</i>	<i>181</i>
6.5.2. <i>Kalkınmayı Sağlayacak En Önemli Potansiyeller</i>	<i>182</i>
6.5.3. <i>Kalkınmada İlin En Önemli Sorunları</i>	<i>183</i>
6.5.4. <i>İl İçin Son Yıllarda Yaşanan En Olumlu Gelişmeler/Yatırımlar.....</i>	<i>183</i>
6.5.5. <i>İnönü Üniversitesinin İlin Kalkınmasındaki Rolü.....</i>	<i>184</i>
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	187
Sonuç	187
Öneriler	202
KAYNAKLAR.....	213

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Malatya Odak Grup Görüşme Listesi	6
Tablo 2: Katılımcıların Demografik Özellikleri	8
Tablo 3: 2007-2015 Yılları Arası Malatya Nüfusu ve Nüfus Artış Hızı.....	12
Tablo 4: 2007-2015 Yılları Arasında Malatya'daki Kadın Erkek Malatya..... Nüfusu ve Artış Hızı	13
Tablo 5: 2015 yılı Malatya'nın İlçelere Göre Malatya Nüfus Dağılımı.....	14
Tablo 6: 2015 Yılı Malatya Nüfusunun Yaş Gruplarına	15
Göre Dağılımı ve Yüzde Oranı	
Tablo 7: Malatya'nın 2008-2015 Yılları Arasındaki Nüfus Artış Hızı	19
Tablo 8: TÜİK Malatya Bölge Müdürlüğü Sayılarla Türkiye	19
(Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli) Ocak 2016	
Tablo 9: Türkiye ve TRB 1 Bölgesi (Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli)	24
2012-2015 Kaba Ölüm Hızı %	
Tablo 10: 2015 yılı Malatya İlçelerindeki Nüfusun Cinsiyete Göre Dağılımı	28
Tablo 11: Araştırmaya Katılanların Yerleşim Yerlerine Göre Dağılımı	28
Tablo 12: Nüfus Artış Hızı.....	29
Tablo 13: Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre Nüfus - 2014	31
Tablo 14: TRB1 Bölgesi (Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli)	33
2013-2015 yılları arasındaki göç hızı	
Tablo 15: Malatya'nın 2008-2014 Yılları Arasında Aldığı Verdiği Göç.....	33
ve Göç Farkı	
Tablo 16: Malatya'nın 2015 Yılında Göç Verdiği ve Aldığı İlk 5 İl	34
Tablo 17: Göç Sorunları.....	41

Tablo 18: Göç Sonrası Yaşam	41
Tablo 19: 15 Yaş Altı Temel Eğitim Durumu	43
Tablo 20: 15 Yaş Üstü Temel Eğitim Durumu	44
Tablo 21: Malatya’da Okulöncesi Eğitimde Okullaşma Oranları (2015-2016)	44
Tablo 22: İlköğretimde Okullaşma Oranları (2015-2016)	46
Tablo 23: Ortaöğretimde Okullaşma Oranları (2015-2016)	47
Tablo 24: Okul Başına Düşen Öğretmen-Öğrenci-Derslik Durumu	48
Tablo 25: Ebeveyn Şiddetine Maruz Kalma	50
Tablo 26: Kardeş Şiddetine Maruz Kalma	51
Tablo 27: Kardeşe Şiddet	52
Tablo 28: Öğretmen Şiddetine Maruz Kalma	52
Tablo 29: Anne Öfkesi	53
Tablo 30: Baba Öfkesi	53
Tablo 31: Öfkeli Davranış	54
Tablo 32: Çocuklukta Kavgaya Karışma Durumu	54
Tablo 33: Kendine Zarar Verme	55
Tablo 34: Delici-Kesici Alet Taşıma	55
Tablo 35: Sıkıntıların Paylaşıldığı Kişi	56
Tablo 36: Okul Ortamlarındaki Duygu Durumu	56
Tablo 37: Anlaşmazlık Çözümü	57
Tablo 38: Şiddete Uğrama Korkusu	57
Tablo 39: Trafik Korkusu	58
Tablo 40: Anlamsızlık ve Kararsızlık Duygusu	58

Tablo 41: İntihar Duygusu.....	59
Tablo 42: Engelli Durumu.....	59
Tablo 43: Cinsel Tacize Tanıklık	60
Tablo 44: Nefret Hissi.....	60
Tablo 45: Toplam Olay Sayılarının 15+Nüfusa Oranı (CBS 2014).....	64
Tablo 46: İllere Göre Toplam Olay Artışı (CBS 2008-2014).....	64
Tablo 47: Faili Meçhul Olay Toplam Olay Oranı (CBS 2014)	65
Tablo 48: Faili Meçhul Olay Artışı (2010'dan - 2014'e).....	65
Tablo 49: Ceza Mah. Erkek Sanık / Erkek Nüfusa Oranı (2014)	66
Tablo 50: Şahsa Karşı Suç / Mağdur Çocuk Oranı (2012)	66
Tablo 51: TRBL Bölgesi Çocuk Mağdur / Ç Nüfusa Oranı (CBS 2012).....	67
Tablo 52: TRBL Bölgesi Çocuk Mağduriyeti Artışı (CBS 2008-2010).....	67
Tablo 53: Kadın Mağdur %Artış (CBS 2011-2013).....	68
Tablo 54: Cinsel Suç Şahsa Karşı Suç Oranı (2011-12-13).....	68
Tablo 55: TRBL Bölgesi Çocuklara Karşı Cinsel Suç Artışı.....	69
Tablo 56: Çocuk Fail Yetişkin Fail Oranı (2012).....	69
Tablo 57: Uyuşturucu Suç Şahsa Karşı Suç Oranı (2013)	70
Tablo 58: Çocuk Mükerrer Suç Oranı (2010).....	70
Tablo 59: Malatya Çocuk Mağduriyeti Analizleri.....	72
Tablo 60: Malatya Çocuk Mağduriyeti Nitelik Analizleri	73
Tablo 61: Malatya Çocuk Mağduriyeti Nitelik Analizleri (2008-09-10).....	73
Tablo 62: Üç Faktöre Göre Malatya'nın Çocuk Suçluluk Düzeyi Analizi	74
Tablo 63: Malatya Çocuk Suç Nitelik Analizi: Çocuk Suç Türleri	76

Tablo 64: Malatya 2010 Genel Suç Haritası.....	77
Tablo 65: Öldürme, Yaralama / Toplam Suç Oranı (2013).....	78
Tablo 66: Şahsa Karşı Şiddet Suçları (2011-12-13).....	78
Tablo 67: Yıllara Göre Malatya Nüfusu.....	82
Tablo 68: TRB1 Bölgesi'nde Sağlık Personeli Başına Düşen Kişi Sayısı.....	82
Tablo 69: Malatya ve TRB1 Bölgesi'nde Sağlık Personeli Sayısı (2012-2016).....	85
Tablo 70: Malatya'da Sağlık Personeli Başına Düşen Kişi Sayısı (2016).....	86
Tablo 71: Sağlık Harcamalarına Ayrılan Kaynak 1999-2015.....	87
Tablo 72: Sosyal Güvence Durumu.....	88
Tablo 73: Malatya İli Sosyal Güvenlik Kapsamı.....	90
Tablo 74: Ailelerde İntihara Teşebbüs Etme Durumu (Son On Yıl).....	98
Tablo 75: İntihar Vakaları.....	98
Tablo 76: İntihar Eğilimi ve Suç İşleme/Mağduriyet Durumu.....	99
Tablo 77: Yaşam Hakkındaki Düşünceleri.....	100
Tablo 78: Malatya İli Sosyal Yardımlardan Faydalanan Hane..... ve Kişi Sayısı (Genel)	102
Tablo 79: Malatya İli Düzenli ve Süreli Sosyal Yardımlar.....	103
Tablo 80: Malatya Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarından..... Yapılan Yardımlar (2013, 2015)	104
Tablo 81: Ücretsiz Ders Kitabı ve Eğitim Materyali Yardımları (2011-2016).....	105
Tablo 82: 2015 yılı Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü Sosyal Yardımları ...	106
Tablo 83: Yardım Alınan Kuruluşların Dağılımı.....	109
Tablo 84: ASP İl Müdürlüğü Bünyesinde Hizmet Veren Kuruluşlar.....	116
Tablo 85: ASP Malatya İl Müdürlüğüne Verilen Hizmetler.....	118

Tablo 86: ALO 183 hattıyla Gelen İhbar Durumu (2015 yılı).....	119
Tablo 87: Sosyal Hizmet Merkezi Hizmetleri	121
Tablo 88: Suça Sürüklenen Çocuklara Yönelik Faaliyetler	123
Tablo 89: Çocuklara Yönelik Tedbir Kararları.....	123
Tablo 90: Korunma Kararlı Olanların İşe Yerleştirilmesi.....	124
Tablo 91: Malatya’da Faaliyet Gösteren Derneklerin Alansal Dağılımı	128
Tablo 92: Haber Takibi	136
Tablo 93: Takip Edilen TV Kanalları	137
Tablo 94: İzlediği TV Program Türleri.....	137
Tablo 95: 2010-2014 Sinema istatistikleri	138
Tablo 96: İldeki Sporcu Sayısı	139
Tablo 97: Oy Verme Tercihi.....	142
Tablo 98: T.C. Vatandaşı Olmaktan Gurur Duyma	143
Tablo 99: Dışlanma Nedeni	144
Tablo 100: Kentsel Memnuniyet	150
Tablo 101: Kentsel Memnuniyet Nedeni	150
Tablo 102: Gelecek Beklentileri.....	154
Tablo 103: Çözüm (Barış) Süreci Beklentisi	155
Tablo 104: Malatya ve Diğer TRB1 İllerinin Gelişmişlik Sıralaması	160
Tablo 105: Aylık Gelir	161
Tablo 106: Malatya’nın İşgücüne Katılma Oranı 2015	162
Tablo 107: Türkiye’nin İstihdam Gösterge ve Hedefleri.....	165
Tablo 108: TRB1 ve Türkiye’de İstihdamın Sektörlere Göre Dağılımı	166
(2010-2012)	

Tablo 109: Malatya ve TRB1 İllerinin Ekonomik Faaliyete Göre İstihdam167 Durumu, Ekim 2013 (15+ yaş)	167
Tablo 110: Cinsiyete Göre Tarım - Tarım Dışı İstihdam, 2013 (15 + yaş)168	168
Tablo 111: Malatya, TRB1 Bölgesine ve Türkiye'ye Göre İşsizlik169 Oranları (2008 – 2013)	169
Tablo 112: Düzey 1 Bölgelerinde Gelire Dayalı Görelî Yoksulluk170 Sınırlarına Göre Yoksul Sayıları ve Yoksulluk Oranları, 2010-2011	170
Tablo 113: Gelir Tespiti Yaptıran Kişi Sayıları ve Toplam Nüfusa171 Oranları, Kasım 2012	171
Tablo 114: 2011 Yeşil Kart Bilgi Sistemi Verilerine Göre Kentsel ve.....172 Kırsal Yoksulluk	172
Tablo 115: Malatya Ticaret ve Sanayi Odası Üye Sayısı173	173
Tablo 116: Sektörler176	176
Tablo 117: Fırat Kalkınma Ajansı ve Bölgedeki İllerin Proje Dağılımı180	180

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1: Araştırmaya Katılanların Yaşlarına Göre Dağılımı	16
Grafik 2: Araştırmaya Katılanların Medeni Durumlarına Göre Dağılımı	17
Grafik 3: Türkiye ve TRB1 Bölgesi 2009-2015 Yılları Arasındaki	20
Nüfus Yoğunluğu	
Grafik 4: 2015 Yılı Malatya Nüfus Piramidi	21
Grafik 5: TRB1 Bölgesi 2013-2015 Yılları Arasındaki	22
(Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli) Toplam Doğurganlık Oranı (%)	
Grafik 6: TRB1 Bölgesi 2012-2015 Yılları Arasındaki	23
(Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli) Kaba Ölüm Oranı	
Grafik 7: Kent/Kır Nüfus Artış Hızı (%).....	27
Grafik 8: TRB1 Bölgesi (Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli)	30
2013-2015 Hanehalkı Büyüklüğü (Ailedeki Birey Sayısı)	
Grafik 9: Ailedeki İdeal Çocuk Sayısı.....	31
Grafik 10: Göçle Gelenlerin Kiminle Birlikte Göç Ettiğinin Yüzdelik Dağılımı.....	35
Grafik 11: Katılımcıların Malatya'ya Göç Etme Nedenlerinin	36
Yüzdelik Dağılımı	
Grafik 12: Yerleşim Yeri	39
Grafik 13: İkamet Yılı.....	40
Grafik 14: Göçten Pişmanlık	42
Grafik 15: Yüz bin Kişi Başına Düşen Toplam Hastane Yatak Sayısı.....	83
Grafik 16: Sağlık Personeli Başına Düşen Kişi Sayısı (2013)	87
Grafik 17: Ailelerde En Sık Karşılaşılan Hastalıklar	92
Grafik 18: Alkol Kullanımı.....	93
Grafik 19: Uyuşturucu Madde Kullanım Yaygınlığı	93

Grafik 20: Uyuşturucu Madde Kullanma Durumu	94
Grafik 21: Uyuşturucu kullanmanın Sebepleri	95
Grafik 22: Hayat Hakkında Karamsarlık Duygusu Yaşama Durumları.....	96
Grafik 23: Kızgınlık ve Öfke Duygusu Yaşama Sıklıkları.....	96
Grafik 24: Öfkelenip, Kendilerine Fiziksel Zarar Verme Durumları.....	97
Grafik 25: Her Hangi Bir Kuruluştan Yardım Alma Durumu	108
Grafik 26: Alınan Yardımlar Türleri.....	110
Grafik 27: Ailelerde Engelli ve Yatalak Birey Durumu	125
Grafik 28: Dernek Üyeliği	129
Grafik 29: Vakıf Üyeliği.....	130
Grafik 30: Sendikalara Üyelik Durumu	131
Grafik 31: Siyasi Parti Üyeliği	141
Grafik 32: Sosyal Dışlanma ve Ayrımcılık Algısı	144
Grafik 33: Öznel Kimlik Algısı.....	145
Grafik 34: Kimliğin İfade Edilişi	146
Grafik 35: Dini Kimlik	147
Grafik 36: Siyasi Kimlik.....	147
Grafik 37: Konuşulan Dil/Lehçeler.....	148
Grafik 38: Konuşulan Dil	149
Grafik 39: Ülke Sorunları	153
Grafik 40: Çözüm Süreci Desteği	154
Grafik 41: İllere Göre İhracat (Milyon Dolar).....	174
Grafik 42: İllere Göre İthalat (Milyon Dolar)	175

SUNUŞ

Son yüz yılda, dünyada ve ülkemizde toplumsal yıkımları getiren büyük olaylar yaşandı. Savaşlar, ihtilaller, isyan ve ayaklanmalar, suikastlar, radikal terör hareketleri, kitlesel göçler, doğal afetler ve nihayet 15 Temmuz 2016 kanlı darbe girişimi vahşeti; bağlı olarak bütün bunların getirdiği korku, endişe, güvensizlik, yoksulluk, yoksunluk, hukuksuzluk, işsizlik, açlık, sefalet ve diğer ağır mağduriyetler...

600 yıllık bir dünya imparatorluğu; “Osmanlı Devleti” parçalandı. Yeni bir rejime geçişin doğal zorlukları, ihtişamlı bir devletten devralınan mirasın ağırlığı, stratejik bir coğrafyada yer almanın handikabı ve riskleri, uluslararası krizler, küresel terör ve savaşlar yeni nesiller üzerinde ağır ruhsal tahribatlara yol açtı. Bir asra yayılan bütün bu büyük siyasal, sosyal, askeri, ekonomik ve kültürel krizler ülkemizde, toplumumuzda büyük sosyal travmalar yarattı.

Nesilden nesile aktarılan travmaları gidermek için, daha güçlü bir toplumsal yapı oluşturmak için, ekonomik, sosyal, kültürel ve zihinsel gelişim-dönüşüm sağlayacak sosyal politikalara ve uygulanabilir etkin projelere ihtiyaç var. Cumhuriyet toplumu olarak daha fazla demokrasiye ve daha kendimizden emin adımlarla ilerlemeye ihtiyaç var.

“Malatya Sosyal Analiz Çalışması” eseri yukarıda anılan düşünceler ışığında, sosyal politika üretenele, uygulayıcılara ve diğer ilgililere “yeni hizmetlerde” bilimsel yol haritası olması ümidiyle gerçekleştirildi; yararlı olması temennisiyle...

HEGEM Vakfı

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Konu ve Amaç

Araştırmanın konusu, Malatya ilinin demografik, sosyal, kültürel ve iktisadi yapısının; kaynak tarama yoluyla, mevcut resmi ve ikincil veri kaynaklarıyla, alan taramasıyla (survey) ve de Malatya'nın ileri gelenlerinin katılımıyla oluşturulan odak grup görüşmeleriyle analiz edilmesi ve yorumlanmasıdır.

Araştırma, Malatya ilinin demografik, sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel mevcut durumunu karşılaştırmalı bir yöntemle analiz ederek; sosyal ve ekonomik kalkınmaya etki eden, Malatya'ya özgü sosyo-ekonomik ve kültürel faktörleri ortaya koymayı amaçlamaktadır. Malatya'da yaşayanların, eğitim, sağlık, güvenlik, sosyal yardım, erişilebilirlik, sosyal hizmetler gibi genel kamu hizmetleri ve sosyal yaşam, ticari faaliyetler, kentleşme ve diğer olanaklar ile ilgili durumlarının değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Ayrıca Malatya'da yaşayan bireylerin devlet algıları, vatandaşlık algıları, kimlik tanımları, kültürel ve tarihsel hafızaları ve genel olarak Malatya ile ilgili değerlendirmeleri ile Malatya'nın sosyal ve ekonomik gelişimi arasındaki ilişkinin analizi amaçlanmaktadır. Ortaya çıkacak sonuçlar, sosyal ve ekonomik kalkınmaya ve gelişmeye yönelik geliştirilecek politikalar için önemli veriler sunulması amaçlanmaktadır.

1.2. Önem

Ekonomik, sosyal ve çevresel yönleri ile bir bütün teşkil eden kalkınma sürecinde, bölge içi ve bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılması için, bölgesel kaynak ve imkânların tespit edilmesi ve bu tespitlere yönelik olarak üst ölçekli plan ve programlar ile uyumlu politikaların oluşturulması gerekmektedir. Bu bağlamda bölge illerimizin sosyal yapısının politika yapıcılar ve uygulayıcılar tarafından doğru ve objektif bir şekilde tespiti ve

analiz edilmesi, gerek sosyal alanda, gerekse ekonomik ve çevresel konularda geliştirilecek strateji ve eylem planlarının hazırlanması aşamasında kritik öneme sahiptir. Bu kapsamda, Fırat Kalkınma Ajansının hizmet alanına giren Malatya ilinde sosyal analiz çalışmaları yürütülecek olması bu kritik önemin farkına işaretler.

1.3. Yöntem ve Teknik

Sosyal Analiz Çalışmaları; bir ilin resmi devlet istatistikleri ve veri tabanı ile ikincil veri analizi yapmak; bir kentte yaşayan nüfusun tamamını temsilen seçilen örneklemle yüz yüze görüşmek (nicel) ve de ilin ileri gelenleri ve paydaşlarıyla (nitel) görüşmeler yapmak suretiyle sosyal/demografik/ekonomik yapısının belirlenmesi ve şehrin geleceğine yön verilmesi vb. amaçlarıyla yapılabilen araştırma çalışmalarıdır. Sosyal Analiz Çalışmalarında bir ilin sosyal, kültürel, iktisadi ve siyasi yapısının analizi amaçlanır.

Sosyal Analiz Çalışması, hem nicel hem de nitel yönü olan bir araştırma modeline dayalıdır.

Araştırmanın anketlere dayalı verileri, araştırmanın nicel yönünü; ilin ileri gelenleri ve paydaşlarının katılımının sağlandığı odak grup görüşmelerinde ve derinlemesine görüşmelerle elde edilen görüşler ve mevcut resmi istatistiklerden ve veri tabanlarından elde edilen ikincil verilere dayalı kısmı ise çalışmanın nitel yönünü oluşturmaktadır.

Malatya İli Sosyal Analiz Çalışması, birbirini izleyen 3 temel aşamadan oluşmuştur:

- a- Malatya iliyle ilgili resmi veriler, istatistikler ve raporlar derlendi.
- b- Malatya ilinde her biri en az 6'şar en fazla 15'şer kişiden oluşan 16 grupta odak grup görüşmeleri yapıldı.
- c- 1814 kişiyle yüz yüze görüşmeye dayalı anket uygulandı.

Ayrıca Malatya Sosyal Analiz Çalışmasına ilaveten HEGEM Vakfı'nın şu ana dek 120 binin üzerinde gençle yürüttüğü "Gençlik ve Şiddet" araştırmaları kapsamında önem verdiğimiz anket, 2016 Mayıs-Haziran aylarında Malatya'daki liselerde öğrenim gören 3533 gence uygulanmış ve gerekli görülen bazı verileri analiz edilip değerlendirilmiştir. Değerlendirilen veriler

ve analizler, "Sosyal Yapı" başlığının "Eğitim" alt başlığında yer verilmiştir.

Çalışmada izlenecek metodolojiye ilişkin genel hususlar aşağıdadır;

İkincil Veri Analizi/Mevcut Durum Analizi

Malatya ilinin demografik, sosyal ve ekonomik durumunun tespiti için TÜİK, İŞKUR ve benzeri diğer kurumlar tarafından üretilmiş en güncel ikincil veriler kullanılarak ve de Malatya iliyle ilgili temel kaynakların taranması (arşiv/literatür taraması) ile sosyolojik bir analiz yapılmıştır. Sosyal ve ekonomik göstergeler ile ilin genel durumu ortaya çıkarılarak, literatür taraması yöntemi ile ilde yapılmış önceki çalışmalar ışığında, ilin demografik, sosyal, kültürel, siyasi ve ekonomik resmi belirlenmiştir.

Odak Grup Görüşmesi ve Derinlemesine Görüşme (Nitel Araştırma)

Araştırmada sosyal bilimlerde kullanılan bazı yöntem ve tekniklerden yararlanma yoluna gidilmiştir. Özellikle, odak grup görüşmesi ile nitel veri toplama araçlarından yararlanılmıştır. Örneklem, ildeki kamu kurum ve kuruluşlarından, sivil toplum örgütlerinin temsilcilerinden, yerel basın mensuplarından, işçi ve işveren temsilcilerinden oluşturulmuştur. Odak grup görüşmeleri her biri en fazla 15'er, en az 6'şar kişiden oluşan 16 grupta yapılan görüşmelerden oluşmaktadır. Odak grup ve derinlemesine görüşmelere konu olan gruplar ise şunlardır:

Tablo 1: Malatya Odak Grup Görüşme Listesi

	Toplantı Yeri	Toplantı tarihi	Toplantı Saati
İl Milli Eğitim Müdürü Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürü İl Sosyal SDY Vakfı Müdürü İl Sağlık Müdürü İş kur İl Müdürü İl Müftüsü	Valilik Toplantı Salonu veya Öğretmenevi Toplantı Salonu	17.12.2015 Perşembe	9.00
(Arguvan, Akçadağ, Yazıhan, Yeşilyurt ve Pütürge ilçelerinin) İlçe Milli Eğitim Müdürleri İlçe Tarım Müdürleri İlçe SYDV Müdürleri İlçe Müftüler	Valilik Toplantı Salonu veya Öğretmenevi Toplantı Salonu	17.12.2015 Perşembe	10.30
İl Milli Eğitim Şube Müdürleri ve Çalışanları	İl Milli Eğitim Müdürlüğü Toplantı Salonu	18.12.2015 Cuma	9.30
İl Aile ve Sosyal Politikalar ile ve SYD Vakfında yönetici ve çalışanları	İl Milli Eğitim Müdürlüğü Toplantı Salonu	18.12.2015 Cuma	9.30
İl Sağlık Müdürlüğünde yönetici ve çalışanları	İl Sağlık Müdürlüğü	18.12.2015 Cuma	14.00
İldeki Sendika Temsilcileri	Valilik Toplantı Salonu	18.12.2015	14.00
İl Belediye yönetici ve çalışanları	Belediye Toplantı Salonu	19.12.2015 Cumartesi	14.00
15 Merkez Mahalle muhtarı	Belediye Toplantı Salonu	19.12.2015 Cumartesi	14.00
Nüfus Müdürlüğü yönetici ve çalışanları	İl Nüfus Müdürlüğü	21.12.2015	10.00
İl Tarım Müdürlüğü yönetici ve çalışanları	İl Tarım Müdürlüğü	21.12.2015	14.00
İl Müftülük yönetici ve çalışanları	İl Müftülüğü	23.12.2015	14.00
Adliye Çalışanları	İl Adalet Sarayı	23.12.2015	15.00
İl STK Temsilci	Valilik Toplantı Salonu	24.12.2015	14.00
İl Yerel Basın Temsilcileri	Valilik Toplantı Salonu	26.12.2015	10.30
İl Siyasi Parti Temsilcileri	Valilik Toplantı Salonu	26.12.2015	13.30
İl Baro temsilcileri	Valilik Toplantı Salonu	27.12.2015	14.00

Odak grup görüşmeleri ve derinlemesine görüşme aşaması; bu safha araştırmanın nitel aşamasını oluşturmaktadır. Odak grup görüşmeleri gerçekleştirilerek, paydaşların bilgi ve görüşlerinin, azami düzeyde çalışmaya yansması sağlanmıştır. Aynı şekilde odak görüşmelerle birlikte *yapılandırılmamış* derinlemesine görüşmeler yapılmıştır.

Alan Taraması (Nicel Araştırma)

Proje kapsamında nicel verilerin toplanması amacıyla 1814 kişiye soru formu (anket) uygulanmıştır. Soru formu uygulanacak kişilerin belirlenmesinde cinsiyet, yaş, meslek grupları, kırsal-kent yerleşimi gibi unsurlar dikkate alınmıştır.

Ankette öncelikle katılımcıların cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim, gelir gibi sosyo-ekonomik ve demografik özelliklerini ortaya çıkarmaya yönelik sorular yer almaktadır. Anketin ikinci kısmında, göç ve göç sorunlarıyla ilgili sorular; üçüncü kısmında, hastalık durumları, sosyal güvence durumu, madde kullanımı ve bağımlılığı gibi konuları içeren sağlıkla ilgili sorulardan oluşmaktadır.

Dördüncü kısmındaysa, sosyal yardımlardan yararlanma durumu; beşinci bölümde, sivil topluma katılım ve üyelik sorularının yer aldığı sorulardan oluşmaktadır. Altıncı kısımda, medya takip alışkanlıklarını ve yedinci kısımda, dini, kültürel ve siyasal kimlik algısını ölçen sorulardan oluşmaktadır. Sekizinci kısım, sosyal dışlanma algısı; dokuzuncu kısım, ülkeye bağlılık duygusu, ülke sorunları algısı ve oy verme davranışını içeren ülke meseleleri sorularından oluşmaktadır. Onuncu kısım, boş zamanları değerlendirmeyi içeren sorulardan oluşmaktadır. On birinci kısımda, konut, mülkiyet durumu, alışveriş alışkanlıkları ve ekonomik faaliyet sorularını içermektedir. Soru formunun on ikinci ve son kısmındaysa, evlilik ve boşanma değer ve tutumlarını da içeren aile konuları soruşturulmaktadır.

Alan taramasıyla (anket) elde edilen veriler, SPSS programı vasıtasıyla betimleyici tarzda analiz edilerek yorumlanıp, raporlaştırılmıştır.

Örneklemin genel özellikleri ise aşağıdaki tabloda verilmiştir;

Tablo 2: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Cinsiyet		Eğitim durumu	
Kadın	50,0	Okuryazar değil	4,7
Erkek	50,0	İlkokul mezunu	17,3
Yaş		Ortaokul mezunu	22,8
20 ve aşağısı	11,3	Lise ve dengi okul mezunu	27,8
21-30 arası	30,1	Üniversite (mezun -hala öğrenci)	27,4
31-40 arası	27,8	Meslek	
41-50 arası	21,7	Çiftçi/İşçi	11,1
50 üstü	9,1	Esnaf/Serbest Meslek	8,3
Medeni durum		Memur	40,8
Evli	59,8	Emekli	5,8
Bekâr	34,0	İşsiz/çalışmıyor	12,9
Dul	3,0	Diğer	21,1
Boşanmış	2,2	Gelir	
Birlikte Yaşıyor	1,0	Geliri yok	24,7
Yerleşim Yeri		750-1500 arası	16,1
İl merkezi	47,5	1500-2000 arası	7,6
İlçe	40,3	2000-3000 arası	32,5
Köy ve kasaba	12,2	3000'den fazla	19,1

Kadın ve erkekler eşit oranda örnekleme dâhil edilmiştir. Görüşülen kişilerin yarısı (%49,5) 31-50 yaş aralığındadır. %41,4'ü 30 yaş altındadır. Ankete katılan 50 yaş üstü yaşlıların oranı %9,1'dir.

Görüşülen kişiler genelde evlidir (%59,8); bekâr katılımcıların oranı %34,0; dul ve boşanmış kişilerin oranı ise %5,2.

Okuryazar olmayanlar, %4,7; ilkokul mezunları %17,3; ortaokul mezunları %22,8; lise mezunları %27,8; üniversite öğrencisi ya da mezunu %27,4'tür.

Ankete katılan örnekleminizin meslek profili; işçi ve çiftçi %11,1; serbest meslek veya esnaf %8,3; memur %40,8; emekli %5,8; işsiz ya da çalışmayan %12,9.

Örneklemin gelir durumu; %24,7'sinin geliri yok; %16,1'inin geliri 750-1500 TL arası; %7,6'sının geliri 1500-2000 TL aralığında; %32,5'inin geliri 2000-3000 TL aralığında; %19,1'inin geliri 3000 TL'nin üzerindedir.

Görüşülenlerin %47,5'i il merkezinde; %40,3'ü ilçelerde ve %12,2'si ise köy ve kasabada ikamet etmektedirler.

Ayrıca Malatya Sosyal Analiz Çalışmasına ilaveten HEGEM Vakfı'nın şu ana dek 120 binin üzerinde gençle yürüttüğü "Gençlik ve Şiddet" araştırmaları kapsamında önem verdiğimiz anket, 2016 Mayıs-Haziran aylarında Malatya'daki liselerde öğrenim gören 3533 gence uygulanmış ve gerekli görülen bazı verileri analiz edilip değerlendirilmiştir. Değerlendirilen veriler ve analizler, "Sosyal Yapı" başlığının "Eğitim" alt başlığında yer verilmiştir.

2. BÖLÜM

DEMOGRAFİK YAPI

2.1. Nüfus Yapısı ve Nüfus Dinamikleri

Nüfus, en basit tanımıyla bir toplumda/devlette insanlar üzerinde yapılan sayımlar neticesinde elde edilen toplam insan sayısıdır. Zaman ve mekân sınırları içerisinde insanlık tarihi boyunca nüfus konusu sosyal yapıyı oluşturan canlı ve dinamik bir yapı olma özelliğiyle sürekli olarak önemini korumuştur. Dolayısıyla nüfusun incelenmesi, demografik, kültürel, sosyal, ekonomik yönleri ile ele alınabilen bir özellik taşıması nedeniyle toplumun sosyal yapısının ortaya çıkarılması açısından önem taşımaktadır. Nüfus, sosyal yapının insan topluluğuna ait somut bir görünüşünü üzerinde taşıdığından, genel olarak bireylerin doğum, ölüm, eğitim, cinsiyet ve göç hareketleri çerçevesinde anlam kazanmaktadır (Erkal, 2011).

Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat Bölümü'nde yer alan Malatya'nın nüfus yapısı ve dinamiklerini incelediğimizde ortaya şu sonuçlar çıkmaktadır. Yüzölçümü yaklaşık olarak 12.146 km² olan Malatya'da kilometrekareye 64 insan düşmektedir. Nüfusu 2014 yılına oranla 2015 yılında %0,44 oranında ve 3360 kişi olarak artmış ve Malatya'nın nüfusu 2015 yılı verilerine göre 772.904 kişiye ulaşmıştır. 2016 yılı nüfusunun ise ilin eski yıllardaki nüfus artış hızı baz alındığında tahmini olarak 775.802 kişi olarak hesaplanmaktadır (TÜİK, 2015).

Bu noktada, Malatya'nın genel nüfusu 9 yıllık süre içerisinde incelendiğinde, her yıl bir önceki yıla oranla nüfusunda azda olsa bir artış gösterdiğini söylemek mümkündür. Nüfus artış hızına baktığımızda ise Malatya'nın nüfus artış hızının en yüksek olduğu yıl %2,33 artış hızıyla 2012 yılıdır. 2015 yılındaki Malatya'nın nüfus artış hızı ise %1,62'dir.

Tablo 3: 2007-2015 Yılları Arası Malatya Nüfusu ve Nüfus Artış Hızı

Yıl	Malatya Nüfusu	Nüfus Artış Hızı
2015	772.904	%1.62
2014	769.544	%0.42
2013	762.538	%0.51
2012	762.366	%2.33
2011	757.930	%0.59
2010	740.643	%0.02
2009	736.884	%0.92
2008	733.789	%0.44
2007	722.065	%1.62

TÜİK 2015: *Sayılarla Türkiye (Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli) Haziran 2015*

2.1.1 Yaş ve Cinsiyet

Nüfusun yaş dağılımı, nüfus konusunda yapılan araştırma ve incelemelerin en önemli alanlarından birini oluşturmaktadır. Nüfusun yaş dağılımında farklı yıllar arasında görülen değişiklikler, demografinin ve sosyal yapı değişiminin en önemli konularından biridir. Yaş dağılımının analiz edilmesinden beklenen amaç, nüfusun belirli yaşlar ve yaş grupları itibari ile gösterdiği bileşim ve değişim şeklinin (Bacak, 2010: 34) ortaya konmasıdır.

Bir yöre nüfusunun, yaş grupları itibari ile dağılımı bilinmeden o yörenin sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarını, eğilimlerini ve sosyal fonksiyonlarını belirlemek mümkün değildir. İnsan gücü ve eğitim planlamasının sağlıklı bir şekilde yapılabilmesi, yatırımların dengeli bir biçimde yönlendirilebilmesi açısından nüfusun yaş gruplarının bilinmesi oldukça önemlidir. Yine çalışan veya çalışabilecek nüfusun potansiyelini belirlemek nüfusun yaşlara göre dağılımını bilmekle kolaylaşır. Nüfusun yaş grup özellikleri, ekonomik büyüme, işgücü piyasası, verimlilik, sosyal harcamalar ve bunların finansmanı üzerinde çeşitli etkilere sahiptir.

Hastalıklar ve savaşlar gibi olağanüstü durumlar bir tarafa konulursa, nüfusun yaş dağılımına; sosyal, kültürel ve ekonomik nedenlere bağlı doğumlar, ölümler ve göç hareketleri gibi üç önemli faktör etki etmektedir.

Nüfusun yaş grupları itibari ile dağılımının, nüfus gelişmesi açısından sosyal ve ekonomik etkileri kısaca şöyledir:

Çocukların oranı yüksekse nüfus artar, yaşlıların oranı yüksekse nüfus düşer.

Nüfus genç ve yaşlı olması ihtiyaçlara etki eder.

Yaş yapısı, işgücü miktarına ve oranına etki eder.

Tasarruf açısından etkileri vardır. Eğer yaşlı nüfus fazla ise tasarruf artar.

Nüfusun yaşlanması girişimciliğin azalmasına neden olur.

Çocuk ve yaşlıların fazlalığı bağımlılık oranlarını artırır.

Malatya ilinin nüfusunu yaş ve cinsiyet olarak incelendiğinde ise 2015 yılı verilerine göre nüfusun %49,87'si (385.440'ı) erkek ve %50,13'ü (387.464'ü) ise kadındır. Dolayısıyla hemen hemen 2015 yılında Malatya ilinde kadın erkek sayısı birbirine eşittir. Malatya'nın nüfus dağılımını cinsiyet bakımından 2007-2015 yılları arasındaki yıl bazında incelediğimizde ise karşımıza aşağıdaki tablo çıkmaktadır.

Tablo 4: 2007-2015 Yılları Arasında Malatya'daki Kadın Erkek Malatya Nüfusu ve Artış Hızı

Yıl	Malatya Nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu	Nüfus Artış Hızı
2015	772.904	385.440	387.464	%1,62
2014	769.544	383.933	385.611	%0,42
2013	762.538	380.704	381.834	%0,51
2012	762.366	381.025	381.341	%2,33
2011	757.930	379.563	378.367	%0,59
2010	740.643	369.049	371.594	%0,02
2009	736.884	368.235	368.649	%0,92
2008	733.789	366.759	367.030	%0,44
2007	722.065	357.998	364.067	%1,62

TÜİK 2015: Sayılarla Türkiye (Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli) Haziran 2015

Malatya'nın genel nüfusu içindeki kadın erkek dağılımı incelediğimizde Malatya ilinin bu 9 yıllık süre içerisinde bir önceki yıla oranla nüfusunda azda olsa bir artış gösterdiğini söylemek mümkündür. Malatya ilinin nüfus dağılımı yine TÜİK'in 2015 yılı verileri temel alınarak ilçelere göre incelediğimizde ise;

Tablo 5: 2015 yılı Malatya'nın İlçelere Göre Malatya Nüfus Dağılımı

Yıl	İlçe	İlçe Nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu	Nüfus Yüzdesi
2015	Battalgazi	301.483	148.974	152.509	%39,01
2015	Yeşilyurt	294.452	147.747	146.705	%38,10
2015	Doğanşehir	39.391	19.997	19.394	%5,10
2015	Akçadağ	27.437	14.221	13.216	%3,55
2015	Darende	26.656	13.237	13.419	%3,45
2015	Hekimhan	18.616	9.299	9.317	%2,41
2015	Pütürge	15.709	7.475	8.234	%2,03
2015	Yazıhan	13.452	6.810	6.642	%1,74
2015	Arapgir	10.623	5.330	5.293	%1,37
2015	Arguvan	7.757	3.917	3.840	%1,00
2015	Kuluncak	7.748	3.816	3.932	%1,00
2015	Kale	5.384	2.561	2.823	%0,70
2015	Doğanyol	4.196	2.056	2.140	%0,54

TÜİK 2015: Sayılarla Türkiye (Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli) Haziran 2015

Bu veriler doğrultusunda Malatya ilinde nüfusun yoğunlaştığı ilçelerin Malatya'nın merkez ilçeleri olan Battalgazi ve Yeşilyurt olduğu görülmektedir. Doğanyol ilçesi ise Malatya'nın nüfus yoğunluğunun en az olduğu ilçesidir. Dolayısıyla kırsal kent ayrımı yapıldığında Malatya nüfusunun büyük çoğunluğunun Malatya merkez ilçelerinde yaşadıkları görülmektedir.

Aynı zamanda Malatya nüfusunu oluşturan 772.904 kişinin yaş grupları bakımından incelendiğinde ise Malatya ilinin genç bir nüfusa sahip olduğu söylenebilir. Çünkü aşağıdaki 2015 yılı Malatya nüfusunun yaş gruplarına göre dağılımı incelendiğinde 0-30 yaş arasındaki nüfusunun %40,62 olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Malatya nüfusunun hemen hemen yarısı genç kuşakta yer almaktadır. Aşağıda tabloda ise Malatya ilinin 2015 yılındaki nüfusunun yaş gruplarına göre dağılımı ve yüzdesi görülmektedir.

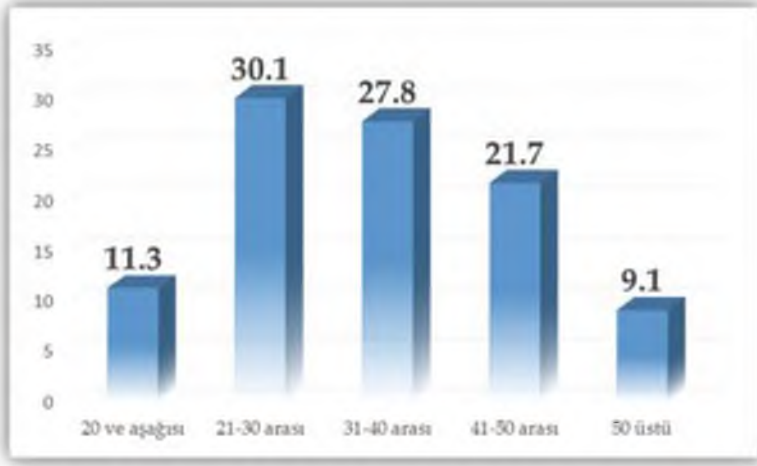
Tablo 6: 2015 Yılı Malatya Nüfusunun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı ve Yüzde Oranı

Yıl	Yaş Grubu	Nüfus	Nüfus Yüzdesi
2015	0-4 Yaş	60.008	%7,76
2015	5-9 Yaş	63.579	%8,23
2015	10-14 Yaş	63.769	%8,25
2015	15-19 Yaş	68.286	%8,83
2015	20-24 Yaş	61.859	%8,00
2015	25-29 Yaş	57.109	%7,39
2015	30-34 Yaş	59.755	%7,73
2015	35-39 Yaş	59.100	%7,65
2015	40-44 Yaş	53.890	%6,97
2015	45-49 Yaş	42.697	%5,52
2015	50-54 Yaş	45.661	%5,91
2015	55-59 Yaş	34.015	%4,40
2015	60-64 Yaş	30.865	%3,99
2015	65-69 Yaş	25.295	%3,27
2015	70-74 Yaş	17.494	%2,26
2015	75-79 Yaş	14.199	%1,84
2015	80-84 Yaş	9.018	%1,17
2015	85-89 Yaş	4.540	%0,59
2015	90+ Yaş	1.765	%0,23

TÜİK 2015: Sayılarla Türkiye (Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli) Haziran 2015

Bu noktada araştırmamıza katılanların yaş skalaları incelendiğinde ise, %11,3'ünün 20 yaşın altında, %30,1'inin ise 21-30 yaş arasında, %27,8'inin 31-40 yaş arasında, %21,7'sinin 41-50 yaş arasında ve %9,1'inin ise 50 yaş üzerinde olduğu görülmektedir. Araştırmamızdaki bu verilerin de TÜİK'in 2015 yılında TRB1 bölgesinde yaptığı yaş grupları ile örtüştüğü görülebilecektir. Dolayısıyla araştırmamıza katılan katılımcıların hemen hemen yarısı genç kuşak diye nitelendirilen 0-30 yaş aralığında olduğu görülmektedir ki buda Malatya'nın sosyolojik analizini yaparken önemli verilerin elde edilebileceği bir yaş grubudur.

Grafik 1: Araştırmaya Katılanların Yaşlarına Göre Dağılımı

2.1.2. Medeni Durum

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından “Malatya Aile Yapısı”na yönelik olarak hazırlanan istatistik çalışma sonucuna göre; Malatya’da evlenme yaşı yükseldiği, evlenme oranlarının ise düştüğü görülmektedir. Aynı zamanda boşanmaların da arttığı Malatya’da doğum sayıları da azalmaktadır. TÜİK tarafından 2009 ile 2013 yıllarını kapsayan son 5 yılın istatistik rakamlarını kapsayan “Malatya Aile Yapısı” araştırmasında evlenme, boşanma ve doğumlara ilişkin araştırma verilerine göre; Malatya’da evlenme yaşının yükseldiği görülmektedir. Araştırma verilerine göre; Malatya’da gençlerin ortalama ilk evlenme yaşı 2009 yılında erkeklerde 26,8, kadınlarda 23,7 iken; 2013 yılında erkeklerde 27,4, kadınlarda 24,4 olduğu ortaya çıkmaktadır. Malatya’da son 5 yıldaki ilk evlenme yaşı şu şekilde; 2009 yılında damat 26,8, gelin 23,7; 2010 yılında damat 26,8, gelin 23,6; 2011 yılında damat 27,1, gelin 24; 2012 yılında damat 27,2, gelin 24,3 ve 2013 yılında ise damat 27,4, gelin 24,4’tür. Aynı zamanda Malatya’da evlenen çift sayısında da azalma görülmektedir.

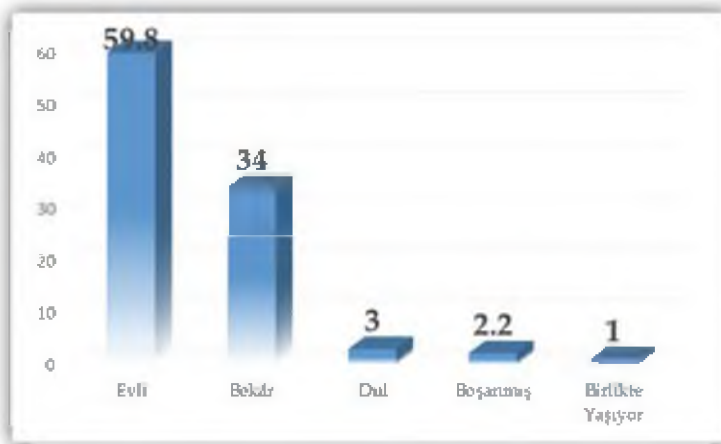
TÜİK’in yaptığı araştırmanın verilerine göre; Malatya’da 2009 yılında 6 bin 169 çift evlenirken, 2013 yılında ise 5 bin 823 çift evlendiği görülmektedir. Malatya’nın son 5 yıldaki evlenme oranları incelendiğinde karşımıza şöyle bir tablo çıkmaktadır. 2009 yılında 6 bin 169 çift, 2010 yılında 5 bin 680 çift, 2011

yılında 5 bin 958 çift, 2012 yılında 5 bin 810 çift ve 2013 yılında ise 5 bin 823 çift evlenmiştir.

Kısaca Malatya'daki boşanma oranlarını incelediğimizde ise evlenen çiftlerin boşanma sayılarının da yükseldiği görülmektedir. TÜİK verilerine göre; Malatya'da 2009 yılında 800 çift boşanırken, bu değer 2013 yılında 856'ya yükseldi. Buna göre, Malatya'da 2009 yılında 800 çift, 2010 yılında 807 çift, 2011 yılında 776 çift, 2012 yılında 831 çift ve 2013 yılında ise 876 çift boşanmıştır. Doğal olarak evlenme boşanma oranlarındaki bu değişimler doğum oranlarına da yansımıştır. Boşanma olayına paralel olarak yapılan araştırmalarda Malatya'da doğum sayılarının da düştüğü görülmektedir. TÜİK verilerine göre; evlilik yaşının yükselmesi ve evlilik sayılarındaki değişimin doğum sayılarını da etkilenmekte, Malatya'da 2009 yılında 12 bin 721 doğum gerçekleşirken, 2013 yılında ise 11 bin 861 doğuma düştüğü görülmektedir. Malatya'da doğum oranları yıllara incelendiğinde 2009 yılında 12 bin 721 doğum, 2010 yılında 12 bin 461 doğum, 2011 yılında 12 bin 158 doğum, 2012 yılında 12 bin 184 doğum ve 2013 yılında ise 11 bin 861 doğum olduğu görülmektedir.

Araştırmamıza katılan katılımcıların medeni durumları analiz edildiğinde ise katılımcıların %59,8'inin evli, %34'ünün bekâr, %5,2'sinin ise boşanmış-yada bir şekilde dul kalmış olduğu görülmektedir. Boşanmalar ne kadar Türkiye ve Malatya genelinde artsa da araştırma verilerine göre hala Malatya'nın sosyolojik yapısının aile kurumuna önem verdiği ortaya çıkmaktadır.

Grafik 2: Araştırmaya Katılanların Medeni Durumlarına Göre Dağılımı

2.1.3. Nüfusun Artış Hızı

Dünyadaki nüfus artışı çeşitli dönemlerde savaşlar, salgın hastalıklar vb. nedenlerle artış veya azalış göstermektedir. Türkiye’de planlı dönem öncesi ve sonrasında uygulanan nüfus politikalarının başarılı olduğu söylemek güçtür. Planlı dönem öncesinde nüfus artış hızı yükseltilmeye çalışılmış, fakat istenilen düzeyde bir nüfus artış hızı yakalanamamıştır. Planlı dönem sonrasında ise nüfus artış hızı düşürülmeye çalışılmış ancak bu sefer de arzu edilen düzeyde bir düşüş gerçekleştirilememiştir. Son yıllarda artış hızında görülen düşüşün nedeni ekonomik, sosyal ve kültürel yapıdaki değişimlere dayanmaktadır.

Nüfus artış hızını etkileyen faktörlerin başında doğum, ölüm ve göçler gelmektedir. Dolayısıyla nüfus artış hızındaki değişimler bu üç olaya göre şekillenmektedir. Türkiye nüfus artış hızını etkileyen üç önemli olgu vardır. Bunlardan birincisi, II. Dünya Savaşı sırasında (1940-1945) erkek nüfusun silahaltına alınması sonucu evlenmelerin ve o sırada evli olan nüfusta doğumlarının azalması, sağlık ve beslenme koşullarının bozulması nedenlerinden dolayı ölümlerin artması sonucu nüfus artış hızında bir düşüş olmuştur. İkincisi, sağlık koşullarındaki düzelmelerle beraber ölümlerin azalması ve doğumların fazlalaşmasıyla beraber 1950-1960 yılları Türkiye’de nüfus patlaması yaşanmıştır. Üçüncü önemli olgu ise, 1960 yılından sonra yurt dışına işçi göçü ve doğumlarda görülen kısmi azalma sonucunda nüfus artış hızında düşme gözlenmesidir.

Malatya’nın nüfusu incelendiğinde 2008 yılındaki %1,62 olan nüfus artış hızı 2009 ve 2010 yıllarında düşüş gösterdiği görülmektedir. Ancak Malatya bu yıllar içinde en fazla nüfus artışını %2,33 ile 2011 yılında göstermiştir. Malatya nüfus artışı olarak en düşük artışı %0,02 ile 2013 yılında gösterdiği görülmektedir. 2015 yılında ise nüfus artış hızı ise %0,44 olarak ölçülmüştür (<http://www.nufusu.com/il/malatya-nufusu>)

Tablo 7: Malatya'nın 2008-2015 Yılları Arasındaki Nüfus Artış Hızı

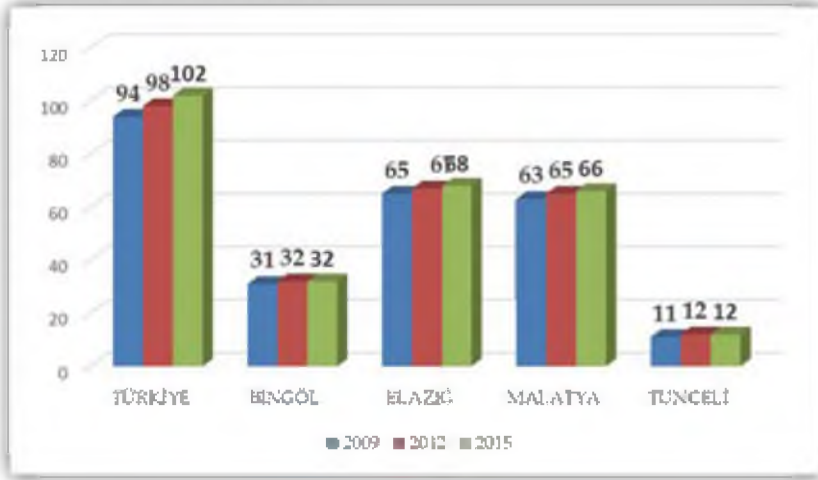
Yıl	Malatya Nüfusu	Artış Hızı
2008	733.789	%1.62
2009	736.884	%0.42
2010	740.643	%0.51
2011	757.930	%2.33
2012	762.366	%0.59
2013	762.538	%0.02
2014	769.544	%0.92
2015	772.904	%0.44

<http://www.nufusu.com/il/malatya-nufusu>

Tablo 8: TÜİK Malatya Bölge Müdürlüğü Sayılarla Türkiye (Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli) Ocak 2016

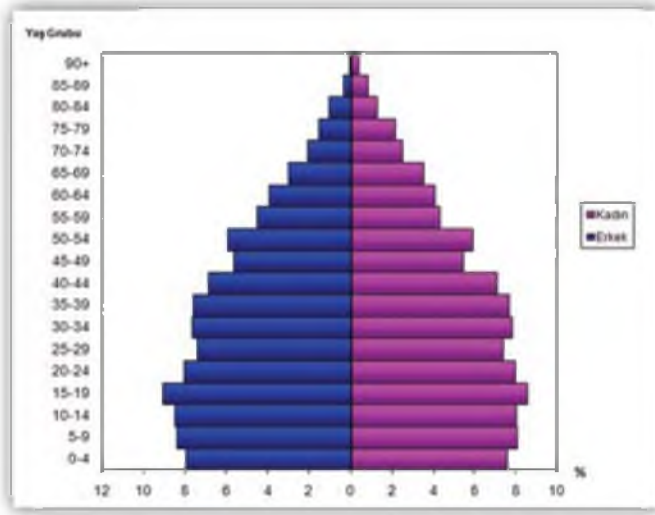
	Yüzölçümü (Km ²)	Nüfus Yoğunluğu (2009)	Nüfus Yoğunluğu (2012)	Nüfus Yoğunluğu (2015)
MALATYA	11776	63	65	66
ELAZIĞ	8455	65	67	68
BİNGÖL	8253	31	32	32
TUNCELİ	7432	11	12	12
TÜRKİYE	769604	94	98	102

Grafik 3: Türkiye ve TRB1 Bölgesi 2009-2015 Yılları Arasındaki Nüfus Yoğunluğu

TRB1 bölgesindeki illerin kilometre kareye düşen nüfus yoğunluğu 2009-ve 2015 yılları arasında incelendiğinde Malatya'ya düşen insan sayısının 2009 da 63 iken bu rakam 2015 yılında 66 kişiye ulaşmıştır. Km kareye düşen insan sayısı bakımında TRB1 bölgesinde en yüksek artış ise Elâzığ'dadır. Elazığ'da 2009 yılında 65 kişi iken bu rakam 2015 yılında 68 kişiye ulaşmıştır. Aslında bu rakam Türkiye'deki nüfus artış hızına paralellik göstermektedir. Türkiye'de bu rakam 2009 yılında 94 iken 2015 yılında ise 104'e ulaştığı görülmektedir.

Grafik 4: 2015 Yılı Malatya Nüfus Piramidi

*Kaynak: TÜİK Malatya Bölge Müdürlüğü Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'nden (ADNKS)
Alınan 28 Ocak 2016 Basın Bülteni*

Malatya nüfusu yaş piramidine göre incelediğimizde ise Malatya'nın genç bir nüfusa sahip olduğu söylenebilir. Yaş piramidine baktığımızda 0-44 yaş gurubu arasındaki kadın ve erkek nüfusun 20000 üzerinde olduğu görülebilecektir. Erkek nüfusun en yoğun olduğu yaş kategorisi 10-14 ile 20-24 arasındadır. Kadınlarda ise en yüksek nüfus 20-24, 10-14 ve 30-34 yaş grubundadır. Bu verilere göre Malatya ilinde nüfusun yarısı 31,0 yaşından küçüktür.

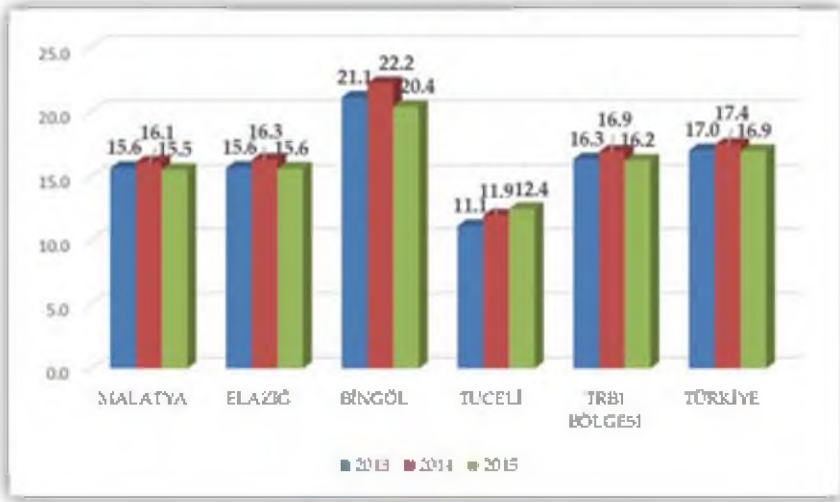
Malatya'da ortalama yaş 31,0'dır. Ortalama yaş erkeklerde 30,3 iken, kadınlarda 31,6'dır.

2.1.4. Doğurganlık Oranı

Doğurganlık hızı, bir kadının doğurgan olduğu dönem (15-49 yaş grubu) boyunca doğurabileceği ortalama çocuk sayısını ifade etmektedir. Düşük doğurganlık oranı günümüzde hemen hemen tüm dünya ülkelerinde karşılaşılan ve politik, sosyal, ekonomik, demografik sonuçları itibari ile çok tartışılan güncel bir sorundur. Türkiye'de doğurganlık düzeyi 1950'li

yıllardan başlayarak hızlı bir düşüş göstermiştir. 1970'li yıllara kadar tedrici bir şekilde seyreden düşüş, bu yıllardan itibaren daha hızlı bir düşüş seyrini izlemiştir. Toplam doğurganlık hızı 6-7 ile telaffuz edilen rakamlardan, bugün 2'li rakamlara kadar inmiştir. 2003 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması'nın sonuçlarına göre, Türkiye genelinde toplam doğurganlık hızı yenilenme düzeyine, yani 2,1'e kadar düşmüştür. Hatta bölgesel düzeyde bakıldığında beş bölgenin üçünde, Batı, Orta ve Kuzey Anadolu bölgelerinde, toplam doğurganlık hızı yenilenme düzeyinin de altına düşmüştür (Eryurt, 2005).

Grafik 5: TRB1 Bölgesi 2013-2015 Yılları Arasındaki (Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli) Toplam Doğurganlık Oranı (%)

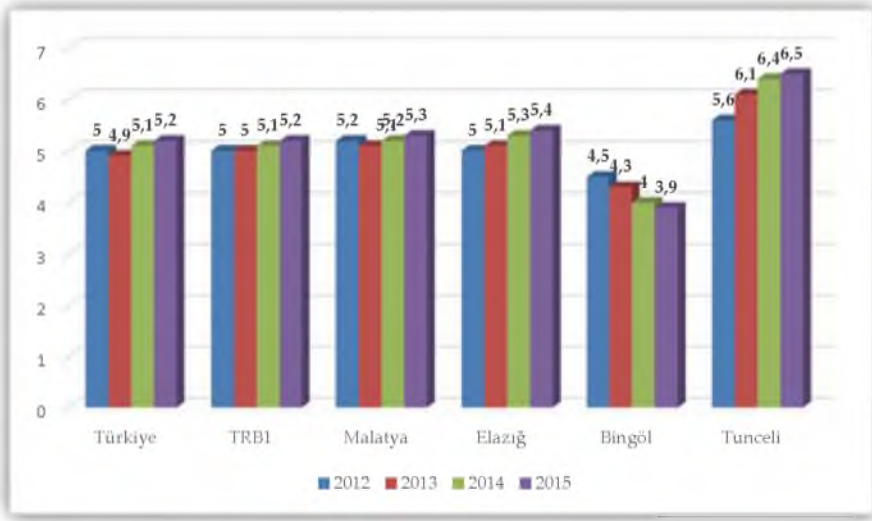
Kaynak: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1060 erişim 12.12.20016

Türkiye, TRB1 bölgesi doğurganlık oranları incelendiğinde bu oranları birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Türkiye doğurganlık ortalaması 2013 yılında %17, 2014 yılında %17,4 ve 2015 yılında ise düşüş göstererek %16,9 olduğu görülmektedir. Doğurganlık oranı açısından TRB1 bölgesi ortalama olarak incelendiğinde ise 2013 yılında %16,3; 2014 yılında %16,9 ve 2015 yılında ise %16,2 oranında olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Türkiye ile TRB1 bölgesi ortalamaları karşılaştırıldığında birbirine yakın oranlar olmasına rağmen, TRB1 bölgesinde Türkiye ortalamasının biraz altında olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Ortalama doğurganlık açısından Malatya ise 2013 yılında %15,6; 2014 yılında %16,1 ve 2015 yılında ise %15,5 doğurganlık

oranına sahiptir. Dolayısıyla 2013-2015 yılları arasında Malatya'daki toplam doğurganlık oranı hem Türkiye'nin hem de trb1 Bölgesinin oran olarak altında kalmaktadır.

TRB1 bölgesinde ise en yüksek doğurganlık oranı 2013 yılında %21,1; 2014 yılında %22,2 ve 2015 yılında ise %20,4 ile Bingöl'de olduğu görülmektedir.

Grafik 6: TRB1 Bölgesi 2012-2015 Yılları Arasındaki (Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli) Kaba Ölüm Oranı

Kaynak: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1060 erişim 12.12.20016

Sağlık ve sosyo-demografik gelişme göstergesi olarak kabul edilen bebek ölüm hızı TRB1 bölgesindeki iller (Malatya-Elâzığ-Bingöl-Tunceli) 2012-2015 yıllarında Türkiye ortalaması ile benzerlik göstermektedir. Yılda her bin canlı doğuma karşılık kaç bebeğin öldüğünü gösteren bebek ölüm hızı, Sağlık ve sosyo-demografik gelişme göstergesi olarak kabul edilen bebek ölüm hızı TRB1 bölgesindeki iller (Malatya Elâzığ-Bingöl-Tunceli) 2012-2015 yıllarında Türkiye ortalaması ile benzerlik göstermektedir. Yılda her bin canlı doğuma karşılık kaç bebeğin öldüğünü gösteren bebek ölüm hızı, 2013 yılı için TRB1 Bölgesinde %16,3'tür. TRB1 bölgesindeki illerden Malatya'da bu oran %15,6; Bingöl'de %21,1; Elazığ'da %15,6 ve Tunceli'de %11,1; Türkiye için ise %17'dir. 2015 yılında ise TRB1 bölgesinde %16,2 iken TRB1 Bölgesindeki Malatya'da %15,5; Bingöl'de %20,4; Elâzığ'da %15,6 ve Tunceli'de ise %12,4'dür.

2012-2015 yılları arasında Türkiye ve TRB1 bölgesindeki kaba ölüm oranlarını incelediğimizde bu oranların birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Türkiye’de 2012 yılındaki kaba ölüm oranı %5,0 iken bu oran, TRB1 Bölgesi’nde de aynıdır. 2012 yılında Malatya’da kaba ölüm oranı %5,2 iken bu oran Elâzığ’da %5; Bingöl’de %4,5; Tunceli’de kaba ölüm oranları 2012-2015 yılları arasında TRB1 bölgesinde düşüğe olsa bir artış gözlenmektedir. 2015 yılında Malatya’da bu oran %5,3’e yükselirken; Elâzığ’da %5,4’e Tunceli’de ise %6,5’e yükselmiştir. 2015 yılı itibariyle 2012 yılına göre kaba ölüm oranında düşüş görülen tek TRB1 bölgesi ili Bingöl’dür. Bingöl’de 2012 yılında %4,5 olan kaba ölüm oranı 2015 yılında %3,9’a düşmüştür.

Tablo 9: Türkiye ve TRB 1 Bölgesi (Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli) 2012-2015 Kaba Ölüm Hızı %

	2012	2013	2014	2015
TÜRKİYE	5,0	4,9	5,1	5,2
TRB1	5,0	5,0	5,1	5,2
MALATYA	5,2	5,1	5,2	5,3
ELAZIĞ	5,0	5,1	5,3	5,4
BİNGÖL	4,5	4,3	4,0	3,9
TUNCELİ	5,6	6,1	6,4	6,5

Kaynak: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1060 erişim 12.12.20016

2.1.5. Nüfus Yoğunluğu

Bir sahadaki nüfusla ilgili değerlendirilmesi gereken özelliklerden biri de o sahanın nüfus yoğunluğudur. Nüfus yoğunluğu arazi ve nüfus sayısı arasındaki ilgi derecesini ortaya koyan en açık göstergelerden biridir. Diğer bir ifade ile nüfus yoğunluğu, sınırları belli bir alandaki nüfus ile o yerin alanı (yüzölçümü) arasındaki ilişkiyi yansıtan bir kavramdır. Alan değişmeden nüfusun çoğalması nüfusun yoğunluğunun artışına, tersi durum ise yoğunluğun düşmesine işaret eder. Bir alanın nüfus yoğunluğu, öncelikle kalabalık veya boşluk etkisini, kaynaklar ve çevre üzerine nüfus baskısının boyutlarını ve bunların yanı sıra mallar veya hizmetlere olan talepteki kıtlık veya bolluğu kavramımıza da yardımcı olur. Bir ülkenin nüfus yoğunluğunu gösteren rakamlar, bir kilometre kareye düşen nüfus miktarını belirtmektedir.

2.1.6. Kırsal ve Kentsel Nüfus Kentleşme Oranı

Günümüz dünyası hızlı bir kentleşme eğilimi içindedir. Artık dünya nüfusunun yarısından fazlası, ülkemiz nüfusunun ise %75'inden fazlası kentlerde yaşamaktadır. Dolayısıyla sürdürülebilir kentleşme, kentlilik, kent mimarisi, kent sosyolojisi, kent yönetimi, kent kimliği vb. konularda sürekli bir üretim, geliştirme, iyileştirme çabası içinde olmak önem arz etmektedir.

Kentleşme, temel olarak insanların kentle bütünleşmesini ifade etmektedir. Kentleşme, kentleşme akımının sonunda toplumsal değişimin insanların davranışlarında ve ilişkilerinde, değer yargılarında, maddi ve manevi yaşam biçimlerinde değişiklikler ortaya çıkarması süreci olarak tanımlanmaktadır.

Nüfusun köy ve kent nüfusu olarak dağılışı bir ülkenin sosyal, ekonomik ve demografik yapısını göstermesi açısından önemlidir. Genellikle kent nüfusu fazla olan ülkeler veya bölgeler daha çok gelişmiş ve sanayileşmiş olarak kabul edilir.

Kentleşme tarıma yeni teknolojilerin girişi, toprak yetersizliği, toprakların miras yoluyla parçalanması, entansif tarıma geçiş, nüfusun artışı, haberleşme ve ulaşım olanaklarının hızlı artması ve gelişmesi, mal ve hizmet üretiminin ve değişiminin belli merkezlerde toplanması sonucu köyünü terk etmek zorunda kalanların kente yığılması biçiminde olma özelliğini korumaktadır.

Birçok paydaşla birlikte Bayındırlık Bakanlığı tarafından hazırlanan "Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planında (KENTGES) kentleşmeye ilişkin geçmişten beri yaşanan sorunlar aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

Kentsel Sorunlar ve Kentlerde Kontrolsüz Büyüme

Kırsal Gelişme ve Göçler

Kaçak Yapılaşma ve Gecekondu

Afetlere Dayanıksız Kentleşme

Kentsel Altyapı ve Çevre Sorunları

Kentsel Ulaşım Sorunları

Planlama Sisteminden Kaynaklanan Sorunlar

Yerel Yönetimlerin Kapasiteleri (Bilsam Malatya Vizyon 2023 Malatya İl Gelişim Raporu, s:18).

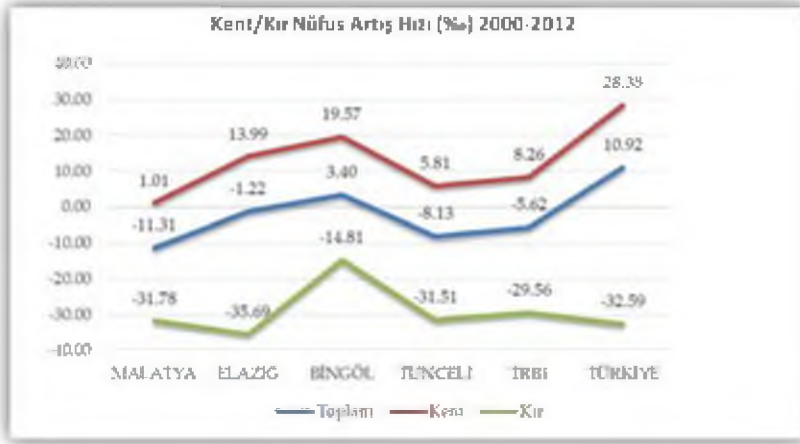
Kent tanımı ülkeler arasında farklılaşmakta, ülkemizde ise kent/kır ayrımı net bir şekilde ifade edilememektedir. Hali hazırda resmi kayıtlarda, belli değişkenlere sahip ve nüfusu 20.000 üzeri olan yerleşim yerleri kent olarak tanımlansa da, TÜİK tarafından tasnif edilen veriler köy/şehir ayrımında incelenmektedir. Bu durum, nüfusu 2.000'i geçmeyen, birçok sosyal donatıdan yoksun ilçe merkezlerinin şehir statüsünde kentsel alan olarak incelenmesini zorunlu kılmakta, sağlıklı sonuçlar elde edilememesine neden olmaktadır. Veriler sadece bu şekilde incelenebildiğinden dolayı çalışma kapsamında da şehir/köy ayrımına paralel olarak, kentsel/kırsal alan incelemesi benimsenmiştir.

Kent tanımı ülkeler arasında farklılaşmakta, ülkemizde ise kent/kır ayrımı net bir şekilde ifade edilememektedir. Hali hazırda resmi kayıtlarda, belli değişkenlere sahip ve nüfusu 20.000 üzeri olan yerleşim yerleri kent olarak tanımlansa da, TÜİK tarafından tasnif edilen veriler köy/şehir ayrımında incelenmektedir. Bu durum, nüfusu 2.000'i geçmeyen, birçok sosyal donatıdan yoksun ilçe merkezlerinin "şehir" statüsünde kentsel alan olarak incelenmesini zorunlu kılmakta, sağlıklı sonuçlar elde edilememesine neden olmaktadır. Veriler sadece bu şekilde incelenebildiğinden dolayı çalışma kapsamında da şehir/köy ayrımına paralel olarak, kentsel/kırsal alan incelemesi benimsenmiştir. Bahse konu nedenlere bağlı olarak, aşağıda belirtilen kentleşme hızı, kentleşme oranı vd. incelemelerin uluslararası literatürde karşılaştırma yapılabilecek düzende olmadığını belirtmekte fayda vardır.

1980'lerde liberal ekonomiye geçişle beraber, hızlı bir kentsel nüfus artışı gözlemlenmiş, 2000'lerden sonra kentsel nüfustaki artış yavaşlamıştır. TRB1 Bölgesi'nde 1990-2000 döneminde artış %28,6 iken, 2000-2012 döneminde %8,2 olarak gerçekleşmiştir. Kentsel nüfus artış hızı bölgedeki tüm illerde pozitifdir. Bölgede kentsel nüfus halen artmakta ancak bu artış bir önceki on yıla göre daha yavaş gerçekleşmektedir.

İl ve ilçe merkezleri kent olarak kabul edildiğinde kırsal nüfusun artış hızında 1990 yılından bu yana azalma gözlenmektedir. TRB1 Bölgesi 1990-2000 dönemi kırsal nüfus artış hızı % -9,9 iken, 2000-2012 döneminde bu değer % -29,6 olmuştur (Şekil). 2000-2012 döneminde bölge illeri ve bölge ortalaması kırsal nüfus artış hızı negatif değerler almaktadır.

Grafik 7: Kent/Kır Nüfus Artış Hızı (%)

Bölge kentlerinin birçoğunda sanayi sektöründe büyüme olmaksızın göçe bağlı nüfus artışı ve hizmet sektörü gelişmesi olmuştur. Ancak sanayiye bağlı göç alan yerleşimler Malatya Merkez, Yeşilyurt (Malatya) olarak sayılabilir. Önemli karayolu bağlantıları üzerinde bulunan Malatya ilçelerinden Darende (Malatya), Doğanşehir (Malatya), Hekimhan (Malatya), Kale (Malatya) ise erişimin kolay olmasından dolayı kentleşme süreci hızlanmış ve bu ilçeler hizmet merkezi konumuna gelmiştir.

Aşağıda Malatya'nın ilçelerindeki yaşayan nüfusun cinsiyete göre dağılımı görülmektedir.

Tablo 10: 2015 yılı Malatya İlçelerindeki Nüfusun Cinsiyete Göre Dağılımı

İlçe	İlçe Nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu	Nüfus Yüzdesi
Battalgazi	301.483	148.974	152.509	%39,01
Yeşilyurt	294.452	147.747	146.705	%38,10
Doğanşehir	39.391	19.997	19.394	%5,10
Akçadağ	27.437	14.221	13.216	%3,55
Darende	26.656	13.237	13.419	%3,45
Hekimhan	18.616	9.299	9.317	%2,41
Pütürge	15.709	7.475	8.234	%2,03
Yazlıhan	13.452	6.810	6.642	%1,74
Arapgir	10.623	5.330	5.293	%1,37
Arguvan	7.757	3.917	3.840	%1,00
Kuluncak	7.748	3.816	3.932	%1,00
Kale	5.384	2.561	2.823	%0,70
Doğanyol	4.196	2.056	2.140	%0,54

Tablo 11: Araştırmaya Katılanların Yerleşim Yerlerine Göre Dağılımı

Yerleşim yeri	Yüzde
İl merkezi	47,5
İlçe Merkezi	40,3
Kırsal kesim	12,2
Toplam	100,0

Araştırmamıza katılan katılımcıların şu anda nerede ikamet ettiklerini sorduklarımızda ise, katılımcıların %47,5'i Malatya İl merkezinde, %40,3'ü Malatya'nın ilçe merkezlerinde, otururken %12,2'sinin ise kırsal kesimde oturdukları görülmektedir. Bu veriler doğrultusunda Malatya halkının genellikle kent merkezlerinde oturdukları ve köy -kasaba nüfusunun ise azaldığını göstermektedir).

Tablo 12: Nüfus Artış Hızı

Malatya	Nüfus	% artış hızı
<i>Merkez</i>	772 904	4,4
Akçadağ	27 437	-75,0
Arapkir	10 623	-16,2
Arguvan	7 757	-50,9
Battalgazi	301 483	5,4
Darende	26 656	-51,3
Doğanşehir	39 391	-16,9
Doğanyol	4 196	-56,5
Hekimhan	18 616	-69,0
Kale	5 384	-53,0
Kuluncak	7 748	-71,2
Pütürge	15 709	-55,9
Yazıhan	13 452	-62,2
Yeşilyurt	294 452	37,1

TUİK, 2015

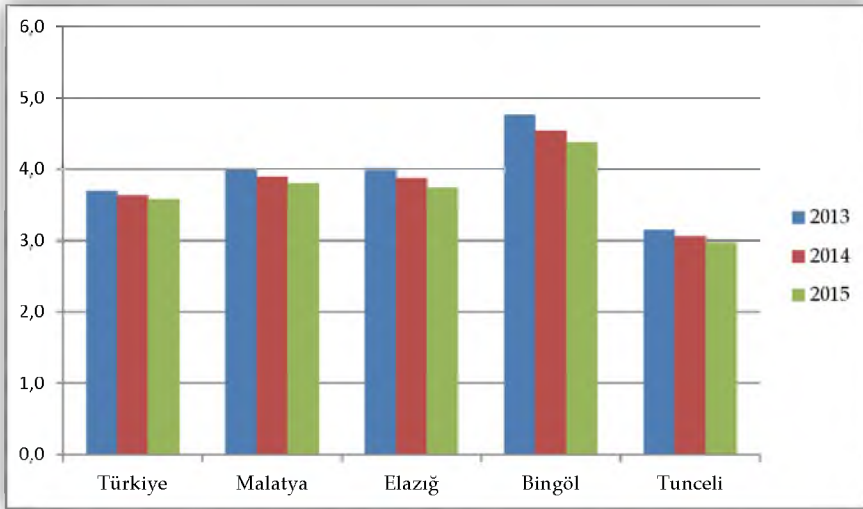
Malatya'nın merkezi ve ilçelerindeki nüfus artışlarını 2015 yılı dikkate alınarak incelendiğinde, Malatya merkezinde nüfus %4,4 artış sağlamıştır. 2015 yılında toplam nüfusundan en fazla nüfus kaybeden ilçesi -%71,2'lik oranla Kuluncak, ikinci sırada toplam nüfusa oranla -%69'luk oranla nüfus kaybına uğrayan Hekimhan ilçesi, üçüncü sırada ise -%62,2 oranla Yazıhan ilçelerinin olduğu görülmektedir. Malatya ilçelerinden en büyük nüfus artışını ise %37,1 ile Yeşilyurt'ta olduğu görülmektedir. Dolayısıyla büyükşehir olduktan büyükşehir merkez ilçeleri olan Battalgazi (%5,4) ve Yeşilyurt (%37,1) nüfusları artarken, diğer ilçelerin nüfuslarında ise büyük düşüş olduğu görülmektedir.

2.2. Hane Halkı Yapısı

2.2.1. Hane Halkı Büyüklüğü (Ailedeki Birey Sayısı)

Hane halkı, sosyo-ekonomik bir birim olup akraba olsun veya olmasın aynı yerde yaşayan (ev, apartman dairesi, oda) ve aynı kazandan yemek yiyen kişilerin oluşturduğu gruptur. Tek başına yaşayan bir kişi de hane halkı oluşturur. Ülkemizdeki hızlı nüfus artışına paralel olarak hane halkı sayısı da aynı şekilde artış göstermiştir.

Grafik 8: TRB1 Bölgesi (Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli) 2013-2015 Hanehalkı Büyüklüğü (Ailedeki Birey Sayısı)

Kaynak: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları (ADNKS), 2013-2015

2013-2015 adrese dayalı nüfus kayıt sistemi sonuçlarına göre 2013 yılında Türkiye'nin ortalama hanehalkı büyüklüğü 3,7 iken 2014 ve 2015 yılında 3,6'dır. Bu oran TRB1 Bölgesi illerinden Malatya, 2013 yılında 4,0, 2014 yılında 3,9 ve 2015 yılında ise 3,7'dir. TRB1 bölgesinde bu iller arasında ise en düşük hane halkı ortalamasına Tunceli sahiptir. Tunceli'de bu oran 2013 ve 2014 yılında 3,1, 2015 yılında ise 2,9 oranındadır. Bu bölgedeki en yüksek hane halkına Bingöl sahiptir. Bu oranlar Bingöl'de 2013 yılında 4,8, 2014 yılında 4,5 ve 2015 yılında ise 4,2'dir. Bu veriler doğrultusunda Türkiye'de de TRB1 bölgesinde de hane halkı sayısı düşmektedir.

2.2.2. Çocuk Sayısı /5 Yaş Altı Çocuk Sayısı

Tablo 13: Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre Nüfus - 2014

Grup/il	Yaş grubu	Toplam	Kız	Erkek
Malatya	'0-4'	60.300	30.852	29.448
TRBİ	'0-4'	134.195	68.876	65.319
Türkiye	'0-4'	6.294.533	3.231.903	3.062.630

Bilindiği gibi Türkiye genelinde ailedeki çocuk sayısında bir düşüş olduğu yapılan araştırmalarda görülmektedir. Bu noktadan yola çıkarak katılımcılara ideal çocuk sayısı kaç olmalıdır diye sorduğumuzda, katılımcıların %34'ü 1 veya iki çocuk idealdir derken, %66'sı ise 3 çocuk ve üzerini ailedeki ideal çocuk sayısı olarak görmektedir.

Grafik 9: Ailedeki İdeal Çocuk Sayısı

2.3. Göç

Göç, bir birey ya da bir grubun bulunduğu yerden başka bir yere yerleşmek amacı ile taşınması olayı olarak tanımlanabilir. Yani insanların yaşadıkları ortamı terk ederek başka bir ortama göç etmeleridir. Göç, kısa süreli ve geçici yer değiştirmeler şeklinde olabileceği gibi devamlı yani kalıcı nitelik taşıması şeklinde de ortaya çıkabilir. İnsanları göçe zorlayan ana faktör, insanların geçimlerini sağlamak için daha uygun yerlere gitmek ve burada iş bulmak, çeşitli imkânlardan faydalanmak ve yerleşmektir.

Göç olgusu, temelinde sosyal bir hareket olmasına karşın, ekonomik yaşamdan kültüre kadar hayatın her yönünü etkileyen temel bir değişim aracıdır.

Sanayileşmiş ülkelerde 18. yılın sonlarına doğru başlayan kentleşme ve buna bağlı olarak göç hareketleri, gelişmekte olan ülkelerde 1950'li yıllardan sonra gündeme gelmiştir. Türkiye'de de 1923'ten 1950'li yıllara kadar, güçlü bir kentleşme ve göç hareketine rastlanmamaktadır.

Malatya kırsal kesimlerden, çevre il ve ilçelerden göç alan bir kenttir. Başta güvenlik sorunu sebebiyle boşalan köylerde üretici durumda olan halk hayvanlarını satarak, arsalarını ya satarak ya da boş bırakarak göç etmeleri onları üretici durumundan tüketici durumuna sokmuştur. Bu göçler, Malatya ilinde başta işsizlik olmak üzere, altyapı, sağlık, eğitim, ulaşım gibi birçok soruna neden olmuştur. Gerek Türkiye'de gerekse Malatya ilinde plansız göçler, sosyal, ekonomik ve siyasal sorunlara sebep olmakta; özellikle çocuklar üzerinde evlerini terk, okulu terk, sokakta yaşama ve çalışma gibi birçok olumsuz sonuçlara neden olmaktadır.

2007-2008 döneminde bölgenin net göç hızı incelendiğinde, Tunceli dışındaki illerin; 2010-2011 döneminde ise Malatya dışındaki illerin net göç hızlarının negatif değer aldığı görülmektedir. Malatya'nın bu durumunun büyükşehir statüsü kazanmak için yürütülen çalışmaların etkisi olduğu söylenebilir.

Göçün yaş dağılımı incelendiğinde Elazığ ve Bingöl için sırasıyla, yoğun olarak 20-29, 15-19 yaş aralığında negatif yönde olduğu görülmektedir. Malatya ve Tunceli illeri için ise sırasıyla, 15-24, 20-24 yaş aralığında pozitif yönde olduğu görülmektedir. Malatya'da göçün genç nüfusta yoğunlaşması, başta öğrenci sayısı her yıl artan ildeki köklü üniversitenin varlığı ve Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki illerden gelen vasıfsız genç işgücü için bir cazibe merkezi olması; askeri yapının varlığı ile açıklanabilir. Bölge geneli incelendiğinde göçün büyük kısmının iş ve eğitim olanaklarının fazla olduğu büyükşehirlere (İstanbul, Ankara, Adana) yönelik olduğu söylenebilir. Ayrıca Malatya kayısı hasat döneminde yoğun olarak mevsimlik göç almaktadır. Yapılan saha çalışmalarına göre mevsimlik işçilerin yoğun olarak Adıyaman ilinden geldiği ortaya çıkmıştır.

**Tablo 14: TRB1 Bölgesi (Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli)
2013-2015 yılları arasındaki göç hızı**

Yıllar	2012-2013		2013-2014		2014-2015		2015
İller	Aldığı /	Verdiği	Aldığı/	Verdiği	Aldığı/	Verdiği	Net göç hızı
Malatya	25 876	33 194	29 285	31 476	26 925	31 368	-5,7
Elazığ	35 466	21 303	36 920	24 162	36 124	21 699	0,8
Bingöl	10 231	10 940	10 090	12 852	10 890	13 122	-12,0
Tunceli	8 458	5 612	7 286	6 810	6 996	8 133	-13,1

Kaynak: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçları, 2012-2015

TRB1 bölgesi illerini aldığı ve verdiği göç noktasında analiz ettiğimizde genellikle TRB1 bölgesindeki illerin göç verdiği görülmektedir. 2012-2013 yılları arasında bu bölgelerin verdikleri göç sayısı tabloda görülmektedir. Ancak 2014-2015 yılı arasındaki göç değişimleri incelendiğinde 2015 yılında en çok göçü - %13,1 oranında tunceli'nin verdiği görülmektedir. İkinci sırada ise -12 oranı ile Bingöl gelmektedir. Büyükşehir olmasına rağmen Malatya'da 2015 yılında -5,7 göç kaybına uğramıştır. Bu göç noktasında 2015 yılında oranını pozitif noktada tutan sadece Elazığ'dır. Elazığ 2015 yılında 0,8 oranında bir göç hızına ulaşmıştır.

Malatya'yı konumuz gereği göç noktasında daha 2008-2014 yılları arasında analiz ettiğimizde ise tabloda görüleceği gibi Malatya en fazla aldığı ile verdiği göç arasında fark -7.318 ile 2013 yılında olmuştur. Ancak Malatya 2014 yılında göç vermeye devam etmiştir. Ancak Malatya bu yıllar arasında sadece 2011 yılında daha verdiğiğinden daha fazla göç almıştır (3.410).

Tablo 15: Malatya'nın 2008-2014 Yılları Arasında Aldığı Verdiği Göç ve Göç Farkı

Yıl	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Göç Farkı
2014	29.285	31.476	-2.191
2013	25.876	33.194	-7.318
2012	24.270	28.545	-4.275
2011	32.925	29.515	3.410
2010	25.320	30.931	-5.611
2009	25.806	28.208	-2.402
2008	25.500	27.830	-2.330

Tablo 16: Malatya'nın 2015 Yılında Göç Verdiği ve Aldığı İlk 5 İl

Göç verdiği iller	İstanbul	Ankara	Elazığ	Adıyaman	İzmir
Göç verdiği kişi sayısı	6 486	2 339	2 017	1 642	1 239
Göç aldığı iller	İstanbul	Elazığ	Adıyaman	Ankara	Diyarbakır
Göç aldığı kişi sayısı (il Bazında)	5 017	2 395	2 304	1 263	1 045

Kaynak: 2015 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS)

Malatya 2015 yılında en fazla İstanbul (5 017 kişi), Elazığ (2 395 kişi) ve Adıyaman (2 304 kişi) illerinden göç almıştır. 2015 yılında en fazla İstanbul (6 486 kişi), Ankara (2 339 kişi) ve Elazığ (2 017 kişi) illerine göç verdiği görülmektedir.

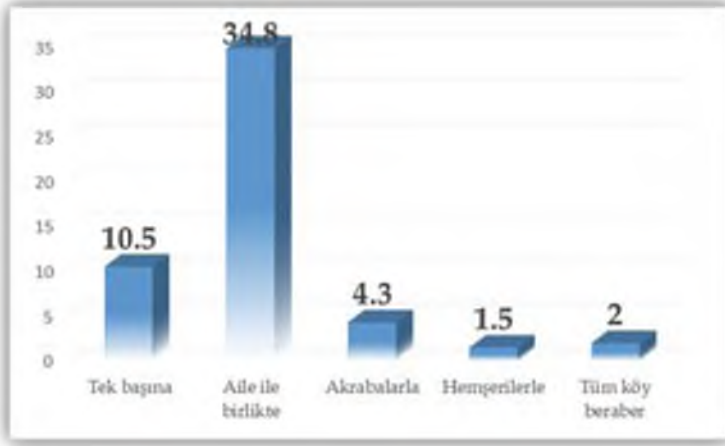
Malatya'nın aldığı göçler incelendiğinde ise; Malatya'nın en çok göçü 5017 kişi ile İstanbul'dan, ikinci büyük göçü 2395 kişi ile Elâzığ'dan, üçüncü olarak ise en fazla göçü 2304 kişi ile Adıyaman'dan ve dördüncü olarak da en fazla göçü 1263 kişi ile Ankara'dan ve beşinci olarak ta en fazla göçü 1045 kişi olarak da Diyarbakır'dan aldığı görülmektedir.

Malatya en çok İstanbul'a göç vermiş ve en fazla İstanbul'dan göç almıştır. İkinci olarak Ankara'ya göç verirken Elâzığ'dan göç almıştır. Malatya'nın bölge içindeki bir çekim gücünün olduğu görülebilir. Çünkü Malatya ile bölge illerinden Elâzığ, Diyarbakır ve Adıyaman'dan göç almaktadır.

Göç Türkiye'deki en önemli olgulardan birisidir. Gelişmekte olan kentsel alanlar ayrıca bölge içi göçün de yoğun olduğu noktalardır. Dolayısıyla göçün ve neden olduğu etkilerin azaltılması için başta yeni iş yaratımı ve işletmeler açılması (girişimcilik) olmak üzere ekonomik imkânları artırıcı stratejilere önem verilmesi akılcı olacaktır. Bölge içerisinde genç göçü için odak merkezi olan il Malatya'dır (Elazığ-Adıyaman-Diyarbakır'dan göç alması). Büyükşehir olan Malatya'da bu genç göçünün sosyal ve ekonomik sorunlara neden olmaması için özellikle sanayi ve hizmetler sektöründe genç işgücünü massedecek stratejiler geliştirilmesi gerekebilir.

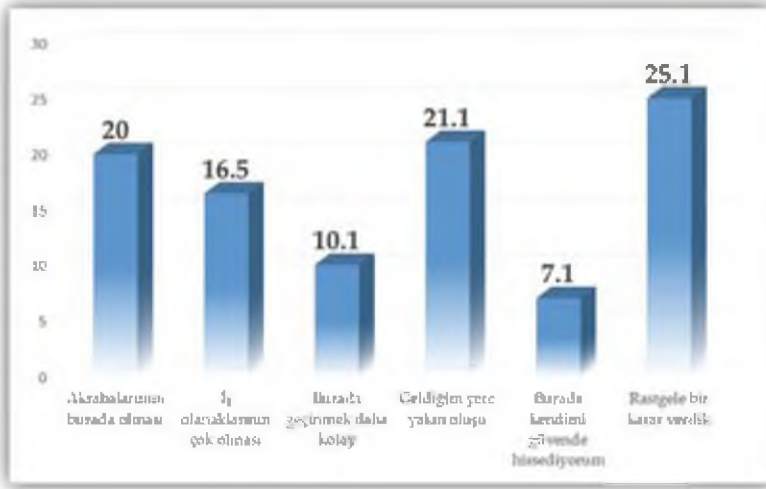
Bu kadar önemli olan bir olguyu analiz etmek ve Malatya'daki göç olgusunu bütün detayları ile ortaya koyabilmek, bundan sonraki göç ile ilgili araştırmalara veri sağlamak amacıyla Malatya iline göç eden katılımcıların %10,5'i tek başına, %34,8'i aileleriyle birlikte, %4,3'ü ise akrabalarıyla birlikte göç etmişlerdir. Dolayısıyla göç etmede aile son derece önemli bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Grafik 10: Göçle Gelenlerin Kiminle Birlikte Göç Ettiğinin Yüzdelerik Dağılımı

Ailelerin-bireylerin göç etmesine sebep olan birçok faktör bulunmaktadır. Bunların ortaya konması açısından araştırmamıza katılan katılımcılara göç için neden Malatya'yı seçtikleri sorulduğunda ise katılımcıların %21,1 memleketine yakın olduğu için, %20'si akrabaları Malatya'da olduğu için, %16,5'i Malatya'da iş olanaklarının daha fazla olduğunu için, %7,1 ise Malatya'da kendisini daha güvende hissettikleri için Malatya'ya göç ettiklerini söylemişlerdir. Bu veriler doğrultusunda insanlar göç ederken akrabalarının olmasını, göç ettikleri ilin iş olanaklarının fazla olmasını ve güvenli bir şehir olmasını önemsemektedirler.

Grafik 11: Katılımcıların Malatya'ya Göç Etme Nedenlerinin Yüzdelik Dağılımı

Yapılan odak gurup görüşmelerinde de Malatya'ya Muş, Bitlis, Bingöl, Diyarbakır vb.

"- Doğudan gelenler ya ıssızlık için ya da güvenlik zafiyetinden ötürü geliyor." (güvenlik)

- Doğu ve Güneydoğu'dan şehre göç edenlerin birçoğu kan davasından, namus davasından ve terör olaylarından kaçıp gelen insanlardır. (güvenlik)

- Gelen göçlerin kentin belirli yerlerine yerleşerek getto oluşturdukları (akraba için göç etme) gibi ifadeler Malatya'ya göç eden insanların neden Malatya'yı tercih ettiniz sorusuna verdikleri cevaplar ile bire bir örtüşmektedir

Bölge içerisinde genç göçü için odak merkezi olan il Malatya'dır. Malatya bu anlamda TRB1 bölgesinde göç için bir cazibe merkezi konumundadır. Bu nedenle araştırmamıza katılan katılımcıların göç ettikten sonra Malatya'dan memnun olma durumlarını analiz etmek için "Göç ettiğiniz yere geri dönme şansı verilseydi geri döner miydiniz?" sorusuna katılımcıların %70'i hayır geri dönmezdik diye cevap verirken, %30 evet geri dönerdik şeklinde cevap vermişlerdir. Bu verilerden yola çıkarak çevre illerden Malatya'ya göç eden insanların Malatya'ya göç etmekten memnun oldukları ve memleketlerine geri dönmek istemedikleri ortaya çıkmaktadır.

Anketteki veriler, araştırma kapsamında kendileriyle odak grup görüşmesi yapılan Malatyalılar tarafından de desteklenen ifadelerle belirginleşmiştir. Nitekim araştırma kapsamında gerçekleştirilen odak grup görüşmelerinde katılımcılara “*Malatya göç alan ve göç veren bir il. Bu göç hareketlerinin şehrin ekonomik, sosyal, politik güvenlik yapısına etkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?*” şeklindeki soruya katılımcılar, şu cevapları vermiştir:

- *Malatya hızlı göç aldığı kadar hızlı göç veren bir şehirdir.*
- *Doğudaki halk oralandaki sıkıntılardan dolayı Malatya’ya göç ediyor. Malatya’daki halk ise daha rahat bir yaşam için batıya göç ediyor.*
- *Gelenler risk getiriyor, Gidenler olumlu şeyler götürüyor*
- *Doğudan Malatya’ya gelip yerleşenler Malatya’yı köyleştiriyorlar*
- *Dışardan gelen göçler sadece ekonomiye değil sosyal sorunlara da sebep oluyor. İnsanlar yerleştikten sonra eğitim, sağlık sorunları oluyor ve piyasa fiyatı düşebiliyor.*
- *Suça yönelen çocukların sayısı çoğalıyor. İstatistiksel verilere baktığımızda suça yönelen çocukların göçle geldiği yani Bingöl, Adıyaman, Diyarbakır vs. O bölgelerin çocukları olduğu ortaya çıkıyor.*

Bu veriler doğrultusunda Malatya halkının Bitlis, Bingöl Tunceli Adıyaman vb. yakın illerden göç almasının şehrin ekonomik ve sosyal-kültürel ve güvenlik yapısına olumsuz etki ettiğini ortaya çıkmaktadır. Özellikle verilen göçün beyin göçü olması (nitelikli işgücü), aldığı göçün ise niteliksiz olması şehrin hayatına birinci derecede etki etmektedir

Özellikle odak grup görüşmelerinde ifade edilen “*12-13 sene evveline kadar şehirde tinerci bulmak imkânsızken, bugün çocuk parklarının hemen hemen hepsinin bir köşesinde tinerci insanlara rastlamak mümkündür*” ve “*Alınan göçle gelen çocuk ve gençler suç oranını yükseltiyor. Doğudan gelenler asayiş sorununu beraberinde getiriyor*” cümlesi Malatyalının şehre gelen göçün şehrin sosyal-kültürel yapısının hangi yönde değiştirdiğini ortaya koyması açısından önemlidir.

Kısaca araştırmamıza veri sağlamak amacıyla yapılan odak grup görüşmelerinde Malatya'nın verdiği ve aldığı gç ile ilgili olarak Malatyalıların yaygın görüşleri genelde şöyledir:

- *Doğudaki halk oralardaki sıkıntılardan dolayı Malatya'ya göç ediyor. Malatya'daki halk ise daha rahat bir yaşam için batıya göç ediyor*
- *Gelenler risk getiriyor, Gidenler olumlu şeyler götürüyor*
- *Bu gçler sonucunda dilencilik sorunu arttı*
- *Dışarıdan gelen gçler sadece ekonomiye değil sosyal sorunlara da sebep oluyor. İnsanlar yerleştikten sonra eğitim, sağlık sorunları oluyor ve piyasa fiyatı düşebiliyor.*
- *Suça yönelen çocukların sayısı çoğalıyor. İstatistiksel verilere baktığımızda suça yönelen çocukların gçle geldiği yani Bingöl, Adıyaman, Diyarbakır vs. O bölgelerin çocukları olduğu ortaya çıkıyor.*
- *Toplumsal güç ve kendi memleketinde yaşadığı sosyal problemlerden kaynaklı güvenlik gçleri yaşanmaktadır. Onlar şehrin merkezine ya da kenar mahallelerine yerleşiyorlar. Böylece sosyal sorunlar baş göstermeye başlıyor.*

Yukarıdaki ifadelerden anlaşılacağı gibi, odak grup görüşmelerine katılan Malatyalıların büyük çoğunluğu Malatya'nın nitelikli beyin göçü verdiğini ve niteliksiz gç aldığını ifade etmektedirler. Özellikle güvenlik sorunları nedeniyle yaşadıkları yerlerden Malatya'ya göç edenlerin şehrin belirli bölgelerinde getto oluşturdukları ve oluşturulan bu gettolarda güvenlik zafiyetlerinin oluşmaya başladığını ve Malatya'da geçmişte çok nadir görülen (madde bağımlılığı-dilencilik-hırsızlık) güvenlik sorunlarının artarak görülmeye başladığını ifade etmektedirler. Kısaca Malatya'ya göç eden insanlar Malatya'dan memnunken, Malatyalı göç edenlerin sosyal-ekonomik ve kültürel sorunlar oluşturduğunu ifade etmektedir.

Araştırma kapsamında ankete katılanlara Malatya'ya nereden geldikleri şeklinde bir soru ynelti miş, verilen cevaplardan hareketle aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

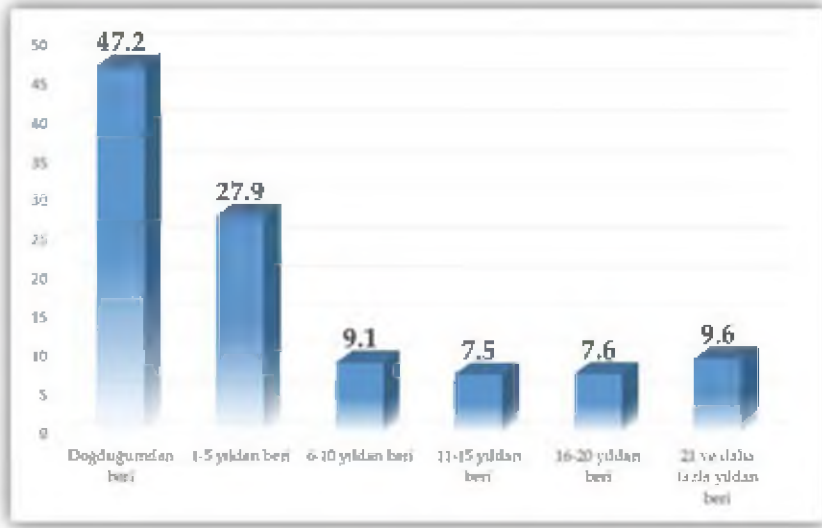
Grafik 12: Yerleşim Yeri

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi, ankete katılanların %47,2'si doğma-büyüme Malatyalı olduğunu belirtirken, %26,5'i başka bir şehirden gelip Malatya'ya geldiğini belirtenlerin oranı %26,5, Malatya'nın başka bir köyünden geldiğini belirtenlerin oranı %12, Bu şehrin başka bir ilçesinden geldiğini belirtenlerin oranı %10,1'dir. Grafikteki verilere göre ankete katılanların büyük çoğunluğu Malatya kökenlidir.

Bir yere aidiyet hissi beslemek, o yerde kalış veya ikamet süresi ile yakından ilişkilidir. Bu bağlamda ankete katılanlara ne zamandan beri Malatya'da ikamet ettikleri şeklinde bir soru yöneltilmiş, verilen cevaplardan hareketle aşağıdaki grafik oluşturulmuştur.

Grafik 13: İkamet Yılı

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi, ankete katılanların %47,2'si doğduğundan beri Malatya'da ikamet ettiğini belirtirken, 1-5 yıl arasında Malatya'da ikamet ettiğini ifade edenlerin oranı %27,9; 21 ve daha yukarı yıldan beri ikamet ettiğini belirtenlerin oranı ise %9,6 oranında gerçekleşmiştir. Aynı tablodaki verilere 6-10 yıldan beri Malatya'da ikamet ettiğini ifade edenlerin oranı %9,1; 16-20 yıldan beri Malatya'da ikamet ettiğini ifade edenlerin oranı %8,5 ve 11-15 yıldan beri Malatya'da ikamet ettiğini ifade edenlerin oranı ise %7,5'tir.

Göç, başta sosyal, ekonomik ve kültürel olmak üzere daha pek çok açıdan göç eden bireylerin yaşantısı üzerinde derin etkiler bırakmaktadır. Bu bağlamda ankete katılanlara Malatya'ya a göç ile geldiyse ne gibi sorunlarla karşılaştıkları şeklinde bir soru yöneltilmiş, verilen cevaplardan hareketle aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 17: Göç Sorunları

	Yüzde
Göçle gelmedik.	47,2
Sosyal uyum sorunları yaşadık.	15,4
İşsizlik/Ekonomik sorunlar yaşadık.	21,1
Sağlık ve moral sorunları yaşadık	8,4
Güvenlik sorunları yaşadık.	,9
Diğer	7,0

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi, ankete katılanların %47,2'si Malatya'ya göç ile gelmediklerini belirtmişlerdir. Bunun dışında kalıp göç ile buraya geldiklerini belirtenlerin %21,1'i burada işsizlik ve ekonomik, %15,4'ü sosyal uyum, %8,4'ü sağlık ve moral, %0,9'u güvenlik sorunu yaşadıklarını belirtirken, sayılanlardan daha farklı problemlerle karşılaştığını belirtenlerin oranı %7'dir.

Göç, şüphesiz çoğu kez yaşamın çeşitli alanlarında daha iyi bir yaşam için tercih edilmektedir. Bu bağlamda ankete katılanlardan, Malatya'ya göç etmeden önceki ve göçten sonraki hayatlarını karşılaştırması istenmiş, bu bağlamda sorulan soruya verdikleri cevaplardan hareketle aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 18: Göç Sonrası Yaşam

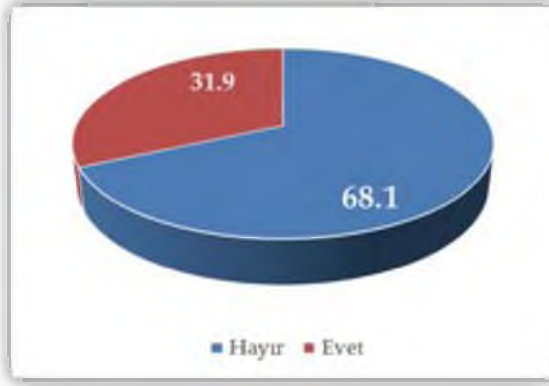
	Yüzde
Göçle gelmedim.	47,2
Çok daha iyi	18,6
Daha iyi	14,6
Ne iyi ne de kötü	14,0
Kötü	2,4
Çok kötü	3,2
Toplam	100,0

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi, Malatya'ya göçle geldiğini belirtenler içerisinde göç öncesine göre göç sonrası hayatının çok daha iyi olduğunu belirtenlerin oranı %18,6, daha iyi olduğunu belirtenlerin oranı %14,6, ne iyi ne

de kötü olduğunu belirtenlerin oranı ise %14,0 iken, çok daha kötü diyenlerin oranı %3,2 ve kötü diyenlerin oranı ise %2,4'tür. Buna göre, ankete katılanlar içerisinde Malatya'ya göçle geldiğini belirtenlerden çok büyük bir kısmı göç öncesine göre göç sonrası hayatını daha iyi olarak değerlendirmektedir.

Araştırma kapsamında ele alınan hususlardan birisi de, Malatya'ya göçle gelenlerin geri dönüşle ilgili görüşlerinin tespit edilmesidir. Bu bağlamda ankete katılanlara: "Göç ettiğiniz yere geri dönme şansı verilseydi geri döner miydiniz?" şeklinde bir soru yöneltilmiş, verilen cevaplardan hareketle aşağıdaki grafik oluşturulmuştur.

Grafik 14: Göçten Pişmanlık

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi, ankete katılanların %31,9'u kendilerine geri dönme şansı verilseydi geri dönmeyi düşündüğünü belirtirken, geri düşünmeyi düşünmediğini belirtenlerin oranı %68,1'dir. Buna göre, ankete katılanlar içerisinde göçle geldiğini belirtenlerin önemli bir kısmı geldiği yere geri dönmeyi düşünmemektedir.

3. BÖLÜM

SOSYAL YAPI

3.1. Eğitim

Birey ve toplum hayatının en önemli kesişim noktalarından biri olan eğitim kurumu tarihin her döneminde toplumsal sürekliliği sağladığı gibi, günümüzde de bu işlevini devam ettirmektedir. Bu bakımdan modern toplumların gelişme, değişme ve kalkınma parametreleri, bu parametrelerin boyutu ve niteliği büyük ölçüde yine eğitim merkezli gelişim göstermektedir. Hayat boyu öğrenme sürecinin en önemli ayağı olarak eğitim kurumunun bireysel ve toplumsal pozitif çıktıları; eğitime ilişkin imkân ve araçların yerel, ulusal ve küresel ölçekte doğru konumlandırılması ile mümkün olabilecektir. Özetle bir şehrin gelişme, değişme ve kalkınma boyutları ve geleceğe ilişkin projeksiyonları eğitimin kurumunun durum ve pozisyonu üzerinden analiz edilebilir.

3.1.1. Malatya İli Nüfusunun Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı

Tablo 19: 15 Yaş Altı Temel Eğitim Durumu

(6 +yaş) – 2013			
Eğitim Düzeyi	Erkek	Kadın	Toplam
Okuma yazma bilmeyen	7,687	38,227	45,914
Okuma yazma bilen	336,801	309,944	646,745
Bilinmeyen	1,774	2,337	4,111

TÜİK 2015-2016 İstatistikleri

Tablo 20: 15 Yaş Üstü Temel Eğitim Durumu

(15 +yaş) – 2013			
Bitirilen Eğitim Düzeyi	Toplam	Erkek	Kadın
Okuma yazma bilmeyen	45,258	7,294	37,964
Okur-Yazar olup okul bitirmeyen	29,050	8,966	20,084
İlkokul mezunu	125,784	51,347	74,437
İlköğretim mezunu	82,905	47,129	35,776
Ortaokul veya dengi okul mezunu	70,468	41,266	29,202
Lise veya dengi okul mezunu	136,426	78,633	57,793
Yüksekokul veya Fakülte mezunu	82,817	47,652	35,165
Yüksek lisans mezunu	4,517	2,884	1,633
Doktora mezunu	1,492	998	494
Bilinmeyen	3,803	1,594	2,209

TÜİK 2015-2016 İstatistikleri

3.1.2. Okullaşma Oranları

**Tablo 21: Malatya’da Okulöncesi Eğitimde Okullaşma Oranları
(2015-2016)**

	Okul Öncesi Brüt (%)				Okul Öncesi Net (%)		
	Yaş	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Türkiye	3-5	38,61	39,40	37,78	33,26	33,63	32,87
	4-5	49,27	50,20	48,30	42,96	43,53	42,36
	5	70,19	72,28	67,99	55,48	56,74	54,16
Malatya	3-5	40,07	40,85	39,26	34,11	34,30	33,92
	4-5	51,80	52,92	50,63	44,61	45,14	44,06
	5	76,66	78,93	74,29	59,99	60,97	58,96
Elazığ	3-5	40,67	42,24	39,01	36,54	37,77	35,23
	4-5	52,81	54,50	51,00	47,64	49,13	46,04
	5	70,43	72,44	68,26	58,33	59,92	56,63
Bingöl	3-5	31,65	31,78	31,51	29,60	29,43	29,77
	4-5	41,94	42,53	41,32	39,52	39,93	39,10
	5	54,56	56,57	52,55	48,93	50,40	47,45
Tunceli	3-5	53,80	53,76	53,84	47,91	47,76	48,06
	4-5	68,89	67,98	69,91	60,97	60,08	61,98
	5	92,49	92,36	92,63	73,21	72,43	74,04

MEB İstatistikleri

Okul öncesi eğitimde okullaşma oranlarına bakıldığında Malatya'nın bölgedeki şehirler ve Türkiye ortalamasına yakın olduğu görülmektedir. Bu anlamda 3-5 yaş grubunda net okullaşma oranı bakımından Türkiye ortalaması %33,26 iken, Malatya'daki okullaşma oranının %34,11 olduğu görülmektedir. Aynı şekilde 3-5 yaş grubunda okullaşma oranlarında Malatya'nın kimi illerin önünde, kimilerinin de gerisinde kaldığı ifade edilebilir. Bu durum Elazığ (%36,54), Bingöl (%29,60) ve Tunceli (%47,91) oranlarında görülmektedir. Okul öncesi okullaşma oranlarına ilişkin bu durum, Malatya'nın gelişmişlik düzeyine dair farklı ipuçları sunmaktadır. Toplam 5 yaş grubunda %59,99'i bulan okul öncesi eğitim hayatında okullaşma oranının Türkiye ortalamasına (%55,48) yakın olması, Malatya'daki temel okullaşmada belirli bir skalayı yakaladığını göstermektedir.

Aynı şekilde tabloda dikkat çeken bir diğer husus, okul öncesi eğitimde Malatya'ya ilişkin cinsiyete dayalı ve toplam oranların Türkiye geneli ortalamaya yakın olmasıdır. Bu durum Malatya'nın ülke içerisindeki birçok konuda dengeli bir yapıya sahip olduğu kadar, eğitimde okullaşma oranlarında da bir dengenin var olduğuna işaret etmektedir.

3.1.3. Malatya'da İlköğretimde (İlkokul ve Ortaokul) Okullaşma

Gerek eğitime ilişkin literatürde, gerekse toplumsal algıda ilköğretimden beklenenin günümüze ilişkin temel bilgi, beceri ve değerlerin kazandırılarak, birey ve toplum hayatının temel sorumluluklarının öğretildiği ve hayat boyu öğrenme sürecinde sonraki aşamalara gerekli hazırlıkların yapıldığı bir düzey olduğudur. Aynı şekilde bu dönem çocuğun zihinsel ve psikolojik gelişiminin büyük ölçüde tamamlandığı, sosyalleşme ve toplumsallaşma süreçlerinde önemli eşiklerin aşıldığı bir dönem olmaktadır. Bu bakımdan Türkiye'de ilköğretim yaş grupları, eğitim düzeyleri ve müfredatları göz önünde bulundurularak 4 yıl ilkokul, 4 yıl ortaokul şeklinde yapılandırılmıştır.

Tablo 22: İlköğretimde Okullaşma Oranları (2015-2016)

İller	İlköğretim (İlkokul+Ortaokul)			İlkokul			Ortaokul		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Türkiye	96,44	96,34	96,54	94,87	94,54	95,22	94,39	94,36	94,43
Malatya	96,65	96,48	96,83	94,83	94,26	95,42	95,85	95,71	95,99
Elazığ	96,77	96,80	96,73	95,80	95,43	96,21	95,63	96,06	95,17
Bingöl	96,54	96,68	96,40	96,91	96,81	97,02	93,03	93,49	92,55
Tunceli	94,71	95,09	94,31	92,80	93,42	92,15	94,62	94,53	94,71

MEB İstatistikleri

Malatya’da ilköğretim düzeyinde okullaşma oranı, yukarıda Malatya ve Türkiye ortalamasına ilişkin belirtilen durumu bir kez daha teyit etmektedir. Bu anlamda Türkiye’nin ilköğretimde okullaşma oranı (%96,44) iken, Malatya ortalaması (96,65) ile hemen hemen paralel görünmektedir. Ayrıca bölgedeki diğer illerin (Elazığ, Bingöl) ilköğretimde okullaşma oranlarına bakıldığında Malatya ve Türkiye ortalamasına yakınken, özellikle Tunceli’nin en düşük okullaşma oranına (%94,71) sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Yıllar içerisindeki ilköğretim düzeyindeki okullaşma oranlarının Türkiye ortalamasına yakın olması, Malatya’nın Doğu Anadolu Bölgesi’nde yer alan görece dezavantajlı bir bölgede yer almasına karşın, Türkiye’deki gelişim ve değişim skalasına yakın bir çizgide bulunduğu anlamını taşımaktadır. Örneğin yeni dönem Milli Eğitim Sisteminin 4+4+4 uygulamasında ilk 4 yıllık döneme tekabül eden ilkokul ihtiyacı Türkiye ortalamasına denk iken, ikinci ve üçüncü 4+4 yıllık dönem olan ortaöğretim ihtiyacı Türkiye ortalamasının üzerindedir.

3.1.4. Malatya’da Ortaöğretimde Okullaşma

Tablo 23: Ortaöğretimde Okullaşma Oranları (2015-2016)

İller	Ortaöğretim (Lise)			Genel Ortaöğretim			Mesleki ve Teknik Ortaöğretim		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Türkiye	79,79	79,36	80,24	36,65	34,66	38,75	43,14	44,71	41,48
Malatya	86,85	85,95	87,80	40,61	38,77	42,56	46,24	47,18	45,24
Elazığ	86,15	86,78	85,50	43,90	42,42	45,42	42,25	44,36	40,08
Bingöl	71,89	73,82	69,86	35,20	36,99	33,31	36,69	36,83	36,54
Tunceli	80,62	80,87	80,35	47,16	45,15	49,33	33,46	35,73	31,02

MEB İstatistikleri

Ortaöğretimde Malatya’nın net okullaşma oranı (%86,85) ile bölgedeki diğer illerin Elazığ (%86,15), Bingöl (%71,89), Tunceli (%80,62) ve ayrıca Türkiye ortalamasının (%79,79) üzerinde görülmektedir. Bu durum Malatya’nın eğitime devam eden nüfusun, bölge illeri arasındaki nüfus oranının ve aynı zamanda bölgede en çok göç alan il olması bakımından ortaöğretimde okullaşma ihtiyacının bir sonucu olduğu açıktır.

Genel Ortaöğretim ve Mesleki Ortaöğretim ölçeğinde Türkiye geneli ortalamada mesleki ve teknik ortaöğretim türünde okullaşma oranında görülen artışa paralel, Malatya’da da bir artış gözlenmektedir. Bu bağlamda Malatya’da Genel Ortaöğretim oranı (%40,61) iken, Mesleki ve Teknik Ortaöğretim oranı (%46,24) ile kendi bölgesinde Türkiye ortalamasına (%43,14) yakın olma özelliğine sahiptir. Belirtilmesi gereken bir diğer husus ise Malatya’da mesleki eğitimi cazip kılan sanayileşmenin varlığıdır. Bu durum gerek okullaşma, gerekse kadın-erkek dağılımı oranlarında görülmektedir. Genel ortaöğretim oranları erkeklerde (%38,77) iken, mesleki eğitimde bu oran (%47,18) olarak daha yüksekte seyretmektedir. Kadınlarda da benzer bir durum söz konusudur. Genel ortaöğretim oranları kadınlarda (%42,56) iken, mesleki eğitimde bu oran (%45,24)’e yükselmektedir.

3.1.5. Eğitim Kademelerine Göre Nicel Durum (2010-2015)

Türkiye’de son yıllarda eğitimin toplam bütçe içerisindeki payının, her yıl artarak devam ettiği bilinmektedir. Bu kapsamda eğitimin geliştirilen nicel olanakları ile birlikte, öğrenci ve öğretmen kalitesinin artırılması yönünde de çalışmalar yürütülmektedir. Zira öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ile derslik başına düşen öğrenci sayısı, nitelikli bir eğitim sisteminin önemli göstergelerinden kabul edilmektedir. Bu gösterge bağlamında 2009-2016 Milli Eğitim Bakanlığı istatistiklerine göre Malatya, daha önceki verilerde değinildiği üzere Türkiye ortalamasına yakın bir çizgide seyretmektedir. Ülkede eğitim standartlarının iyileştirilmesine ayrılan paydan hakkını alabilen bir il olarak Malatya, derslik başına düşen öğrenci sayısında mesafe almakla birlikte, özellikle öğretmen başına düşen öğrenci sayısında önemli ölçüde mesafe kaydettiği görülmektedir. Örneğin okulöncesi 2009-2010 döneminde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı (24) iken, 2015-2016 döneminde bu sayı (17)’e gerilemiştir.

3.1.6. Okul Başına Düşen Öğretmen-Öğrenci-Derslik Durumu

Tablo 24: Okul Başına Düşen Öğretmen-Öğrenci-Derslik Durumu

Yıllar	Okul Sayısı	Derslik Sayısı	Öğrenci Sayısı	Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı
Okulöncesi						
2009/10	326	517	11.015	21	451	24
2010/11	327	564	12.458	22	568	22
2011/12	327	552	12.228	22	620	19
2012/13	303	511	11.738	23	720	16
2013/14	290	541	11.374	21	730	15
2015/16	285	559	12.393	22	719	17
İlköğretim						
2009/10	560	4.023	113.342	28	6.316	17
2010/11	548	4.114	113.115	27	6451	17
2011/12	518	4.033	112.147	27	6392	17
2012/13	449	2.583	56.221	21	3.640	15
2013/14	418	2.587	55.524	21	3.655	15
2015/16	354	2.621	53.364	21	3567	15

Ortaöğretim						
2009/10	121	1.474	55.020	37	2.818	19
2010/11	124	1576	61.164	38	3043	20
2011/12	125	1625	60.578	37	3.187	19
2012/13	220	1500	57.888	38	3.470	16
2013/14	226	1487	55.972	37	3.701	15
2015/16	220	1.869	53.262	29	4.084	14

Yukarıdaki tablodan da anlaşıldığı üzere, 2015-2016 öğretim yılı verilerine göre Malatya’da bir öğretmene okulöncesi 17, ilköğretimde 15, ortaöğretimde de 14 öğrenci düşmektedir. Aynı yıl verilerine göre Türkiye genelinde bir öğretmene ilkokullarda 18, ortaokulda 15, ortaöğretimde ise 13 öğrenci düşmektedir. Tabloda ayrıca ilköğretimde ve ortaöğretimde de artan öğrenci sayısına oranla öğretmen sayısı da artmış ve Türkiye ortalaması düzeyinde seyreden bir skalayı yakalamıştır. Yıllar içerisinde derslik başına düşen öğrenci sayısı ile öğretmen başına düşen öğrenci sayısının paralel gelişmesi, eğitim olanakları ve imkânlarının dengeli dağılması bakımından önem taşımaktadır.

3.1.7. Lise Öğrencilerine Yönelik Anket Araştırması

“Malatya ili Sosyal Analiz Çalışması” kapsamında lise öğrencilerine yönelik bir anket çalışması yapıldı. Anket, il merkezinde okuyan lise ikinci sınıf öğrencilerine erkek ve kadın sayıları eşit olmak üzere okullarında rehber öğretmenlerin ve sınıf/branş öğretmenlerinin desteğiyle bizzat uygulandı. Anket uygulamasına yaklaşık 4 bin öğrenci alındı; geçerlilik tutarlılık incelemesinden sonra analizler, geçerli sayılan 3.533 anket üzerinden yapıldı. Ankette, TBMM Şiddet Araştırma Komisyonunda geliştirilip uygulanan ve revize edilerek, HEGEM tarafından ülke düzeyinde 18 ilde yaklaşık 120 bin öğrenciye uygulanan soru listesi kullanıldı. Lise öğrencilerine daha çok geçmiş (çocukluk) yaşantılarına yönelik aile, çevre ve okul ortamlarına yönelik sorular soruldu. Anket veri analizleriyle liseye devam eden öğrencilerin;

- » Geçmiş/çocukluk yaşantıları,
- » Aile içi şiddet,
- » Temel eğitim döneminde karşılaştıkları şiddet,
- » Sosyal çevrelerinde şiddet,
- » Hayat hakkındaki duygu ve düşünceleri,
- » Travmatik yaşantıları olup olmadığı irdelendi.

Tablo 25: Ebeveyn Şiddetine Maruz Kalma

Çocukluğunuzda, annenizden FİZİKSEL şiddet gördünüz mü?				
		MALATYA	BİNGÖL	ELAZIĞ
HAYIR		66	72	67
EVET		34	28	33
ŞİDDET GÖRME SIKLIĞI		%	%	%
A)	Haftada birkaç kez	6	7	7
B)	Ayda birkaç kez	8	9	9
C)	Yılda birkaç kez	14	17	18
Çocukluğunuzda, babanızdan FİZİKSEL şiddet gördünüz mü?				
		MALATYA	BİNGÖL	ELAZIĞ
HAYIR		78	80	81
EVET		22	20	19
ŞİDDET GÖRME SIKLIĞI		%	%	%
A)	Haftada birkaç kez	4	3	4
B)	Ayda birkaç kez	5	4	5
C)	Yılda birkaç kez	11	12	13

Malatya'da lisede okuyan ve ankete katılan öğrencilerin; çocukluklarında, annelerinden fiziksel şiddet görme oranı %34; babalarından fiziksel görme oranı ise %22'dir. Yani anneler, babalara göre %12 oranında çocuklarına daha fazla fiziksel şiddet uygulamaktadırlar.

Bu oranlar Bingöl ve Elazığ il sonuçlarıyla yakın düzeydedir.

Tablo 26: Kardeş Şiddetine Maruz Kalma

<i>Ağabeyiniz (varsa) geçmişte size fiziksel şiddet uyguladı mı?</i>				
		MALATYA	BİNGÖL	ELAZIĞ
HAYIR		78	80	80
EVET		22	20	20
ŞİDDET GÖRME SIKLIĞI		%	%	%
A)	Haftada birkaç kez	6	6	6
B)	Ayda birkaç kez	5	6	6
C)	Yılda birkaç kez	9	9	11
<i>Ablanız (varsa) geçmişte size fiziksel şiddet uyguladı mı?</i>				
		MALATYA	BİNGÖL	ELAZIĞ
HAYIR		82	87	84
EVET		18	13	16
ŞİDDET GÖRME SIKLIĞI		%	%	%
A)	Haftada birkaç kez	5	4	5
B)	Ayda birkaç kez	3	5	7
C)	Yılda birkaç kez	5	7	6

Malatya liselerinde okuyan ve ankete katılan öğrencilerin %22'si ağabeyinden ve %18'i ablalarından çocukluklarında fiziksel şiddet gördüklerini beyan etmiştir. Ağabeyinden şiddet görme düzeyi diğer iki ilde benzer olmakla birlikte, ala fiziksel şiddeti görme düzeyi Bingöl ilinde Malatya'ya göre %5 oranında daha düşüktür.

Tablo 27: Kardeşe Şiddet

<i>Siz (VARSA) kardeşlerinize fiziksel şiddet uygular mıydınız?</i>				
		MALATYA	BİNGÖL	ELAZIĞ
HAYIR		62	68	64
EVET		38	32	36
ŞİDDET UYGULAMA SIKLIĞI		%	%	%
A)	Haftada birkaç kez	13	11	13
B)	Ayda birkaç kez	8	10	11
C)	Yılda birkaç kez	11	15	14

Malatya ilinde liseye devam eden öğrencilerden “Varsa; kardeşinize fiziksel şiddet uyguladınız mı” sorusuna evet diyenlerin oranı %38’dir. Ankete katılan lise öğrencilerinden %21’i kardeşine/kardeşlerine haftada ya da ayda olmak üzere fiziksel şiddet uygulamışlardır.

Tablo 28: Öğretmen Şiddetine Maruz Kalma

<i>İlköğretim yıllarındaki öğretmenlerinizden fiziksel şiddet gördünüz mü?</i>				
		MALATYA	BİNGÖL	ELAZIĞ
HAYIR		64	62	64
EVET		36	38	36
ŞİDDET GÖRME SIKLIĞI		%	%	%
A)	Haftada birkaç kez	15	10	10
B)	Ayda birkaç kez	9	10	12
C)	Yılda birkaç kez	14	16	15

Malatya ilinde, ankete katılan lise öğrencilerinin %36’sı, ilköğretim yıllarında öğretmenlerinden fiziksel şiddet gördüğünü beyan etmiştir. Bu oran komşu il sonuçlarıyla yakın düzeydedir.

Tablo 29: Anne Öfkesi

<i>Anneniz evde öfkeli davranışlar sergiler mi?</i>				
SEÇENEKLER		MALATYA	BİNGÖL	ELAZIĞ
HAYIR		34	44	32
EVET		66	56	68
DAVRANIŞ SIKLIĞI		%	%	%
A)	Haftada birkaç kez	18	20	18
B)	Ayda birkaç kez	17	20	20
C)	Yılda birkaç kez	21	25	28

Ankete katılan öğrencilerin %66'sı annelerinin evde öfkeli davranışlar sergilediğini ifade etmiştir. Annelerin haftada ya da ayda birkaç kere öfkeli davranışlar gösterdiği hane oranı ise %35'tir. Bu gerçekten de yüksek bir orandır. Bu ailede herkesi ve özellikle çocukları gelişim sürecinde çok olumsuz etkileyen bir özelliktir.

Tablo 30: Baba Öfkesi

<i>Babanız evde öfkeli davranışlar sergiler mi?</i>				
SEÇENEKLER		MALATYA	BİNGÖL	ELAZIĞ
HAYIR		36	48	36
EVET		64	52	64
DAVRANIŞ SIKLIĞI		%	%	%
A)	Haftada birkaç kez	10	14	13
B)	Ayda birkaç kez	17	19	20
C)	Yılda birkaç kez	25	32	31

Babasının evde öfkeli davranışlar gösterdiğini ifade eden öğrencilerin oranı %64'tür. Ailelerin %27'sinde babalar haftada ya da ayda birkaç kere evlerinde öfkeli davranışlar sergilemektedir. Babaların evde öfkeli davranışlar sergileme düzeylerinin annelere göre biraz daha düşük (%2) olduğu anlaşılmaktadır. Bu fark, babaların daha az süreli evlerden bulunuyor olmalarından doğmuş olabilir.

Tablo 31: Öfkeli Davranış

<i>Siz, evinizde öfkeli davranışlar sergiler misiniz?</i>				
SEÇENEKLER		MALATYA	BİNGÖL	ELAZIĞ
HAYIR		21	26	19
EVET		79	74	81
DAVRANIŞ SIKLIĞI		%	%	%
A)	Haftada birkaç kez	34	36	34
B)	Ayda birkaç kez	22	26	25
C)	Yılda birkaç kez	18	20	20

Liseye devam eden gençlerin %79'u kendi yaşadıkları evlerinde öfkeli davranışlar sergilediklerini beyan etmişlerdir. Bu sonuç, Malatya ilinde yaşayan gençlerin anne babalarından daha çok öfkeli davranış özelliklerine sahip olduğunu göstermektedir. Gençlerin öfkeli davranışlar sergileme durumu Bingöl'e göre %5 daha fazla ve Elazığ sonuçlarına yakın düzeydedir.

Tablo 32: Çocuklukta Kavgaya Karışma Durumu

<i>Çocukluğunuzda kavgaya karışır mıydınız?</i>				
SEÇENEKLER		MALATYA	BİNGÖL	ELAZIĞ
HAYIR		37	34	40
EVET		63	66	60
DAVRANIŞ SIKLIĞI		%	%	%
A)	Haftada birkaç kez	23	16	20
B)	Ayda birkaç kez	20	19	20
C)	Yılda birkaç kez	23	25	23

Malatya ilinde liseye devam eden gençlerden ankete katılanların beyanlarına göre %63'ü çocukluğunda kavgaya karışmıştır. Tablo incelendiğinde gençlerin çocukluklarında kavgaya karışma sıklıklarının da yüksek ve düşündürücü düzeyde olduğu görülmektedir..

Tablo 33: Kendine Zarar Verme

<i>Geçmişte kendinize kasten fiziki zarar verdiniz mi?</i>				
SEÇENEKLER		MALATYA	BİNGÖL	ELAZIĞ
HAYIR		75	74	73
EVET		25	26	27
DAVRANIŞ SIKLIĞI		%	%	%
A)	Haftada birkaç kez	8	7	6
B)	Ayda birkaç kez	6	6	7
C)	Yılda birkaç kez	12	14	13

Malatya ilinde liseye devam eden ve ankete katılan öğrencilerin %25'i kendilerine fiziki zarar verdiklerini ifade etmiştir. Her 10 öğrenciden 8'inin öfkeli davranış sergilediği bir ilde bu oranda kendine zarar fiziki zarar davranışı anlaşılabilir.

Tablo 34: Delici-Kesici Alet Taşıma

<i>Çevredeki gençler delici-kesici alet (jilet, çakı, bıçak, şiş vb.) taşıyor mu?</i>				
SEÇENEKLER		MALATYA	BİNGÖL	ELAZIĞ
HAYIR		51	47	43
EVET		49	53	57
DAVRANIŞ SIKLIĞI		%	%	%
A)	Haftada birkaç kez	30	29	26
B)	Ayda birkaç kez	10	13	11
C)	Yılda birkaç kez	13	15	12

Liseye devam eden öğrencilerden %49'u, arkadaşlarının delici-kesici alet taşıdığını beyan etmiştir. Malatya ilinde gençlerin delici-kesici alet taşıma düzeyi Bingöl ve Elazığ illerine göre daha düşüktür.

Tablo 35: Sıkıntılarının Paylaşıldığı Kişi

Önemli bir sıkıntınızı, öncelikle kiminle paylaşmayı yeğlersiniz?				
SEÇENEKLER		MALATYA	BİNGÖL	ELAZIĞ
A)	Anne	36	46	47
B)	Baba	8	6	8
C)	Arkadaş	52	44	41
D)	Rehber Öğretmen	4	4	4

Malatya liselerinde okuyan ve ankete katılan gençlerin, önemli sorunlarını öncelikle arkadaşlarıyla paylaştığını (%52 düzeyinde) görüyoruz. Anneler 2. sırada yer(%36) almaktadır. Dramatik olan ise, böylesi hassas bir konuda rehber öğretmenlerin tercih edilme oranının neredeyse yok düzeyinde (%4) olmasıdır. Bu durum diğer iller için de aynı düzeyde sıkıntılıdır ve bu ciddi kurumsal bir sorundur.

Tablo 36: Okul Ortamlarındaki Duygu Durumu

Kendinizi, önceki okul ortamlarında gergin, mutsuz hisseder miydiniz?				
SEÇENEKLER		MALATYA	BİNGÖL	ELAZIĞ
HAYIR		13	17	13
EVET		87	83	87
DUYGU SIKLIĞI		%	%	%
A)	Haftada birkaç kez	34	36	38
B)	Ayda birkaç kez	30	34	31
C)	Yılda birkaç kez	19	17	18

Ülkemizde okulları istenen, sevilen yerler haline getiremedik. Bunu yukarıdaki tablo çok net ortaya koymaktadır. Malatya ilinde liseye devam eden öğrencilerin %87'si okul ortamlarında kendini "gergin, mutsuz" hissederek eğitimini sürdürmektedir. Oran diğer illerde de benzer düzeydedir. Sadece bu durum bile eğitim sistemimizin yeniden sorgulanması için çok önemli bir nedendir.

Tablo 37: Anlaşmazlık Çözümü

<i>(Varsa) Kardeşinizle aranızda anlaşmazlıklarınızı daha çok nasıl çözüyorsunuz?</i>				
SEÇENEKLER		MALATYA	BİNGÖL	ELAZIĞ
A)	Birbirimize küserek	21	14	13
B)	Münakaşası yaparak	33	35	34
C)	Şiddete başvurarak	18	23	23
D)	Karşılıklı konuşarak	30	28	30

Anlaşmazlıklar yaşanması insan birlikteliklerinde kaçınılmazdır. Sorun ortaya çıkan anlaşmazlıkları nasıl çözebileceğimiz boyutundadır. Malatya ilinde liseye devam eden ve ankete katılan öğrencilerin ancak %30'u kardeşleriyle yaşadıkları anlaşmazlıkları "karşılıklı konuşarak" halletme yolunu seçtiklerini ifade etmiştir. Anlaşmazlık yaşandığında, küsmek, münakaşa etmek ve şiddete başvurmak bir şekilde olumsuz/yıkıcı tutumları anlatır; ama ne yazık ki, bu oran Malatya ili için %70 gibi yüksek bir orana tekabül etmektedir.

Tablo 38: Şiddete Uğrama Korkusu

<i>Okulla ev arasında şiddete uğrama korkusu yaşıyor musunuz?</i>				
SEÇENEKLER		MALATYA	BİNGÖL	ELAZIĞ
HAYIR		74	72	70
EVET		26	28	30
KORKU DERESESİ		%	%	%
A)	Haftada birkaç kez	8	8	7
B)	Ayda birkaç kez	6	7	6
C)	Yılda birkaç kez	14	15	13

Liseye devam eden gençlerin yaklaşık dörtte biri (%26) "okulu ile evi arasında şiddete uğrama korkusu" yaşadığını beyan etmiştir. Bu oran Bingöl ve Elazığ illerinde biraz daha yüksek düzeydedir. Gençlerin delici-kesici alet taşınması ile şiddet korkusu yaşamaları arasında bir bağ olduğu düşünülebilir.

Tablo 39: Trafik Korkusu

<i>Okulla ev arasında trafik tehlikesi korkusu yaşıyor musunuz?</i>				
SEÇENEKLER		MALATYA	BİNGÖL	ELAZIĞ
HAYIR		49	50	48
EVET		51	50	52
KORKU DERECESESİ		%	%	%
A)	Haftada birkaç kez	24	18	17
B)	Ayda birkaç kez	12	14	13
C)	Yılda birkaç kez	14	20	21

Gençlerin yaklaşık yarısı (%51) evleri ile okulları arasında trafik tehlikesi korkusu yaşamaktadır; bu yüksek bir orandır. Bu yönden şehrin her türlü tehlike ve tehditler bağlamında ayrıntılı bir sosyal risk haritası çıkartılmalı ve ona göre gerekli önlemler alınmalı ve bu alınan önlemler toplumla etkin bir şekilde paylaşılmalıdır.

Tablo 40: Anlamsızlık ve Kararsızlık Duygusu

<i>Anlamsızlık, kararsızlık duyguları yaşıyor musunuz?</i>				
SEÇENEKLER		MALATYA	BİNGÖL	ELAZIĞ
HAYIR		13	20	13
EVET		87	80	87
DUYGU SIKLIĞI		%	%	%
A)	Haftada birkaç kez	36	41	44
B)	Ayda birkaç kez	17	25	22
C)	Yılda birkaç kez	27	21	21

Tablo, gençliğin içinde bulunduğu ruh halini sorgulamamıza ciddi veri sağlayan niteliktedir. Malatya'da gençlerin %87'si, "anlamsızlık/kararsızlık" duyguları yaşamaktadır. Haftada/ayda birkaç kez "anlamsızlık/kararsızlık" duygusu yaşayanların oranı %53 olup, bu sorgulanması ve çözüme yönelik önemli sosyal çözümler üretilmesi gereken acil bir durumdur.

Tablo 41: İntihar Duygusu

<i>İntihar duygusu yaşar mısınız?</i>				
SEÇENEKLER		MALATYA	BİNGÖL	ELAZIĞ
HAYIR		69	68	67
EVET		31	32	33
DUYGU SIKLIĞI		%	%	%
A)	Haftada birkaç kez	8	9	8
B)	Ayda birkaç kez	7	8	7
C)	Yılda birkaç kez	17	16	17

Tablo verilerin baktığımızda Malatya, Elazığ ve Bingöl illerinde liseye devam eden ve ankete katılan gençlerin yaklaşık üçte biri intihar duygusu yaşamaktadır. Tüm illerimizde bu olumsuz/kötü duygunun nedenlerini ortaya koyacak derinlemesine bilimsel araştırmalar yapılmasına ihtiyaç olduğu açıktır. Özellikle bu duygunun %15 gençte hafta ya da ayda yaşanıyor olması endişe vericidir.

Tablo 42: Engelli Durumu

<i>Ailenizde, sürekli hasta ya da engelli (özürlü) biri var mı?</i>				
SEÇENEKLER		MALATYA	BİNGÖL	ELAZIĞ
HAYIR		83	84	79
EVET		17	16	21
SORUNLU YAKIN		%	%	%
A)	Evet; babam	12	15	11
B)	Evet; annem	1	2	2
C)	Evet; kardeşim	3	4	4

Malatya ilinde liseye devam eden öğrenci beyanlarına göre, her 100 evin 17'sinde sürekli hasta ya da engelli bireyin bulunması gençleri nasıl etkilediği ve bağlı olarak neler yapılması gerektiği ayrıca araştırma konusudur. Malatya ilinde anket verilerine göre, gençlerin içinde hayatlarını sürdürdükleri ailelerin %12'sinde babalar sürekli hasta ya da engelli durumdadır.

Tablo 43: Cinsel Tacize Tanıklık

<i>Katılanın yaşadığı ortamlarda, cinsel taciz davranışlarına tanık olma durumu</i>				
SEÇENEKLER		MALATYA	BİNGÖL	ELAZIĞ
HAYIR		55	56	56
EVET		45	44	44
OLAY YAŞAMA SAYISI		%	%	%
A)	Bir kez yaşadım	14	11	14
B)	İki kez yaşadım	11	12	12
C)	Birçok kez yaşadım	19	21	20

Ankete katılan liseli gençlerin %45'i, çevrelerinde cinsel taciz olaylarına tanık olduklarını ifade etmiştir. Bu oran Elazığ ve Bingöl'de benzer düzeydedir. Gençlerin bu beyanlarına göre, toplumumuzda yaşanan cinsel taciz olayları sıkıntılı bir düzeye yükseldiği söylenebilir. Türkiye'de diğer illerde cinsiyet yönünden yapılan analizlerde erkeklerin kadınlara göre ortalama %5 daha fazla cinsel tacize maruz kaldıkları da ayrıca belirtilmesi gereken bir husustur.

Tablo 44: Nefret Hissi

<i>Çevrenizdeki insanlardan/toplumdan nefret etme hissi yaşar mısınız?</i>				
SEÇENEKLER		MALATYA	BİNGÖL	ELAZIĞ
HAYIR		20	28	18
EVET		80	72	82
DUYGU SIKLIĞI		%	%	%
A)	Haftada birkaç kez	25	28	27
B)	Ayda birkaç kez	26	27	27
C)	Yılda birkaç kez	21	27	26

Malatya ilinde liseye devam eden ve ankete katılan gençlerin %80'ni çevresindeki insanlara karşı nefret etme hissi yaşamaktadır. Bu oranlar Elazığ'da %82 ve Bingöl'de %72'dir. Bu nefret düzeylerinin bütün illerde bu oranda yüksekliği, toplumumuzun barış ve güvenliği açısından ciddi bir

tehdit unsuru olarak düşünölmeli ve gerekli sosyal projeler acilen hayata geçirilmelidir.

Gençlik durum analiz anket verileri, bir şekilde toplumda yaşanan ekonomik, siyasi, kültürel ve sosyal travmaların insanımız üzerindeki etkilerini gözler önüne sermektedir. Bölgede uzun soluklu ve etkin olacak zihinsel dönüşümü sağlayıcı, insan merkezli barış projelerine ihtiyaç vardır. Gençliğin içinde bulunduğu durum toplumsal anomilerin açık bir yansımasıdır. Bu tablo özellikle de eğitim sisteminin yeniden baştan aşağı sorgulanmasını düşöndürmektedir.

3.2. Adalet, Suç ve Güvenlik

Bir ilin sosyal analizinde diğer faktörler yanında adalet, güvenlik, şiddet, suç, mağduriyet gibi konuların da ele alınması, irdelenmesi oldukça önemlidir. Adalet, güvenlik bütün zamanlarda insan/toplum yaşantısının en temel değerlerindedir. Güven içinde olmadan huzur içinde olunamaz; sosyal yaşam açısından da kalkınma, gelişme, ilerleme olamaz. Bir anonim deyişle “Adalet olmayan bir yerde, insanla hayvanın hiçbir farkı yoktur.”

Türkiye Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planını analizlerinde, sosyal sorunların çeşitlendiğine, çoğaldığına; şiddet, suç ve çocuk mağduriyetlerindeki artışların sıkıntılı bir seyir izlediğine dikkat çekilir. Kalkınma Planının 272. maddesi aynen şöyledir: “Giderek hızlanan değışim süreci aile ve toplum içi kültürel ve sosyal ilişkileri olumsuz etkilemiştir. Kitle iletişim araçlarının çeşitlenmesi, aile içi iletişimde geleneksel yöntemlerin dışına çıkılamaması ve eğitim sisteminin aşılaman sorunları, gençlerin aileden kopma, toplumsal sorunlara duyarsızlaşma, ümitsizlik, özgüvensizlik gibi sorunlarını ve bunun sonucunda şiddete eğilimini artırmıştır.”

Ülkemizde özellikle aile boyutunda ciddi değışimler ve bağılı olarak sıkıntılar yaşanmaktadır. Bu değışimlerden ve bağılı olarak gelen sorunlardan özellikle etkilenen, mağdur olan çocuklardır. Şiddet, suç, vandalizm, çocuk mağduriyeti, madde bağımlılığı, intihar vb. konularda yaşanan sorunlara baktığımızda, toplum güvenliğinin/varlığının ve geleceğinin ciddi bir düzeyde tehdit altında olduğunu görüyoruz. Özellikle aile ve çocuk hizmetleriyle ilgili temel görevi olan kurumlara; kurumların donanım, strateji, politika, personel nicelik ve niteliklerine; başka bir deyişle işgücü yeterliliklerine baktığımızda durumun çok iyi olduğunu söylemek zordur.

Tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi Türkiye’de de, çocukların/gençlerin şiddet, saldırganlık, suç, vandalizm, intihar girişimi ve maddeye yönelme eğilimlerinde ciddi artışlar gözlenmektedir. Bu durum haklı olarak, toplumumuzun her kesiminde giderek ciddi kaygı ve korku uyandırmaktadır. Yine çocuk mağduriyetleri, çocuk ihmali ve istismarı, hem nicelik hem yaşanan olayların türü itibari ile kaygı verici bir seyir izlemektedir.

Sosyolojik bağlamda çocuklar ve aileler için risk olgusu daha çok; kentleşme, göç, konut, eğitim, mutlu aile, sağlık, güvenlik, özgürlük gibi temel haklara erişim ya da mahrum olma konularında göze çarpmaktadır. Yaşadığımız çağda en temel sorunlar; şiddet, terör gibi toplumu ve bireyi tehlike ile yüz yüze bırakacak fenomenler üzerinde yoğunlaşmaktadır. Şiddet, sosyal hayatta her şeyi etkilemekte özellikle çocuklar için hayatın birçok bölgesini korku dolu hale getirebilmektedir.

Küresel sürecin giderek artan olumsuz etkileri, sosyal değerlerde yaşanan hızlı bozulmalar, eğitim sistem ve sürecindeki büyük sıkıntılar, çeşitli nedenlerle farklı bağlamda yaşanan aşırı göçler ve çarpık kentleşmeler, aile bağlarının gevşemesi, sosyal güvensizlik / çaresizlik / yalnızlık/terkedilmişlik, medya etkisi, yoksulluk, kimlik baskısı, anlam arayışı ve benzeri faktörler; öfke, intihar, uyuşturucu, vandalizm, taciz/tecavüz, şiddet, suç, mağduriyet, çete/mafya, terör gibi riskleri de beraberinde getirmektedir.

Artık günümüzde bir ilin güvenliği sadece kendi iç dinamikleri, dengeleri, gerçeklikleri ile izah edilemez. Ülkenin genel güvenlik durum ve politikaları, bölgede ve çevre illerde güvenlik yönünden olup bitenler her ilin varlığını, yaşantısını ve dengelerini yakından ilgilendirir ve etkiler. Analizi yapılacak ilin coğrafi konumu, iklim yapısı, diğer bölgelere/illere ulaşım durumu da güvenliği etkileyen faktörlerdendir.

Bir ilin güvenlik göstergesi, öncelikle orada yaşanan toplam suç olaylarının çokluğu ve niteliğidir. Ülkemizde adalet istatistiklerinin edinilmesiyle ilgili ciddi erişim sorunları vardır. Adli istatistiklerle ilgili tasnif standartlarıyla ilgili ciddi sorunlar vardır. Genelde Emniyet Genel Müdürlüğü verileri üzerinden (ve TÜİK standartlı) veri paylaşımı yoluna gidilmektedir. Ancak kullanıma sunulan bu veriler illerin gerçek suçluluk düzeyini yansıtmaktan uzaktır. Çünkü TÜİK eksenli paylaşımlarda “emniyet güçlerine gelen ya da getirilen” diye ifade kurulmasından da anlaşılacağı gibi, sunulan istatistikler daha çok emniyet kayıtlarıyla sınırlıdır.

Oysa bir ilin, adalete yansıyan suç olayları muhtevasında, doğrudan Cumhuriyet başsavcılıklarına yapılan başvurular, başka ilden gelen dosyalar, orman bölgesinden, gümrük bölgesinden gelen dosyalar, jandarma bölgesi dosyaları da vardır. Bütün bunların toplam sayısının bir havuzda birleştirildiği UYAP (Ulusal Yargı Ağı Projesi) Sistemi ancak 2008 yılında ülke düzeyinde işler hale gelmiştir. UYAP Bilgi İşlem Daire Başkanlığı yüzlerce uzmanıyla ülke düzeyinde tüm cumhuriyet başsavcılıklarından günlük girilen adli verileri toplamakta, işlemektedir. Türkiye’de ilk kez HEGEM tarafından UYAP Sistemi verileri kullanılarak Türkiye’nin Suç Haritası ve Türkiye’nin Çocuk Mağduriyeti Haritası çıkartıldı.

Malatya Sosyal Yapı Analizi çalışmasının Adalet, Suç ve Güvenlik bölümü, anılan çalışma verileri ve bu proje için Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünden elde edilen istatistikler kullanılarak kurgulanmıştır.

3.2.1. Malatya İlinin 10 Suç Faktörü Üzerinden Analizi

Bu bölümde, Malatya ilinin TRBL Bölgesi illeriyle kıyaslamalı suç istatistikleri aşağıdaki faktörler üzerinden ele alınacaktır.

Adalet alanıyla ilgili çalışmamıza esas alınan “ana faktörler” sırasıyla şöyledir:

- 1- Malatya, TRBL illeri ve ülke düzeyinde; toplam suç olaylarının nüfusa oranı.
- 2- Malatya, TRBL illeri ve ülke düzeyinde; yıllara göre toplam olaylardaki artış oranları.
- 3- Malatya, TRBL illeri ve ülke düzeyinde; faili meçhul olay, toplam olay oranları.
- 4- Malatya, TRBL illeri ve ülke düzeyinde; yıllara göre faili meçhul olay artış yüzdeleri.
- 5- Malatya, TRBL illeri ve ülke düzeyinde; erkek faillerin, erkek nüfusa oranı.
- 6- Malatya, TRBL illeri ve ülke düzeyinde; çocuk mağdur oranları.
- 7- Malatya, TRBL illeri ve ülke düzeyinde; yıllara göre kadın mağdur oranları.

- 8- Malatya, TRBL illeri ve ülke düzeyinde; çocuklara karşı işlenen cinsel suçlar.
- 9- Malatya, TRBL illeri ve ülke düzeyinde; çocuk fail, yetişkin fail oranı.
- 10- Malatya, TRBL illeri ve ülke düzeyinde; uyuşturucu suçluluğu.

Tablo 45: Toplam Olay Sayılarının 15+Nüfusa Oranı (CBS 2014)

	İLLER	CBS OLAY	15+NÜFUS	%ORAN	Ülke Sıra
1	Tunceli	5.369	74.580	7,20	5
2	Elazığ	25.618	443.963	5,77	35
3	Bingöl	9.898	196.177	5,05	57
4	Malatya	29.863	594.944	5,02	60
	BÖLGE	70.748	1.309.664	5,40	
	TÜRKİYE	3.470.733	60.158.261	5,77	

TRBL Bölgesi illerinden suç düzeyi en yüksek olan Tunceli'dir. Elazığ toplam suçlarda Türkiye ortalamasında Bingöl, Malatya ise ülke ortalamasının altındadır. Bu bölgede toplam olayların Türkiye ortalamasının altında olmasında adalete olan talebin azlığı etkili bir faktör olarak akla gelmektedir.

Tablo 46: İllere Göre Toplam Olay Artışı (CBS 2008-2014)

	İLLER	CBS DOSYA 2008	CBS DOSYA 2014	%Artış	Ülke Sıra
1	Bingöl	5.189	9.898	90,75	5
2	Tunceli	3.207	5.369	67,42	12
3	Elazığ	19.166	25.618	33,66	43
4	Malatya	24.267	29.863	23,06	64
	BÖLGE	51.829	70.748	73,26	
	TÜRKİYE	2.698.789	3.470.733	28,60	

TRBL Bölgesinde Tunceli, toplam olay artışları yönünden Türkiye ortalamasının üç katından fazla bir artış düzeyine sahiptir. Bu Bölgede Türkiye ortalaması altında kalan tek il ise Malatya'dır.

Tablo 47: Faili Meçhul Olay Toplam Olay Oranı (CBS 2014)

	İLLER	FM OLAY	CBS OLAY	%ORAN	Ülke Sıra
1	Bingöl	3.142	9.898	31,74	5
2	Tunceli	1.607	5.369	29,93	8
3	Elazığ	4.697	25.618	18,33	32
4	Malatya	4.399	29.863	14,73	41
	BÖLGE	13.845	70.748	19,57	
	TÜRKİYE	808.118	3.470.733	23,28	

TRBL Bölgesinde faili meçhul oranı en yüksek iller, Bingöl ve Tunceli'dir. Malatya son sırada ve Türkiye genel ortalamasının altında yer almaktadır.

Tablo 48: Faili Meçhul Olay Artışı (2010'dan - 2014'e)

	İLLER	FMO 2010	FMO 2014	%ARTIŞ	Ülke Sıra
1	Tunceli	109	1.607	1374,31	1
2	Bingöl	540	3.142	481,85	5
3	Elazığ	2.636	4.697	78,19	50
4	Malatya	3.774	4.399	16,56	78
	BÖLGE	7059	13845	50,99	
	TÜRKİYE	463.248	808.118	74,45	

Faili meçhul olay artış rekoru hem bölgede ve hem de Türkiye genelinde, %1374 oranıyla Tunceli iline aittir.

Malatya Faili meçhul olay artış oranları yönünden bulunduğu bölgede son sırada ve 81 il sıralamasında 78. sırada yer almaktadır.

Tablo 49: Ceza Mah. Erkek Sanık / Erkek Nüfusa Oranı (2014)

	İLLER	Erkek Sanık	Erkek Nüfus	%Oran	Ülke Sıra
1	Elazığ	17.822	196.468	9,07	60
2	Tunceli	3.444	39.937	8,62	65
3	Malatya	22.671	265.757	8,53	66
4	Bingöl	7.426	88.732	8,37	69
	BÖLGE	51.363	590.894	8,69	
	TÜRKİYE	2.912.429	27.259.045	10,68	

TRBL Bölgesi ve Malatya, erkek suçluluğu yönünden Türkiye ortalaması altındadır. Ama yine de sadece 2014 yılı içerisinde her 100 erkekten en az 8'i bir suçun zanlısı/faili olarak adliya kayıtlarında yer almıştır.

Tablo 50: Şahsa Karşı Suç / Mağdur Çocuk Oranı (2012)

	İLLER	TOPLAM ŞK SUÇ	MAĞDUR ÇOCUK	%ORAN	Ülke Sıra
1	Elazığ	11.755	2.335	19,86	20
2	Bingöl	4.092	739	18,06	26
3	Malatya	17.517	2.840	16,21	41
4	Tunceli	2.529	159	6,29	81
	BÖLGE	35.893	6.073	591,03	
	TÜRKİYE	1.777.551	259.707	14,61	

TRBL Bölgesi illeri -Tunceli hariç- çocuk mağduriyet oranları yönünden Türkiye genelinde riskli iller arasında yer almaktadır. Bu bağlamda 81 il risk sıralamasında; Elazığ 20. Bingöl 26. ve Malatya 41. risk sırasında bulunmaktadır.

Tablo 51: TRBL Bölgesi Çocuk Mağdur / Ç Nüfusa Oranı (CBS 2012)

	İLLER	Ç MAĞDUR	Ç NÜFUS	%ORAN	Ülke Sıra
1	Elazığ	2.335	104.751	2,23	46
2	Malatya	2.840	144.580	1,96	53
3	Tunceli	159	9.338	1,70	63
4	Bingöl	739	57.583	1,28	71
	BÖLGE	6.073	316.252	1,92	
	TÜRKİYE	259.707	13.972.538	1,86	

2012 yılı istatistiki verilerine göre çocuk mağdur sayıları çocuk nüfusa oranlandığında Malatya risk düzeyi yönünden bölgesinde 2. ve ülke genelinde 81 il içinde 53. sırada yer almaktadır.

Tablo 52: TRBL Bölgesi Çocuk Mağduriyeti Artışı (CBS 2008-2010)

	İLLER	ÇM 2008	ÇM 2010	%Artış	Ülke Sıra
1	Tunceli	124	195	57,26	14
2	Malatya	1.585	2.335	47,32	18
3	Elazığ	1.472	1.951	32,54	47
4	Bingöl	547	585	6,95	79
	BÖLGE	3.728	5.066	35,89	
	TÜRKİYE	145.196	201.710	38,92	

TRBL Bölgesinde çocuk mağduriyet artışları yönünden Malatya risk düzeyi yönünden 2. sırada ülke genelinde ise 81 il içinde 18. sıradadır.

Tablo 53: Kadın Mağdur %Artış (CBS 2011-2013)

	İLLER	K Mağ 2011	K Mağ 2013	%Artış	Ülke Sıra
1	Bingöl	2.265	2.892	27,68	15
2	Elazığ	7.839	8.716	11,19	56
3	Tunceli	1.179	1.245	5,60	70
4	Malatya	10.921	10.969	0,44	76
	BÖLGE	22.204	23.822	9,32	
	TÜRKİYE	1.114.764	1.301.065	16,71	

TRBL Bölgesinde kadın mağduriyet artışları yönünden Türkiye ortalaması üzerinde bulunan il, Bingöl'dür. Malatya kadın mağduriyet artış oranları yönünden ülke genelinde 76. sırada bulunmaktadır.

Tablo 54: Cinsel Suç Şahsa Karşı Suç Oranı (2011-12-13)

	İLLER	ÇKCS	TOPLAM ŞKS	%ORAN	Ülke Sıra
1	Bingöl	192	6.701	2,87	32
2	Elazığ	475	16.774	2,83	34
3	Malatya	588	26.844	2,19	67
4	Tunceli	30	3.248	0,92	81
	BÖLGE	1285	53567	2,40	
	TÜRKİYE	71.705	2.471.148	2,82	

Çocuklara karşı işlenen cinsel suçlarda Malatya, TRBL Bölgesi illeri içinde 3. ve 81 il içinde 67. sıradadır. Malatya ilinde adalete yansıyan olaylar bağlamında üç yılda çocuklara karşı 588 cinsel saldırı vakası gerçekleşmiştir. Yüzde oran yönünden Malatya'da çocuklara karşı cinsel suç oranı Türkiye ortalaması altında olsa da riskli bir durumdan söz etmek mümkündür.

Tablo 55: TRBL Bölgesi Çocuklara Karşı Cinsel Suç Artışı

	İLLER	ÇK CS 2008	ÇK CS 2010	%Artış	Ülke Sıra
1	Elazığ	78	189	142,31	11
2	Malatya	164	289	76,22	32
3	Bingöl	47	52	10,64	76
4	Tunceli	9	10	11,11	74
	BÖLGE	298	540	55,19	
	TÜRKİYE	16.296	26.616	63,33	

TRBL Bölgesinde Elazığ %142 ve Malatya %76 artış oranıyla çocuklara cinsel saldırı suçları yönünden hem bölge ve hem ülke risk sınırı üzerindedir. Bu oranlarla Malatya bölgesinde 2. ve ülke düzeyinde 32. risk sırasında yer almaktadır.

Tablo 56: Çocuk Fail Yetişkin Fail Oranı (2012)

	İLLER	Çocuk Fail	Yetişkin Fail	%Oran	Ülke Sıra
1	Elazığ	1.338	15.495	8,64	13
2	Bingöl	448	6.011	7,45	23
3	Malatya	1.682	24.612	6,83	36
4	Tunceli	163	3.614	4,51	79
	BÖLGE	3.631	49.732	7,30	
	TÜRKİYE	161.493	2.468.809	6,54	

TRBL Bölgesinde Tunceli hariç bütün illerde, çocuk fail oranları yetişkin fail oranlarına göre yükseklik/risk bakımından Türkiye ortalaması üzerinde seyretmektedir. Bu bağlamda 81 il risk sıralamasında; Elazığ 13. Bingöl 23. ve Malatya 36. sırada yer almaktadır.

Tablo 57: Uyuşturucu Suç Şahsa Karşı Suç Oranı (2013)

	İLLER	Uyuş. Suç Sayısı	Toplam ŞK Suç	%Oran	Ülke Sıra
1	Bingöl	614	4.785	12,83	4
2	Malatya	1.821	19.794	9,20	9
3	Elazığ	998	11.861	8,41	11
4	Tunceli	124	2.583	4,80	29
	BÖLGE	3.557	39.023	9,12	
	TÜRKİYE	139.801	1.912.720	7,31	

TRBL Bölgesi uyuşturucu suç oranı yönünden en sıkıntılı bölgeler arasında yer almaktadır. 81 il dağılımında Bingöl 4. Malatya 9. Elazığ 11. ve Tunceli 29. sırada yer almaktadır.

Yukarıda sıralanan suç faktör analiz tabloları genel sonucuna göre, Malatya ili Türkiye Suç ve sosyal Risk Ölçüm Tablosu 72. sırasında yer almaktadır (Solak, 2016:140).

3.2.2. Malatya İlinde Çocuk Mükerrer Suçluluğu

Tablo 58: Çocuk Mükerrer Suç Oranı (2010)

	İLLER	Mükerrer Suç S	Çocuk Suç S	%Oran	Ülke Sıra
1	Malatya	2.113	4.131	51,15	3
2	Bingöl	686	1.477	46,45	13
3	Elazığ	1.470	3.173	46,33	17
4	Tunceli	227	495	45,86	21
	BÖLGE	4.496	9.276	48,47	
	TÜRKİYE	165.466	386.640	42,80	

Çocuk suçluluğunun farklı bir boyutu da mükerrer çocuk suçlarıdır. Emniyet ve TÜİK istatistiklerinde mükerrer suçlara yer verilmediği için illerin çocuk mükerrer suç düzeyleri bu güne kadar araştırmaları/çalışmalarına yansıtılamamıştır. UYAP verileri üzerinden 2010 yılı istatistikleri analiz

edildiğinde Malatya ili çocuk mükerrer suçlar yönünden bölgesinde 1. ve 81 il içerisinde 3. sırada yer almaktadır. Bu durum üzerinde düşünülmesi, dahası çocuk odaklı sosyal risk araştırmaları yapılması gereken bir konudur.

Suçluların büyük bir bölümü (%85) arkadaşlarının da kendileri gibi suçlular olduğunu ve suçları gerçekleştirmede arkadaşlarından destek aldıklarını belirtmişlerdir (%67,5). Bir anlamda sapkın ve suçlu davranış daha çok akran veya arkadaş grubu ile olan güçlü etkileşim sonucunda ortaya çıkmaktadır. Erken yaşlarda suç işlemeye başlayan bireylerin bu dönemde, toplumsal kurumlara ve değerlere olan bağlılıkları yetişkinlere göre daha zayıftır. Diğer önemli bir unsur da, erken yaşlarda suç işlemeye başlayan bireylerin zaman süreci içinde suçluluk düzeyleri pekişmekte ve yasallıkla örtüşen yaşam düzeylerine geri dönüşleri güçleşmektedir. Özellikle burada dışlanmışlık düzeyleri, aile yapıları, suçlu akran gruplarına olan bağlılık düzeyleri, suçlu kültürü içselleştirme düzeyleri, suç davranışından kazanç düzeyleri, tutuklanma sıklığı ve ceza alma veya ıslah edilme durumları ve uyuşturucu kullanma düzeyleri son derece önem arz etmektedir. Çocuklarda mükerrer suçluluk açısından irdelenmesi gereken önemli değişkenlerden biri de, geçmişte işlenen suçların sıklığı ve yoğunluğudur. Suçlular ile görüşmenin gerçekleştiği dönemde suçluların önemli bir oranının, daha önce birden çok sayıda cezaevine girip çıktıkları saptanmıştır. Yaklaşık yüzde 90'ı cezaevine üç ve daha fazla sayıda girdiklerini dile getirmişlerdir. Suçluların tutuklanma ve cezaevine girme sıklıkları arttıkça, suçluluk düzeyleri pekişmekte ve geleneksel kurum ve değerlere olan bağlılık düzeyleri zayıflamaktadır. Bireyin tutuklanması ile gerek sosyal yaşama katılım olanaklarının sınırlandırılması, gerekse suçlu akranlar ve suç alt-kültür ile bütünleşme düzeyinin artması, suçlu bireyin kriminalleşme düzeyini artırıcı yönde etki edeceğine kuşku yoktur. Ayrıca, sıklıkla cezaevine girip çıkmanın aynı zamanda, gelecekte yeniden suç işlemenin veya suçluluğun önemli bir göstergesi olacağı da rahatlıkla öngörülebilir(Kızmaz, 2006: 332-339).

Çocuklarda mükerrer suçluluğun en önemli nedenleri arasında, ceza infaz kurumlarının çocuklar için uygun olmayışı, uzman personel eksikliği, eğitim, iyileştirme ve rehabilitasyon hizmetlerindeki systemsizlik ve yetersizlikler sayılabilir. Mevzuatın öngördüğü şekilde çocuklar için ayrı infaz kurumları ve etkili iyileştirme hizmet sistemleri oluşturulamadı. Bunun sonucunda yetişkinlerle aynı yerde kalmak zorunda olan çocuklar, onca büyük insanın içeride olduğunu görerek suçluluğu zihninde giderek normalleştiriyor. Fiziki

şartların zorlukları, içerideki insan ilişkilerindeki olumsuzluklar, eğitim ve psiko-sosyal servislerin yetersizliği, zaten toplum dışına itilmekle psikolojisi altüst olan çocuğu daha da şiddet yüklü ve suç eğilimli hale getirmektedir.

Çocuklar yetişkinlerle aynı tür suçu işleseler de daha az ceza almaktadırlar. Bu onların birçok suç durumunda erken tahliye olmaları sonucunu doğuruyor. Dışarıda bu çocukları kazanmaya yönelik kurum, kuruluş ve sistemlerin olmaması kendi başlarına kalmalarına, yeniden suça sürüklenmelerine yol açmaktadır.

Çocuklar, bir infaz sonrasında, özellikle dışlanmayla karşılaştıklarında topluma yeniden ve daha çok öfke duyar ve daha radikal davranışlara girişmekten çekinmezler. Cezaevi, suçluların suç öykülerinin yoğunluklu olarak anlatıldığı ortamlardır. Bu öyküler genelde, suçluların kahramanlık ve acemilik anlatılarından oluşmaktadır. Acemi olanlar, suçluluk kariyerlerinde başarılı ve yetenekli olanlardan bilgi ve beceri öğrenmektedirler.

3.2.3. HEGEM Çocuk Mağduriyeti Haritası Çalışmasında Malatya

Tablo 59: Malatya Çocuk Mağduriyeti Analizleri

FAKTÖRLER	2008	2009	2010	TOPLAM	Ç.NÜFUS	%ORAN	TR %
MAĞDUR ÇOCUK	2.541	3.411	3.699	9.651	236.064	4,09	3,79
MAĞDUR DOSYA	1.585	2.053	2.335	5.973	236.064	2,53	2,29

Tabloda Malatya ilinin çocuk mağduriyeti analizleri yer almaktadır. Çalışmada esas alınan faktörler:

1- Son üç yılda mağdur çocuk sayısının çocuk nüfusa oranı,

2- Çocukların mağdur olduğu olay sayısının çocuk nüfusa oranı.

Mükerrer (tekrar) mağduriyet sayıları katılmadığında Malatya'da;

2008'de 1.585 olayda 2.541;

2009'da 2.053 olayda 3.411;

2010'da 2.335 olayda 3.699 çocuk olmak üzere

Son üç yılda, 5.973 olayda 9.651 çocuk, suç mağduru olmuştur. Bu verileri ildeki (0-18 yaş) 236.064 çocuk sayısına oranladığımızda;

- Çocukların mağdur olduğu olay (dosya) oranı %2,53
- Mağdur çocukların oranı %4,09 olarak elde edilmiş olur.

Bu oranlar Türkiye ortalamasının(%3,79 ve %2,29) üzerindedir.

Bu ilde, mağdur çocuk sayılarındaki artış;

2008-2009 yıllarında; %34,242009-2010 yıllarında; %8,44 ve Son iki yılda (2008-2010'da) toplam %45,57 olarak gerçekleşmiştir.

Bu analiz sonuçlarına göre Malatya, diğer illere göre; çocuk mağduriyeti analiz düzeyi yönünden 53. sırada yer almıştır.

Tablo 60: Malatya Çocuk Mağduriyeti Nitelik Analizleri

MAĞDURİYET TÜRÜ	2008		2009		2010	
	SAYI	YÜZDE	SAYI	YÜZDE	SAYI	YÜZDE
ŞAHSA KARŞI SUÇ	1.628	83,92	2.115	83,14	2.587	81,56
MALA KARŞI SUÇ	148	7,63	200	7,86	296	9,33
CİNSEL SUÇ	164	8,45	229	9,00	289	9,11
TOPLAM	1.940	100,00	2.544	100,00	3.172	100,00

Tablo 61: Malatya Çocuk Mağduriyeti Nitelik Analizleri (2008-09-10)

MAĞDURİYET TÜRÜ	SON ÜÇ YIL		TÜRKİYE TOPLAM		İL SIRASI
	SAYI	YÜZDE	YÜZDE	SAYI	
ŞAHSA KARŞI SUÇ	6.330	82,68	80,01	516.951	35
MALA KARŞI SUÇ	644	8,41	9,85	63.672	46
CİNSEL SUÇ	682	8,91	10,14	65.491	44
TOPLAM	7.656	100,00	100,00	646.114	

Tabloda seçilen üç ana kategori üzerinden, Malatya ilinde; çocuk mağduriyetine neden olan suç türleri ve mağdur çocuk sayıları, diğer tabloda mağduriyet türü yüzdeleri ve Türkiye il sırası verilmiştir:

Üç yıllık analiz sonuçlarına göre,

Çocukların Mağdur Olduğu Suç Tür ve Oranları;

Şahsa Karşı Malatya %82,68 - Türkiye %80,01

Mala Karşı Malatya %8,41 - Türkiye %9,85

Cinsel Suç Malatya %8,91 - Türkiye %10,14 şeklindedir.

Mağduriyet tür ve oranları yönünden Malatya;

- Şahsa Karşı Suçlarda diğer illere göre 35.
- Mala Karşı Suçlarda diğer illere göre 46.
- Cinsel Suçlarda diğer illere göre 44. sırada yer almıştır.

2008-2010 Mağdur Nitelik Artış Oranları;

Şahsa Karşı Suç %58,91 İl Sırası: 19

Cinsel Suç %76,22 İl Sırası: 32

Mala Karşı Suç %100,00 İl Sırası: 3

3.2.4. HEGEM Çocuk Suçluluğu Haritası Çalışmasında Malatya

Tablo 62: Üç Faktöre Göre Malatya'nın Çocuk Suçluluk Düzeyi Analizi

	Faktörler	Sayılar	Ç. Nüfus	%Oran	TÜRKİYE
1	Çocuk Fail / Ç.N. %Oranı	2.018	82.577	2,44	2,90
2	Ç. Mükerrer / Ç.N. %Oranı	2.113	82.577	2,56	2,17
3	Ç.H.A.C.D. / Ç.N. %Oranı	1.757	82.577	2,13	2,23
	Çocuk Suçluluk Düzeyi			2,41	2,44

Tabloda, Malatya ilinin üç faktöre göre, çocuk suçluluk düzeyi analizi yapıldı. Bu faktörler;

- Fail Çocuk Sayısının / Çocuk Nüfusa Oranı,
- Mükerrer Suç Sayısının / Çocuk Nüfusa Oranı,
- Çocuklar Hakkında Açılan Ceza Dava Sayısının / Çocuk Nüfusa Oranı.

Buna göre ilk tabloyu incelediğimizde;

- 1) 2010 yılında Malatya İlindeki fail çocuk sayısı 2.018'dir. İlin çocuk nüfusuna (82.577) oranladığımızda çocuk fail oranının Malatya'da %2,44 olduğunu görüyoruz. Faktör analizine göre, Türkiye ortalaması %2,90'dır. Bu oranla Malatya, çocuk failerde ülke düzeyinde 65. sırada bulunmaktadır.
- 2) İkinci faktöre göre, Malatya'da çocuk mükerrer (tekrar) suç sayısı 2.113'tür. Yani birinci ve ikinci faktörü bir arada düşündüğümüzde; Malatya'da, 2010 yılında suça karışan çocuk sayısı 2.018, ancak çocukların suça karışma sayısı 4.131'dir. Çocuk mükerrer suç sayısını (2.113) çocuk nüfusa oranlarsak, Malatya'da çocuk mükerrer suç oranının %2,56 olduğunu görürüz. Türkiye genelinde çocuk mükerrer suç ortalaması %2,17 olup, Malatya bu faktörde, ülke düzeyinde 28. sırada bulunmaktadır.
- 3) Son faktörde Çocuklar Hakkında Açılan Ceza Davalarının Çocuk Nüfusa Oranı ele alınmıştır. Malatya İlinde son iki yılda çocuklar hakkında açılan ceza dava sayısı 1.757'dir. Bunun çocuk nüfusa oranı sonucu ise %2,13'tür. Faktör analizine göre Türkiye ortalaması %2,23 olup Malatya Çocuklar Hakkında Açılan Ceza Dava Sayısı yönünden ülke düzeyinde 44. sırada bulunmaktadır.

Çocuk Suçluluğu Ölçümü için esas alınan 3 faktörün genel ortalaması Malatya için %2,41 ve Türkiye için %2,44'tür. Bu oranlarla Malatya İli, Çocuk Suçluluğu Haritasında diğer illere göre 45. sırada yer almaktadır.

Tablo 63: Malatya Çocuk Suç Nitelik Analizi: Çocuk Suç Türleri

FAKTÖRLER	2008		2009		2010		Türkiye
	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%	%
ŞAHSA KARŞI SUÇ	625	49,29	901	58,47	1.012	59,01	48,39
MALA KARŞI SUÇ	576	45,43	558	36,21	601	35,04	42,66
CİNSEL SUÇ	27	2,13	44	2,86	61	3,56	3,01
UYUŞTURUCU	12	0,95	15	0,97	14	0,82	4,04
SİYASİ SUÇ	28	2,21	23	1,49	27	1,57	1,90

Tablo 64’de “Çocukların Fail Olarak” ne tür suçlara daha çok katıldığı üzerine analizlere yer verilmiştir. Bu kapsamda, belirlenmiş beş ana kategoride son üç yılın istatistiki verileri irdelenmiş, çocuk suç türü yüzde oranlarının, Türkiye geneli yüzde oranlarıyla karşılaştırılması sağlanmıştır.

Buna göre Malatya ilinde çocuk suç nitelik sayı ve oranları şöyledir;

Şahsa karşı suçlar, %55,59 suç oran ve 2.538 suç sayısı,

Mala karşı suçlar, %38,89 suç oran ve 1.735 suç sayısı,

Cinsel suçlar, %2,85 suç oran ve 132 suç sayısı,

Uyuşturucu suçları, %0,91 suç oran ve 41 suç sayısı,

Siyasi suçlar, %1,76 suç oran ve 78 suç sayısı.

Bu sonuçlara göre çocuk failer yönünden Malatya ilinde *şahsa karşı suç* oranları, Türkiye ortalaması üzerindedir.

3.2.5. HEGEM, Genel Suç Haritası Çalışmasında Malatya

Tablo 64: Malatya 2010 Genel Suç Haritası

FAKTÖRLER	SAYILAR	NÜFUS	%ORAN	TÜRKİYE %	İL SIRASI
1. TOPLAM OLAY(CBS)	29.300	499.530	5,87	6,07	42
2.YETİŞKİN SUÇ	34.759	499.530	6,96	8,09	71
3.ÇOCUK SUÇ	4.131	82.577	5,00	5,07	47
GENEL	SUÇLULUK	DÜZEYİ	5,94	6,41	55

Malatya ilinin Genel Suç Düzeyi üç faktör üzerinden ortaya konmaya çalışıldı. Bu faktörler:

- Yetişkin Fail Sayısının / Yetişkin Nüfusa Oranı,
- Toplam Olay Sayısının / Yetişkin Nüfusa Oranı,
- Çocuk Suç Sayısının / Çocuk Nüfusa Oranı.

İlk faktörde ceza dava konulu (CBS) toplam olaylar ele alındı. Malatya ili için bir yılda gerçekleşen 29.300 toplam olayın yetişkin nüfusa oranı %5,87 olmuştur. CBS Toplam olaylarda Türkiye ortalaması %6,07 olup, Malatya ili toplam olay oranları yönünden ülke düzeyinde 42. sırada yer almaktadır.

İkinci faktöre göre, Malatya ilinde 2010 yılında adliye kayıtlarında yer alan yetişkin fail sayısı 34.759 olarak tespit edilmiştir. Bu sayıyı ilin yetişkin nüfusuna oranladığımızda elde edilen suç oranı %6,96 olur. Bu faktörle ilgili analizlerde Türkiye ortalaması %8,09 olup, Malatya ili yetişkin suçluluğu açısından ülke düzeyinde 71. sırada bulunmaktadır.

Bu tablonun son faktöründe, çocuk suçluluğu analizine yer verildi. Malatya ilinde 2010 yılında çocukların suça karışma sayısı -mükerrer sayılar dâhil- 4.131 olup, bunun çocuk nüfusa oranı %5,00 olarak hesaplanmıştır. Bu faktör analizi üzerinden çocuk suçluluğu ortalaması Türkiye için %5,07'dir ve yine ilgili faktör açısından, Malatya ili ülke düzeyinde 47. sıradadır.

İllerin, Genel Suç Düzeyi Ölçümü için esas alınan üç ana faktörün ortalaması Malatya için %5,94 ve Türkiye için %6,41'dir. Bu oranlarla Malatya İli, Türkiye'nin Genel Suç Haritasında diğer illere göre 55. sırada yer almaktadır.

Tablo 65: Öldürme, Yaralama / Toplam Suç Oranı (2013)

	İLLER	Öldürme, Yaralama	Toplam Suç	%Oran	Ülke Sıra
1	Bingöl	2.345	7.979	29,39	22
2	Malatya	8.565	29.655	28,88	26
3	Tunceli	1007	3.594	28,02	32
4	Elazığ	5.120	22.470	22,79	70
BÖLGE		17.037	63.698	26,75	
TÜRKİYE		799.348	3.396.679	23,53	

Bir yerin güvenli ya da riskli olmasının en önemli göstergelerinden birisi yaşanan yaralama ve öldürme olaylarının çokluğudur. TRBL Bölgesi, öldürme ve yaralama olaylarının toplam olaylara oranı yönünden yüksek risk düzeyine sahip bölgelerden birisidir. Malatya genelinde 2013 yılında adliye kayıtlarına giren toplam olay sayısı 29,655 olup bunun 8,565'i yaralama ve öldürme nitelikte olaylardır. Malatya bu bağlamda bölgesinde 2. ve ülke düzeyinde 26. sırada yer almaktadır.

Tablo 66: Şahsa Karşı Şiddet Suçları (2011-12-13)

SUÇ TÜRÜ	2011	2012	2013	TOPLAM
Kasten Yaralama	4.179	4.303	4.875	13.357
Kasten Adam Öldürme	205	223	229	657
Kişi Hürriyetinden Yoksun Kılma	795	834	486	2.115
Taksirle Yaralama	2.731	2.848	2.809	8.388
Taksirle Adam Öldürme	566	521	652	24.517
<i>TOPLAM</i>	<i>8.476</i>	<i>8.729</i>	<i>9.051</i>	<i>49.034</i>

Şahsa karşı işlenen şiddet nitelikli suçlar yönünden baktığımızda 2011-2013 yılları arasında kasten yaralama, taksirle yaralama, kasten öldürme ve taksirle öldürme suçlarında artışlar olduğunu görmekteyiz. 2011, 2012, 2013 yıllarında Malatya'da toplam 46,919 yaralama ve öldürme olayı yaşanmıştır; bu ciddi bir sayıdır.

3.2.6. Adalet Verileri Bağlamında Gençlik Durum Anketi

Çalışma kapsamında gençlere uygulanan ankette bu bölümü ilgilendiren bazı sorular soruldu. Adaletle ilgili birinci soruda;

“Geçmişte ailenizde suçla karışan oldu mu?” sorusuna ankete katılan gençlerin %18’i “Evet” karşılığını verdi. Suçla karışan aile bireyleri; %11,8 baba, %4,4 kardeş ve %1,5 annedir.

“Ailenizde suç mağduru olan var mı?” sorusuna gençlerin %19’u “Evet” karşılığını verdi.

Suç mağduru olan aile bireyleri; %12,4 baba, %3,9 kardeş ve %2,3 anne olarak ifade edildi.

“Geçmişte ailenizde intihara teşebbüs eden oldu mu?” sorusuna; ankete katılanların %16’sı “Evet” karşılığını verdi. İntihar teşebbüsünde bulunan aile bireyleri; %9,7 baba, %4,1 kardeş ve %2,4 annedir.

“Cinsel taciz durumlarına tanık olma oranı ise katılan gençler tarafından %45,4 olarak ifade edilmiştir. Bizzat cinsel tacize maruz kalanların oranı ise %15’tir.

Konu ile ilgili bir diğer soruda ankete katılan gençlerin %63,5’i “Suçluluk duyguları yaşadığını” beyan etmiştir.

Yine ankete katılan gençlerden %48,5’i çevresindeki gençlerin “delici, kesici alet” taşıdığını ve %15,5’i de bizzat kendisinin “delici, kesici alet” taşıdığını ifade etmiştir.

“Okul yolunda şiddete uğrama korkusu” yaşarım diyen genç sayısı ise, %26’dır.

Son olarak gençlere sorulan;

“İnsanları suç işlemekten alıkoyan en önemli korku hangisidir?” sorusuna verilen cevapların dağılımı aşağıdaki gibidir.

- A) Kanun korkusu %17,7
- B) Allah korkusu %62,6
- C) Aile korkusu %11,5
- D) Toplum korkusu %8,3

Ankete katılan gençlerin beyanlarından hareketle;

- Yaşadıkları çevrede güvenlik endişesi taşıdıklarını,
- Yaklaşık her beş aileden birisinde gençlerin suça bulaşmış ebeveynlerle yaşadığını,
- Yine aynı oranda yaklaşık her beş evden birinde gençlerin suç mağduru olmuş bir yakını bulunduğunu,
- Yaşanan toplumda ciddi oranda intihar eğilim ve girişim riskinin bulunduğunu,
- Çocukların cinsel taciz/saldırı yönünden ciddi düzeyde risk altında olduklarını
- Okul yolunda şiddet riski yaşandığını, söyleyebiliriz.

3.3. Sağlık Göstergeleri

Günlük hayatta sağlık denildiğinde, insanın bedeni veya ruhi yapısında herhangi bir aksaklığın, işlev bozukluğunun olmaması akla gelir. Hastalık dendiğinde ise bedeni ve ruhi yapıda bir arızanın, bir bozukluğun olduğu anlaşılır. Lügatte ise sağlık kavramı, vücudun hasta olmaması durumu, vücut esenliği, sıhhat anlamına gelir. Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ, WHO) yaptığı tanıma göre ise, sağlık "yalnız hasta veya engelli olmamak değil, bedensel, ruhsal ve toplumsal bakımdan iyi olma hali" olarak tanımlanır. Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Hakkında Kanun'a göre sağlık, kişilerin hastalık ve sakatlık hallerinden uzak olma, ayrıca bedensel, ruhsal ve sosyal açılardan tam bir iyilik halini ifade eder.

İnsanların en önemli ihtiyaçlarından bir tanesi sağlık hizmetlerine erişimdir. Sağlık hizmetlerine erişim konusunda tereddüt taşımak veya bu hizmetlere erişememek insanları oldukça rahatsız etmektedir. Devlet vatandaşlarının sağlıktan kaynaklanan her türlü ihtiyacını da karşılamak zorundadır. Gelişmiş ülkelerde bütçeden sağlığa ayrılan pay oldukça yüksektir. Sağlık harcamaları ve yatırımları devletin en önemli harcama kalemlerindedir. Sağlık vazgeçilemez ve başka bir ihtiyaçla değiştirilmesi mümkün olmayan bir ihtiyaç olduğu için ekonomik açıdan da üzerinde önemle durulması gereken bir konudur. Çünkü sağlık hizmeti gerekli, önemli, öncelikli ve pahalı bir hizmettir.

Malatya ilimiz sağlık hizmetleri, kuruluş sayıları, sağlık personeli ve kişi başına duişen yatak sayısı gibi verilerde ülkenin donanımlı illerinden bir tanesidir. Bu konudaki verilere aşağıdaki alt başlıklarda görülebilir. Türkiye’de sağlık hizmetleri koruyucu önlemler politikaları çerçevesinde değerlendirilmektedir. Sağlıkta toplumun bilinçlenmesi, ruh sağlığı, sosyal sağlık ve tedavi hizmetleri önemli yer tutmaktadır. Türkiye’nin sağlık politikaları ve bu alana genel bütçeden ayrılan pay her yıl önemli oranda artmaktadır. Sağlık hizmetlerinde, hastane sayılarında ve modern tıpta meydana gelen iyileşmeler toplumu oldukça rahatlatmakta ve vatandaşlarda güven duygusu oluşturmaktadır.

3.3.1. Kamu ve Özel Sektör Hastaneleri Yatak ve Kapasiteleri

Sağlık hizmetleri kamu eliyle ve özel sektör marifetiyle yerine getirilmektedir. 2014 yılı TÜİK verilerine göre Malatya’da yirmi tane sağlık kuruluğu bulunmaktadır. TRB1 bölgesinde (Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli) neredeyse diğer illerin tamamı kadar Malatya’da sağlık kuruluğu vardır. Bu sağlık kuruluşların 9 tanesi Sağlık bakanlığı, bir tanesi Üniversitenin tıp fakültesi, 9 tanesi özel kuruluşlar ve bir tanesi de diğer kamu kuruluğuına aittir. Bölgede en fazla özel hastane Malatya’da mevcuttur. TRB1 bölgesinde 13 adet olan özel hastanenin 9’u Malatya’dadır. Elbette bu il bölge illerinde nüfus yoğunluğu olarak da en kalabalık ildir.

Bu sağlık kuruluşları tıbbi donanım açasından da ülke standartları seviyesindedir. İlde Tıp Fakültesinin bulunması sağlık alanında ileri seviye hizmetlerin verilmesi ve çevre illeri de desteklemesi açasından önemlidir.

Aşağıdaki tabloda görüldüğu gibi 2014 yılı itibariyle Türkiye genelinde toplam sağlık kuruluğu sayısı (resmi ve özel kurumlar birlikte olmak üzere) 1.528, TRB1 Bölgesinde 45, Malatya’da ise 20’dir. Yine aynı tablodaki verilere göre Türkiye genelindeki hastanelerin toplam yatak sayısı 206.836, TRB1 Bölgesinde 6.197, Malatya’da ise 2.544’dür. 2014 yılı itibariyle TRB1 Bölgesinin hastane sayısı Türkiye hastane sayısının %2,94’üne, yatak sayısı ise %3’üne, Malatya’nın hastane sayısı Türkiye hastane sayısının %1,308’ine; yatak sayısı ise %1,06’sına denk gelmektedir.

Tablo 67: Yıllara Göre Malatya Nüfusu

Yıl	Malatya Nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu
2015	772.904	385.440	387.464
2014	769.544	383.933	385.611
2013	762.538	380.704	381.834

2014 yılı TÜİK verilerine göre Malatya’da toplam yatak sayısı 2544’tür. Bu yatakların 1313’ü Sağlık Bakanlığı’na bağlı hastanelerde, 827 tanesi Tıp Fakültesi Hastanesinde, 354 tanesi özel hastanelerde ve 50 tanesi de diğer kamu grubu altında Belediyeye ait sağlık kurumu hastanededir. Ancak 2016 yılı verilerine göre Tıp Fakültesi hastanesinin toplam yatak kapasitesi 1024’e ulaşmıştır.

Tablo 68: TRB1 Bölgesi’nde Sağlık Personeli Başına Düşen Kişi Sayısı

	Yıl	Toplam Kurum	Toplam Yatak Say.	Sağlık Bak. Kurum Say.	Sağlık Bak. Yatak Say.	Üniversite Kurum Say.	Üniversite Yatak Say.	Özel Kurum Say.	Özel Kurum Yatak Say.	Diğer Kam. Kurum Say.	Diğer Kam. Kurum Yat. Say	Yüz bin kişi başına toplam hastane yatak sayısı
Türkiye	2014	1528	206836	866	123690	69	36670	556	40509	37	5967	266
TRB 1	2014	45	6197	28	3634	2	1720	13	693	2	150	367
Malatya	2014	20	2544	9	1313	1	827	9	354	1	50	331
	2016			11	1308	1	1345	8				

Kaynak: TÜİK, Sağlık Bakanlığı, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Seçilmiş Göstergelerle Malatya, 2014

Yüz bin kişi başına toplam hastane yatak sayısında 2014 verilerine göre Malatya ili Türkiye ortalamasından daha iyi ve TRB1 Bölge illerine göre daha düşük durumdadır. Bölge yatak kapasitesi Türkiye ortalamasının üstündedir. Malatya sağlık açısından bölgenin en iyi ilidir.

Grafik 15: Yüz bin Kişi Başına Düşen Toplam Hastane Yatak Sayısı

İl devlet hastanesi sağlık hizmetleri ve donanımı açısından oldukça iyi durumdadır. Özellikle cihaz ve donanım açısından ciddi bir sorun yaşanmamaktadır. Ağır ve ileri seviye müdahale gerektiren durumlarda Tıp Fakültesi tercih edilmekte ve buradaki tedaviler de halkta ciddi güven oluşturmaktadır. İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Araştırma Hastanesi 1990 yılında Devlet Hastanesi'ne ait barakalarda geçici olarak hizmete başlamış ve 1996 yılında Sağlık alanında ülkemizin en önemli ve en modern hastane projesi olarak Turgut Özal Tıp Merkezi adı altında hizmete başlamıştır. Bu araştırma hastanesinde 31 servis, 12 yoğun bakım ve 26 adet ameliyathane bulunmaktadır. Hastane sağladığı sağlık hizmetleri ile bölge hastanesi olup komşu ülkelerden de hasta kabul etmektedir. İl dışından gelen hasta yakınları için konuk evi bulunmaktadır. Ayrıca çocukları yoğun bakımda olan anneler için refakatçi anne ünitesi de mevcuttur.

Malatya'daki mevcut hastaneler ve yatak kapasiteleri şöyledir: Malatya Devlet Hastanesi 1040 (800 Tescilli), Akçadağ Devlet Hastanesi 25, Arapgir

Devlet Hastanesi 25, Darende Devlet Hastanesi 78, Doğanşehir Devlet Hastanesi 25, Hekimhan Devlet Hastanesi 30, Pütürge Devlet Hastanesi 25, Yeşilyurt Devlet Hastanesi 60 yatak kapasitesine sahiptir. Ayrıca Malatya Ağız ve Diş sağlığı Merkezi/Yeşilyurt Devlet Hastanesinde 51 ünite bulunmaktadır (<http://www.malatya.gov.tr/ilimizdeki-saglik-kurum-ve-kuruluslari>).

3.3.2. Sağlık Hizmetlerindeki İnsan Kaynağı

Sağlık kurumlarının etkinlik ve verimliliğini artıran unsurlardan birisi de personeldir. Hastane ve hasta sayısının artması, hizmetlerde meydana gelen çeşitlilik ve nüfus yoğunluğu gibi etmenler dikkate alındığında sağlık kuruluşlarında personel yetersizliği her zaman gündeme gelecektir. Sağlık hizmeti hassas bir hizmet olduğundan mesleki donanım ve yetkinlik gerektirmektedir. İnsana yapılan yatırımlar hassasiyet gerektirmektedir. Özellikle uzman hekim ve sağlık personelinin kabiliyetleri tedavi süreçleri açısından çok önemlidir.

Malatya'da hastane yatak sayıları ve hekim sayıları nüfusun geneline göre normal bir seyir takip etmektedir. 2014 yılı verilerine göre Malatya'da 788 uzman hekim, 298 asistan hekim ve 432 pratisyen hekim olmak üzere toplam 1518 hekim bulunmaktadır. Bunun yanında 179 diş hekimi, 1958 sağlık memuru, 244 eczacı, 1917 hemşire ve 850 ebe bulunmaktadır. 2014 yılı itibariyle Malatya'da 1518hekim görev yapmaktadır.

Malatya'da 2013 yılına göre genel olarak hekim, sağlık memuru, hemşire ve ebe sayılarında artış yaşanmışken eczacı sayısında düşüş gerçekleşmiştir. TRB1 bölgesi genelinde gerçekleşen hekim ve sağlık personeli sayılarındaki düşüş dikkate alındığında Malatya'daki personel artışı bölge illerine kıyasla daha olumlu bir portre ortaya koymaktadır.

**Tablo 69: Malatya ve TRB1 Bölgesi'nde Sağlık Personeli Sayısı
(2012-2016)**

	Türkiye		TRB1 Bölgesi		Malatya		
	2012	2014	2012	2014	2013	2014	2016
Uzman Hekim	70103	75251	1536	1532	770	788	835
Pratisyen Hekim	38877	39045	1013	974	412	432	446
Asistan Hekim	20792	21320	560	519	291	298	273
Toplam Hekim	129772	135616	3109	3025	1473	1518	1554
Diş Hekimi	21404	22996	295	353	160	179	
Eczacı	26571	27199	463	486	241	244	198
Sağlık Memuru	122663	149616	3698	4336	1946	1958	
Hemşire	134906	142432	3946	3986	1932	1917	2044
Ebe	53466	52838	1863	1825	826	850	889

Kaynak: 2015 TÜİK verileri, 2016 Malatya Valilik İstatistikleri (<http://www.malatya.gov.tr/personel-durumu-ve-nufus-iliskileri>), (Er. Tar. 18.12.2016)

TÜİK verilerine göre; 2012'de Türkiye'de toplam hekim sayısı 129.772, TRB1 Bölgesinde 3.109, Malatya'da ise 2013'de 1.473 iken, bu sayılar 2014 yılında Türkiye için %5 artışla 125.616'ya, TRB1 Bölgesinde bir miktar azalarak 3.025 düşerken, 2013 yılına göre 2016 yılında Malatya'da %5,3 artışla 1.554'e yükselmiştir. Aynı şartlarda diş hekimi, eczacı, sağlık memuru, hemşire ve ebe karolarında sürekli artışlar sağlanmıştır. TRB bölgesi artışları ile Malatya'daki personel artışları dengeli bir şekilde artmaktadır. Ancak TRB1 bölgesinde asistan hekim sayısı azalırken Malatya'da artış göstermektedir. Her zaman olduğu gibi ülkenin her yerinde sağlık personeline olan ihtiyaç hiç bitmemekte ve sürekli artış göstermesi gerekmektedir. Kişi başına düşen sağlık personel sayısının artması sağlık alanında refahın ve hizmette verimliliğin artmasına vesile olmaktadır.

3.3.3. Kişi Başına Düşen Sağlık Personeli

TÜİK (2011) verilerine göre Malatya ilinde hekim başına düşen kişi sayısı 532, TRB1 bölgesinde bu sayı 555 ve Türkiye genelinde ise 593 olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu verilere göre Malatya ili hekim başına düşen kişi sayısı açısından değerlendirildiğinde Türkiye geneline ve TRB1 bölgesi geneline kıyasla daha iyi durumdadır(TÜİK, 2011).

Aşağıdaki tabloda da görüleceği üzere 2016 yılı Malatya Valiliği verilerine göre Uzman hekim başına düşen kişi sayısı 910 ve pratisyen+asistan hekim başına düşen kişi sayısı 1057 kişidir. Toplam hekim sayısına göre hekim başına düşen kişi sayısı 507'dir (Tablo 51'deki toplam hekim sayısı ile il nüfusu oranlaması yapılmıştır). 2011 yılına göre hekim ve sağlık personeli sayısında hissedilir bir iyileşme olduğu görülmektedir.

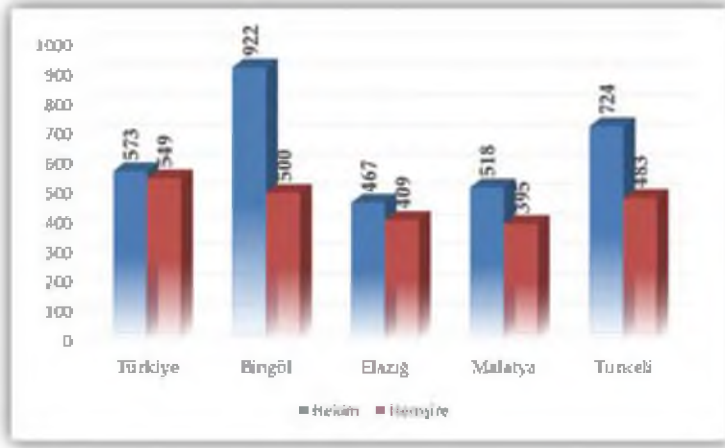
Tablo 70: Malatya'da Sağlık Personeli Başına Düşen Kişi Sayısı (2016)

	Uzman Hekim	Pratisyen + Asistan Hekim	Hemşire	Ebe	Diğer Sağlık Personeli
Malatya	910	1057	375	854	199

Kaynak: <http://www.malatya.gov.tr/personel-durumu-ve-nufus-iliskileri>, (Erş. Tar. 15.12.2106)

2013 yılı verilerine göre Türkiye'de hekim başına düşen kişi sayısı 593 ve hemşire başına düşen kişi sayısı 549 iken, Malatya'da hekim başına düşen kişi sayısı 518 ve hemşire başına düşen kişi sayısı 395'dir. 2016 yılında Malatya ilinde hemşire başına düşen kişi sayısı 375'e düşerek bu alanda da iyileşme olduğu görülmektedir. Ebe sayılarında da aynı şeyleri söylemek mümkündür. TRB1 bölgesinde hekim sayısı açısından en iyi il Elazığ ve ikinci sırada Malatya gelmektedir. Hemşire sayısı açısından en iyi il Malatya'dır. Bu sayılar göre Malatya ili hekimlerde %19,5, hemşirelerde %25,5 oranında Türkiye ortalamasından daha fazla ve daha iyi durumdadır.

Gratik 16: Sağlık Personeli Başına Düşen Kişi Sayısı (2013)

Kaynak: TÜİK Malatya Bölge Müdürlüğü

3.3.4. Sağlık Harcamalarına Ayrılan Kaynak

TÜİK'in 2015 yılı verileri incelendiğinde; 2000 yılında 8.248 milyon lira olan sağlık harcamalarının, 2014 yılı itibariyle 104.568 milyon liraya yükseldiği görülmektedir. 2015 yılı itibariyle sağlık harcamalarının GSYH'ye oranı 5,4 düzeyindedir. 2000-2015 yılları arası nüfus artışının çok fazla olmadığı da göz önünde bulundurulduğunda sağlık harcamalarının oldukça fazla olduğu ve bütçenin önemli bir kalemini oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 71: Sağlık Harcamalarına Ayrılan Kaynak 1999-2015

	1999	2000	2002	2006	2010	2012	2014	2015
Toplam sağlık harcaması (Milyon TL)	4985	8 248	18774	44069	61678	74189	94750	104568
Toplam sağlık harcamasının gayri safi yurtiçi hasılaya oranı (%)	4,8	4,9	5,4	5,8	5,6	5,2	5,4	5,4

Kaynak: TÜİK (2016), <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>, (Erş. Tar: 14.12.2016)

Bu ayrılan kaynaktan tüm iller ve illerdeki sağlık kuruluşları gerekli payları almaktadır. Ayrıca illerdeki hastanelerin donanım durumuna göre birçok ile öncelik verilmektedir.

3.3.5. Sağlık Güvencesi Kapsamındaki Nüfus

Türkiye Cumhuriyeti Devleti sosyal bir devlettir. Sosyal devlet olmanın bir gereği ve getirisi olarak da kurumsal anlamda bir sosyal güvenlik sistemi olması ve bu sayede işsizlik, hastalık, yaşlılık, sakatlık gibi pek çok risk unsuru karşısında vatandaşların geleceklerini garanti altına alma vazifesi gelmektedir.

Vatandaşların sosyal devlet tarafından güvence altına alınmasını istediği en temel ve önemli hizmetlerden bir tanesi sağlık hizmetleridir. Nitekim sağlık hizmetlerinin ve sosyal güvenlik sistemlerinin işlevsellikleri gelişmiş toplumların üzerinde önemle durduğu konulardan bir tanesidir. Bu toplumlarda hastalık, işsizlik ve bakım sigortaları zorunlu primli sosyal güvenlik sistemleri olarak uygulanmaktadır. Türkiye'deki bakıma muhtaç engelli ve yaşlı sayısının giderek artış gösterdiği de göz önüne alındığında sosyal güvenlik sistemleri çerçevesinde sağlanması gereken bakım sigortasının uygulanmadığı, fakat bu gibi modern uygulamaların uygulanmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Tablo 72: Sosyal Güvence Durumu

Sosyal Güvence	Yüzde
SSK/Emekli Sandığı	74,3
BAĞ-KUR	7,8
Yeşil Kart (GSS)	11,4
Özel Hayat Sigortası	,5
Sosyal Güvencem Yok	3,1
Diğer	3,0
Toplam	100,0

Araştırma kapsamında vatandaşlara “Sosyal güvenceniz nedir?” sorusu sorulmuş olup; vatandaşların neredeyse 4’te 3ü (%74,3) SSK/Emekli Sandığına bağlı olduklarını, %11,4’ü yeşil kart sahibi olduğunu, %7,8’i BAĞ-KUR’a üye olduklarını ifade etmişlerdir. Sosyal Güvencesi olmadığını ifade edenler ise %3,1’lik bir kesime karşılık gelmektedir. Sosyal Güvenlik sistemlerinin birleşmesi dikkate alınarak işçi ve memurlar için tek sandıktan bahsedilmiştir. 2012 yılı itibariyle yeşil kart uygulaması yerine daha kapsamlı ve işlevsel bir uygulama olan Genel Sağlık Sigortası uygulamasına geçilmiştir. Bu sebeple “Yeşil kart” kullandığını ifade edenler GSS uygulaması kapsamına girmektedir. Ayrıca genel sağlık sigortası olmayan vatandaşlarımızın sağlık hizmetlerine erişim sağlamaları SYDV aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Söz konusu uygulama 01.01.2012 tarihinden itibaren herhangi bir sosyal güvence kapsamında olmayan ya da genel sağlık sigortasının bakmakla yükümlü olduğu kişisi olmayanlar ile 5510 sayılı Kanun kapsamı dışında olan herkesin zorunlu genel sağlık sigortası kapsamına alınmasını zorunlu kılan kanun gereği uygulanmaktadır. SYDV’ler aracılığıyla vatandaşların sağlık hizmetlerine erişimlerinin sağlanması sürecinde vatandaşlara yönelik rehberlik faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Tablo 73: Malatya İli Sosyal Güvenlik Kapsamı

Sosyal Güvenlik Kurumu Sosyal Güvenlik Kapsamı(Aktif Çalışan, Aylık Alan, Bakmakla Yükümlü Olunan)												
	İl nüfus (TÜİK)	Toplam SG Kapsamı (Aktif + Pasif + GSS tescilli)	SGK Kapsamı (GSS harici)	İşyeri Sayısı	SGK Kapsamında Aktif Çalışan Kişi Sayısı			SG Kapsamında Aylık Alan (Emekli) Kişi Sayısı	SG Kap. Bakmakla Yük. Tutulan(Yararlanıcı) . (ES, BAĞ-KUR, SSK)	Genel Sağlık Sigortası Kapsamında Tescil Edilenler	SG Kapsamı Dışında Kalan Nüfus	
					ES	BAĞ-KUR	SSK					
2015	772.904	740.725	622.805 (top nüf. oranı %80,5)	10.650	39.879	28.558	95.387	97.019 (Oranı %12,55)	361.962	Toplam 117.920	32.179	
					Top: 163.824 (top nüf. oranı %21,20)					GSS Devlete öden		GSS Kendi ödeyen
										93.055		24.865

Kaynak: Malatya İli Sosyal Güvenlik Kurumu Verileri 2016

2015 yılı sonu TÜİK verilerine göre Malatya ili nüfusu 772,904' kişidir. Sosyal Güvenlik Kurumu verilerine göre 2016 yılında ilde sosyal güvence kapsamına toplam Sosyal Güvenlik Kapsamına giren (Aktif+Pasif+GSS) kapsamında tescil edilenler) kişi sayısı 740.725 ve SGK kapsamına girmeyen kişi sayısı 32.179 ve toplam nüfusa oranı da %4,16'dır. GSS hariç SGK kapsamına giren kişi sayısı 622.805 ve toplam nüfusa oranı %80,5'dir. İşyeri sayısı 10650 ve SGK kapsamında aktif çalışan kişi sayısı 163.824'dür. Toplam nüfusun %21,20 si çalışmaktadır. Bunların %24,34'ü emekli sandığı, %17,46'sı Bağ-Kur ve %58,22'si sosyal sigorta kurumuna (işçi) kayıtlıdır.

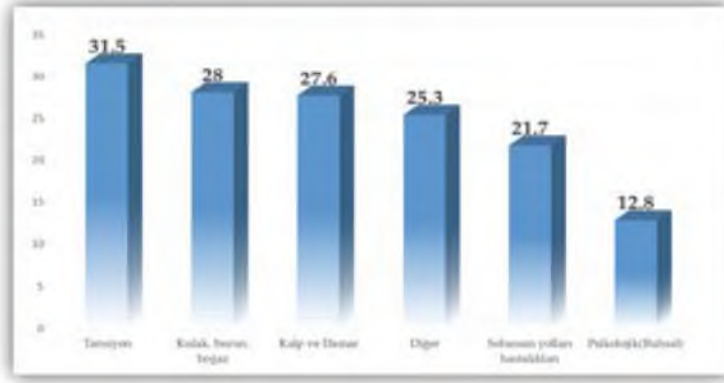
Malatya'da 2015 yılı itibariyle toplam nüfusun %3,86'sı sigorta kapsamı dışındadır. Bu sayı oldukça yüksektir. Yeşil kart zamanında bu sayı daha düşüktü. Vatandaşlar kısmi de olsa GSS ödemesi yapmamaktadır. Çalışma imkânlarının ve çalışan sayısındaki artışın da bu durumda etkisi olduğu söylenebilir. GSS kapsamında 117,920 kişi bulunmaktadır. Bunların %78,9'una genel sağlık sigortası primi devlet tarafından ödenmekte ve geri kalan %21,1'i de GSS primlerini kendileri ödemektedirler. Sosyal güvenlik kapsamında bakmakla yükümlü tutulananların (yararlanıcıların) sayısı ise 361.962'dir.

Malatya nüfusunun büyük bir çoğunluğu (%96 civarı) sosyal güvenlik kurumlarına kayıtlı ve sağlık hizmetlerini sigorta aracılığı ile karşılamaktadırlar. Kapsam dışı kalanlar ise az sayılmayacak kadar (%4) çoktur.

3.3.6. İlde/Bölgede Yaygın Hastalıklar ve Risk Durumu

Farklı il ve bölgelerde karşılaşılan hastalıkların yoğunluğu değişmektedir. Malatya ilinde daha çok tekrarlanan ve karşılaşılan hastalıklar hakkında bilgi edinmek amacıyla vatandaşlara "Ailenizde en sık karşılaştığınız hastalıklar nelerdir?" sorusu yöneltildi. Elde edilen bilgiler ışığında vatandaşlar sırasıyla en çok; kalp ve damar hastalıkları, psikolojik sorunlar, tansiyon problemi, solunum yolları hastalıkları, kulak, burun ve boğaz hastalıklarıdır. Diğer hastalıklarla karşılaştıklarını ifade eden vatandaşlar ise %25,3'lük bir kesime denk gelmektedirler.

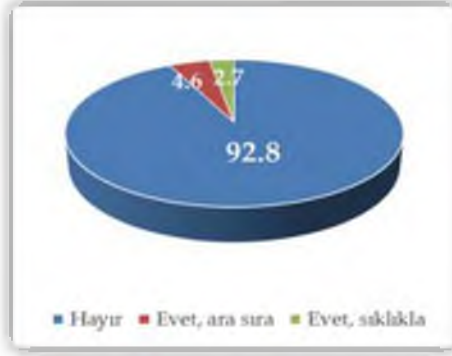
Grafik 17: Ailelerde En Sık Karşılaşılan Hastalıklar

3.3.7. Madde Bağımlılığı ve Alkol Kullanımı

Alkol kullanımı, hemen hemen her toplumda karşılaşılan ve toplumu şekillendiren kanun, değer ve inançlara da bağlı olarak kimi kesimlerce normal karşılanan bir durumdur. Fakat Bu alkol kullanan bireylerin birçoğu başta kendilerine olmak üzere fiziksel ve sosyal çevrelerine zarar verme eğiliminde olmaktadır ve yine bu maddeyi alışkanlık haline getiren bireylerin önemli bir kısmı da bu alışkanlıktan kurtulmaya çalışmaktadırlar. Araştırma kapsamında vatandaşlara "Alkol kullanıyor musunuz?" sorusu yöneltilmiş; vatandaşların %92,8'i bu soruya "hayır" cevabını vermiştir. Vatandaşların %2,7'si sıklıkla alkol kullandığını, %4,6'sı ara sıra alkol kullandığını belirtmiştir. Alkol kullanımının az olmasının sebepleri arasında Malatya ilinin geleneksel yapısı ve dini inançlara bağlılık unsurlarından bahsedilebileceği gibi; alkol kullanımına ilişkin verilen cevapların, sosyal baskı vb. psikolojik unsurların etkili olduğu söylenebilir.

Grafik 18: Alkol Kullanımı

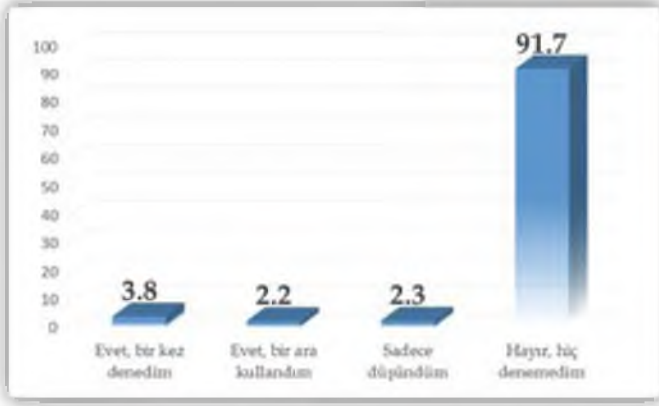
Uyuşturucu kullanımı Türkiye’de ve dünyanın pek çok ülkesinden suç sayılan, alkol kullanımına kıyasla daha olumsuz sonuçlar meydana getiren bir davranıştır. Özellikle Türkiye’de her geçen gün uyuşturucu madde kullanımının arttığı ve kullanma yaşının giderek azaldığı görülmektedir. Bu bağlamda vatandaşlara sorulan “Yaşadığınız çevrede uyuşturucu madde kullanımı yaygın mı?” sorusuna cevap olarak vatandaşlar; %90,5 oranında “hayır” cevabını, %9,5 oranında ise evet cevabını vermiştir. Özellikle uyuşturucu kullanımının alkol kullanımından kısmen de olsa daha fazla çıkması, alkol kullanımı sorusunun uyuşturucu kullanımı sorusuna kıyasla doğrudan vatandaşların kendi davranışlarıyla ilgili olması durumuyla açıklanabilir.

Grafik 19: Uyuşturucu Madde Kullanım Yaygınlığı

“Uyuşturucu madde kullandığınız dönem oldu mu?” sorusuna vatandaşların verdiği yanıtlara göre; vatandaşların %91,7’lik büyük bir çoğunluğu uyuşturucu madde kullanmayı hiç denemediğini ifade etmiştir. Bir kez denediğini ifade edenler %3,8, bir ara kullandığını ifade edenler %2,2, sadece düşündüğünü ifade edenler ise %2,3’lük bir kesimi oluşturmaktadır.

Grafik 20: Uyuşturucu Madde Kullanma Durumu

Araştırma sürecinde vatandaşlara sorulan “Size göre insanların uyuşturucu kullanmasının en önemli sebebi nedir?” sorusuna verilen yanıtlar arasında en büyük payı, vatandaşların yarısının verdiği (%51,2) “gençlerin ve insanların sıkıntı içinde olması” cevabı oluşturmuştur. Katılımcıların 4’te 1’i uyuşturucu kullanılmasının en önemli sebebi olarak uyuşturucuya erişimin kolay olması cevabını vermiştir. Geriye kalan %4,6’lık bir kesim “yörede şiddet kültürünün olması” cevabını verirken bu konuda fikri olmayanlar %19,6’lık bir kesime karşılık gelmektedir. Burada en önemli noktalardan bir tanesi uyuşturucuya erişimin kolay olduğunu düşünen vatandaşların oranının oldukça yüksek olmasıdır. Çünkü bu maddelere erişimin kolay olması herhangi bir sıkıntı veya ihtiyaç durumunda uyuşturucu kullanmaya başlama ihtimalini oldukça arttıracaktır.

Grafik 21: Uyuşturucu kullanmanın Sebepleri

3.3.8. Ruhsal Sağlık ve İntihar

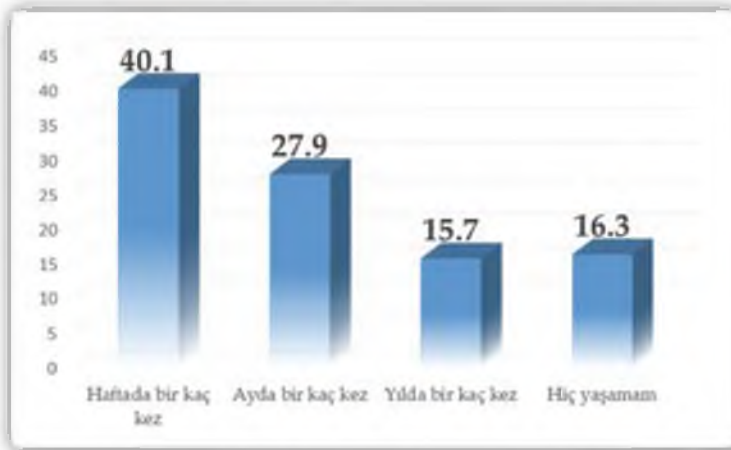
Toplumdaki bireylerin ruhen sağlıklı olmaları bireylerin hayata tutunmaları, başarıları ve toplumsal bütünlüğün sağlanması açısından oldukça önemlidir. Ruhsal problemler yaşayan ve huzursuz olan bireyler hem kendi yaşantılarında hem de toplumsal uyum konularında sorunlar yaşayabilmektedir. Özellikle modernleşme etkisinde karşımıza büyük bir sorun olarak çıkan bireyselleşmeyle beraber ruhsal sağlığın bozulma süreci hızlanmıştır. Bunun sonucunda bireyler kendi yaşantılarına yönelik kaygılar duymaya başlamış ve önünü görememe riskiyle karşı karşıya kalmıştır. Bu bağlamda Malatya ilinde vatandaşlara yöneltilmiş olan "Hayat hakkında karamsar duygular yaşadığınız oldu mu?" sorusuna verilen yanıtlar dikkate alındığında vatandaşların neredeyse yarıya yakını (%47,9) bazen bu duyguları yaşadıklarını belirtmişlerdir. Sık sık karamsar duygular yaşadığını ifade edenlerin oranı %8,2, böyle bir sorun yaşamadığını belirtenlerin oranı ise %43,9'dur. Her ne kadar karamsarlık duygularını yaşamadığını, hayatından memnun olduğunu belirtenler önemli bir kesime karşılık gelse de, vatandaşların yarısından fazlasının karamsarlık duygusuna kapılması ruhsal sağlık konusunda önemli huzursuzluk veya problemlere işaret etmektedir.

Grafik 22: Hayat Hakkında Karamsarlık Duygusu Yaşama Durumları

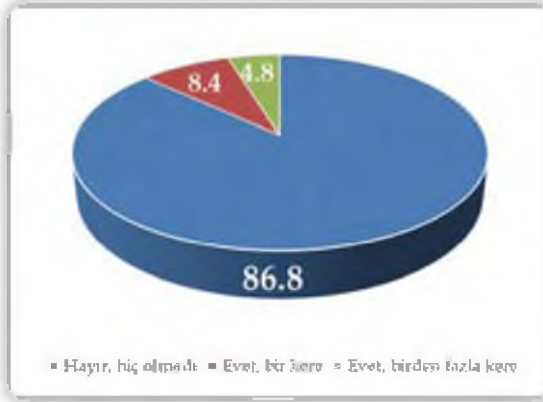
Önemli sosyal sorunlardan bir diğeri olarak vatandaşların ve toplumun olaylar karşısında verdikleri tepkiler, davranışlar ve tutumlardır. Özellikle ülkemizde olaylar karşısında kızgınlık ve öfke kontrolünü sağlayamama konuları önemli bir sosyal sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Konuyla ilgili olarak Malatya ilinde vatandaşlara "Hangi sıklıkta kızgınlık ve öfke duyguları yaşarsınız?" sorusu yöneltilmiştir. Buna göre vatandaşların %40,1'i "haftada bir kaç kez", %27,9'u "ayda birkaç kez", %15,7'si yılda birkaç kez kızgınlık ve öfke duygularını yaşadığını belirtmiştir. Bu duyguları hiç yaşamadığını belirtenlerin oranı ise %16,3 olarak karşımıza çıkmaktadır.

Grafik 23: Kızgınlık ve Öfke Duygusu Yaşama Sıklıkları

Kızgınlık ve öfke kontrolü duyguları toplumların ve toplumdaki bireylerin başarmakta zorlandıkları, bu başarısızlığın sonucunda da kendilerine ve birbirlerine ciddi zararlar verdikleri bir konudur. İnsanlar, öfkelenmelerine sebep olan olaylar karşısında öfkelenedikleri kişiye zarar veremedikleri veya yaptırımlar uygulayamadıklarında kendilerine zarar verme yoluna gitmektedirler. Yapılan araştırmayla vatandaşların kendilerine zarar verme davranışları ölçülmüştür. Elde edilen veriler ışığında vatandaşların büyük bir kısmı (%86,8) öfke ve kızgınlık durumlarında kendilerine zarar vermediklerini belirtmişlerdir. Kızgınlık ve öfke durumunda kendisine bir kere zarar verdiğini ifade edenler %8,4, birden fazla kere bu yolu seçtiğini belirtenler ise %4,8'lik bir kesime karşılık gelmektedir. Buna göre Malatya ilindeki vatandaşların neredeyse 7'de 1'i öfke kontrolü sağlayamamaları sebebiyle kendilerine en az bir kere zarar vermiştir. Psikolojik bir sorun olarak ele alınması gereken bu durumun sebeplerine inilmesi ve üzerinde durulması gerekir.

Grafik 24: Öfkelenip, Kendilerine Fiziksel Zarar Verme Durumları

Yukarıda da ele alınan; hayat hakkında karamsarlık duygusu yaşama, ailevi ve kişisel sorunların çoğalması, öfke kontrolünün yapılamaması ve neticesinde bireylerin kendilerine zarar verme yoluna gitmesi bireyler üzerinde önemli bir baskı unsuru olarak karşımıza çıkmakta ve intihar etme gibi telafisi mümkün olmayan ağır sonuçlar doğurabilmektedir. İntihar vakaları özellikle son zamanlarda Batı'da ve ülkemizde artış göstermektedir. Konuyla ilgili Malatya ilinde vatandaşlara yöneltilen "Son on yılda, ailenizde intihara teşebbüs eden oldu mu?" sorusunun yanıtları ele alındığında; bu soruya hayır cevabını verenlerin oranı %93,7 olarak karşımıza çıkmaktadır. Annesi, babası veya

kardeşinin intihara teşebbüs ettiğini belirtenlerin oranı %5,2, kendisinin intihar teşebbüsünde bulunduğunu belirtenlerin oranı ise %1,1'dir. Özellikle annesinin intihara teşebbüs ettiğini belirtenlerin oransal olarak babası veya kendisinin intihara teşebbüs ettiğini belirtenlerden neredeyse 3 kat daha fazla olması ilgi çekici bir durumdur.

Tablo 74: Ailelerde İntihara Teşebbüs Etme Durumu (Son On Yıl)

Son on yılda, ailenizde intihara teşebbüs eden oldu mu?	Yüzde
Hayır	93,7
Evet Annem	3,1
Evet babam	1,1
Evet kardeşim	1,0
Evet kendim	1,1
Toplam	100,0

TÜİK verilerine göre Malatya'da 2014 yılında 28 ve 2015 yılında 31 intihar vakası yaşandığı görülmektedir. Bireyleri intihar etmeye teşebbüs ettiren ve iten sebepler; hastalık, aile içi geçimsizlik, geçim sıkıntısı, ticari başarısızlık, duygusal ilişki ve istediği kişiyle evlenememe, eğitim başarısızlığı olarak görülmektedir. İntihar edenlerin yarısının intihar nedeni belirlenememiştir. Bu konu üzerinde çalışma yapmak gerekir. 2015 yılındaki vakaların biraz daha arttığı görülmektedir.

Tablo 75: İntihar Vakaları

BÖLGE KODU	BÖLGE ADI	2014			2015		
		Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
TR	Türkiye	2276	789	3065	2335	876	3211
TRB1	Malatya, Elâzığ, Bingöl, Tunceli	66	23	89	55	24	79
TRB11	Malatya	23	5	28	21	10	31
TRB12	Elâzığ	19	8	27	17	8	25
TRB13	Bingöl	16	8	24	12	5	17
TRB14	Tunceli	8	2	10	5	1	6

İnsanlar fiziksel, sosyal ve biyolojik yakınlığı olan kimselerin yaşadıkları olaylara tanıklık etmektedirler. Böylece bireyler, çevreleri hakkında bilgi sahibi konumundadırlar. Bu bağlamda aşağıdaki tabloda ekseninde vatandaşların intihara eğilimleri incelendiğinde; son on yılda akrabalarından intihara teşebbüs edenlerin olduğunu belirtenler %12,1'lik bir kesime karşılık gelmekte, komşularında intihar teşebbüsüyle karşılaşanlara ele alındığında ise bu oran %15,1 seviyesindedir. Vatandaşların çevrelerinde gerçekleşen suç işleme ve mağduriyet durumlarına bakıldığında ise; ailesinde kendini jiletleme vakasına tanık olduğunu belirtenler %5,6, geçmişte ailesinde suça karışanlar olduğunu söyleyenler %8, yine geçmişte ailelerinde suç mağduru olduğunu belirtenlerin oranı %10,1 seviyesindedir. Yakın akrabalarının; geçmişte suça bulaşmış olduğunu ifade edenler %12,7, suç mağduru olduklarını ifade edenler ise %11,4 düzeyindedir. Genel olarak yaşanmış olan suç mağduriyetleri (%21,5) suça bulaşma oranlarıyla (%20,7) oldukça yakın olarak karşımıza çıkmıştır.

Tablo 76: İntihar Eğilimi ve Suç İşleme/Mağduriyet Durumu

	Yüzde	
	Evet	Hayır
Son on yılda, akrabalarınızdan intihara teşebbüs eden oldu mu?	12,1	87,9
Son on yılda, komşularınızdan intihara teşebbüs eden oldu mu?	15,1	84,9
Ailenizde kendini jiletleme davranışını bulunan birey var mı?	5,6	94,4
Geçmişte ailenizde suça karışan kimse oldu mu?	8,0	92,0
Geçmişte, ailenizde suç mağduru olan kimse var mı?	10,1	89,9
Geçmişte, yakın akrabalarınızdan suça karışan kimse oldu mu?	12,7	87,3
Geçmişte, yakın akrabalarınızdan suç mağduru olan kimse var mı?	11,4	88,6

İntihara eğilimli kişilerin daha çok; hayattan beklentisi olmayan, yaşadığı problemler karşısında sorun çözüme becerisinin düşük olması sebebiyle çaresiz kalan ve sorunlarını halledemeyen ve kişilik özellikleri olumsuz olarak nitelendirilebilecek kişiler olduğu bilinmektedir. Araştırma kapsamında vatandaşlara yöneltilen "Genel olarak hayat hakkındaki düşünceniz nasıldır?" sorusuna verilen cevaplarda vatandaşların yarıya yakını (%43,3) hayatın yaşamaya değer olduğunu ve çok güzel olduğunu belirtmiştir. Hayatı bazen iyi-bazen kötü olarak nitelendiren vatandaşlar ise araştırma grubunun 3'te 1'ine (%33,6) karşılık gelmekte, 5'te 1'e yakın bir kısmı (18,9) da hayatı zor ve yorucu bulmaktadır.

Tablo 77: Yaşam Hakkındaki Düşünceleri

Genel olarak hayat hakkındaki düşünceniz nasıldır?	Yüzde
Hayat çok güzel ve yaşamaya değer	43,3
Hayat bazen iyi- bazen kötü	33,8
Hayat zor ve yorucu	18,9
Hayat çok kötü ve anlamsız	4,1
Toplam	100,0

Hayatı çok kötü ve anlamsız olarak bulan vatandaşlar az (%4,1) bir kesime karşılık gelmektedir. Burada önemli olan nokta, vatandaşların hayata karşı görüşleri dinamiktir. Çünkü insanlar yaşamları boyunca olumlu ve olumsuz pek çok olay yaşarken hayata karşı düşünceleri de anlık olarak bu doğrultuda şekillenmektedir.

3.4. Sosyal Yardımlar ve Sosyal Hizmetler

Sosyal devletin vatandaşlarına sunduğu bireysel hizmetlerden bir tanesi de sosyal yardımlardır. İnsanların yardımlaşma kültürü ilk insanla başlamış ve sonsuza kadar devam edecektir. Bu bağlamda Türk toplumunun yardımseverliği, dini ve kültürel değerlerinin sonucu olarak ihtiyaç sahibi bireylerin hayata tutunmaları için önemli bir özelliktir. Sosyal yardım ihtiyacı olan bir bireyin aldığı veya alması gereken yardımla hayata tutunmasını öğrenme, uygulama ve yaşaması için sosyal hizmet desteğine ihtiyacı vardır. Sosyal hizmet ihtiyacı olan bireylerin de sosyal yardıma ihtiyacı vardır. İki unsur birbirlerini tamamlamaktadır.

Sosyal yardım alanı insanlık tarihi kadar eski olan bir müessesedir. Geçmiş dönemlerde bireysel, duygusal ve dini yaklaşımlarla yapılan sosyal yardımlar toplumlarda ihtiyaç sahibi bireyler için önemli bir kaynaktı. Günümüzde bu yardımlar kamusal ve özel, primli ve primsiz olarak farklı boyutlarda değerlendirilmektedir. Sosyal yardım insanların kendine yeterli duruma gelinceye kadar asli ihtiyaçlarını karşılamının karşılığıdır. Sosyal yardımlar konusunda her il ve ilçede Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları

kurulmuş ve Merkezi Yönetim tarafından oluşturulan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu tarafından finanse edilerek ihtiyaç sahibi birey ve ailelere ayni ve nakdi olarak yardımlar yapılmaktadır. Bu yardımlar merkezi yardımlar ve yerelden yapılan yardımlar diye ikiye ayrılmaktadır.

Eski çağlarda insanlar sorunlarını kendi imkânları ve tecrübeleriyle çözmeye çalışıyorlardı. İnsanlara ve özellikle yardıma ve desteğe muhtaç insanlara insanca hizmet etmek, sosyal hizmetin ana çerçevesini oluşturmaktadır. Sosyal hizmet, toplumda belirli özel ihtiyaç içinde bulunan bireylerine ve gruplarına yoğunlaşmaktadır. Sosyal hizmetin amacı, insanların yeteneklerini geliştirmelerini, yaşamlarını zenginleştirmelerini yani hayat kalitelerini yükseltmelerini sağlamaktır.

Sosyal hizmetin hedef kitlesi toplumun dezavantajlı kesim olan, çocuk, kadın, aile, engelli, yaşlı ve sosyal yardıma muhtaç insanları kapsamaktadır. Sosyal hizmetler, sosyo-ekonomik, psikolojik, kültürel ve manevî ihtiyaçlarını giderebilmek maksadıyla uygulamaya dönük bireysel yöntemlere ihtiyaç duyan bir alandır. Birey, aile/grup ve topluma yönelik devlet; koruyucu önleyici, iyileştirici-geliştirici ve tedavi-rehabilite edici hizmetler sunmaktadır. Bu hizmetler; Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı başta olmak üzere birçok kamu kurumu tarafından verilmektedir.

3.4.1. İlde Dağıtılan Sosyal Yardım Rakamları

Devlet ihtiyaç sahibi vatandaşlara yönelik yapmış olduğu ayni ve nakdi yardımları belli kstaslara bağlamış ve insanların durumlarına özel yardım yapmayı amaçlamıştır. Bu yardımlar devlet eliyle il ve ilçelerde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfınca ayni ve nakdi olarak, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü tarafından da nakdi olarak yapılmaktadır.

Malatya ilinde sosyal yardımlardan 2002 yılında 448 hane ve 4113 kişi, 2011 yılında 5179 hane ve 1875 kişi iken bu rakamlar 2015 yılı ve 2016 yılının Mart ayına kadar sosyal yardımlardan yararlanan hane sayısı 13.811 ve kişi sayısı 24.703'dür. 2011 yılı ile 2015 yılı arasında yüzde yüzden fazla bir artış söz konusudur. Sosyal yardımlara aktarılan kaynak ise 2011 yılında 12 milyon dolayında iken bu rakam 2015 yılında 21 milyona çıkarak yüzde seksen civarında artış olmuştur. Özellikle 2014 yılında aktarılan para kaynağında ciddi artış olmuştur.

Tablo 78: Malatya İli Sosyal Yardımlardan Faydalanan Hane ve Kişi Sayısı (Genel)

Malatya İli Sosyal Yardımlardan Faydalanan Hane ve Kişi Sayısı Genel			
YILI	Aktarılan Kaynak Tutarı (Milyon TL)	Hane Sayısı	Kişi Sayısı
2002	5.033.520.47 TL	448	4.113 kişi
2011	12.040.109.95 TL	5,179	13.875 kişi
2012	13.435.584.15 TL	6,732	16.184 kişi
2013	14.764.498.15 TL	7,839	17.378 kişi
2014	19.390.720.39 TL	8,308	19.535 kişi
2015 / 2016	21.265.688.00 TL	13,811	24.703 kişi

Kaynak: Malatya Sosyal Yardımlaşma Vakfı 2016 Nisan ayı Verileri

Ailelere yapılan yardımlar düzenli ve süreli olarak iki şekilde yapılmaktadır. Düzenli yardımlardan faydalanan hane sayısı 2011 yılında 2179 hane ve 10895 kişi iken bu sayı 2015 yılında 4811 hane ve 34512 kişiye ulaşmıştır. Böylece 2011 yılına göre 2015 yılında düzenli yardımlardan faydalanan hane sayısı yüzde yüzden fazla ve kişi sayısı yüzde üç yüz seviyesinde artmıştır. Yapılan yardım tutarı ise 15 buçuk milyondan 39 buçuk milyona yükselmiştir. Süreli yardımlarda ise 2011 ile 2015 yılları arasında hane sayısında yüzde seksen civarında artış olurken kişi sayısı yüzde yüze yaklaşmıştır. Her iki yardım türünü birleştirdiğimizde 2011 yılı ile 2015 yılı arasında 4 yılda sosyal yardımlarda büyük bir artış sağlanmıştır. Her iki yardım türünün toplam maliyeti 49 milyon civarındadır.

Tablo 79: Malatya İli Düzenli ve Süreli Sosyal Yardımlar

Malatya İli Düzenli ve Süreli Yardımlar Genel									
	Düzenli Yardımlardan Faydalanan			Süreli Yardımlardan Faydalanan			Düzenli ve Süreli Yardımlardan Faydalanan		
	Hane	Kişi	Tutar (Milyon TL)	Hane	Kişi	Tutar	Hane	Kişi	Tutar
2002	448	2240	7.834.927,98	448	3050	205.900,69	503	2550	5.121.282,30
2011	2179	10895	15.693.285,44	2179	2858	2.506.851,17	1502	4017	11.619.696,00
2012	2732	11673	17.140.761,78	2732	3511	4.525.661,40	1877	5673	12.907.274,92
2013	3437	17689	21.199.331,05	2839	4689	7.476.590,20	1963	5989	13.837.029,63
2014	3608	19593	27.706.137,73	3308	5942	8.792.489,52	2031	6593	14.040.386,23
2015/2016	4811	34512	39.557.290,55	3811	7191	9.586.799,81	2504	7512	15.199.767,31

Kaynak: Malatya Sosyal Yardımlaşma Vakfı 2016 Nisan Ayı Verileri

Malatya İlinde SYDV'nin yaptığı yardımları 2013 yılı ve 2015 yılını örnek olarak aşağıdaki tabloya göre karşılaştırmak istedik. İki yıl arasında yararlanıcı ve toplam ödenen yardım miktarlarının ortalama %30 seviyesinde artışlar sağlanmıştır. Özellikle şartlı eğitim ve şartlı sağlık yardımlarından 2015 yılında yararlanan vatandaş sayısı 52859 kişi ve yapılan yardım 38 milyon civarındadır.

Tablo 80: Malatya Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarından Yapılan Yardımlar (2013, 2015)

VAKIF		Fayda Sahibi Sayısı		Yardım Tutarı TL	
		2013	2015	2013	2015
Aile yardımı	Nakdi	6689	8191	5.476.590,20	7.586.799,81
Eğitim yardımı	Nakdi	8402	11277	983.325,00	1.414.800,00
Sağlık yardımı	Nakdi	7219	8218	612.500,00	1.217.400,00
Mülteci/ Sığınmacı yardımı	Nakdi	2014/2300	4500	2014/1.570.000,00	3.502.548,80
Şartlı Eğitim ve Sağlık Yardımı	Nakdi	33935	52859	38.246.960,00	38.233.928,08
Yakacak Yardımları (Yak. Yar.)	Ayni	9854	2014/10896	18.180.115,20	21.333.420,80
Muhtaç Asker Ailesi Yardımı	Nakdi		250		3.286.000,00
Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yönelik Yardım Programı	Nakdi	320	634	3.319.500,00	6.241.250,00
Yaşlı, Engelli, Engelli yakını	Nakdi	6681	10527	37.994.768,66	52.705.839,23

Kaynak: Malatya Sosyal Yardımlaşma Vakfı 2016 Nisan Ayı Verileri

Yapılan yardımların çeşitliliğine bakıldığında Merkezi Yardımlar; engelli aylığı, engelli yakını aylığı, eşi vefat etmiş kadınlara yönelik yardım programı, muhtaç asker ailesi yardımı, muhtaç asker çocuğu yardımı, öksüz yetim yardımı, silikozis aylığı, yaşlı aylığı, şartlı eğitim yardımı, şartlı gebelik yardımı ve şartlı sağlık yardımınıdır. Evde bakım aylığı ve 2022 engelli ve yaşlı aylığı

bakıma muhtaç kişilerin aile bireyleri tarafından daha fazla sahiplenilmesini sağlamıştır. Bu bireylerin bakım merkezlerine verilmesini engellemiştir. Vakıf bütçesinden yapılan yardımlar ise; diğer aile yardımı, gıda yardımı, diğer eğitim yardımı, ev yapım yardımı, işe yönlendirme yardımı, diğer sağlık yardımı, tek seferlik yardım, yabancı yardımı ve yakacak yardımlarıdır.

Her geçen gün yardımların neveleri, yararlanıcıları ve ödenen paralar artmaktadır. Toplumun ihtiyaçları artmakta, vakıftan yardım alanlar da çoğalmaktadır. Devlet vatandaşlarına sahip çıkmakta ve sosyal devlet özelliği gereği ihtiyaç sahibi vatandaşlarını ekonomik olarak aynı ve nakdi yardımlarla desteklemektedir.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı birçok konuda vatandaşlara yardım kalemleri açmaktadır. Özellikle çocukların eğitimi için eğitim ve sağlık yardımlarının yanında ders kitabı ve eğitim materyalleri yardımları da yapmaktadır. 2011 yılında 3004 kişiye 2.806.263,34 TL yardım yapılmışken 2014 yılında 5260 kişiye 6.308.650,00 TL ve 2015 yılı ve 2016 yılının Nisan ayına kadar 10277 kişiye 7.114.800,00 TL yardım yapılmıştır.

Tablo 81: Ücretsiz Ders Kitabı ve Eğitim Materyali Yardımları (2011-2016)

Yıllar	Aktarılan Kaynak	Kişi Sayısı
2011	2.806.263,34 TL	3004 kişi
2012	3.770.540,00 TL	4213 kişi
2013	4.830.325,00 TL	4629 kişi
2014	6.308.650,00 TL	5260 kişi
2015/2016	7.114.800,00 TL	10277 kişi

Kaynak: Malatya Sosyal Yardımlaşma Vakfı 2016 Nisan Ayı Verileri

SYDV'nin yardımları yanında Aile ve sosyal Politikalar İl Müdürlüğü tarafından yapılan sosyal yardımlar da vardır. Bunlarda en büyük payı engelli yakınlarına verilen bakım aylığıdır. 2016 yılı nisan ayı itibariyle Malatya Aile ve sosyal Politikalar İl Müdürlüğü tarafından 5561 kişiye engelli aylığı ödenmektedir. Ödenen para ise 24.067.203,97 liradır. 2015 yılı sonu itibariyle Türkiye genelinde 456466 kişiye evde bakım parası verilmektedir.

Bir diğerk yardım türü kısa adı SED olan Sosyal ve Ekonomik Destektir. Bu yardım türü; yoksulluk içinde olup da temel ihtiyaçlarını karşılayamayan ve yaşamlarını en düşük seviyede dahi sürdürmekte güçlük çeken kişilere ve ailelere kaynakların yeterliliğı ölçüsünde yapılan aynı ve nakdi destekleri kapsamaktadır. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen bu yardımların en önemli fonksiyonu; Kurum'un öncelikli hedef grubu olan korunmaya muhtaç çocuk ve gençlerin korunma altına alınmasına esas oluşturacak nedenin ekonomik yoksunluk olması halinde, bu kişilere ve ailelerine kuruluş bakımı yerine, ekonomik yardım ve diğerk destekleyici sosyal hizmet uygulamalarıyla ailenin parçalanmadan bir arada yaşamasına fırsat sağlamaktır.

Sosyal ve ekonomik destek hizmetlerinde esas ilke, kişilerin kendi kendilerine yeterli duruma getirilmesidir. 2015 yılında 908 kişiye 2.565.369.31 TL Sosyal Ekonomik Destek (SED) yardımı yapılmıştır. Malatya ilinde yapılan SED yardımları TRB1 bölgesi illerinden Elazığ'dan daha azdır. Diğerk illerden ise fazladır.

Tablo 82: 2015 yılı Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü Sosyal Yardımları

ASP İl Müdürlüğü Sosyal Yardımları		Kişi Sayısı	2015 Toplam
Evde Bakım		5600 (2016 Haziran)	24.067.203,97 TL
Sosyal Ekonomik Destek (SED)		980	2.565.369.31 TL
Koruyucu Aile		35 Aile, 42 Çocuk	234.327,42 TL
Doğum Yardımı	2015	6372	2.785.425,00 TL
	2016 Nisan	3612	1.585.538,00 TL

Kaynak: 2016 yılı Nisan ayı Malatya ASP İl Müdürlüğü Verileri

Ayrıca 35 Koruyucu aileye 41 çocuğa baktıklarından ve onları kendi ailelerinin bir bireyi gibi görmelerinden dolayı 234.327,42 TL yardım yapılmıştır. 2015 yılında doğum yapan 6372 kadına 2.785.425,00 TL, 2016 yılı Nisan ayına kadar ise 3612 kadına 1.585.538,00 TL yardım yapılmıştır.

Bu sosyal yardımlar muhtaç vatandaşlarımızın yaşamını devam ettirmesi, eğitim çağındaki çocukların eğitimlerini devam ettirmesi, bakıma muhtaç

insanların yakınları tarafından daha iyi bakılması, doğum yapan kadınların doğum masraflarını daha kolay karşılaması ve daha sağlıklı doğum yapmaları için oldukça önemlidir. Toplam nüfusun üçte birinden fazla vatandaşa bir şekilde kamusal yardımlar ulaşmaktadır.

3.4.2. Sosyal Yardım Algısı

Sosyal yardım konusu sosyal bilimciler, kamu çalışanları ve vatandaşlar tarafından her zaman tartışma konusu olmuştur. Devlet, ihtiyaç sahibi vatandaşlara yaptığı kamusal sosyal yardımları bir görev ve sorumluluk olarak yerine getirmektedir. Bunun yanında sivil toplum kuruluşları ve çeşitli yardım kuruluşları ulusal ve uluslararası düzeyde sosyal yardım yapmaktadır. Yardımların nevisi, yapılış şekli ve işleyişi her tartışma konusu olmuştur.

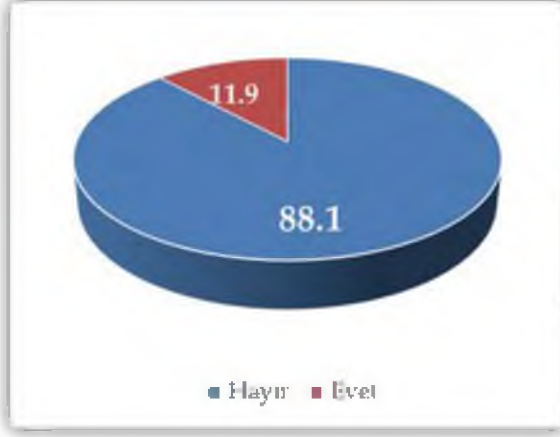
Vatandaşların sosyal yardım talep algısının değişmesi gerekir. İnsanların birbirlerinden yardım talepleri oldukça zordur. Bu talepler dilencilik olarak algılanmaktadır. Ancak devletten yardım talebi çok daha kolay olmaktadır. Hatta vatandaşlar “çalışmasam bile devlet beni bakmak zorundadır” gibi bir şuur atlı düşünceye sahiptirler. Böyle bir anlayışla sosyal yardımların sadece devletten beklenmesi devletin yükünü artırmaktadır. Devlet insanlar çalıştığı halde ihtiyaçlarını karşılayamadığı zamanlarda veya mücbir durumlarda devreye girmelidir. Sosyal yardımlar sürekli bir hizmet değildir. İnsanların geçici ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir. Önce çalışma kültürü ve istihdam alanları oluşturulmalıdır.

Gelişmiş ülkeler dahi son zamanlarda devletin yaptığı sosyal yardımları sınırlandırmış hatta birçok konularda da kesmiştir. İhtiyaç alanlarına göre sivil örgütlenmeler teşvik edilerek ve vatandaşlar sorumluluk alarak ihtiyaç sahiplerini gözetmelidirler. Ancak ülkemizde bu konuda ulusal ve uluslararası birçok kuruluş sosyal sorumluluk taşımaktadır.

Araştırmaya katılan vatandaşların sosyal yardımlar konusundaki düşüncelerinden hareketle Malatya’da yardım alma durumu, yardım alınan kuruluşlar ve yardım türleri hakkında veriler oluşturulmaya çalışılmıştır. Araştırmaya katılan vatandaşların %88,1’i herhangi bir yerden yardım almadıklarını ifade etmişlerdir. Her hangi bir yerden yardım aldığını söyleyenler %11,9 seviyesindedir. Bu veri Malatya’da sosyal yardım alanların sayısını vermemektedir. Çünkü insanlar aldıkları yardımı söylemekten çekinmektedir. Araştırma grubunun ekonomik durumunun genelde iyi olması

da bu oranın az olmasında etkili olmuştur. Sorulan soru “Bugüne kadar size yardım sağlayan bir yardım kuruluşu oldu mu?” şeklinde olduğundan vatandaşların bir kısmı devletin yaptığı yardımların dışında alınan yardımları anlamış SYDV’yi bir yardım kuruluşu olarak değerlendirmemiş olabilirler.

Grafik 25: Her Hangi Bir Kuruluştan Yardım Alma Durumu

Yardım alanların gerçek sayısını anlamak ve yukarıdaki soruyu test etmek üzere bu sorudan sonra alttaki grafikte de görüldüğü üzere “Eğer cevabınız “Evet” ise bunlar aşağıdakilerden hangisi/hangileridir” diye bir soru sorulmuştur. Katılımcıların toplamda %27,1’i bu soruya cevap vermiştir. Geri kalan %72’si cevap vermemiştir. Böylece %27,1’lik kesimin bir şekilde sosyal yardım aldığı anlaşılmaktadır. Hâlbuki yukarıda “Bugüne kadar size yardım sağlayan bir yardım kuruluşu oldu mu?” sorusunda %11,8’lik bir kesim evet cevabını vermişlerdi. Yukarıda iddia ettiğimiz vatandaşların doğru cevap verme konusundaki çekingenliği ve gereceği söylememe tedirginliğinin doğru olduğu anlaşılmaktadır. Böylece herhangi bir yerden yardım alanların oranını %27 olarak söyleyebiliriz. Yardım alanların yardım aldıkları kurum ya da kuruluşlar ise oransal olarak şu şekilde oluşmuştur. Toplam katılımcıları temel aldığımızda %7,6’sı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından, %4,2’si yerel yönetim/belediyeden, %3,6’sı eş dost akraba ve komşulardan, %2,3’ü cemaatlerden ve %1,2’si STK’lardan yardım aldıklarını ifade etmişlerdir. %8,2’si de diğer seçeneği ile daha başka yerlerden yardım aldıklarını söylemişlerdir.

Bu cevap şıklarını yapılandırdığımızda ve yardım alanları yüzde yüz üzerinden değerlendirdiğimizde; yardım alanların %28'i SYDV'den, %15,5'i yerel yönetimlerden, %13,3'ü eş dost akraba ve komşulardan, %8,4'ü cemaat veya tarikatlardan, %4,4'ü STK'lardan yardım almış ve %30,3'ü de yardım aldığı yeri belirtmek istememiştir. En çok yardım SYDV'den alınmaktadır.

Tablo 83: Yardım Alınan Kuruluşların Dağılımı

Hangi kurum/kuruluşlardan yardım aldınız?	Yüzde	Yardım alanlar Yüzde
SYDV	7,6	28
Yerel yönetimler/belediyeler	4,2	15,5
STK	1,2	4,4
Hayırseverler/Akrabalar/Komşular	3,6	13,3
Cemaat veya tarikatlar	2,3	8,5
Diğer	8,2	30,3
Yardım almayan (cevapsız)	72,9	-

Devletin yaptığı yardımlar bir yardım kuruluşu gibi algılanmaktadır. Bu yardım kuruluşları arasında bir korelasyon kurulması, eşgüdüm halinde çalışmaları ve tekerrür eden yardımların önlenmesi, böylece daha fazla kitleye ulaşılması ve bu alanı istismar edenlerin önüne geçilmesi gerekmektedir. Burada STK'lardan alınan yardımların çok zayıf kaldığı görülmektedir. Aslında sivil örgütlenmelerin bu faaliyetin içinde yar almaları ihtiyaçları belirleme ve dengeli yardım yapma konusunda faydalı olacaktır.

Vatandaşların aldıkları yardımların türlerinin bilinmesi hangi alanda ihtiyacın olduğunu belirleme açısından oldukça önemlidir. Araştırma bulgularına göre; vatandaşlar daha çok nakit para (beşte bir) yardımını tercih etmektedir. Yardım kuruluşları daha çok aynı yardım yapmaya meyillidirler. Çünkü insanlar para yardımını asli ihtiyaçlarına kullanmayabilmekte ve gereksiz İkinci sırada gıda yardımı (17,9) alanlar, takiben de %14,6 yakacak, yine %14,3 giyim yardımları gelmektedir. Yardım konusunda diğer sorularda olduğu gibi katılımcıları dörtte biri daha değişik yardımlar aldıkları ve bunların bir kısmı da aldıkları yardımları belirtmek istemedikleri görülmektedir. Bazı yardım kuruluşları özellikle gıda yardımlarında vatandaşlara kopun dağıtarak belli yerlerden belli bir miktara kadar istedikleri şeyleri almalarını

önermektedirler. Özellikle belediyeler daha çok bu yolu tercih etmektedirler. Bu yöntem daha işlevsel olarak görülmektedir.

Grafik 26: Alınan Yardımlar Türleri

Anket uygulanan vatandaşlardan alınan yukarıdaki sonuçların yanında araştırmanın önemli bir ayağını oluşturan odak grup görüşmelerinde özellikle devletin yaptığı yardımların (SYDV ve diğerleri) vatandaşlar üzerinde bıraktığı izler anlaşılmaya çalışıldı. Bu maksatla “Devletin sosyal yardımlarını nasıl değerlendiriyorsunuz, yeterli buluyor musunuz? Yapılan yardımlar gerçek ihtiyaç sahiplerine ulaşıyor mu?” diye bir soru soruldu. Alınan cevaplar kategorize edilerek ve tekrarlar önlenerek aşağıdaki şekilde sistematize edilmiştir.

Olumlu Görüşler

- Yardımlar dengeli dağıtılmaya çalışılıyor
- Aylık destekler düzenli olarak yapılıyor
- Yardımı alanların çoğu muhtaç insanlar
- Son dönemlerde yaşanan yanlış desteklemeler günümüzde yaşanmamakta. Gerçek ihtiyaç sahipleri sosyal yardımlardan faydalanıyor
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından çok miktarda aileye yardım yapılıyor.

- Genel olarak yardımlar eğitim durumlarına göre ücretlendiriliyor. Parçalanmış ailelere yardım yapılmakta. Yönetmelik çerçevesince en fazla iki çocuğa yardım yapılıyor.
- Türkiye'de kişi başına düşen milli gelir bellidir. Türkiye geliştirmekte olan, fakiri yoksul olan bir ülkedir. Burada tartıştığımız kesim kişi başına düşen milli gelirden en az pay alan kesim. Yapılan yardımların çoğu yardıma muhtaç insanlara yapılıyor ve bunu sistemden görebiliyoruz.
- Tarih kültürümüzde sosyal devlet anlayışı vardır.
- Malatya'da şu an da altı bin aileye destek veriliyor. Yatalak, bakıma muhtaç, yaşlı ailelerde destek bekliyor.
- Sosyal devlet anlayışı için böyle bir durum olması gerekiyor ama gerçek anlamda ihtiyaç sahiplerini bulmak gerekiyor.
- Son zamanlarda ciddi bir anlamda ailelerin durumları takip ediliyor ve mal varlığı ortaya çıkıyor.

Eleştirel Yorumlar

- Devletin sosyal devlet olma konusu abartılıyor
- İşsizliğin önlenmesi için çalışmalar yapılmalıdır.
- İnsanlar aldıkları sosyal yardımlar neticesinde aktif durumdan pasif bir hale geçerek tembelliğe alışıyor.
- Yardımların dengeli dağıtılmaması durumunda gerçek ihtiyaç sahipleri yardıma ulaşamayacaklardır
- Vicdanımızın kuvvetlendirilmelidir. Dürüst olmak gerekiyor.
- Sürekli para yardımı yapıldığı için insanların çalışma yetisini kaybetmesi.
- Siyasilerin seçim yatırımı amaçlı gerekli gereksiz herkese yardım yapmaya çalışması.
- Sosyal hakların bir güvenceye bağlanması lazım, Sosyal Politikalar Bakanlığı'nda bir anlayış değişikliğine gidilmesi lazım.
- İnsanlar tembelliğe alıştırılmamalı ve ben kazanıyorsam yanımda çalışma tüccar da kazanmalı.
- Millet tembelliğe alıştı ve çalışmayı bıraktı.
- Maaş almak için yapılan boşanmaların kontrol altına alınması gerekiyor.

- Bakanlık işin hangi amaca ne kadar ulaştığından çok, sayıya önem veriyor.
- Sosyal devleti abarttığımızdan yanayım. Çünkü bu insanlar bir süre sonra bağımlı hale geliyorlar ve çalışmak istemiyorlar. Üreten bir toplum değiliz.
- Aslında asıl sorun, biz vatandaşımıza yardım yaparken vatandaş birçok yere başvuruyor. Yardım meselesini tek elden yürütmüyor. Bu nedenle bütün kurumların entegre olduğu bir sistem olmalı. Bu bir düzene oturtulmalı ki insan çalışmaya, üretmeye yönlendirilmeli.
- Kişiler ihtiyacı olsun olmasın yardımlardan faydalanmak istiyor.
- Gerekli araştırma yapılmıyor.
- Torpil durumu ile bu yardımı alan dürüstlüğüünü kaybetmiş insan sayısı arttı.
- Kötü niyetli kullanılan yardımlar gerçek ihtiyaç sahiplerinin yardım almasının ve ihtiyaçlarını karşılamasının önüne geçiyor.

Uygulama Sorunları

- Sosyal yardımlaşmaya ulaşamayan hala küçük bir grup var
- Yardımların araştırılmadan yapılması gereklidir. Yani insanlar rencide edilmemeli
- Bazen gerçekten muhtaç olan insanların hakkı yeniliyor.
- Sosyal yardım almak için çoğu insan yanlış beyanda bulunuyor. Parçalanmış aile olabilmek için kâğıt üstünde boşanan kişiler var. Bu insanımızın dürüstlüğüün dışına çıktığının bir göstergesidir.
- Son zamanlarda ciddi bir anlamda ailelerin durumları takip ediliyor ve mal varlığı ortaya çıkıyor.
- Hak eden de sosyal yardım aldı etmeyen de
- Engelli maaşı alabilmek için insanlık dışı birçok şey yapılıyor.
- Kimin bu sosyal yardımlara gerçek anlamda ihtiyacının olup olmadığını iyi araştırmak ve gözlemek gerekiyor.
- Yapılan yardımların sonrasında da bir kontrol mekanizması oluşturulması ve bu mekanizmanın uygulanması gerekiyor.
- Zengin ve varlıklı olmalarına rağmen yeşil kart kullanan ve diğer insanların hakkını suiistimal eden insanlar var. Bunun önüne geçilmesi için verilen yardımların kontrol edilmesi gerekiyor.

- Sosyal inceleme noktasında sıkıntı yaşanıyor
- Gelir beyannameleri yanlış olduğundan yardımlar dengesiz dağıtılıyor
- Merkezde yaşayan ihtiyaç sahibi her vatandaş yardım alamıyor ancak kırsaldaki tüm ihtiyaç sahipleri yardım alabiliyor
- Bilgi kargaşası yaşandığından vatandaş nereye başvuracağını bilmiyor. Bilgilendirme arttırılmalı
- Sosyal yardım almak için çoğu insan yanlış beyanda bulunuyor
- İnsanlar ihtiyacı olsun olmasın yardım almak için başvuruda bulunuyorlar
- Yapılan yardımların tek elden yapılması lazım

Yapılan Yardımların Yeterlilik durumu

- Çok fazla kaynak ayrılıyor. Bazen gönderilen yardımlar geri dönebiliyor
- Yardımlar yeterli hatta fazla bile
- Vatandaşların hiçbir isteği geri çevrilmiyor. Yüksek miktarda yardım var
- Türkiye’de şu anda sosyal yardımlarda çeşitlilik oluşmaya başladı. Dolayısıyla bütün bu çeşitlilikler kapsama girdiği için altı milyon civarı bir dosya sayısı ortaya çıkıyor.
- Kullanılmayan para son iki senedir bir miktar artmaktadır. Bu anlamda kaynak çok fazla ayrılıyor.

Öneri Niteliğinde Eleştiriler

- Malatyalı iş adamlarının işsizliği önlemek için Malatya’ya yatırımlarını arttırmaları lazım
- Mesleki eğitime önem verilmeli.
- İŞKUR ile Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın bağlantısı daha kuvvetlendirilmelidir.
- İnsanlar belli kriz dönemlerinde desteklenmeli ancak kendi ayakları üzerinde duracak hale gelmelidir.

Vatandaşların talep ve yorumlarına bakıldığında yapılan sosyal yardımlar hakkında çok farklı görüşlerin olduğu görülmektedir. Bir kısım inşalar yardımları yeterli, gerekli, yerinde ve memnuniyet verici olarak bulurken, bir kısmı abartıldığını, doğru kullanılmadığını, insanları tembelleğe ittiğini,

yoksulluk kültürü oluşturduğunu, hak edenlerin doğru tespit edilemediğini, yardımların istismar edildiğini ve millet olarak olgunlaşamadığımızı ifade etmektedirler. Yapılan yardımlarda uygulama esnasında da hatalar yapıldığını düşünenler vardır. Şöyle ki; tüm ailelerin taranamadığını ve hala yardım ulaşmayan inşaların olduğu, gerekli araştırma yapılmadan yardımların yapıldığı, yanlış beyanda bulunanların ayıklanamadığı, insanların yardım alabilmek için alanı istismar ettikleri, yardımlardan sonra kontrollerin yapılamadığı, sosyal incelemelerin düzenli ve yeterli olmadığı, yardım yapılan yerler hakkında yeterli bilgilendirmenin yapılamadığı gibi yorumlar yapılmaktadır.

Bu yorumlarda haklı olunan noktalar olduğu gibi uygulama formalitelerini bilemeden algı üzerinden yorum yapanlar da vardır. SYDV'nin yaptığı sosyal yardımlar kanun yönetmelik ve mevzuatlar çerçevesinde yapılmaktadır. Bireysel hatalardan kaynaklı uygulama eksiklikleri olabilir. Yapılan yorumlardan ve değerlendirmelerden yararlanmak gerekir.

3.4.3. Sosyal Hizmetler

Malatya'da dezavantajlı gruplar ve sosyal risk taşıyan unsurlara yönelik hizmetler Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. Bu hizmetlerin bir kısmı il müdürlüğü, bir kısmı bakım hizmetleri olarak kuruluşlarda ve gündüzlü hizmetleri de yeni hizmet modeli olan Sosyal hizmet merkezlerinde yürütülmektedir.

Aşağıdaki tabloda da görüleceği üzere Malatya'da ASP il müdürlüğüne bağlı 8 adet kuruluş bulunmaktadır. Bunları 6 tanesi yatılı bakım hizmeti ve 2 tanesi de gündüzlü hizmetler vermektedir. İki adette İl müdürlüğünün denetiminde özel bakım merkezi vardır. Bu yatılı kuruluşlarda koruma altına alınan çocuklar, engelliler, yaşlılar ve şiddet mağduru olan bireyler kalmaktadır. Kuruluşlardaki hizmetlerin bir kısmı hizmet alımı kapsamında yürütülmektedir.

Aile ve Sosyal politikalar Bakanlığının çocuklara yönelik hizmetleri beş ana hizmet modeli ile yürütülmektedir. Koruma altındaki çocuklar aile yanında bakım ve kurum bakımı adı altında iki tip bakım ve barınma hizmetinden yararlanmaktadır. Korunmaya muhtaç çocuk; beden, ruh ve ahlak gelişimleri veya şahsi güvenlikleri tehlikede olan; ana veya babasız, ana veya babası veya her ikisi de belli olmayan, ana veya babası veya her ikisi tarafından terk

edilen, ana veya babası tarafından ihmal edilip, fuhuş, dilencilik, alkollü içkiler veya uyuşturucu maddeler kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere ve kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen çocuğu ifade etmektedir.

Devletin çocuklara yönelik ilk ve en önemli politikası aileleri sosyal, psikolojik ve ekonomik yönden destekleyerek çocukların aile yanında bakımını sağlamaktır. İlk tercih çocuğu kendi ailesi yanında tutmak, ikinci tercih evlat edinme yolu ile bir aileye vermek, üçüncü tercih ise koruyucu aile hizmetinden yararlandırmaktır. Bunlar mümkün değil ise en fazla 6 çocuğun beraber kaldığı ve normal apartman daireleri arasında bulunan, aralarında komşuluk ilişkisi olan çocuk evlerine yerleştirmek ya da çocuk evleri sitesine yerleştirmektir. Suca sürüklenen ve suç mağduru olan çocuklar için ise çocuk destek merkezlerinde çocukları korumaktır.

Malatya'da ASP İl Müdürlüğüne bağlı olarak hizmet veren yatılı kuruluşları (2016 yılı haziran ayı itibariyle) kısaca şöyle açıklayabiliriz:

Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezine bağlı 10 adet çocuk evinde 58 çocuk barınmaktadır. Bu evlerde 7-18 arası kız ve erkekler ayrı ayrı kalmakta ve mahalle aralarında vatandaşlarla komşuluk ilişkisi içinde yaşamaktadırlar. Bakanlığın yeni hizmet modellerinden olan çocuk evleri kışla tipi çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtlarının dönüşümü ile oluşmuş kuruluşlardır. Bu kuruluşlar Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı, haklarında bakım tedbiri alınan korunmaya muhtaç çocukları korumak, bir iş ve meslek sahibi yapmak, izlemek ve desteklemek amacıyla oluşturulan sosyal hizmet kuruluşudur. Bu evler aile ortamı olacak şekilde düzenlemiş, bakım elemanları abla ve anne rollerini üstlenerek çocukları temel güven duygusu ile yetiştirmektedirler.

Sevgi Evleri Erkek Yetiştirme Yurdu 12 yaş üstü erkek çocuklar 47 çocuk kalmaktadır. 0-12 erkek, 0-18 arası 44 kız çocuğu kalmaktadır. MİAD Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğünde ise 0-12 yaş arası kız ve erkek çocuklara hizmet verilmektedir. Bu kuruluşlar 0-12 yaş arası karma, 13-18 yaş arası kız çocuklarının, bedensel, eğitsel, psiko-sosyal gelişimlerini, sağlıklı bir kişilik olmalarını, iyi alışkanlıklar kazanmalarını, bir iş veya meslek sahibi edilmelerini, topluma yararlı kişiler olarak yetişmelerini sağlamakla görevli ve yükümlü yatılı Sosyal Hizmet Kuruluşudur.

Tablo 84: ASP İl Müdürlüğü Bünyesinde Hizmet Veren Kuruluşlar

Bağlı Kuruluşlar	Kapasite	Fiilen Bakılan	Hizmet Modeli
Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi Müdürlüğüne Bağlı Çocuk Evleri	59	58	7-18 yaş arası kız ve erkeklerin ayrı ayrı kaldığı 10 çocuk evi
Sevgi Evleri Erkek Yetiştirme Yurdu	50	47	12 yaş üstü erkek çocuklar hizmet almaktadır.
MİAD Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğü	126	101	0-12 erkek ve kız, 13 yaş üstü kız çocukları kalmaktadır.
Kadın Konuk Evi Müdürlüğü	18	10 Kadın 9 Çocuk	18 yaş üstü şiddet gören kadınlar kalmaktadır.
Huzurevi Müdürlüğü	100	99	60 yaş ve üstü kadın ve erkek yaşlılara hizmet vermektedir.
Engelsiz Yaşam Merkezi	60	Açılış aşamasında	Merkez açılış aşamasındadır. 18 üstü ruhsal engelliler hizmet alacaktır.
Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi			Şiddet Mağduru kadınlara hizmet vermektedir. 24 saat açıktır. Talebe göre çalışmaktadır
Sosyal Hizmet Merkezi	Gündüzlü		Gündüzlü hizmetler bu kuruluş tarafından yürütülmektedir. Aşağıda anlatılacaktır.

Kaynak: Malatya Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü Verileri (Haziran 2016)

60 yaş ve üstü kadın ve erkek yaşlılara bakım hizmeti veren Huzurevinde 99 yaşlı barınmaktadır. Huzurevleri ruh sağlığı yerinde olan ve bulaşıcı hastalığı olmayan 60 yaş üzerindeki yaşlı kişileri huzurlu bir ortamda korumak, bakmak ve bu kişilerin sosyal ve psikolojik gereksinimlerini karşılamak amacıyla kurulan kuruluşlardır. Malatya'daki huzurevinde sosyal güvencesi olan ya da olmayan yaşlılara koruma, bakım, sosyal ve psikolojik ihtiyaçların karşılanması hizmetleri verilmektedir.

18 yaş üstü şiddet gören kadınların kaldığı kadın konukevinde 2016 Haziran ayı itibarıyla 10 kadın ve 9 çocuk kalmaktadır. Burada kalanların sayıları çok sık değişmektedir. Kadın konuk evi: fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik ve sözlü istismara veya şiddete uğrayan kadınların, şiddetten korunması, psiko-

sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi, güçlendirilmesi ve bu dönemde kadınların varsa çocukları ile birlikte ihtiyaçlarının da karşılanmak suretiyle geçici süreyle kalabilecekleri yatılı Sosyal Hizmet Kuruluşudur.

Bu ilimizde yapımı henüz tamamlanan ve 2016 yılı temmuz ayında açılışı yapılacak olan 60 engellinin kalabileceği Engelsiz Yaşam merkezi yapılmıştır. Sosyal hizmet merkezi hakkında aşağıda geniş bilgi verilecektir.

Bu hizmet birimleri illerin ihtiyaç durumuna göre şekillenmekte ve ihtiyaç olması halinde yeni hizmet birimleri açılabilir. Malatya ilimizde henüz bu kuruluşlar ihtiyacı karşılamaktadır. Özellikle çocuk, engelli ve yaşlı hizmetlerine yönelik il bünyesinde faal olan kuruluşlar çeşitli dezavantajlı kesimlere hizmetlerin ulaştırılmasında etkin rol oynamaktadır. Devlet bu hizmetleri ile vatandaşının yanında olduğunu, ihtiyaç duyulması halinde bireyler her türlü hizmeti verebileceğini göstermektedir.

Aile ve Sosyal politikalar İl Müdürlüğü Bünyesinde Verilen Hizmetler

Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü kendi bünyesinde birçok hizmeti yürüttüğü gibi bağlı kuruluşların sevk ve idaresini de yürütmektedir. Özellikle çocuklara yönelik hizmetlerde evlat edinme ile koruyucu aile hizmetleri ile engellilere yönelik engelli kimlik kartı ve özel bakım merkezlerinin takip, kontrol denetim işlemleri il müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.

1- Koruyucu Aile ve Evlat Edindirme Hizmeti: Koruyucu aile, çeşitli nedenlerle öz ailesi yanında bakımları bir süre için sağlanamayan çocukların kendi aile ortamlarında eğitim, bakım ve yetiştirilme sorumluluğunu kısa veya uzun süreli olarak, ücretli veya gönüllü statüde devlet denetiminde paylaşan, hissettikleri toplumsal sorumluluğu gösterebilen uygun aile ya da kişilerdir. Çocuklar koruyucu aile yanında on sekiz yaşına kadar kalabilmektedirler. Aileler bu çocukları kendi öz çocukları gibi bakmak ve sorumluluk taşımak zorundadır. Bu çocuklar çocuklara yönelik hizmet veren kuruluşlardan alınıp ebeveyn rollerinin bulunduğu ve öğrenildiği aile yanına yerleştirilir.

Malatya'da 2016 yılı haziran ayı itibariyle toplam 36 ailede 42 çocuk koruyucu aile hizmetinden faydalanmaktadır. Bir aile üç çocuğa kadar çocuk alabilmektedir. ASPB gönül elçileri projesiyle her ilde Sayın Valilerin eşleri marifetiyle koruyucu aile sayısını artırmak için önemli çabalar göstermektedir. Ülkemizde ve Malatya'da Her geçen yıl koruyucu aile sayısı artmaktadır.

Mesela 2013 yılında Malatya’da 20 ailede 25 çocuğumuz bu hizmetten yararlanıyordu. İki yılda ciddi artış olmuştur. Halen ülkemizde 4000’in üzerinde koruyucu aile bulunmaktadır.

2- Evlat Edinme: Evlat edindirme özellikle çocuk sahibi olamayan veya bir çocuk daha ailesine katmak isteyen ailelerin başvurduğu bir hizmettir. 2015 yılında 16 çocuğumuz evlat edinme yoluyla ailelere teslim edilmiştir.

3- Doğum Yardımı: özellikle çocuk sayısını artırmayı teşvik etmek ve doğum yapan kadınları ekonomik olarak desteklemek üzere 2015 yılında Malatya’da 6372 aileye 2.785.425,00 TL yardım yapılmıştır. Bu sayı 2016 yılının Nisan ayı itibariyle 3612 olup ödenen para 1.585.538,00 TL’dir.

4- Özel Bakım Merkezleri: ASP’İl Müdürlüğünün denetiminde iki adet Özel Bakım Merkezi bulunmaktadır. Bedensel engellilere yönelik 60 kapasiteli Özel Evin Bakım Merkezi I ve zihinsel/ruhsal engellilere yönelik 166 kapasiteli özel Evin bakım Merkezi II tam kapasite ile hizmet vermektedir.

Tablo 85: ASP Malatya İl Müdürlüğüne Verilen Hizmetler

Hizmetler		Yıl	Sayı	
Koruyucu Aile Hizmeti		2013	20 aile – 25 çocuk	
		2014	34 aile – 40 çocuk	
		2015	36 aile – 42 çocuk	
Evlat Edindirme Hizmeti		2013	3 çocuk	
		2014	9 çocuk	
		2015	16 çocuk	
Doğum Yardımı	2015	6372	2.785.425,00 TL	
	2016 Nisan	3612	1.585.538,00 TL	
Özel Bakım Merkezleri İş ve İşlemleri:		Engel Türü	Kapasite:	Fiilen Kalan:
Özel Evin Bakım Merkezi I		Bedensel	60 kişi	60 kişi
Özel Evin Bakım Merkezi II		Zihinsel, Ruhsal	166 kişi	166 kişi

Kaynak: Malatya Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü Verileri (Haziran 2016)

Ayrıca Alo 183 ihbar hattı ile gece gündüz 24 saat tüm vatandaşlar ücretsiz olarak il müdürlüğünü arayarak sorunlarını ve şikâyetlerini bildirebilmektedir. 2015 yılı itibariyle il müdürlüğü tarafından 130 çocuk hizmetleri, 462 engelli hizmetleri, 46 yaşlı hizmetleri, 298 kadın hizmetleri, 233 aile ve toplum hizmetleri, 9 şehit yakını ve gazi hizmetleri ile 34 tane diğer konularda olmak üzere toplam 1272 ihbar alınmış ve değerlendirilmiştir.

Tablo 86: ALO 183 hattıyla Gelen İhbar Durumu (2015 yılı)

ALO 183 İHBAR SAYISI (2015)	
Çocuk Hizmetleri	130
Engelli Hizmetleri	462
Yaşlı Hizmetleri	46
Kadın Hizmetleri	298
Aile ve Toplum Hizmetleri	233
Şehit Yakınları ve Gazi Hizmetleri	9
Diğer Konular	34
TOPLAM	1272

Kaynak: Malatya Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü Verileri (Haziran 2016)

İl müdürlükleri ayrıca bağlı kuruluşlara nakil edilen engelliler ve yaşlıların ilk kabul birimi olarak da hizmet vermektedir.

Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı taşra hizmetlerindeki gündüzlü hizmetleri 2013 yılı itibariyle tek çatı altında toplayarak Sosyal Hizmet merkezlerini kurmuştur. Malatya ASP İl Müdürlüğüne bağlı gündüzlü hizmetler de Sosyal Hizmet merkezi Müdürlüğü bünyesinde toplanmıştır. Bu hizmet; İl Müdürlüğüne bağlı olarak çocuk, genç, kadın, erkek, engelli, yaşlı bireylere ve ailelerine koruyucu, önleyici, destekleyici, geliştirici, rehberlik ve danışmanlık odaklı sosyal hizmet sunmak, ihtiyaç sahiplerinin tespit edilerek sosyal hizmet müdahalesinin ve takibinin gerçekleştirilmesini sağlamak, diğer kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve gönüllüler ile işbirliği içinde sosyal hizmet sunan hizmet modelidir (Sosyal Hizmet merkezleri Yönetmeliği, 2013)

Bu kuruluşta verilen hizmetler;

1- Engelli Evde Bakım Hizmetleri: Evde Bakım hizmeti yaşlı ve engelli bireyler için sunulan hizmettir. Evde Bakım hizmeti ile çeşitli nedenlerle öz bakım yeterliğini tek başına gerçekleştiremeyen bireylerin bakımının sağlanması amaçlanmaktadır. Söz konusu hizmet kapsamında aile bireyleri ekonomik olarak desteklenerek engellinin kendi sosyal ortamında (evinde) yakınları tarafından bakılması hedeflenmektedir. Bu kapsamda: 2016 yılı Haziran ay itibariyle Malatya'da 5600 kişi evinde engellisini baktığından dolayı ekonomik olarak desteklenmektedir. Bu hizmet için 2015 yılında ödenen para 24.067.203,97TL'dir. Bu hizmetle engellilerin kışla tipi bakım merkezlerinde bakılmak ve devlete en az iki misli fazla maliyet doğurması yerine daha az maliyetle evlerinde bakımı sağlanmaktadır. Ancak aile bireyi bakıcı elemanların eğitim yetersizliği halen giderilememiş ve denetimlerde sağlıklı yapılamamaktadır.

2- Sosyal Ekonomik Destek Hizmetleri: Yoksulluk içinde olup da temel ihtiyaçlarını karşılayamayan ve yaşamlarını en düşük seviyede dahi sürdürmekte güçlük çeken kişilere ve ailelere kaynakların yeterliliği ölçüsünde yapılan aynı ve nakdi destekleri kapsamaktadır. 2016 yılı Mayıs ayı itibariyle 980 aileye yardım yapılmıştır. Kısa adı SED olan Sosyal Ekonomik Destek yardımları ile aileler ekonomik olarak desteklenerek çocukların sağlıklı gelişimlerine katkı sağlanmıştır. Bu yardımlar talebe bağlı olarak verilmektedir. Buna göre yardımların niceliklerinin ihtiyaçlar doğrultusunda kişi sayısından bağımsız olarak arttığı görülmektedir.

3- Engelli Kimlik Kartı Birimi: Başvuran engellilere kimlik kartı dağıtılarak engellilerin sosyal haklardan yararlanmaları sağlanmaktadır. 2015 yılında 1878 kimlik kartı dağıtılmıştır. Engelli bireylere ulaşımın kolay olması ve engelli kayıtlarının düzenli tutulması engelli bireylere verilen hizmetlerdeki verimliliği artırmaktadır.

4- Eğitim Birimi: Aile bütünlüğünün korunması, güçlü ve mutlu aileler için "aileye aile içinde destek" verilerek her aileye ulaşılabilir "Aile Sosyal Destek Programı"(ASDEP) SHM bünyesinde yürütölmektedir. Bu birimde 2014 yılında 83 okulda 7010 kişiye, 2015 yılında 217 okulda 14935 kişiye ve 2016 Mayıs ayı itibariyle 72 okulda 5040 kişiye çeşitli eğitimler verilmiştir. Özellikle aileye yönelik evlilik öncesi, evlilik süreci ve boşanma süreci eğitim programları aile bütünlüğünün korunması ve evlilik sürecinin sağlıklı

yürütülebilmesi için çok önemli eğitimlerdir. Evlilik öncesi evliliğe hazırlama, aile içi iletişim ve sorunların çözümüne yönelik evlilik süreci aile eğitimleri ve sorunlu olup boşanma aşamasına gelen ailelere yönelik boşanma süreci danışmanlığı hizmetleri Sosyal hizmet merkezlerinin önemli bir hizmet alanıdır.

Tablo 87: Sosyal Hizmet Merkezi Hizmetleri

Hizmetler	Yıl	Sayı	
Evde Bakım	5600 (2016 Haziran)	24.067.203,97 TL	
Sosyal Ekonomik Destek (SED)	980 (2016 Mayıs)	2.565.369,31 TL	
Engelli Kimlik Kartı	2013	2931	
	2014	2159	
	2015	1878	
Aile Eğitim Programı	2014	7010 kişi 83 Okul	
	2015	14935 kişi 217 Okul	
	Mayıs 2016	5040 kişi 72 Okul	
Şehit Yakınları ve Gazi İş İşlemleri		Başvuran kişi	İstihdam edilen
	2014	204	88
	2015	54	95
	Mayıs 2016	15	14
Aile Boşanma Süreçleri Danışmanlık İşlemleri		Başvuran Aile	Uygulanan Seans
	2014	10	10
	2015	8	12
	Mayıs 2016	7	14

Kaynak: Malatya Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü Verileri (Haziran 2016)

5- Şehit, Gazi ve Yakınları Birimi: Şehit Yakınları ve Gaziler Birimi halen SHM bünyesinde hizmet vermektedir. İşlemler ise il müdürlüğü ile koordineli bir şekilde yürütülmektedir. Bu birime başvuran müracaatçı kesimin özellikle iş ve istihdam işlemleri yürütülmekte ve 2014 yılında başvuran 204 kişinin

88 tanesi, 2015 yılında başvuran 54 kişinin önceki yıldan kalanlar da ilave edilerek 95 tanesi 2016 yılının Mayıs ayı itibariyle başvuran 15 kişinin 14 tanesi istihdam edilmiştir. Bu alanda mağdur olan vatandaşların devlet tarafından desteklenmesi toplumda olumlu bir iz bırakmaktadır.

6- Aile Boşanma Süreçleri Danışmanlık İşlemleri: Sosyal hizmet merkezinin eğitim ve danışmanlık biriminde boşanma sürecine girmiş ailelerin bu süreci sağlıklı yürütebilmeleri için danışmanlık hizmeti verilmekte ve ailelerin sorunları boşanmadan çözümlenmektedir. Boşanmanın zorunlu olduğu durumlarda ise sürecin sağlıklı yürütmesine rehberlik edilmektedir.

Sosyal Hizmet Merkezinde Çocuklara Yönelik Hizmetler

Sosyal hizmet merkezinde görevlendirilen meslek elemanları (psikolog, sosyal çalışmacı) tarafından suça sürüklenen çocuklar, tedbir kararları, korunma kararı sonrası işe yerleştirme gibi konular hakkında emniyet Çocuk Şube ile koordineli olarak çalışmalar yapılmaktadır. Çocuğun korunmaya muhtaç olup olmadığını inceledikten sonra çocuğun özgeçmiş ve ailesinin sosyal-ekonomik durumunu gösteren bir sosyal inceleme raporu hazırlanmaktadır. Mahkemece onay alındıktan sonra korunmasına karar verilen çocuklar yaşlarına uygun kuruluşlara yerleştirilmektedir. Çocukların hangi sebeplerle korunmaya muhtaçlık kapsamına alındığı ve bu sebepleri önlemeye yönelik koruyucu-önleyici faaliyetlerin içerikleri bölgesel sosyo-ekonomik ve kültürel yapı da dikkate alarak değerlendirilmektedir.

Sosyal hizmet merkezi çocuklara yönelik hizmetlerinde özellikle suca sürüklenen çocuklarla ilgili Emniyet çocuk şube müdürlüğü ile koordineli olarak küçük çaplı bile olsa işlenen suçların önlenmesi ve çocukların korunması için faaliyetler göstermektedir. 2015 yılından itibaren 2016 yılının Mayıs ayına kadar 326 çocuğa müdahale edilmiş ve haklarında mesleki çalışma yapılmıştır. En fazla vaka intihar teşebbüsü (77 kişi) ve istismar (77 kişi) olaylarında yaşanmıştır. Çocuklarda alkol ve madde kullanım vakaları da oldukça yüksektir (73 kişi). Bunun dışında sokakta çalışan, kayıp ve aile içi şiddet mağduru çocuklar da vardır. Bu çocukların tamamı koruma altına alınan çocuklar değildir. Olayların bir kısmı rehberlik ve mesleki uygulamalarla çözümlenmektedir. Bu alanda daha dikkatli olmak ve koruyucu önlemleri devreye koymak oldukça önemlidir.

Tablo 88: Suça Sürüklenen Çocuklara Yönelik Faaliyetler

Suça Sürüklenen Çocuklar İle İlgili Faaliyetler			
Yıllar	2015	Mayıs 2016	TOPLAM
Sokakta Çalışan	20	18	38
Alkol ve Madde Kullanan	60	13	73
İntihara Teşebbüs	62	15	77
Kayıp	15	7	22
İstismar	65	12	77
Aile İçi Şiddet Mağduru	26	13	39
Toplam	248	78	326

Kaynak: Malatya Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü Verileri (Haziran 2016)

Aşağıdaki tabloda da görüleceği üzere suça sürüklenen çocuklardan haklarında 2014 yılında 396, 2015 yılında 2001, 2016 Mayıs ayına kadar ise 266 tedbir kararı alınmıştır. Bilindiği gibi tedbir kararları eğitim, sağlık, bakım ve danışmanlık olmak üzere dört türden oluşmaktadır. 2011 yılı ile 2016 yılları arasında alınan toplam 1215 tedbir kararından 1013 tanesi danışmanlık tedbiridir. Bunu bakım tedbiri, sağlık ve eğitim tedbirleri takip etmektedir.

Tablo 89: Çocuklara Yönelik Tedbir Kararları

Çocuklara Yönelik Tedbir Kararları							
YILLAR	2011	2012	2013	2014	2015	Mayıs 2016	TOPLAM Tedbir
Eğitim	-	-	-	19	12	24	55
Sağlık	-	-	-	24	15	21	60
Bakım	-	-	-	34	32	21	87
Danışmanlık	154	62	136	319	142	200	1013
TOPLAM	154	62	136	396	201	266	1215

Kaynak: Malatya Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü Verileri (Haziran 2016)

Çocuk koruma kanununa göre korunma altına alınan çocukların bakım süreçleri bittiğinde işe yerleştirilmeleri ve takipleri gerekmektedir. Korunmaya muhtaç çocukların en önemli sorunlarından birisi korunma sonrası durumdur. Malatya ASP il müdürlüğü SHM üzerinden korunma süreci sona eren çocukları takip edip işe yerleştirme işlemlerini sağlamaktadır. 2011- 2015 yılları arasında toplam 121 çocuk işe yerleştirilmiştir. Yaşı dolan, eğitim süreci biten ve şartları oluşan çocuklar hakkında yapılan bu işlemler çocukların geleceği ve risk altına düşmemeleri adına çok önemlidir.

Tablo 90: Korunma Kararlı Olanların İşe Yerleştirilmesi

Korunma Kararlı Olup İşe Yerleşen	SAYI
2011	40 Kişi
2012	25 Kişi
2013	14 Kişi
2014	25 Kişi
2015	12 Kişi
Mayıs 2016	5 Kişi
TOPLAM	121 Kişi

Kaynak: Malatya Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü Verileri (Haziran 2016)

Sosyal hizmet merkezi Aile sosyal destek programı (ASDEP) kapsamında öncelikle talep odaklı olarak aileleri tarayarak var olan sorunlarının çözümü için uygulamalar yapacak ve gerekirse diğer kurumlara yönlendirme adına aracılık görevi yapacaktır. Sosyal hizmet merkezlerinin bu anlamda fonksiyonları ve görev alanı oldukça geniştir. Nihai hedefi her aileye bir danışman görevlendirmek olan ASDEP uygulamalarının SHM bünyesinde devam edecek olması bu kuruluşun birimlerinin hareketliliğini sağlayacağı ve iş yükünün oldukça yoğun olacağı aşikârdır.

Aile sosyal destek programının amacına uygun olarak araştırmaya katılan vatandaşlara "Ailenizde engelli birey ya da yatalak var mı?" diye sorulan soruya katılımcıların %78,7'si hayır cevabını vermiş ve %21,3'ünün evinde bir engellisi olduğu görülmektedir. Bu oran, Türkiye genelindeki engelli oranından yüksektir.

Grafik 27: Ailelerde Engelli ve Yatalak Birey Durumu

Engellilerin birçok sorunları bulunmaktadır. En önemlisi istihdam sorunu ve bakım hizmetlerinden yararlanamamaktır. Engellilerin işe yerleştirilmesi, kota sistemi dolayısıyla kamu ve özel sektörde çalıştırılma zorunluluğundan kaynaklanan istihdam unsurları aktif bir şekilde uygulanmaktadır. Malatya’da engellilere yönelik mesleki eğitim kurslarının açılması onların vasıfları için oldukça önemlidir.

Engelliler işgücü piyasasında şartlarına uygun işyerleri tanzim edilmesini talep etmektedir. Bunlar, sağlıklı insanlarla aynı ortamda çalışmayı tercih etmekte ve toplumdan dışlanma korkusu yaşamaktadırlar. İşgücü piyasası, alışveriş ortamı, sosyal alanlar, spor alanları ve eğitim yuvalarında sağlıklı insanlara sunulan imkânlardan yararlanmak ve çalışma hayatına katılmasının istemektedirler.

3.5. Sosyal Örgütlenme ve Sivil Toplum Kuruluşları

Toplumlarda her şeyi devletten beklemek despot bir anlayış ve katılımcılığı olumsuz etkileyen bir yaklaşımdır. Vatandaşlar kendi aralarında işbirliği yaparak bir takım aktivitelerle sosyal sorumluluk bilinci ile devletin yükünü hafifletmeleri gerekir. Osmanlı toplumunda vakıf ve sivil hareketler önemli yer tutmakta iken Türk toplumunda bu ivme bir türlü yakalanamamıştır. Sivil toplum faaliyetlerini güçlendirmek, desteklemek ve bu doğrultuda toplumu örgütlemek gerekir.

Sivil hareketler insanların tek başına yapamadıklarını el birliğiyle yapma çabasıdır. Yani birliktelik, gönüllülük, dayanışma, üretme, ortak çalışma kültürü ve kardeşliği temsil eder. Meslek odaları, sendikalar, vakıflar, hemşehri dernekleri, hayvanları koruma, çevre, engelli dernekleri, sağlık, eğitim ve toplum yararına çalışmalar yapan dernekler sivil toplum kuruluşlarını oluştururlar.

Batı bloklu ülkeler ve gelişmiş demokrasilerde sivil toplum faaliyetlerinin çok yaygın olduğu ve vatandaşların bu alanda çok duyarlı olduğu bilinmektedir. Bir bireyin birden fazla dernek ve gönüllü kuruluşa üye olmakta ve sayısal olarak az, potansiyel olarak fazlaca faaliyetlerde bulunmaktalar ve devlet tarafından da çok ciddiye alınmaktadırlar. Osmanlı ve İslam geleneğinin yansıması olan vakıf ve dernek kültürü Türk toplumunda istendiği yere gelememiştir. Osmanlıyı kalkındıran, devletin yükünü hafifleten vakıflar idi. Böyle bir teşebbüs elini taşın altına koyma, sorunları sahiplenme, kalkınmaya katkı verme, sosyal aktivitede bulunma ve aktif vatandaşlık anlamına gelir. Bir ülke de demokrasinin ve ekonominin gelişmesinde aktif vatandaşlık anlayışı çok önemlidir. Aynı zamanda sivil toplum, demokratik bir toplum oluşturulmasında, devlet-toplum, birey ilişkilerinin demokratik bir şekilde düzenlenmesinde önemli bir yer tutar.

STK'ların yaygın olduğu toplumlarda problemlerin çözümlerinin daha kolay olduğu, kurum ve kuruluşlar arasındaki ilişkilerin daha güçlü olduğu ve sosyal ilişkilerin daha medeni bir şekilde yürüdüğü/yürütüldüğü bir gerçektir. Sivil toplumun çalışmalarında gönüllülük, her şeyi devletten beklememe, özerklik, aktif vatandaşlık ve kendine yeterlilik önemli bir yer kaplamaktadır. Ayrıca uygarlık, hoşgörü, barış, insan hakları gibi kavramlar sivil toplumla birlikte anılan kavramlar haline gelmiştir (Yeğen vd., 2012).

Türkiye'de farklı alanlarda 109689 dernek ve 2514 sendika aktif olarak faaliyet göstermektedir. Bu rakamlara meslek odaları ve kooperatifler de eklendiğinde sayı 150.000'iaşmaktadır¹. Türkiye'de nüfusa oranla STK üyeliği sayısı oldukça düşüktür. Ülke genelinde ortalama her 717 kişiye 1 STK düşmektedir (2015 sonu Türkiye Nüfusu 78.741.053). Bu rakam 2008 yılında 780 kişi idi (TÜİK ve Dernekler Dairesi Başkanlığı, 2008). STK üyeliği sayısı her geçen gün artmakla birlikte istenilen seviyeye gelmesi uzun zaman alacak gibi gözükmektedir. Çünkü STK üyeliği sayısı demokratik ve gelişmiş ülkelere göre oldukça düşüktür. 2016 yılı Mayıs ayı DERBİS verilerine göre; Türkiye'de 1 <https://www.dernekler.gov.tr/tr/Anasayfalinkler/derneksayilari.aspx>

dernek sayısı 109689 ve dernek üyesi olan vatandaş sayısı 10.771.861'dir. Bunların 8.598.975'i erkek ve 2.172.886'si kadındır. Ülkede dernek üyeliği olmayanlar, %85,95'dir. Üye olanlar ise 14, 05'dir. Üye olanların %11,22'si erkek, %2,83'ü kadındır. Derneklere üyelik konusundaki gelişmeleri yıllara göre gözlemlediğimizde; Türkiye'de 2004 yılında 5.282.029 kişi, 2015'de 7.293.719 kişi, 201'de 9.402.908 kişi iken bu sayı 2015 yılı sonunda 10.984.658 kişiye ulaşmıştır. 2016 yılı Mayıs ayı itibariye bu sayıda küçük bir düşüş (10.771.861) yaşanmaktadır. 2004 yılına oranla ülkede yüzde yüzden fazla bir artış olduğu görülmektedir (Kaynak, DERBİS, 4 Haziran 2016).

Türkiye'deki sivil örgütlenmenin Malatya ilimizde yansımalarına bakıldığında DERBİS kayıtlarına göre 2016 yılı mayıs ayı itibariyle Malatya'da 1045 dernek ve 24 sendika bulunmaktadır. Sendikaların 6 tanesi işçi sendikası, 18 tanesi kamu görevlileri sendikasıdır. Dernek sayısı 2000 yılında 647 iken, bu sayıda 15 yılda %62 artış olmuştur. Bu artış hızı Türkiye ortalamasının (yüzde yüzden fazla) çok altındadır. 2015 yılı sonu TÜİK verilerine göre Malatya'nın nüfusu 769.544 kişidir. Dernek üye sayısı 46.544'dür. Malatya'da 736 kişiye bir dernek düşmektedir. Bu oran Türkiye ortalamasından üzerindedir. Malatya'da dernek üyeliği olanların %88,57'si erkek, %11,15'i kadın ve %0,29'u tüzel kişiliğe sahiptir. Elâzığ'da kadınların dernek üyelikleri Malatya'dan çoktur. Malatya'da aktif olmayan dernekleri de dikkate aldığımızda 4 Haziran 2016 tarihi itibariyle 1022 dernek ve 53198 derneklere kayıtlı üye bulunmaktadır.

Her ilde dernekler faaliyet alanına göre sayısal ve nevi olarak değişmektedir. Malatya'daki derneklerin faaliyet alanları şöyle bir dağılım göstermektedir. Derneklerin; dörtte biri mesleki ve dayanışma derneği, %22,2'si spor ve sporla ilgili dernekler, %16,7'si dini hizmetlerin gerçekleştirilmesine yönelik faaliyet gösteren dernek, %9'u eğitim araştırma derneği, %6,7'si insani yardım derneği, %6,1'i kültür, sanat ve turizm derneği, %2,3'ü toplumsal değerleri yaşatma dernekleri, %1,9'u engelli dernekleridir. Bunların yanında sayısal olarak azda olsa nitelik olarak dikkate değer olan 17 hak ve savunuculuk derneği, 15 imar, şehircilik ve kalkınma derneği, 15 sağlık alanında faaliyet gösteren dernek, 13 tane çevre doğal hayat hayvanları koruma derneği, 11 tane düşünce temelli dernek, gıda tarım ve hayvancılık alanında faaliyet gösteren dernekler, kamu kurumları ve personeli destekleyen dernekler, yaşlı ve çocuklara yönelik dernekler, uluslararası teşekküller ve işbirliği, şehit yakını ve gazi dernekleri derneklerdir.

Tablo 91: Malatya’da Faaliyet Gösteren Derneklerin Alansal Dağılımı

Derneğin Faaliyet Alanı	Dernek Sayısı	Yüzde
Mesleki ve Dayanışma Derneği	265	25,4
Spor ve Sporla İlgili Dernekler	232	22,2
Dini Hizmetlerin Gerçekleştirilmesine Yönelik Faaliyet Gösteren Dernek	175	16,7
Eğitim Araştırma Derneği	94	9
İnsani Yardım Derneği	70	6,7
Kültür, Sanat ve Turizm Derneği	64	6,1
Toplumsal Değerleri Yaşatma Dernekleri	23	2,3
Engelli Derneği	20	1,9
Hak ve Savunuculuk Derneği	17	1,6
Sağlık Alanında Faaliyet Gösteren Dernek,	15	1,4
İmar Şehircilik ve Kalkındırma Dernekleri	15	1,4
Çevre Doğal Hayat Hayvanları Koruma Derneği	13	1,2
Düşünce Temelli Dernek	11	1
Bireysel Öğreti ve Toplumsal Gelişim Derneği,	9	0,9
Gıda Tarım ve Hayvancılık Alanında Faaliyet Gösteren Dernekler	9	0,9
Kamu Kurumları ve Personeli Destekleyen Dernekler	4	0,4
Yaşlı ve Çocuklara Yönelik Dernekler	4	0,4
Uluslararası Teşekküller ve İşbirliği	3	0,3
Şehit Yakını ve Gazi Dernekleri	2	0,2
	1045	100

Kaynak: DERBİS sistemi, Haziran 2016

Bu ilimizde derneklerin yanında sivil toplum kuruluşlarını temsil eden İşçi ve İşveren Sendikaları ile Kamu Görevlileri Sendikalarının temsilcilikleri de faaliyet yürütmektedirler. İlin nüfus ve faaliyet alanlarına bakıldığında bu sayıların yetersiz olduğunu söylemek mümkündür.

3.5.1. Dernekler ve Vakıflar: Faaliyetleri ve Bunlara Üyelik Durumu

Yukarıdaki resmi verilerin yanında araştırma kapsamında çalışma yapılan vatandaşların her hangi bir derneğe üyelik durumlarını tespit etmek üzere “Herhangi bir derneğe üye misiniz?” şeklinde sorulan soruya katılımcıların %88,4’ünün her hangi bir derneğe üye olmadıkları görülmüştür. Sadece %11,6’sı bir derneğe üye olduklarını söylemektedirler. 4 Haziran 2016 tarihi itibarıyla Malatya’da 1045 dernek ve bu derneklere 46.544 kayıtlı üye bulunmaktadır. Bu rakamlara göre Malatya nüfusunun %6’sı her hangi bir derneğe üyedir. Araştırmaya katılan vatandaşlarda dernek üyeliği oran genelden biraz daha fazla çıkmıştır.

Grafik 28: Dernek Üyeliği

Vakıflar, sivil toplum kuruluşları kapsamında akla gelen yasal örgütlerden bir tanesidir. Vakıf üyesi olma durumuyla ilgili vatandaşlara yöneltilen soruya istinaden vatandaşların %8,6’sı herhangi bir vakfa üye olduğunu belirtmişlerdir. Meslekler, ortak ilgi alanları, sosyal yardımlar veya farklı amaçlar doğrultusunda faaliyet gösteren bu sivil toplum kuruluşları Türkiye’nin toplumsal yapısı ve vatandaşların ilgileri itibarıyla henüz oluşmamış bir kültür olarak karşımıza çıkmaktadır.

Grafik 29: Vakıf Üyeliği

Diğer illerde olduğu gibi Malatya'da da sivil toplum kuruluşlarına üyelik alışkanlığı ve duyarlılığı oldukça azdır. Ülke ortalamasının da altındadır. Türkiye'de dernek üyeliği oranı %14 seviyesindedir.

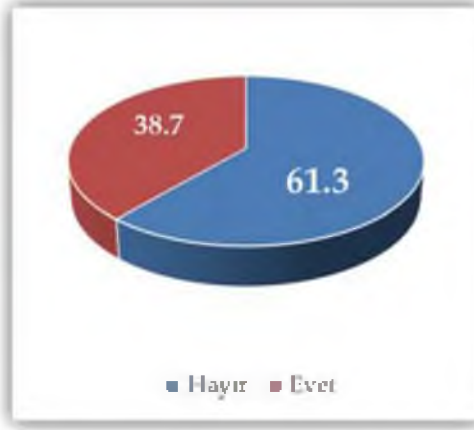
3.5.2. Sendikalar, Faaliyetleri ve Bunlara Üyelik Durumu

Malatya'da toplam 23 tane sendika bulunmaktadır. Bunların 17 tanesi kamu görevlileri sendikası, 6 tanesi de işçi sendikasıdır².

Araştırma esnasında veri alınan vatandaşların sendikalara üyelik durumlarının tespit edilmesi amacıyla sorulan "Her hangi bir sendikaya üye misiniz?" sorusuna katılımcıların %61,3'ü hayır, %38,7'si evet cevabını vermişlerdir.

² <https://www.dernekler.gov.tr/tr/sendika-islemleri/sendika-istatistik.aspx>

Grafik 30: Sendikalara Üyelik Durumu

Dernek üyeliği ile sendika üyeliği oranları arasında ciddi farklılıklar olmuştur. Çünkü katılımcıların önemli bir bölümü eğitilmiş ve herhangi bir iş kolunda çalışmaktadır. Bu durum sağlıklı ve bilinçli veri almayı kolaylaştırırken tüm toplumu yansıtmaması açısından zayıf kalmıştır. Zaten DERBİS kayıtları gerçek verileri vermektedir. Araştırmadaki veriler araştırma profilini yansıtmaması açısından önem arz etmektedir.

4. BÖLÜM

KÜLTÜREL YAPI

4.1. Kültürel Faaliyetler ve Kapasite

Anadolu'nun birçok şehri gibi Malatya da tarih boyunca çeşitli kültür ve medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır. Bu bakımdan sayısız tarihi, kültürel ve turistik potansiyele sahip bir kent olarak Malatya, kültürel kapasitesi yüksek olan bir şehirdir. Ev sahipliği yaptığı birçok medeniyete ait arkeolojik mekânlar ve tarihi eserlerin yanı sıra, söz konusu kadim geçmişin kültürel birikimini insan ve toplum karakterinde de görmek mümkündür. Bu anlamda Aslantepe, Nemrut Dağı, Fırınıclar Höyük, Bayramtepe Höyük, Ören Höyük, İkinciler Höyük, Aslantaş, Kağköy Kaya Kabartmaları, Levent Vadisi, Ansur ve Kaletepe Höyük (Kent Konseyi Envanter 2014) görülebilecek arkeolojik alanlardan ve kültürel mekânlardan bazılarıdır. Ayrıca şehrin yerel yönetimler, diğer kamu kurumları, üniversite, sivil toplum kuruluşları vb. birçok kurum ve kuruluşun şehirde kültürel dinamizmin varlığında önemli ölçüde katkıları bulunmaktadır.

4.1.1. Kültürel Faaliyetler

Malatya kültürel faaliyetler bakımından düzeyi oldukça yüksek olan bir şehirdir. Bu bağlamda vakıflar, dernekler, üniversite, belediyeler, kent konseyleri, sivil toplum kuruluşları, sanayi kuruluşlarının yılın her döneminde gerçekleştirdiği farklı kültürel çalışmalara rastlamak mümkündür.

Birçok konferans ve toplantı salonunun yanı sıra Malatya'da, şehir merkezinde ve üniversitede bulunan Kongre ve Kültür Merkezlerinde; kongre, sempozyum, panel, seminer, kurs, konferans, tören, tiyatro, folklor, sergi ve kermes gibi etkinliklerin yapılabileceği her türlü teknik donanıma sahip uygun alanlardan oluşmaktadır. Bu anlamda Malatya'da gerçekleştirilen birçok kültürel faaliyet, gündelik hayatın önemli boşluklarını doldurmaktadır. Malatya'da kültürel faaliyetler kapsamında belediyeler, sivil toplum

kuruluşları, eğitim kurumları ve diğer birçok kurumun gerçekleştirdiği faaliyetlerden bazıları; Malatya'nın uzun yıllardan beri ev sahipliği yaptığı Uluslar Arası Kültür Sanat ve Kayısı Festivali, son yıllarda bütün Türkiye'de örnek bir fuar olarak değerlendirilen Malatya Kitap & Kültür Fuarı, Ramazan ayı ile somutlaşan bir kültürel faaliyet olarak Aspuzuda Ramazan Geceleri, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Tarım Teknolojileri, Makine, Hayvancılık ve Gıda Fuarı, Malatya Bilim ve Çocuk Şenliği, Dini Yayınlar ve Kitap Fuarı, Malatya Genel Sanayi ve Ticaret Fuarı, İl İl Yöresel Tatlar Fuarı vb.

Ayrıca yıl içerisinde başta üniversite olmak üzere, şehirde faaliyet gösteren çok sayıda kamu kurumu ve sivil toplum kuruluşlarının organize ettiği sayısız sempozyum, konferans, kongre, söyleşi ve diğer etkinlikler ile kültür alanında Malatya önemli bir potansiyeli taşımaktadır.

4.1.2. Tarihi ve Kültürel Kapasite

Malatya'nın gündelik kültürel hayatına ilişkin yukarıda belirtilen yoğun ikliminin yanı sıra, tarihi arka planı ile de son derece önemli bir potansiyele sahiptir. Söz konusu bu potansiyel Malatya'nın tarihi ve kültürel mirasını ortaya çıkarmayı gerekli kıldığı kadar, geliştirilmesini de gerekli kılmaktadır. Bu anlamda Malatya, Aslantepe Höyüğü, Nemrut Dağı, Battalgazi, Darende ve Arapkir'de bulunan çok sayıdaki tarihi eserleri, Levent Vadisi, Sultansuyu Tarım İşletmesi, Tohma Kanyonu (rafting ve doğa yürüyüşü), Baraj Sahilleri, Yamadağı (kayak turizmi) ve sağlık kurumlarından kaynaklanan önemli bir potansiyele sahiptir. Malatya, bu potansiyelini değerlendirmek için "Büyük Malatya Turizm Gelişim Projesi" başlıklı bir proje çerçevesinde bu potansiyeli harekete geçirmeli ve bir yol haritası çıkarılmalıdır. Malatya'nın, turizmden sağladığı ekonomik kazanımlar potansiyeline oranla oldukça düşük düzeydedir. Malatya da bölgenin diğer illeri gibi tarihi ve doğal güzelliklere sahiptir. Aslantepe Höyüğü, Ulu Cami, Şire Pazarı, Bakırcılar Çarşısı, Yeni Cami, Silahtar Mustafa Paşa Kervansarayı, Kanlı Kümbet, Taşhan ve Arkeoloji Müzesi ildeki önemli tarihi mekânlar arasında yer alırken; Sultansuyu Harası, Karakaya Baraj Gölü, Gürpınar Şelalesi, Somuncu Baba Camii Çevresi ile İspendere İçmesi doğal güzellikleri açısından turistik öneme sahiptir. Ayrıca Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu'nun (UNESCO) dünya miras listesinde de bulunan, Malatya'nın Pütürge ilçesi ile Adıyaman'ın Kâhta ilçesi sınırlarının kesiştiği yerde bulunan Nemrut Dağı da Malatya turizmi açısından önemlidir (Malatya Valiliği, 2010; Malatya İl Kültür Turizm Müdürlüğü, 2010).

4.2. Gündelik Hayat ve Medya

Bir şehrin sosyal dokusunun ve sosyolojik gerçekliğinin kavranabileceği en önemli göstergelerden birisi hiç kuşkusuz gündelik hayat pratikleridir. Söz konusu gündelik hayat pratiklerinin de günümüzde en önemli belirleyici unsuru medya ve medya araçları ile kurulan ilişkidir. Şehirde yaşayan insanların gündelik hayat pratikleri, medya ve medya ilişkileri üzerinden o şehirde eğitim, kalkınma, refah düzeyi vb. daha birçok unsura ilişkin ipuçları bulunmaktadır. Bu anlamda Malatya bir bütün olarak değerlendirildiğinde başta medya olmak üzere; diğer birçok sosyal, kültürel, tarihsel ve ekonomik gösterge gündelik hayatın seviyeli bir düzeyde sürdüğüne işaret etmektedir. Zira şehirdeki eğitim seviyesi, refah düzeyi, sanayileşme ve kalkınma göstergeleri, yasadışı olaylar ve suç oranları, farklı kültürlerin bir arada yaşama pratikleri vb. daha birçok gösterge Malatya'da oldukça düzeyli bir gündelik hayatın varlığına kanıt olarak gösterilebilir.

4.2.1. Medya ve Medya İlişkileri

Malatya geçmişten günümüze her dönem medya ile ilişkileri ve ilgisi yüksek olan bir il olarak ön plana çıkmaktadır. Bu anlamda hem yerel, hem ulusal ölçekte birçok medya aracı takip edilmektedir. Fakat özellikle Malatya'daki medya çeşitliliğini görmek bakımından çok sayıda radyo, gazete, televizyon ve internet haber sitesi bulunmaktadır. Bu bağlamda Malatya'da günlük yayınlanan gazeteler arasında "Bu Sabah, Görüş, Malatya Net Haber, Malatya Sonsöz, Malatya Söz ve Yeni Malatya" gazeteleri yer almaktadır. Gazetelerin yanı sıra Malatya'da yayınlanan aylık dergiler ise; "Maldia, Malatya Objektif, Malatya Life, Malatya Flaş Haber, Ceget" isimli dergilerdir. Malatya yerel düzeyde önemli ölçüde takip edilen televizyon kanalları ise; "Er TV, Güneş TV, TürkiyemTV, Vuslat TV, TV Malatya, Ufuk TV, Zer TV" şeklinde 7 adet televizyon kanalı bulunmaktadır. Yerel ölçekte yayın yapan radyo sayısı da oldukça yüksek olan Malatya'da toplam 15 adet radyo yayını bulunmaktadır. Ayrıca gerek Malatya'da, gerekse Malatya dışında bulunan Malatyalıların çok takip ettiği haber sitelerinden bazıları; "malatyahaber.com, malatyaguncel.com, malatyam.com, malatyatime.com, malatyaolay.com, sondakika44.com, malatyadan.com" ise bu şekildedir.

Malatya'nın medya ile ilişkileri yerel medya ile sınırlı olmayıp, ulusal ölçekte de başta televizyon olmak üzere, gazete ve internetin de önemli ölçüde

kullanıldığı görülmektedir. Araştırma kapsamında “günlük haberleri nereden takip ediyorsunuz” sorusuna ankete katılanların verdiği cevaplar aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 92: Haber Takibi

	Yüzde
Ulusal televizyon kanallarından	62,2
Yerel televizyon kanallarından	27,4
Ulusal Gazetelerden	11,9
Yerel gazetelerden	7,5
Radyo	8,1
İnternet	48,7

Şehir ve ülkeye dair günlük haberlerin takip edildiği mecralara ilişkin birden fazla seçeneğin tercih edilebildiği yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi, %62,2 ile televizyon en çok takip edilen araç olmaktadır. Yine %27,4 oranı ile yerel televizyon kanallarının da ihmal edilmediği ve izlendiği anlaşılmaktadır. Ayrıca haber takibi için basılı medya araçları olan gazetelerin tercih edilme oranı (%19,4) ile internetin tercih edilme oranına (%48,7) bakıldığında, yeni iletişim teknolojilerinin toplum hayatında önemli ölçüde yer aldığı görülmektedir. Bu anlamda ankete katılanların “evinizde internet bağlantısı var mı?” sorusuna verdikleri cevap, %44,8 (Evet), %55,2 oranı ile (Hayır) şeklindedir. Özetle çalışmaya katılanların yaklaşık yarısı kendi evinde internet bağlantısı bulundurmaktadır. Gündem ve haber takip etme alışkanlıkları yüksek olan Malatyalıların interneti yoğun biçimde kullandıklarına ilişkin bir diğer gösterge gazete ve dergi abonelik oranlarıdır. Bu anlamda anket verilerinden elde edilen sonuçlara göre çalışmaya katılanların sadece %10,6’sı herhangi bir gazete veya dergi aboneliği olduklarını belirtmektedirler. Buna karşılık gazete veya dergi aboneliği olmadıklarını belirtenlerin oranı (%89,4) ile oldukça yüksek görünmektedir.

Araştırma kapsamında Malatya’ya ilişkin televizyonun takip edilen en önemli medya aracı olduğu ifade edilmişti. Bu anlamda “takip ettiğiniz televizyon kanalları hangileridir” şeklindeki soruya ankete katılanların verdiği cevaplardan hareketle aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 93: Takip Edilen TV Kanalları

	Yüzde*
Show TV	28,0
Habertürk	28,5
Kanal D	30,7
TRT Kanalları	58,8
Med Nuçe TV vb.	2,5
TRT 6	2,1

* Birden fazla işaretleme yapılmıştır.

Malatya'da televizyonun yoğun izlenen bir medya aracı olması önemli bir gösterge iken hangi tür kanalların ve program türlerinin izlendiği de başka bir göstergedir. Bu anlamda izlenen televizyon kanallarından yarısından fazlası (%58,8) TRT'ye ait kanallar olduğu görülmektedir. Ayrıca %28,5 ile Habertürk televizyonunun izlenme oranı da dikkate alındığında, Malatyalıların haber ve gündem takip konusunda ilgili oldukları anlaşılmaktadır. Zira hangi televizyon program türlerinin takip edildiğine ilişkin soruya verilen cevapların yer aldığı aşağıdaki tablo bu durumu netleştirmektedir.

Tablo 94: İzlediği TV Program Türleri

	Yüzde*
Haber programları	68,9
Belgeseller	32,0
Açık oturum ve tartışma programları	28,1
Film ve diziler	41,4
Müzik ve eğlence programları	20,8
Spor programları	15,3

* Birden fazla işaretleme yapılmıştır.

Gündelik hayatın bir diğer önemli sosyal etkinliklerinden olan sinema, Malatya’da son yıllarda izleyici sayısını artırmaktadır. Bu anlamda Malatya’da son yıllarda gündelik hayat etkinliklerinin önemli bir kısmında etkili olan şehir merkezindeki sinema kompleksi ve alışveriş merkezindeki sinema kompleksi, sinema izleme oranlarını önemli ölçüde etkilemektedir. Aşağıdaki tabloda son beş yıllık sinema seyirci sayısı rakamları verilmektedir. Tabloya göre, salon sayısı aynı olmakla birlikte, izleyici sayısında önemli bir artış gözlenmektedir.

Tablo 95: 2010-2014 Sinema istatistikleri

Yıl	Salon Sayısı	Seyirci Sayısı
2010	18	285.389
2011	18	287.487
2012	18	293.510
2013	18	327.537
2014	18	422.132

Malatya coğrafi bölge olarak görece dezavantajlı bir konumda olmasına karşın, her yıl iki uluslararası film festivaline ev sahipliği yapmaktadır. Festivaller kapsamında gelişen kültürel ve gündelik hayat, aynı zamanda Malatya’nın tanıtımına da önemli katkılar sunmaktadır. Çok sayıda sanat ve sinemaseveri bir araya getiren festivallerin biri birçok kategoride filmin yarıştığı Uluslararası Malatya Film Festivali, diğeri ise İnönü Üniversitesi bünyesinde bulunan İletişim Fakültesi ve Sinema Topluluğunun ortaklaşa gerçekleştirdiği Uluslararası Kısa Film Festivali’dir.

Tiyatro her ne kadar sinema kadar etkili bir gündelik hayat pratiği olmasa da, Malatya’da sürekli devam eden Devlet Tiyatrolarının gerçekleştirdiği gösterilerinin yanı sıra, yılın belirli dönemlerinde kimi etkinlikler kapsamında tiyatro gösterileri ve ayrıca gezici tiyatro faaliyetleri yürütülmektedir.

4.2.2. Sportif Faaliyetler ve Katılma Durumu

Tablo 96: İldeki Sporcu Sayısı

Lisanslı Sporcu			Faal Sporcu		
Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
14.531	32.368	46.899	5.643	9.438	15.081

Kaynak: Malatya Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü 2015-2016

Malatya’da her yaş ve cinsiyette spor etkinliğine katılım imkânı Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğüne ait çok sayıda federasyon tarafından karşılanmaktadır. Bu kapsamda aktif olarak çalışan basketbol, voleybol, satranç, yüzme vb. bazı yaygın federasyonların yanı sıra; bilardo, boks, sualtı sporları, golf, wushu, okçuluk, güreş, briç, atıcılık ve avcılık, tenis, judo, masa tenisi, kayak, badminton, karate, halter, dağcılık, atletizm, halk oyunları, izcilik jimnastik, bisiklet, hentbol vb. federasyonlar hizmet vermektedir.

İldeki toplam lisanslı ve faal sporcu sayısı, ilin nüfusu ile kıyaslandığında görece düşük görülebilir. Aynı şekilde kadın sporcu sayısı ile erkek sporcu sayısı oranlarına bakıldığında erkeklerin daha fazla olduğu da düşünülebilir. Fakat ildeki sportif faaliyet ve alanların her geçen gün artarak devam ettiğini ve ildeki farklı alanlarda faaliyet gösteren federasyonların çeşitlendiğini belirtmek gerekmektedir. Zira Malatya’da başta üniversite olmak üzere, diğer eğitim kurumları, Büyükşehir ve ilçe belediyeleri gibi diğer bazı kurumların alt yapı ve sporcu katkısı da ildeki sportif faaliyetleri artıran önemli unsurlardandır.

4.2.3. İç ve Dış Seyahat/Geziler

Malatya bölgedeki diğer illere oranla sosyal mobilizasyonu fazla olan bir şehir olarak tanımlanabilir. Bir taraftan göç alıp, göç veren bir il olması, 2. Ordu gibi büyük bir askeri üsse sahip olması, büyük ve köklü bir üniversiteye sahip olması, büyük şehir hüviyetinde olması, sağlık alanında önemli bir merkez olması vb. özellikleri nedeniyle Malatya sosyal hareketliliği oldukça yüksek olan bir şehir olma özelliği taşımaktadır. Bu bakımdan yılın hemen her günü Malatya’ya gelip-giden insan sayısı oldukça fazladır. Söz konusu Malatya’nın sahip olduğu bu hareketlilik aynı zamanda şehre yapılabilecek kültürel gezi/

seyahat potansiyelini de artırmaktadır. Şehrin gündelik hayat pratiklerini yakından etkileyecek söz konusu gezi/seyahat faaliyetleri şehrin tanıtımı ve bilinirliği açısından son derece önem taşımaktadır.

Malatya'nın yurt içi-dışı gezi/seyahat faaliyetleri kapsamında merkez ilçe ve çevredeki ilçelerde onlarca tarihi ve kültürel mekân bulunmaktadır. Bu anlamda Battalgazi İlçesi'nde; Eski Malatya Kale Suru, Çok Sayıda Höyük, Ahmet Duran Mescidi ve Türbesi, Akminare Camii, Halfetih Minaresi, Kanlı Türbe (Kümbet), Karahan Camii, Namazgâh, Nefise Hatun Kümbeti, Silahtar Mustafa Paşa Kervansarayı, Ulu Camii gibi mekânlar bulunmaktadır. Yine bir diğer merkez ilçesi olan Yeşilyurt'ta; Arkeolojik Sit Alanları, Camiler, Konaklar ve çok sayıda mesire alanı bulunmaktadır. Önemli bir tarihi birikime sahip olan Arapgir İlçesi'nde ise; Çobanlı Konağı, Ulu Camii, Mir-i Liva Ahmet Paşa Camii, Gümrükçü Osman Paşa Camii, Molla Eyüp Mescidi, Cafer Paşa Camii, Yeni Camii, Hanikâh, Çarşı Hamamı, Elmasik Hamamı, Osman Paşa Hamamı, Osman Paşa Çeşmesi, Eski Arapgir Kalesi, Büyük Kozluk Köprüsü, Eski Arapgir Kale Köprüsü gibi tarihi mekânlar bulunmaktadır. Yine Malatya'nın bir diğer önemli potansiyele sahip ilçesi olan Darende'de ise; Roma Mezarı, Merkez Tümülüs, İki Mezarlık, Doğal Akvaryum, Somuncu Baba Boğazı, Tohma Çayı Doğal Vadisi, Aşudu (Günpınar) Şelalesi, Kavlak Köprüsü, Taş Köprü, Nadir Köprüsü, Ulu Camii Minaresi, Danabey Minaresi, Hacı Müsrif Minaresi, Somuncu Baba Camii Minaresi, Mehmet Paşa Kütüphanesi, Bedesten, Hasan Paşa Hamamı, Zengibar Kalesi gibi çok sayıda eser bulunmaktadır.

5. BÖLÜM

SİYASAL YAPI

5.1. Siyasiler Partiler ve Üyelikler

Ankete katılanlara herhangi bir siyasi partiye üye olup olmadıkları sorulmuş, verilen cevaplardan hareketle aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Grafik 31: Siyasi Parti Üyeliği

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi, ankete katılanların %10,9'u bir siyasi partiye üye olduğunu belirtirken, %89,1'i üye olmadığını belirtmiştir. Buna göre ankete katılanların çok büyük bir kısmı herhangi bir siyasi partiye üye değildir.

5.2. Seçime Katılma Durumları ve Siyasi Partilerin Oy Oranları

1 Kasım 2015 genel seçimlerinde Malatya'da kullanılan oylardan geçerli olanlarının %67,4'ünü Ak Parti, %15,3'ünü Cumhuriyet Halk Partisi, %9,2'sini Milliyetçi Hareket Partisi ve %5,9'unu Halkların Demokratik Partisi alırken

%2,2'si diğ er siyasi partiler tarafından paylaşılmıştır. Bu sonuçlara göre ildeki geçerli oyların b y u k u k bir kısmını elde eden Ak Parti ildeki toplam 6 milletvekilinden 5'ini, Cumhuriyet Halk Partisi ise 1'ini  ıkarmıştır. (<http://secim.ntv.com.tr.07.06.2016>)

5.3. Siyasal Tercihler ve Oy Verme Davranışları

Araştırma kapsamında ele alınması gereken konulardan birisi de siyasal tercihlerde g o z o n u n d e bulundurulanan kriterlerin ele alınması olmuştur. Bu bağlamda ankete katılanlara siyasi partileri tercih ederken neye g o r e oy verdikleri sorulmuş, verilen cevaplardan hareketle aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 97: Oy Verme Tercihi

	Yüzde*
O partinin sunduğu programa g o r e	51,8
Partinin seçim kampanyası ve vaatlerine g o r e	25,7
Parti liderinin kim olduğuna g o r e	35,0
Partide tanıdık veya akraba olup-olmamasına	4,2
G o r e t e r i l e n a d a y l a r ı n k i m l i ğ i n e g o r e	29,4

* *Birden Fazla şık işaretlenmiştir*

Yukarıdaki tabloda g o r u l d u ğ u g i b i , ankete katılanların %51,8'i oy kullanırken parti programını g o z o n u n e aldığını belirtirken, parti liderini g o z o n u n e alarak oy kullandığını belirtenlerin oranı %35,0, g o r e t e r i l e n a d a y l a r ı n kimliğine g o r e oy kullandığını belirtenlerin oranı %29,4, partinin seçim kampanyası ve vaatlerine g o r e oy kullandığını belirtenlerin oranı %25,7 ve partide tanıdık veya akrabası olup olmadığını g o z o n u n e alarak oy kullandığını belirtenlerin oranı ise %4,2'dir.

Tablodaki veriler, ankete katılanların oy tercihlerinde en çok parti programının belirleyici olduğunu ortaya koyarken; liderin belirleyiciliğinin diğer kriterlerin o n u n e geçerek ikinci sırada yer alması dikkat çekicidir. Bu durum, genelde T u r k i y e ' d e siyasetin lider merkezli olarak y u r u t u l d u ğ u yaygın kanısıyla benzerlik g o r e t m e k t e d i r .

5.4. Kimlik ve Aidiyet

Aidiyet, her bireyin doğasında bulunan psikolojik ihtiyaçlardan biri olan aidiyet, sosyalleşme sürecinde bireyin sosyal çevresi tarafından şekillendirilen, bireyin ait olduğu sosyal çevreye ait olma hissidir.

Aşağıdaki tabloda, araştırma kapsamında anket uygulanan Bingöllülerin; *“Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmaktan gurur duyuyorum.”* yargısına katılma durumuna ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 98: T.C. Vatandaşı Olmaktan Gurur Duyma

	Yüzde
Tamamen katılıyorum	74,1
Katılıyorum	16,6
Fikrim yok	5,5
Katılmıyorum	2,4
Hiç katılmıyorum	1,4
Toplam	100,0

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi, ankete katılanların %90,7'sinin (%74,1'i tamamen, %16,6'si ise katılıyorum şeklinde olmak üzere) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmaktan gurur duyuyorum yargısına katıldığını belirtirken; söz konusu yargıya katılmadığını belirtenlerin oranı sadece %3,8 (%2,4'i katılmıyorum, %1,4'ü hiç katılmıyorum şeklinde) olarak gerçekleşmiştir. Aynı tablodaki verilere göre ankete katılanların %5,5'si bu konuda fikri olmadığını belirtmiş veya fikir beyan etmeyi tercih etmemiştir.

Tablodaki veriler, ankete katılanların çok büyük bir kısmının Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmaktan gurur duyduğunu ortaya koymaktadır. Bir başka deyişle, ankete katılanların önemli bir kısmı içerisinde yaşanan topluma adapte olma açısından sorun yaşamadığını göstermektedir. Bu durum, bireyin üyesi olduğu sosyal çevre tarafından dışlanmama dolayısıyla da kabullenme yönünden bir zorluk yaşamadığı şeklinde yorumlanabilir. Bu durumun tespit edilmesi için ankete katılanlara: *“Toplumda dışlanan ya da ayrımcılığa uğrayan bir kişi olduğunuza inanıyor musunuz?”* şeklinde bir soru yöneltilmiş, onların verdiği cevaplardan hareketle aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Grafik 32: Sosyal Dışlanma ve Ayrımcılık Algısı

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi, ankete katılanların %80,6'sı: "Toplumda dışlanan ya da ayrımcılığa uğrayan bir kişi olduğunuza inanıyor musunuz?" şeklindeki soruya hayır cevabı verirken, buna inandığını belirtenlerin oranı %9,5, bazen inandığını belirtenlerin oranı ise %9,9 olarak gerçekleşmiştir.

Tablodaki verilere göre, ankete katılanların önemli bir kısmı toplum tarafından dışlandığına inanmamaktadır. Bununla birlikte, beşte birine yakını (%19,4'ü) ya tamamen ya da zaman zaman buna inandığını belirtmişlerdir. Buradan hareketle, dışlandığına inananların hangi nedenden dolayı dışlandığına ilişkin kanaatlerini ölçmek için kendilerine sorulan "En çok hangi nedenden dolayı dışlandığınız düşünüyorsunuz?" Sorusuna verilen cevaplarla aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 99: Dışlanma Nedeni

Neden	Yüzde
Kadın olduğumdan dolayı	6,0
Yoksul olduğumdan dolayı	4,0
Dini görüşümden dolayı	3,4
Etnik kimliğinden dolayı	4,4
Siyasi görüşümden dolayı	1,6

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi, içerisinde yaşadığı toplum tarafından dışlandığını inananlar (tamamen veya bazen buna inananlar genel toplamda %19,4) en çok kadın olması nedeniyle (%6,0) dışlandığını belirtirken onu %4,4 oranıyla etnik kimliği, %4,0 oranıyla yoksul olması, %3,4 oranıyla dinî görüşü ve %1,6 oranıyla da siyasi görüşü nedeniyle dışlandığını belirtenler takip etmektedir.

5.4.1. Kimliğin İfade Edilişi

Toplumsal bir olgu olan kimlik ve aidiyet, birey, grup, topluluk ve toplumları diğerlerinden ayıran, toplumsallaşma (sosyalleşme) sürecinde, toplumsal rollere atfedilen beklentilerle şekillenen dinamik bir oluşumdur. Bu oluşumda aidiyet duygusu büyük ölçüde etkilidir. Bireyin genel, etnik, dinî, siyasi, sosyal vb. gibi birden fazla kimliği bulunmaktadır. Bu bölümde araştırma sahasındaki deneklerin etnik, dini ve siyasi kimliklerini tanımlama biçimlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Araştırma kapsamında: "Kendinizi aşağıdaki kimliklerden en çok hangisiyle tanımlıyorsunuz?" şeklindeki soruya ankete katılanların verdiği cevaplardan hareketle aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Grafik 33: Öznel Kimlik Algısı

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi, ankete katılanların %77,8'i etnik kimliğini Türk, 15,7'si Kürt, %2,7'si Zaza ve %0,6'sı Arap olarak tanımlarken, %3,1'i ise sayılanların dışında kimlik tanımlamasını seçmişlerdir.

Tablodaki veriler, ankete katılan Malatyalıların büyük çoğunluğunun etnik kimliğini Türk olarak tanımladığını, Kürt kimliğini ön plana çıkaranların oranının da azımsanmayacak oranda (%15,4) olduğunu ortaya koymaktadır.

Etnik kimliğin rahatça ifade edilebilmesi demokratik toplumların en belirgin özelliği olarak ön plana çıkarılmaktadır. Bu bağlamda, ülkemizdeki demokratik açılımların kimliklerin rahatça ifade edilebilme ortamına katkılarını ölçmek maksadıyla araştırma kapsamına girenlere sorulan diğer bir soru da etnik kimliklerini buldukları ortamda rahat konuşup konuşamadıklarıdır. Ankete katılanların ilgili soruya verdikleri cevaplardan hareketle aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Grafik 34: Kimliğin İfade Edilişi

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi, ankete katılanların %90,2'sinin etnik kimliğini rahatça açıkladığını, %14,7'sinin ise açıklayamadığını belirtmektedir. Buna göre, ankete katılanların çok büyük bir kısmı bulunduğu ortamlarda etnik kimliğini açıklarken herhangi bir zorluk ya da çekingenlik göstermemektedir.

5.4.2. Dini ve Siyasi Kimlikler

Dini kimlik, kimlik tanımlamaları içerisinde en önemli tanımlama biçimlerinden birisidir. Buradan hareketle araştırmaya katılanların verdiği cevaplardan hareketle aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

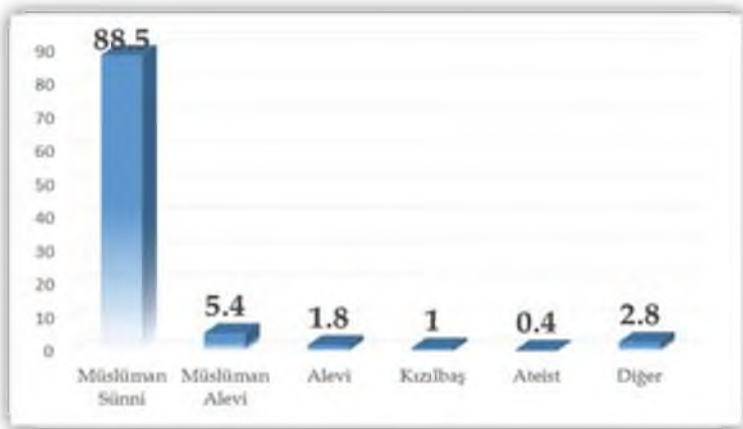
Grafik 35: Dini Kimlik

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi, ankete katılanlar, dinsel kimliklerini %88,5 oranı ile Müslüman Sünnî, %5,4 oranı ile Müslüman Alevî, %1,8 oranı ile Alevî, %1,0 oranı ile Kızılbâş ve %2,8 oranı ile sayılanların dışında kimliklerle isimlendirirken; %0,3 oranı ile ateist olduğunu belirtmiştir.

Kimlik söz konusu olduğunda ön plana çıkan kimlik tanımlamalarından bir diğeri de siyasal kimliktir. Siyasal kimlik, kimlik tanımlamaları içerisinde tanımı yapılırken en zorlanan ve açıklanmasında da en sıkıntı çekilen kimlik türüdür. Buradan hareketle, aşağıdaki tabloda ankete katılanların siyasal kimliğini tanımlama biçimlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Grafik 36: Siyasi Kimlik

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi, ankete katılanların %60,0 oranıyla siyasal kimliğini sağcı, %19,4 oranıyla milliyetçi, %5,8 oranıyla sosyal demokrat, %4,6 oranıyla solcu ve %1,0 oranıyla da liberal olarak tanımlarken; %9,2 oranıyla sayılanların dışında siyasal kimliği benimsediğini belirtmiştir.

5.5. Konuşulan Dil veya Lehçeler

Dil veya lehçe kültürün aktarılması noktasında en etkin faktörlerin başında gelmektedir. Bu bağlamda, ankete katılanlara hangi dil ve lehçeleri konuşabildikleri sorulmuş, onlara cevaplarından hareketle aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Grafik 37: Konuşulan Dil/Lehçeler

Tabloda görüldüğü gibi, ankete katılanların %93,3 oranıyla Türkçe, %24,3 oranıyla Kürtçe, %3,9 oranıyla Arapça, %3,7 oranıyla Zazaca konuştuğunu belirtirken, sayılanların dışında dil veya lehçeleri konuşabildiğini belirtenlerin oranı ise %3,7 olarak gerçekleşmiştir.

Tablodaki veriler, ankete katılanların büyük bir çoğunluğu Türkçeyi konuşabildiğini ortaya koymaktadır. Aynı tablodaki verilere göre Türkçe ile birlikte Kürtçeyi konuşabildiğini belirtenlerin oranı da (ankete katılanların dörtte birine yakını) azımsanmayacak düzeydedir.

Dil ve lehçe bağlamda araştırılması gereken diğer bir husus da ankete katılanların ev ortamında (ailede) en çok hangi dil veya lehçeleri kullandıklarının ortaya koyulmasıdır. Bu bağlamda ankete katılanlara: “Birden çok dil/lehçe kullanıyorsanız evinizde daha fazla hangi dil/lehçeyi kullanıyorsunuz?” şeklinde bir soru sorulmuş, soruya verilen cevaplardan hareketle aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Grafik 38: Konuşulan Dil

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi, ankete katılanların %85,3'ü ev ortamında (ailede) daha çok Türkçe ile anlaşma sağladığını belirtirken, %10,8'i Kürtçe, %1,8'i Zazaca ve %0,3'ü Arapça ile konuştuğunu belirtmiştir. Aynı tablodaki verilerde sayılanların dışındaki dillerle ailede anlaşma sağladığını belirtenlerin oranı %1,8 olarak gerçekleşmiştir.

5.6. Kentte Yaşamdan Memnuniyet Durumu

Araştırma kapsamında ele alınan hususlardan birisi de ankete katılanların Malatya'da yaşamaktan memnuniyet durumunun tespit edilmesidir. Bu bağlamda ankete katılanlara: “Bu kentte yaşamaktan ne derece memnunsunuz?” şeklinde bir soru yöneltilmiş, söz konusu soruya verilen cevaplardan hareketle aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 100: Kentsel Memnuniyet

	Yüzde
Çok memnunum	29,7
Memnunum	50,5
Fikrim yok	5,3
Memnun değilim	9,4
Hiç memnun değilim	5,0
Toplam	100,0

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi, ankete katılanların büyük bir kısmı (%50,5 oranıyla memnun, %29,7 oranıyla da çok memnun olmak üzere genel toplamda %80,2'si) Malatya'da yaşamaktan memnun olduğunu belirtirken; %14,4'ü (%9,4'ü memnun değil, %5,0'i hiç memnun değil olmak üzere) ilde yaşamaktan memnun olmadığını belirtmiştir. Aynı tablodaki verilere göre araştırmaya katılanların %5,3'ü bu konuda fikir beyan etmemiştir.

Yukarıdaki tablodaki verilere göre Malatya'da yaşamaktan memnuniyet duyduğunu belirtenlere: "*Burada yaşamaktan memnunsanız, bunun en önemli sebebi nedir?*" şeklinde bir soru yöneltilmiş, verilen cevaplardan hareketle aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 101: Kentsel Memnuniyet Nedeni

	Yüzde
Burada doğup büyüdüğüm için	33,8
Burada kendimi huzurlu ve mutlu hissettiğim için	24,0
Burada kendimi güvende hissettiğim için	6,2
Bütün akraba ve yakınlarım burada olduğu için	12,7
Geçimim buradan sağlandığı için	5,0
Diğer	0,5
Toplam	100,0

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi, Malatya’da yaşamaktan memnuniyet duyduğunu belirtenler, bu memnuniyetlerine gerekçe olarak en çok %33,8 oranıyla bu şehirde doğup-büyümelerini (kente aidiyet duygusu beslemelerini) ve %24,0 oranıyla da burada kendilerini huzurlu ve mutlu hissetmelerini gösterirken, %12,7’si bütün akraba ve yakınlarının burada yaşamasını, %6,2’si şehirde kendini güvende hissetmesini ve %5,0’i ise geçimini burada sağlamış olmasını kentte yaşamdan memnuniyet nedeni olarak sunmuştur. Aynı tablodaki verilere gör ankete katılanlar içerisinde %0,5’i sayılanların dışında gerekçelerle Malatya’da yaşamaktan memnuniyet duyduğunu belirtmişlerdir.

5.7. Belediye Hizmetlerinden Memnuniyet Durumu

Araştırma kapsamında üzerinde durulan hususlardan birisi de yerel yönetimlerin vatandaşlara sunduğu hizmetlerle yakından ilişkilidir. Bu bağlamda, odak grup görüşmelerine katılanlara: *“Belediye hizmetlerini nasıl değerlendiriyorsunuz?”* şeklinde bir soru yöneltmiş; ilgili soruya verilen cevaplardan en önemlileri aşağıya çıkarılmıştır:

- *Ana yolların dışında toprak olan yolların asfaltlanması önemli ölçüde devam ediyor.*
- *Büyükşehir Belediyesinin çalışmalarından memnunuz. Ancak Malatya büyükşehir olduktan sonra ilçe belediyeleri pasifize oldu ve her şeyi büyükşehirden bekler oldular*
- *Alınan ödeneklerin nüfus kıyaslı olması bir handikap. Büyükşehir ve ilçe belediyeleri sıkıntı yaşıyorlar*
- *Büyükşehir’in ilçelere özellikle merkez ilçelere yaptığı yatırımlar dengesiz ve plansız*
- *Büyükşehir’in ilçelere oranla daha hızlı ve etkili çalışması olumlu bir nokta.*
- *Yatırımların ve hizmetlerin sadece belirli bölgelere yapılıyor*
- *Bazı yatırımlar siyasi duruma göre yapılıyor olması ön planda*
- *Sadece günü kurtaran projeler yapılıyor. Mesela Akpınar’da araç trafiği ile ilgili çok fazla sorun yaşanıyor. Dar bir yol olmamasına rağmen park sıkıntısı yüzünden ulaşım aksıyor*
- *Kayseri, Konya gibi büyükşehirlerle göre yolların ve caddelerin dar olması en büyük sorun.*

- Turgut Özal döneminde yapılan yatırımlar şu anda yapılmıyor.
- Belediye buradaki yatırımcılara yardımcı olmak yerine gerek yer tahsisi gerek vergi gerekse de prosedürler gereği sıkıntı çıkarıyor.
- Diğer illerde yatırımcılara katkı sağlandığı için yatırımcı Malatya'da çok kalmak istemiyor.
- Şehir mimari açıdan güzel değil, park sorunu hat safhada ve yeşil alanı yok denecek kadar azdır. Belediye bu hususta pek de girişken değil. Öyle ki, yeni yapılan sitelerin çoğunda bile park alanı ayrılmıyor, yeşil alan tahsis edilmiyor.
- Temizlik bakımından çok güzeldir. İlçe belediyeleri de çok güzel çalışıyor.
- Alt yapı oluşturulmadan büyükşehir olması iyi olmadı. Trafik ile ilgili alt yapı sorunu. Şehir planlaması çok iyi planlanmıyor.
- Çarpık bir kentleşme var. Şehir belli bir noktada sıkışmış vaziyettedir. Yeni yerleşim yerleri açılmalıdır. Merkeze yığılma söz konusu. Bu konuda STK'lar ile belediyemiz hizmet anlamında ortak akıl yürütebilirler.
- Birçok hizmet anlamında başarılı bir belediyeçilik süreci yaşanıyor.
- Çocuklar ve gençler anlamında yapılan hizmetler yetersiz, bunlar artırılabilir.
- Belediyemiz hizmetler anlamında akıl yürütmeden hareket ediyor. Eğitim ve kültür alanındaki hizmetler daha da arttırılmalıdır.
- Sosyal belediyeçilik anlamında olumlu hizmetler yapılıyor. Ayrıca özellikle çevre düzenlemesi anlamında gayet faydalı işler yapılıyor. Yine, yapılan çalışmalar ile şehir daha yaşanılır ve ilgi çekici bir yapıya büründürülmeye çalışılıyor.

Yukarıdaki ifadelerden anlaşılacağı gibi, odak grup görüşmelerine katılanlar yerel yönetimlerin hizmetleri hususunda olumlu ve olumsuz olmak üzere iki yaklaşım tarzı sergilemektedir. Öyle ki, odak grup görüşmelerine katılanların bir kısmı belediye hizmetlerini genelde şehrin güzelleştirilmesi, sosyal belediyeçiliğin ön plana çıkarılması ve temizlik yönündeki çalışmaları bağlamında olumlarken, geriye kalanlar şehrin altyapı çalışmaları ile mimari planlamasının yetersizliği, yeşil ve park alanlarının çok yetersiz kalması, hizmetlerde siyasi çıkarların belirleyici olduğu ve genç ve çocuklara yönelik sosyal alanların yetersizliği gibi ve daha farklı gerekçelerle belediyenin hizmetlerine olumsuz yaklaşmışlardır.

5.8. Ülkenin en Önemli Sorununu Tanımlama Biçimi

Araştırma kapsamında cevabı aranan konulardan birisi de ankete katılanların ülkenin en önemli sorununu tanımlama biçimleridir. Bu bağlamda, katılımcılara: “Size göre en önemli sorunu nedir?” şeklinde bir soru yöneltilmiş; verilen cevaplardan hareketle aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Grafik 39: Ülke Sorunları

Tabloda görüldüğü gibi, ülkenin en önemli sorununu terör olarak tanımlayanların oranı %49,5 olup; bu sorunu ekonomik sıkıntılar olarak tanımlayanların oranı %22,3, hukuk ve adalet olarak tanımlayanların oranı %11,2 siyasi gerginlikler olarak tanımlayanların oranı %7,1, dini hoşgörüsüzlük olarak tanımlayanların oranı %6,0 ve fanatik milliyetçilik olarak tanımlayanların oranı ise %3,8olarak gerçekleşmiştir.

Araştırma kapsamında ele alınması gereken hususlardan birisi de araştırmaya dahil edilenlerin gelecekte en önemli beklentilerinin neler olduğunu tespit edilmesi hususudur. Buradan hareketle araştırmaya katılanlara sorulan: “Gelecekte en önemli üç beklenti/beklentileriniz nelerdir?” şeklinde bir soru yöneltilmiş, verilen cevaplardan hareketle aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 102: Gelecek Beklentileri

	Yüzde
İyi bir Meslek	41,4
İyi bir konut	26,6
Çocukları için iyi bir eğitim	60,9
Başka bir ile göç etmek	8,3
Diğer	15,5

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi ankete katılanların gelecekte en önemli beklentileri %60,9 oranıyla çocukları için daha iyi eğitim imkânlarının sağlanmasıdır. Onu sırasıyla %41,4 oranıyla iyi bir meslek sahibi olabilmek, %26,6 oranıyla iyi birer konut sahibi olabilmek ve %8,3 oranıyla da başka bir ile göç etme şeklinde beklentisi olduğunu belirtenler takip ederken; gelecekte sayılanların dışında daha farklı beklentileri olduğunu belirtenlerin oranı %15,5 olarak gerçekleşmiştir. Tablodaki veriler, ankete katılanların kendilerinden daha çok çocuklarının geleceği hususunda temel olarak eğitim imkânlarının daha iyi kurgulanması kaygısı duyduklarını göstermesi açısından önemlidir.

5.9. Çözüm Süreci Desteği ve Süreçten Beklentiler

Çözüm süreci, bir başka adlandırmayla barış süreci son birkaç yıldır Türkiye’de üzerinde en çok tartışılan güncel konulardan birisidir. Bu bağlamda araştırmaya katılanlara: “Çözüm sürecini destekliyor musunuz?” şeklinde bir soru sorulmuş, söz konusu soruya ankete katılanların verdiği cevaplardan hareketle aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Grafik 40: Çözüm Süreci Desteği

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi ankete katılanların %49,2'si çözüm sürecini desteklediğini belirtirken, desteklemediğini belirtenlerin oranı %26,1, bu hususta kararsız kaldığını belirtenlerin oranı %13,3 olarak gerçekleşmiştir. Aynı tablodaki verilere göre, ankete katılanların %11,4'ü bu konuda fikir beyan etmemişlerdir.

Tablodaki veriler, ankete katılanların çözüm süreci hususunda genelde kafa karışıklığı yaşadığını ortaya koymaktadır. Öyle ki bu hususa ankete katılanlar hemen yarısı (%49,2) süreci desteklediğini belirtirken geri kalan diğer yarısı ya bu süreci desteklemediğini belirtmiş, ya bu hususta kararsız kalmış veya fikir beyan etmekten kaçınmıştır. Bununla birlikte çözüm sürecini destekleyenlerin bu süreçten ne(ler) beklediklerini öğrenabilmek amacıyla kendilerine: “Çözüm sürecinden beklentileriniz nedir?” şeklinde bir soru yöneltilmiş, verilen cevaplardan hareketle aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 103: Çözüm (Barış) Süreci Beklentisi

	Yüzde *
Barış ve huzur	74,0
Ülkemizin kalkınması	36,2
Bir iş veya meslek sahibi olmak	6,2
Geldiğim yere geri dönmek	2,4
Diğer	8,1

* Birden fazla şık işaretlenmiştir

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi, çözüm sürecini destekleyenlerin bu süreçten en önemli beklentilerini %74,0 oranıyla ülkeye barış ve huzurun gelmesi ve %36,2 oranıyla da ülkenin kalkınması olarak belirtmişlerdir. Aynı tablodaki verilere göre söz konusu süreci destekleyenlerin %6,2'si bir iş ve meslek sahibi olmak; %2,4'ü geldiği yere dönebilmek ve %8,1'i de daha farklı beklentilerle süreci desteklediklerini belirtmişlerdir.

Araştırma kapsamında gerçekleştirdiğimiz odak grup görüşmelerinde çözüm veya barış süreci olarak adlandırılan sürece ilişkin olarak sorduğumuz sorulara verilen cevaplarda da anket verileriyle paralellikler tespit edilmiştir. Nitekim odak grup görüşmelerine katılanlara: “Barış süreci” hakkındaki

düşünceleriniz nelerdir? Sürecin başarıya ulaşmaması bölge, ülke ve uluslararası anlamda ne gibi sonuçlar doğurur? şeklinde bir soru yöneltilmiş, ilgili soruya verilen cevapların en dikkat çekenleri aşağıya çıkarılmıştır:

- *Aslında bu süreç Türkiye’de akan kanın durdurulması için büyük bir fırsattı. Ancak bunu istemeyen iç ve dış güçler bunun başarısız olması için yer şeyi yaptılar. Bunun sonucunda Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri bugün gelinen noktada barış, huzurun ve güvenin olmadığı; eğitimin, her türlü yatırımların önünün kesildiği bir durumdadır.*
- *Çözüm süreci olarak adlandırılan girişimi doğru buluyorum. Sürecin başarıya ulaşması Türkiye’yi her açıdan güçlendirirdi. Keşke başarılı olsaydı. Ancak gelinen süreçte ülkemize hem zaman hem de güç kaybetti. Terör zaman kazandı.*
- *İçeriği iyi doldurulmamış, vatandaşın çok sınırlı bilgisi olduğu bir durumdu. Böyle olunca neyin ne için yapılıyordu belli değildi. Zaten iç ve dışmanlarda bunu istemiyordu ve bitti.*
- *Çözüm süreci diye söylenen şey teröre zaman kazandırmaktı ve öyle de oldu. Bu ülkede terörist asla silah bırakmaz. Çünkü bu işten geçimini sağlayan içeride ve dışarıda bir sürür hain varken. Terörle mücadelede aynı yöntemi denemeli. Göze göz, dişe diş. Başka dilden anlamazlar yoksa.*

Yukarıdaki ifadelerde görüldüğü gibi, çözüm süreci hususundaki kafa karışıklığı odak grup görüşmelerindeki ifadelere de yansımıştır. Öyle ki, görüşmeye katılanlar genelde süreci ülkede huzur ve güvenin sağlanabilmesi ve kalkınma açısından lüzumlu gördüklerini belirtmekle birlikte, sürecin içeriğinin ve işleyişinin sağlıklı yürümediği/yürütülemediği, sürecin içeriğinin halka iyi anlatılmadığı ve içeride ve dışarıda terörden çıkarı olanların süreci sabote ettiği şeklinde yaygın kanaat sahibi olduklarını ifade etmişlerdir. Aynı hususta bazı katılımcılar, terörle mücadelenin yolunun onunla aynı yöntemi takip ederek sağlanabileceği şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Konu çözüm süreci olunca son dönemde konu ile yakından ilişkili görülmesi gereken bir diğer hususta “Alevî açılımı” diye isimlendirilen olgudur. Buradan hareketle araştırma alanında ankete katılanların söz konusu sürece ilişkin görüşlerini öğrenebilmek amacıyla kendilerine: “*Hükümetin “Alevî Açılımı” konusundaki çalışmalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?*” şeklinde bir soru yöneltilmiş, verilen cevapların en dikkat çekicileri aşağıya çıkarılmıştır:

- Yaşanan bu inanç sorunları kültürel bağların kopmasına neden oluyor Çok isabetli bir karar. Bu sorunların devlet eliyle yürütülmesinden yanayım. Gerçek Alevilere yönelik yapılan bu çalışmaları olumlu ve faydalı buluyorum.
- Aleviler de bizim zenginliğimizin bir parçasıdır. Alevilerin istek ve temennilerinin yasal zemininin oluşturulması lazım. Devletin Alevilerin özel isteklerini karşılaması olumlu geri dönüşler sağlayacaktır. Devlet yapısında Alevi bürokratların arttırılması lazım. Ancak Alevî açılımından önce Alevilerin bir araya gelmeleri lazım ve sorunların tek elden yürütülmesi gerek.
- Alevî ve Sünniler eskiye oranla birbirlerine daha fazla saygı duyuyorlar. Toplumda karşılıklı hoşgörü bulunuyor. Alevî çalışmalarını projeler çerçevesinde değerlendirmek lazım. Ayrıca eğitimsel yönden düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Alevî çalıştayları kesinlikle olması gereken çalışmalardır. Ancak, Alevilere yönelik yapılan çalışmaların içinin doldurulması lazım.
- Bizlerin toplum olarak Alevilerin sorunlarına dertlerine daha fazla kafa yormamız lazım. Öyle ki, genelde Alevilerin sorun ve sıkıntılarını konuşurken dirençli davranıyor ve empati kurmuyoruz. Alevilerin kendi sorunlarına kendilerinin çözüm bulmasını bekliyoruz. Bu yanlış.
- Aleviler güvenlik kaygısından sürekli diğer halktan farklı şekilde ayrı bir toplum olarak yaşıyorlar.
- Aleviler kendilerini ifade edecek mekânlara ihtiyaç duyuyor. Devlet eğer sosyal bir devletse belli haklar tanımak zorundadır. Alevî meselesini biz çözmezsek başkaları farklı yollarla çözer.
- Doğru olan yaklaşım devletin hiç kimsenin inancına karışmamasıdır. Alevilere statü vermek sus payı vermek gibi geliyor.Devlet karıştıkça ayrışma olur. Alevilerin kendi sorunlarına kendileri çözüm bulmaları gereklidir. Bu bağlamda kendi aralarında bir şura, heyet oluşturup bir çözüm taslağı sunmaları gereklidir.
- Geçmişe baktığımızda Malatya'da semtler birbirinde Alevî ve Sünnî olarak ayrılmış ve bir araya gelmeleri mümkün değildi. Ama şimdi çok güzel bir ortam oluşmuş, birbirlerine saygılı bir şekilde davranıyorlar. En azından şu anda Alevî
- Sünnî ayrımı yok. Bilhassa genç nesilde bu ayrımı ortaya çıkartmaya çalışanlar var.

Yukarıdaki ifadeler göz önüne alındığında, odak grup görüşmelerine katılanların hemen hemen tamamının "Alevî açılımı"na olumlu yaklaştıkları görülecektir. Nitekim bu gruptan olanlara göre bu süreç sosyal devlet olmanın

bir gereği olupbu konuda empati kurularak Alevîlerin sorunlarının yasalar çerçevesinde çözülmesi istenmekte; böyle yapılmadığı takdirde konunun istismara açık hale gelerek bazı kesimler tarafından şekillendirilerek ülke aleyhine kullanılabileceği kaygısı paylaşılmıştır.

5.10. Zirve Kitabevine Yapılan Saldırığı Değerlendiriş Biçimi

Malatya'da 18 Nisan 2007'de İncil basımı yapan Zirve Yaymevi'nde çalışan Alman uyruklu TilmanEkkehartGeske ile Necati Aydın ve Uğur Yüksel boğazları kesilerek öldürülmüştür. Bu olay Türkiye'nin gündemini uzun süre meşgul etmiş ve farklı tartışmalara yol açmıştır.

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen odak grup görüşmelerine katılanlara: "Zirve Yaymevine düzenlenen saldırığı, saldırının nedenlerini ve sonuçlarını değerlendiriyorsunuz?" şeklinde bir soru yöneltilmiş, soruya verilen cevaplardan en dikkat çekenleri aşağıya çıkarılmıştır:

- *Hocam olayın olduğu dönemlerde Türkiye'de konjonktür çatışmaya çok müsaitti. Cumhurbaşkanlığı seçimi Türkiye'yi germiş ve ciddi tartışmalara şahit olmaktaydık. İşte tam da bu zamanlarda bir kısım çevreler durumdan istifade ederek Türkiye'yi daha da germek istediler ve bu cinayet tertiplendi.*
- *Malatya aslında hoşgörünün merkezlerindedir. Aynı zamanda huzurlu ve güvenli bir şehirdir. Yapılan kesinlikle tasvip etmiyoruz. Zaten bu iş bir projeydi ve iyi kurgulanmıştı. Kesinlikle şehirle alakası yoktu. Birileri maşa olarak kullanıldı.*
- *Şehrin adını kötüye çıkardı. Çok can sıkıcı bir cinayetti. O günleri hatırlamak bile istemiyorum. Ama buna neden olan bağnazlık potansiyeli de zaman zaman Malatya'da kullanılmaktadır.*
- *Kesinlikle tasvip etmiyoruz. Bu Malatyalıların yaptığı bir planlama değildi bizce. Türkiye'de gündemi belirleyenlerin işine hizmet eden ve dış bağlantıları olan bir durumdu.*

Yukarıdaki ifadelerden anlaşılacağı gibi, odak grup görüşmelerine katılanlar genelde Malatya'nın hoşgörü ve huzurun merkezi olduğunu, Zirve Kitabevi'ne yapılan saldırığı tasvip etmediklerini ve bu işin kentte yaşayanlar tarafından planlandığına inanmadıklarını ifade etmişlerdir. Aynı şekilde, katılımcıların çoğu bu saldırının o günkü Türkiye konjonktüründe Türkiye gündemini değiştirme veya belirleme amacı güdenler tarafından planmış bir proje olarak gerçekleştirildiği kanaatlerini paylaşmışlardır.

6. BÖLÜM

EKONOMİK YAPI

6.1. Temel Ekonomik Göstergeler: İşgücü ve İstihdam

Ülkemizdeki bölgeler arası gelişmişlik farkı önemli bir sorun olmaya devam etmektedir. Hemen tüm kalkınma planlarında özellikle üzerinde durulmasına ve tedbirler öngörülmesine rağmen, bu konuda önemli bir mesafe alınmamıştır. Bu durum ülkemizde yaygın bir şekilde yaşanan göçlerin de en temel sebeplerinden biridir. Doğu Anadolu Bölgesindeki tüm iller (16 il) sosyoekonomik göstergeler ve ülke ekonomisine sağladıkları katma değer açısından geriye gitmeye devam etmektedirler. Bu gerçekten üzüntü verici bir durumdur. Bölgeler arası gelişmişlik farkı azalacağına her geçen gün artmaktadır.

Türkiye'nin gelişmemiş bölgeleriyle (Doğu ve Güneydoğu Anadolu) gelişmiş bölgeleri (Marmara ve Ege) arasındaki kalkınmışlık farkları önemli ölçüde belirginleşmeye ve aradaki fark azalması gerekirken artmaya devam etmektedir. Bölgelerin kalkınmışlık indeks değerlerine bakıldığında bu durum açıkça görülmektedir (Şekil). Bölgeler arasındaki farklılıkların tamamen ortadan kaldırılması coğrafya, iklim vb. doğal şartlardan dolayı mümkün değildir. Ancak bunun makul bir seviyeye düşürülmesi, ülkemiz için kaçınılmaz bir zorunluluk halini almıştır. Bu aşamadan sonra bu sorunun aşılması sıradan desteklerle imkân dışı olup ancak ilgili bölgelere yönelik "şok" niteliğindeki güçlü destek uygulamalarıyla mümkün olabilir.

Türkiye'nin on altı ilini kapsayan Doğu Anadolu Bölgesi, uzun yıllardır göç vermeye devam etmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) açıkladığı adrese dayalı nüfus kayıt sistemi verilerine göre, bölge nüfusu 2000 yılı sayımına nispetle 2007 yılında 501 bin 710 kişi azalmıştır. Bunun anlamı bölgenin her yıl 70-80 bin civarında göç verdiğidir. Erzincan %33 oranıyla en fazla göç verirken, bunu ikinci sırada %32 oranıyla Gümüşhane izlemektedir.

Bölgede 12 ilin nüfusunda azalma yaşanırken sadece 4 ilde (Ağrı, Bingöl, Hakkâri ve Van) artış olduğu belirlenmiştir.

Yaşanan göçün en büyük sebepleri arasında zayıf ekonomik yapı, işsizlik ve bölgenin zorlu kış şartları öne çıkmaktadır. AB hibe projelerinin “coğrafi odaklanma” koşulu ve DPT’nin “Stratejik Çerçeve Uyum Belgesi” çalışmaları doğrultusunda Türkiye’de 12 ilin cazibe merkezi olarak belirlenmesi kararlaştırılmıştır. Bu iller Malatya, Elazığ, Erzurum, Van, Diyarbakır, Gaziantep, Kayseri, Konya, Samsun, Sivas, Şanlıurfa ve Trabzon’dur. Bu illerden dördü Doğu Anadolu Bölgesi’nin göreceli olarak en gelişmiş illeridir. Dokuzuncu Kalkınma Planı içinde de yer alan cazibe merkezleri yaklaşımı, bu illerin aynı zamanda birbirleriyle olan ilişkilerinin ve ulaşım ağlarının güçlendirilmesini öngörmektedir (MÜSİAD, 2008a)

6.1.1. Malatya’nın Sosyoekonomik Göstergeleri

1996, 2003 ve 2010 yıllarında yapılan ve Türkiye’nin bütün illerinin sosyoekonomik açıdan sıralamaya tabi tutulduğu üç araştırmanın sonuçları Malatya’nın da içinde bulunduğu TRB1 illeri açısından tabloda verilmiştir. Her üç çalışmada da aynı araştırma yöntemi ve aynı analiz tekniği kullanılmış ve bütün iller sosyoekonomik gelişmişlik açısından sıralamaya tabi tutulmuştur.

Tablo 104: Malatya ve Diğer TRB1 İllerinin Gelişmişlik Sıralaması

İLLER	Gelişmişlik Sıralaması (1996)	Gelişmişlik Sıralaması (2003)	Gelişmişlik Sıralaması (2010)
Elazığ	33	36	46
Malatya	38	41	47
Tunceli	60	52	63
Bingöl	73	76	75

Kaynak: Dinçer vd., 1996; Dinçer vd., 2003; Yıldız vd., 2010

Yukarıdaki sonuçlara göre Malatya, Türkiye’deki illerin gelişmişlik sıralamasında 1996 ile 2003 arasında üç sıra, 2003 ile 2010 arasında ise altı sıra olmak üzere toplamda dokuz sıra gerilemiştir.

Özellikle 2010 yılı sonuçları Malatya'nın sosyoekonomik göstergeler açısından 1996 yılına göre gerilemeye devam ettiğini göstermektedir. Dahası Malatya, Türkiye'de 2003 ile 2010 arasında diğer illere kıyasla en fazla geriye giden 13 ilden biridir. Malatya'nın net göç hızı negatif olmasına rağmen sıralamada düşüş göstermesi durumu daha da kötüleştirmektedir (Yıldız vd., 2010). Ancak bir hususa dikkat çekmek gerekir. Burada bir gerilemeden bahsedilmesi Malatya'nın gelişmediği, yerinde saydığı hatta eskisinden daha geriye gittiği anlamına gelmez. Elbette ki bütün iller gibi Malatya'da her geçen gün daha iyiye gidiyor ve kendi içinde dikey bir gelişme gösteriyor. Burada bahse konu olan gerileme, diğer illerle karşılaştırıldığında ortaya çıkan bir gerilemedir. Bu sonuçlar, ülkemizdeki bütün illerin bir gelişim süreci içinde olduğunu fakat bazı illerin bazı illerden daha hızlı ve daha çok geliştiği ve sıralamada öne geçtiği şeklinde okunmalıdır. DPT'nin "Stratejik Çerçeve Uyum Belgesi" çalışmaları doğrultusunda Türkiye'de 12 ilin cazibe merkezi olarak belirlenmesi kararlaştırılmıştır. Bu illerden biri de Malatya'dır. Yukarıdaki tablo dikkate alındığında Malatya'nın bu hedefi nasıl yakalayacağı anlamlı bir soru olarak ortada durmaktadır.

Araştırmamızda Malatya'nın ekonomik durumunu ortaya koymak amacıyla araştırmamıza katılan katılımcıların aylık gelir durumları analiz edildiğinde, araştırmamıza katılan katılımcıların 24,7'sinin hiçbir geliri olmadığı, %16,1'inin 750-1500 TL aylık gelire sahip olduğu, %7,6'sının 1500-2000 TL aylık gelire sahip olduğu, %32,5'inin 2000-3000 TL aylık gelire sahip olduğu ve %19,1'inin ise 3000 TL den fazla gelire sahip olduğu görülmektedir. Bu veriler doğrultusunda Malatya halkının orta düzey bir gelire sahip olduğu söylenebilir

Tablo 105: Aylık Gelir

Aylık Gelir	Yüzde
Hiçbir gelirim yok	24,7
750-1500 arası	16,1
1500-2000 arası	7,6
2000-3000 arası	32,5
3000'den fazla	19,1
Toplam	100,0

Malatya halkı kendisini ekonomik olarak orta halli olarak tanımlamaktadır. Araştırmamıza katılan katılımcılara ekonomik olarak kendinizi nasıl tanımlarsınız sorusuna katılımcıların %4,2'si zengin, %80,9'u orta halli ve %14,9'uyoksul olarak tanımlamaktadır. Dolayısıyla kendisini orta halli olarak tanımlayan Malatya halkının %82,7'si aylık faturalarını düzenli olarak öderken, %17,3'ü ise aylık faturalarını düzenli olarak ödeyememektedir. Dolayısıyla ekonomik olarak orta düzeyde olan Malatyalının %51,5'iy aylık alışverişini peşin olarak yaparken, %32,1 ise kredi kartıyla yapmaktadır. Bu veriler doğrultusunda Malatya halkının alışverişlerde ayağını yorganını göre uzatarak cebindeki nakit paraya göre alışveriş yaptığını sonucuna ulaşabiliriz.

Malatya halkının ekonomik durumunu daha da iyi ortaya koyabilmek amacıyla sahip oldukları malları sorduğumuzda ise, Malatya halkının %32,9'u otomobil sahibi iken, %48,6'sı bilgisayar sahiptir. LCD televizyona sahip olanların oranı ise %33,9'dur. Bütün bu veriler doğrultusunda Malatya halkının kendi ayaklarını üzerinde durabilecek bir gelire sahip olduğu net bir şekilde görülmektedir.

6.1.2. Malatya Ekonomisinin Sektörel Dağılımı

Tablo 106: Malatya'nın İşgücüne Katılma Oranı 2015

İşgücüne katılma oranı	%54,1
İşsizlik oranı	%7,8
İstihdam oranı	%49,9

Kaynak: TÜİK, 2015

Malatya'nın işgücün katılma oranını incelediğimizde Malatya'nın %54,1'i iş gücüne katılmakta, %7,8'i işsizlik yaşamakta ve %48,9'u ise istihdam oranına sahip olmaktadır. Dolayısıyla bu veriler bize Malatya halkının yarısından fazlasının işgücüne katıldığını ve istihdam sağladığını göstermektedir.

6.2. Malatya’da İstihdam ve İşsizlik

6.2.1. Türkiye’de Durum

Türkiye’nin istihdama ilişkin temel sorunları eğitim düzeyi ve verim düşüklüğü, eğitim ve istihdama yönelik öğretim örgütlenmelerinin zayıflığı, kadın erkek dağılımındaki dengesizlik ve bazı sektörlerde cinsiyet ayrımcılığı şeklinde özetlenebilir. Bu sorunlar kısmen giderilmiş olmasına rağmen büyük oranda varlığını korumaktadır. Öte yandan tarımda istihdam gerilemektedir. Ücretsiz aile işçiliğinin yaygınlığından dolayı, işsizlik oranı, özellikle kadınlarda kente göre daha düşük görünmektedir. Tarımda çözülme ve kadınlarda artan eğitim düzeyi, bu grubun işgücüne katılma talebini güçlendirecektir. Bu bölümde İşgücüne katılım, istihdamın sektörel dağılımı, tarım-tarım dışı istihdam, nedenlerine göre istihdama katılmayan işgücü, eğitim durumuna göre istihdam ve işsizlik gibi veriler incelenerek değerlendirilmiştir.

Türkiye’de her yıl yaklaşık 800-850 bin kişi çalışabilir çağı nüfusuna katılmaktadır. Yine bu sayının yaklaşık yarısı yani 400-450 bin kadarı çalışma hayatına girmektedir. Her yıl yaklaşık 150-200 bin kişinin tarım sektöründen sanayi ve hizmet sektörüne kaydığı da dikkate alırsa, Türkiye’nin var olan işsizliği şimdiki düzeyinde tutmak için dahi her yıl ortalama 600-700 bin kişiye iş üretmesi gerekmektedir. Bu sayının yakalanması işsizlik oranını sabit tutacak, altına düşülmesi işsizlik oranını artıracak, üzerine çıkılması ise işsizlik oranını azaltacaktır.

Mevcut durumdaki yaklaşık 3 milyon işsiz varlığı da dikkate alırsa işsizlik sorununu çözebilmesi için Türkiye’nin 10 yıl süreyle her yıl bir milyon kişiye iş üretecek bir projeksiyon geliştirmesi gerekmektedir. Oysa Türkiye 2003-2010 yılları arası her yıl ortalama 550 bin kişi istihdam edebilmiştir. Bunun böyle devam etmesi işsizliğin gittikçe artacağı anlamına gelmektedir.

VIII. Plan döneminde de benzer bir sonuç ortaya çıkmıştır. 2001–2005 yılları arasında Türkiye’de yaratılan istihdam, çalışma çağı nüfusunun ve işgücünün gerisinde kalmıştır. Bu dönemde, çalışma çağı nüfusu yıllık ortalama %1,9, işgücü yüzde 1,3 ve istihdam yüzde 0,4 oranında artmıştır. Aynı dönemde, GSYİH yıllık ortalama yüzde 4,4 büyümesine rağmen, toplam istihdam artışı yüzde 0,4 yani büyümenin onda biri kadar olmuştur.

İstihdam artışının büyümeden daha düşük düzeyde gerçekleşmesinin en önemli nedeni, tarım sektöründe yaşanan istihdam azalışıdır. VIII. Plan döneminde, tarım sektörünün istihdam içerisindeki payı yüzde 36'dan yüzde 29,5'e gerilemiş ve bu sektördeki istihdam 1 milyon 276 bin kişi azalmıştır. Tarım sektöründe istihdamın azalması sonucunda ve 2001 krizinin etkisiyle işsizlik oranı 2000 yılında %6,5 iken, 2005 yılında %10,3'e, 2008 yılında %13,6'ya, 2009'da ise %15,5 seviyesine yükselmiştir. Genel işsizlikten yaklaşık iki kat daha fazla olan genç işsizlik ise hala önemini korumaktadır. Ancak, 2010 yılında işsizlik oranında belirgin bir gerileme görülmüş ve bu oran %11-12'ye kadar düşmüştür.

Türkiye, iş gücüne katılım, istihdam sağlama ve işsizlik sorunlarıyla baş etme konusunda ciddi şekilde zorlanmaktadır. Bu sorunların mevcut yöntemlerle çözülmesi oldukça zor görünmektedir. Bu sorunların çözümü konusunda yeni bir yaklaşıma hatta yeni bir paradigmaya ihtiyaç vardır. 2010 yılı itibariyle Türkiye'nin istihdam oranı %44, işgücüne katılım oranı ise %49'dur. İstihdamı bir puan artırmak yani 44'ü 45 yapmak, ortalama 200-220 bin kişiye iş bulunmasını gerektirmektedir. Batılı ülkelerin istihdam oranları %70'i bulmuşken bu rakam bizde hala %44'dür. Türkiye'de erkek ve kadın istihdam oranları arasında yaklaşık 3 katlık bir uçurum söz konusudur. Türkiye'nin istihdam göstergeleri ve 2013 hedefleri tabloda verilmiştir.

Tablo 107: Türkiye'nin İstihdam Göstere ve Hedefleri

	2006	2013	2006-2013 Ortalaması
İş gücüne katılma oranı	48,6	50,7	49,8
Kadın	25,4	29,6	27,8
Erkek	72,2	72,2	72,2
İstihdam Artış Oranı	2,3	3,3	2,7
Tarım	-2,9	-2,9	-2,9
Tarım Dışı	4,4	4,9	4,5
Sanayi	3,6	2,0	2,5
Hizmetler	4,7	5,9	5,2
İstihdamın Sektörel Dağılımı			
Tarım	28,0	18,9	22,7
Tarım Dışı	72,1	81,1	77,3
Sanayi	19,7	19,4	19,8
Hizmetler	52,4	61,7	57,5
İstihdam oranı	43,6	46,8	45,1
İşsizlik oranı	10,4	7,7	9,6

Araştırmamıza katılan katılımcılara kadın istihdamı noktasında sorulan “kadınlarının katıldıkları ekonomik aktiviteler nelerdir?” sorusuna deneklerin büyük çoğunluğu %42,8’i kadınların bağ bahçe işlerinde çalıştıklarını, %30,6’sı gündelik temizlik işlerinde çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Bu veriler doğrultusunda Malatya’da kadınlar genel olarak bağ bahçe tarla işlerinde, gündelik temizlik işlerinde, ev eksenli üretimlerde ve çocuk bakıcısı olarak ekonomik kazanç elde etmektedir. TÜİK verileri en son bu noktadır 2015 ile ilgili ekonomik veriler bulunmamaktadır.

6.2.2. Malatya’da İstihdamın Sektörel Dağılımı

İstihdamın sektörel dağılımı, bir ülkenin kalkınmışlık düzeyinin göstergesi olarak değerlendirilebilmektedir. Gelişmiş ülkelerde ekonomik kalkınmaya bağlı olarak istihdamın sektörel dağılımında değişimler olduğu gözlenmektedir. Kalkınma ile birlikte sanayi ve hizmetler sektöründe istihdam artarken tarım sektöründe istihdam azalmaktadır (Biçerli, 2000:135). Bu bölümde Bölge ve Türkiye’de istihdamın sektörlere göre dağılımının son yıllık verileri incelenerek mukayese edilmiştir.

Son 3 yıl içerisindeki istihdamın sektörel dağılım verileri incelendiğinde bölgede sektörel istihdamın Türkiye geneline paralel olarak değiştiği söylenebilir. Bununla birlikte, istihdam bölgede tarım ve hizmetler sektörlerinde yoğunlaşmaktadır. Bölge sanayi son yıllarda belirli düzeyde gelişmekle birlikte, sanayi sektörü istihdamının son iki yılda %20’ler düzeylerinde seyretmektedir. Özellikle imalat alanında bölgenin eğitilmiş işgücü ve ara eleman ihtiyacı vardır. Gelişmenin doğal seyrine uygun olarak, gelecekte tarım sektöründe verim artırıcı tekniklerin kullanımının ve eğitilmiş insan sayısının artmasıyla, tarım sektörünün istihdam payının azalacağı, sanayi sektörü istihdam payının bir miktar artacağı ve hizmetler sektörü istihdam payının Türkiye düzeyine yükseleceği beklenmektedir. Bu gelişime ayak uydurabilmek için işgücü eğitimi önem taşımaktadır. Gelecekteki işgücünün sanayi ve hizmetlerin talep ettiği güncel yetenek ve donanımlara sahip olması gerekmektedir.

Tablo 108: TRB1 ve Türkiye’de İstihdamın Sektörlere Göre Dağılımı (2010-2012)

	2010	2010	2011	2011	2012	2012
	Türkiye	TRB1	Türkiye	TRB1	Türkiye	TRB1
Tarım (%)	25,2	42,9	25,5	37,2	24,6	39,2
Sanayi* (%)	26,2	15,7	26,5	19,7	26,0	18,1
Hizmetler (%)	48,6	41,4	48,1	43,4	49,4	42,7

Kaynak: TÜİK 2013a

** İnşaat sektörü, sanayi sektörü içinde değerlendirilmiştir.*

Tablo 109: Malatya ve TRB1 İllerinin Ekonomik Faaliyete Göre İstihdam Durumu, Ekim 2013 (15+ yaş)

	İstihdam	Tarım	Sanayi	Hizmet	Tarım	Sanayi	Hizmet
Malatya	230.000	78.000	47.000	105.000	%34,0	%20,2	%45,7
Elazığ	159.000	45.000	32.000	82.000	%28,5	%20,1	%51,4
Bingöl	78.000	27.000	16.000	35.000	%35,0	%20,7	%44,3
Tunceli	36.000	8.000	3.000	25.000	%21,6	%7,8	%70,6

Kaynak: TÜİK (2013)

TÜİK'in açıkladığı 2013 verilerine dayanarak, illere ve ekonomik faaliyetlere göre istihdam edilenlerin dağılımı incelendiğinde, Tarım sektöründe istihdam edilenlerin oranı Malatya ve Bingöl'de daha fazla (%34 ve %35), Elazığ'da daha az (%28,5), Tunceli'de ise en az değere (%21,6) sahip olduğu görülmektedir. Sanayi sektöründe istihdam edilenlerin oranı Malatya, Elazığ ve Bingöl'de birbirine yakın bir değere sahipken, hizmet sektöründe istihdam edilenlerin oranı yine Malatya, Elazığ ve Bingöl illerinde birbirine yakın değere sahipken; Bölgede nitelikli ve standart hizmetler sağlayabilecek işgücü ihtiyacı önemli bir açık olarak görülmektedir.

6.2.3. Tarım – Tarım Dışı İstihdam

Tarım dışı istihdam verileri bir ülkenin ekonomisi hakkında genel fikir verebilen büyüme ile ilgili ve finans piyasalarının da çok büyük önem verdiği bir veridir. Bu bölümde tarım ve tarım dışı istihdam edilen erkek ve kadınların bölge ve Türkiye verileri incelenerek mukayese edilmiştir.

Tarım ve tarım dışı istihdamın ülke genelinde ve cinsiyete göre dağılımları incelendiğinde erkeklerin hem ülke genelinde hem de TRB1 bölgesinde tarım dışı alanlarda daha yoğun olarak istihdam edildiği görülmektedir. Yalnız bölgede tarım dışı alanda istihdam edilen erkeklerin oranı Türkiye ortalamasına kıyasla daha düşük bir seviyededir. Yine kadınlarda Türkiye genelinde tarım dışı sektörlerde daha yoğun istihdam edilmektedir fakat erkeklere kıyasla oranların birbirine daha yakın olduğu dikkati çekmektedir. Buna karşın TRB1 bölgesinde kadınların 2/3 ü tarım sektöründe istihdam edilmektedir. Tarım dışı sektörlerde istihdam edilen kadınların oranı Türkiye ortalamasının bayağı altındadır.

Bölgede tarımda istihdam edilen kadınların oranı tüm kadın istihdamının yaklaşık üçte ikisidir. Dikkat çeken başka bir olgu 15-24 yaş arası işsizlik oranlarının, hem kadınlar hem de erkekler için bu yaş gruplarının toplam işgücünün yaklaşık %30'u olmasıdır. Bu anlamda bölgede genç istihdamı ve kadın istihdamı için yeni alanların oluşturulması ve bu grupların istihdama yönelik becerilerinin artırılması önemlidir.

Tablo 110: Cinsiyete Göre Tarım - Tarım Dışı İstihdam, 2013 (15 + yaş)

	TÜRKİYE				TRB1			
	Erkek		Kadın		Erkek		Kadın	
	Sayı (bin)	%	Sayı (bin)	%	Sayı (bin)	%	Sayı (bin)	%
Tarım dışı	13.938	81,3%	4.029	57,8%	279	73,6%	48	34,0%
Tarım	3.199	18,7%	2.944	42,2%	100	26,4%	93	66,0%
Toplam	17.137	100,0%	6.973	100,0%	379	100,0%	141	100,0%

Kaynak: TÜİK 2013a

6.2.4.İşsizlik

İşsizlik, herhangi bir ekonomik toplumda çalışmak istediği halde iş bulamayan yetişkinlerin bulunması durumudur. Ekonomide genellikle 16 yaş ve üzeri kimseler işsiz grubuna dâhil edilirler. Bu bölümde işsizlik oranının illere bölgeye ve ülkeye göre son üç yıllık verileri incelenerek mukayese edilmiştir.

2008–2010 arası işsizlik verileri incelendiğinde (Tablo), bölge ortalamasının Türkiye ortalamasına yaklaşarak aynı seviyeye geldiği görülmektedir. İller bazında veriler incelendiğinde Malatya ilindeki işsizlik oranının Türkiye ve bölge ortalamasından daha iyi değerlere sahip olduğu görülürken; Bingöl ve Tunceli illerinin ise daha kötü değerlere sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 111: Malatya, TRB1 Bölgesine ve Türkiye'ye Göre İşsizlik Oranları (2008 – 2013)

	İşsizlik oranı (%) 2008	İşsizlik oranı (%) 2009	İşsizlik oranı (%) 2010	İşsizlik oranı (%) 2011	İşsizlik oranı (%) 2012*
MALATYA	11,5	14,6	9,5	8,4	*
ELAZIĞ	15,5	18,1	12,6	10,6	*
BİNGÖL	14,8	17,8	12,5	9,3	*
TUNCELİ	17,9	18,6	11,5	12,5	*
TRB1	14,5	16,8	11,9	10,2	8,5
TÜRKİYE	11,0	14,0	11,9	9,8	9,2

Kaynak: TÜİK 2013

** Veriler TÜİK tarafından henüz yayınlanmamıştır.*

Bölge genelinde işsizlik oranının bir düşüş eğiliminde olduğu görülmektedir. Ancak, iller bazında ele alındığında Malatya dışındaki illerde işsizliğin Türkiye ortalamasının üstünde seyretmektedir. Bu illerde istihdam yaratan, üretime yönelik yatırımların artması gerekmektedir. İllerdeki iktisadi faaliyetlerin özelliklerine göre Malatya'da sanayi, Elazığ'da sanayi ve hizmetler (özellikle turizm), Bingöl'de sanayi ve hizmetler, Tunceli'de hizmetler (turizm) sektörlerinde eğitimli işgücüne talebin artacağı öngörülmektedir.

6.3. TRB1 Bölgesinde ve Malatya'da Yoksulluk Durumu

TÜİK tarafından Düzey 1 Bölgeleri temel alınarak gerçekleştirilen bir diğer çalışma ise yoksulluk sınırlarıyla ilgilidir. Bu çalışmanın sonuçlarına göre, son yıllarda bölgede yoksul sayısının ve yoksulluk oranının artışı da dikkat çekicidir. TRB1 ve TRB2 Düzey 2 bölgelerinin TÜİK tarafından hesaplanan ADNKS verileri ile oranlandığında³ en iyimser senaryo olan %50 yoksulluk riski varsayımına göre TRB1 Bölgesinde yaklaşık 220.000 kişi yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır. Bununla birlikte, TRB1 bölgesinin (Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli) dâhil olduğu TRB üst bölgesinde yoksulluk sınırı görece daha düşüktür. Bu sonuç, TRB1 bölgesinde geçimin görece daha kolay (daha düşük bir gelirle geçinmenin daha olanaklı) olduğu şeklinde yorumlanabilir.

³ TRB1 Bölgesi nüfusu, TRB Düzey 1 bölgesi nüfusunun yaklaşık %45'ini oluşturmaktadır.

Tablo 112: Düzey 1 Bölgelerinde Gelire Dayalı Göreli Yoksulluk Sınırlarına Göre Yoksul Sayıları ve Yoksulluk Oranları, 2010-2011

Yoksulluk riski	Yoksulluk sınırı* (TL)		Yoksul sayısı (Bin kişi)		Yoksulluk oranı (%)	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011
TRA Kuzeydoğu Anadolu						
%50	2 387	2 668	323	310	15,3	14,7
%60	2 864	3 202	486	451	23,1	21,3
TRB Ortadoğu Anadolu						
%50	2 128	2 240	413	483	11,5	13,2
%60	2 553	2 688	742	808	20,6	22,0
TRC Güneydoğu Anadolu						
%50	1 817	2 019	863	1 155	11,5	15,1
%60	2 180	2 422	1 495	1 694	20,0	22,2

Kaynak:TÜİK, 2010 ve 2011 Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması.

Not:

1) *Gelir referans dönemleri bir önceki takvim yılıdır.*

2) *Her bölge için eşdeğer hanehalkı kullanılabilir gelirin medyan değeri kullanılarak ayrı ayrı yoksulluk sınırı hesaplanmıştır.*

İller düzeyinde yoksulluğu irdelemek için, ödeme gücü olmayan vatandaşların sağlık giderleri için kullanılmış olan Yeşil Kart (YK) verileri analiz edilmiştir. Yeşil Kart uygulamasına dâhil olan kişiler 01.01.2012 tarihi itibarıyla Genel Sağlık Sigortası kapsamına alınmış olup, eskiden Yeşil Kart sahibi olan vatandaşlar "Yeşil kart devri ve genel sağlık sigortası tescil işlemleri" konulu 17/1/2012 tarih – 2012/2 sayılı genelge ile 2012 Ocak ayından itibaren "gelir tespiti yaptırılan" ifadesi ile anılmaktadırlar. İllerdeki yoksulluğun bir göstergesi olarak "gelir tespiti yaptırılan" vatandaş sayıları alınacak olursa, TRB1'de bu şekilde tanımlanan bireylerin en fazla olduğu il Malatya'dır. Gelir tespiti yaptırılan kişi sayısının toplam nüfusa oranının en

fazla olduğu il ise Bingöl'dür. Bu rakamlara göre TRB1'de toplam nüfusun yaklaşık 5'te 1'inin yoksulluk içinde olduğu söylenebilir.

Tablo 113: Gelir Tespiti Yaptıran Kişi Sayıları ve Toplam Nüfusa Oranları, Kasım 2012

	Malatya	Elazığ	Bingöl	Tunceli	TRB1	Türkiye
Gelir Tespiti Yapılan Kişi Sayısı	137 340	89 184	85 504	15 630	327 658	11 160 537
Toplam Nüfus	762 366	562 703	262 507	86 276	1 673 852	75 627 384
%	18,01	15,85	32,57	18,11	19,58	14,75

Kaynak: SGK, Kasım 2012 İstatistik Bülteni verileri kullanılarak hazırlanmıştır. <http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/tr/kurumsal/istatistikler?CSRT=15889297173742471958> [Erişim Tarihi: 06.03.2012]

Malatya'daki yoksul sayısının fazlalığı, il merkezi ve hinterlandındaki kentsel alanların son zamanlarda iç göç için önemli bir cazibe merkezi olmasının (nüfus hareketliliğinin) bir sonucu olabilir. Bununla birlikte, söz konusu veriler kentsel ve kırsal yoksulluk arasında bir ayırım yapmamaktadır. Bu ayırımı yapabilmek veya en azından kentsel ve kırsal alanlardaki yoksulluk hakkında fikir sahibi olabilmek için, 30.12.2011 itibariyle SGK ile paylaşılan Yeşil Kart Bilgi Sistemi (YKBS) verileri kullanılmıştır. Bu verilere göre Bingöl dışında TRB1 Bölgesindeki diğer 3 il merkezi Türkiye ortalamasına yakın yoksulluk değerleri göstermektedir. Malatya için 2010 yılında BİLSAM(Bilgi Yolu Eğitim Kültür ve Sosyal araştırmalar Merkezi) tarafından hazırlanan Malatya Vizyon 2023 (Malatya İl Gelişim Raporu) adlı çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Bu çalışmaya göre "Malatya yoksulluk oranının yeşil kartlı olma esasına göre merkez ve yakın köy ve beldelerde yaklaşık %13, Malatya genelinde ise yaklaşık %19 olduğu söylenebilir. Buna göre Malatya merkezdeki yoksulluk oranı aynı kritere göre Türkiye yoksulluk oranı olan %13 ile paralellik arz ederken Malatya genelindeki yoksulluk oranı Türkiye ortalamasının üzerindedir".

Tablo 114: 2011 Yeşil Kart Bilgi Sistemi Verilerine Göre Kentsel ve Kırsal Yoksulluk

İl	İlçe	Aktif YK Sayısı	Toplam Nüfus*	Aktif YK Sayısı/ Toplam Nüfus (%)
MALATYA	Merkez	53.696	488.247	11,00
	Akçadağ	6.953	29.858	23,29
	Arapgir	2.376	11.128	21,35
	Arguvan	2.626	8.010	32,78
	Battalgazi	5.808	29.827	19,47
	Darende	9.380	31.153	30,11
	Doğanşehir	14.974	41.325	36,23
	Doğanyol	1.269	4.686	27,08
	Hekimhan	4.289	25.105	17,08
	Kale	1.475	6.160	23,94
	Kuluncak	2.770	8.951	30,95
	Pütürge	8.086	19.361	41,76
	Yazıhan	4.815	15.568	30,93
	Yeşilyurt	4.390	38.551	11,39
Malatya Toplam:		122.907	757.930	16,22

Kaynak: YKBS, 30.12.2011 tarihli verilere göre oluşturulmuştur. <http://sbu.saglik.gov.tr/sbyesil/> [Erişim Tarihi: 06.03.2013]: TÜİK, 2011 ADNKS verileri kullanılmıştır.*

Elde edilen en güncel verilere göre (Malatya-Bingöl-Elâzığ-Tunceli) TRB1 Bölgesinde gelir dağılımı Türkiye ortalamalarına göre daha eşitlikçi olmakta ancak bölgedeki gelir eşitsizliği gitgide artmaktadır. Bölgenin yoksulluk oranı Türkiye ortalamalarının üzerinde. Bölgesel yoksulluk sınırı ülke ortalamasının çok altında olmasına rağmen, bölgede geçim zorluğu açısından Türkiye'nin ilk altı bölgesi arasında yer almaktadır. Bölge nüfusunun yaklaşık 5'te 1'i yoksuldur. Özellikle kırsal alanlarda yoksulluk önemli bir sorun olarak görülmektedir. Tarım sektöründen diğer sektörlerimize işgücü akışının sürmekte olduğu da göz önünde bulundurularak, kırsal sektörlerde genel verimi ve kazancı artıracak önlemler bu anlamda etkili olabilir. Diğer yandan, kentsel

yoksulluğun etkilerini azaltmak için, dezavantajlı grupları (göçle gelenler başta olmak üzere) içerici işgücü eğitimi ve sosyal programlar önemli araçlar olabilir.

Gelir dağılımını daha da eşitlikçi bir hale getirecek stratejiler özellikle üretim ve istihdamı artırıcı stratejilerle bir arada değerlendirilmelidir. Bölgedeki nüfus hareketliliği doğal gelişme seyri özellikle tarım sektöründeki gelirlerin düşmesi, bu sektörde katma değeri artırıcı stratejilerin kırsal alandaki geliri artırıcı olacaktır. Kentsel alanlarda ise, hizmet sektöründen ziyade sanayi sektörünün geliştirilmesine yönelik stratejiler, yine sanayi sektörüne yönelik istihdam stratejileriyle beraber ele alınmalıdır (Fırat Kalkınma Ajansı, 2014-2023 Bölge Planı Mevcut Durum Analizi, 2013: 90)

6.4. İldeki Girişimci ve Yatırımcı Profili

Malatya, Doğu Anadolu ve TRB1 bölgesinde sanayisi en gelişmiş il olup, girişimci ve yatırımcı profili bakımından da bölgedeki en önemli potansiyele sahip il durumundadır. Malatya’da farklı ölçeklerde birçok işletme bulunmaktadır. Bu anlamda 2014 yılı verilerine göre Malatya Ticaret ve Sanayi Odasına kayıtlı toplam 4880 şirket bulunmaktadır. Söz konusu şirketlerin ölçeklerine göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 115: Malatya Ticaret ve Sanayi Odası Üye Sayısı

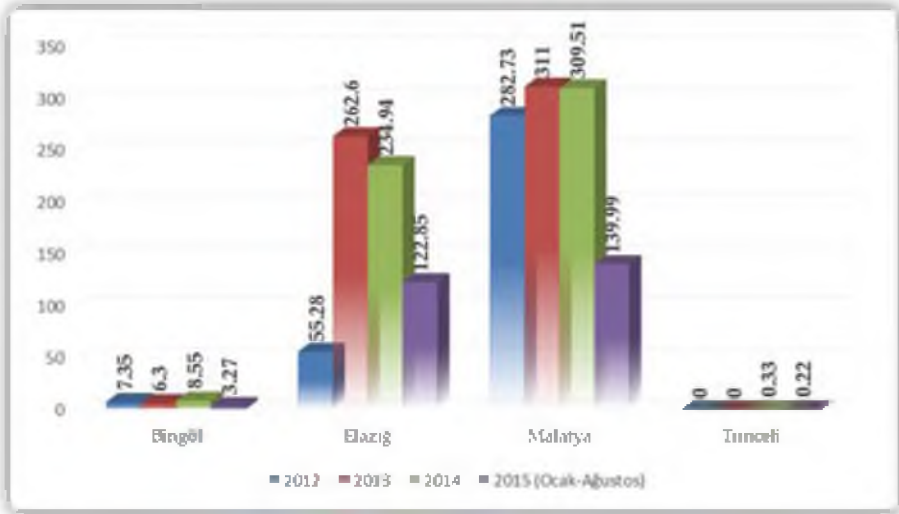
Şirket/Kuruluş Tipi	2013	2014
Anonim Şirket	667	547
Limited Şirket	4.024	2524
Kolektif Şirket	18	8
Gerçek Kişi Ticari İşletmesi	3.186	1.684
Kooperatif	290	110
Kamu Kuruluşu	4	1
Diğer	5	6

Malatya Ticaret ve Sanayi Odası

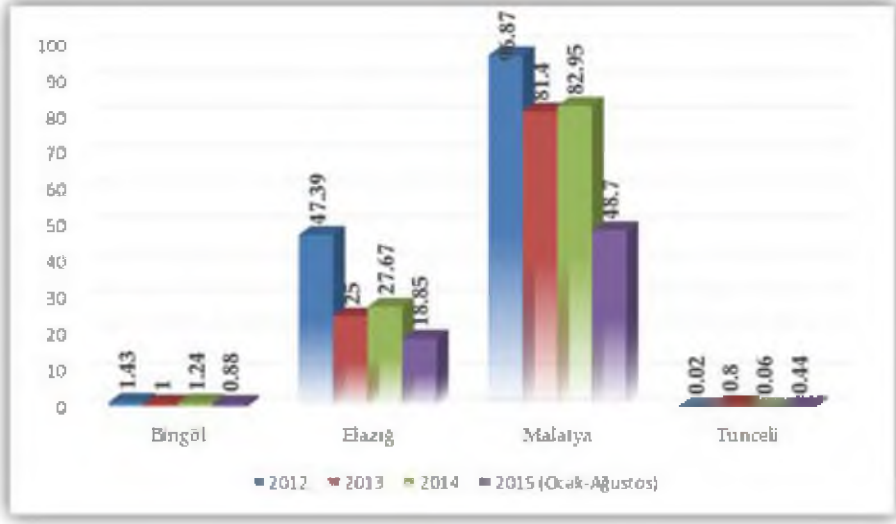
Malatya ekonomisi büyük ölçüde tarım, tarımsal sanayi, tekstil, makine sanayisi, hayvancılık ve inşaat sektörüne dayalı bir karaktere sahip bulunmaktadır. Bu anlamda Malatya’da sırasıyla Gıda, Tekstil ve İnşaat

sektörlerinin hem istihdam sayısı, hem de şirket sayısı bakımından ön plana çıktığı görülmektedir. Özellikle tekstilde Malatya sanayisi son yıllarda hızlı bir gelişim sergilemektedir. Türkiye'nin ve Dünya'nın önemli markaları için Malatya Organize Sanayi Bölgelerinde üretim yapılmaktadır. Bu bakımdan Malatya 2 adet tam kapasite çalışan Organize Sanayi bölgesi ile gerek Malatyalıların, gerekse Malatya dışından yatırımcı ve girişimcilerin önemli merkezlerinden biri konumundadır. Bu anlamda TÜİK verilerine göre 2012'nin ilk altı ayında Malatya 282,73 Milyon Dolar Dış Ticaret hacmine sahipken, bu rakam 2013'ün ilk altı ayında 311,9 Milyon Dolara yükselmiş, 2014'ün ilk altı aylık diliminde bir miktar gerileyerek 309,51 Milyon Dolar olmuş ve 2015'in ilk yarısında önemli bir düşüş ile 139,99 seviyesine gerilemiştir.

Grafik 41: İllere Göre İhracat (Milyon Dolar)

Grafik 42: İllere Göre İthalat (Milyon Dolar)

Malatya’da faaliyet gösteren firmaların vergi kimlik numaralarının bağlı olduğu iller sıralamasına göre oluşturulan 2013-2014 yılı verilerine göre Malatya’nın ihracatı 310 milyon dolar civarında, ithalatı ise 95 milyon dolar civarındadır. Bazı yatırımların vergi kimlik kayıtlarının İstanbul başta olmak üzere çeşitli illerde olduğu kabul edildiği takdirde gerçekte Malatya ilinin 2013-2014 yıllarında ihracat hacmi 500 milyon doların üzerinde olduğu tahmin edilmektedir. Özetle Malatya’da yatırım ve girişimde öne çıkan başlıca sektörler;

- » Gıda sanayi (özellikle kayısı)
- » Tekstil sanayi
- » Makine-ekipman imalat sanayi

Tablo 116: Sektörler

Sektörler	2013	2014
Ağaç Mamülleri ve Orman Ürünleri	5.674	3.807
Çelik	529	119
Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	63	52
Değerli Maden ve Mücevherat	9	0
Demir ve Demir Dışı Metaller	1.895	1.805
Deri ve Deri Mamulleri	34	339
Diğer Sanayi Ürünleri	0	0
Elektrik - Elektronik	4.473	6.585
Fındık ve Mamulleri	5.105	3.754
Halı	415	228
Hazırgiyim ve Konfeksiyon	95.480	100.822
Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	16.487	14.584
İklimlendirme Sanayi	4.773	1.130
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	3.240	3.116
Kuru Meyve ve Mamulleri	200.124	199.587
Maden ve Metaller	1.630	4.728
Makine ve Aksamları	4.608	6.630
Meyve Sebze Mamulleri	4.524	4.029
Savunma ve Havacılık Sanayi	54	370
Su Ürünleri ve Hayvancılık Mamulleri	30.203	27.252
Süs Bitkileri ve Mamulleri	0	408
Taşıt Araçları ve Yan Sanayi	809	330
Tekstil ve Hammaddeleri	15.812	23.155
Yaş Meyve ve Sebze	6.409	3.563
Zeytin ve Zeytinyağı	14	0
TOPLAM	402.365	406.394

Kaynak: Türkiye İhracatçılar Meclisi

Temelde yukarıda belirtilen üç sektör belirtilse de, gerek üç temel sektörle ilişkilendirilebilecek birçok yan sektör, gerekse farklı sektörlerin varlığı ile Malatya yatırımcı ve girişimci için önemli bir merkez olma özelliğini korumaya devam etmektedir. Bu anlamda özellikle kayısı ile ismi özdeşleşen bir şehir olarak Malatya dünya yaş kayısı üretiminde %11, dünya kuru kayısı üretiminde ise yaklaşık %70'lik bir paya sahiptir. Aynı şekilde Malatya bölgede ve bütün Türkiye'de tekstil konusunda da adından sıklıkla söz ettiren bir merkez olmaktadır.

6.4.1. İlde Yatırım Ortamını Etkileyen Belirleyici Unsurlar

Malatya coğrafi bölge olarak Doğu Anadolu'da yer almasına rağmen, yatırım ortamını pozitif etkileyen birçok unsura sahiptir. Söz konusu olumlu özelliklerinden bazıları;

Malatya öncelikle nüfus açısından ve dolayısıyla iş gücü imkânları açısından bölgenin en gelişmiş şehridir. 772.904 kişilik toplam nüfusu ve 495.000 kişilik merkez nüfusu ile bölgenin en büyük ve ekonomik açıdan en gelişmiş şehri olma özelliğini taşımaktadır.

Ulaşım açısından Doğu'nun en batısında, Batı'nın en doğusunda yer alan Malatya, kara ve demiryollarının kavşak noktasında bulunmakta, ayrıca bölgedeki diğer illere oranla Mersin limanına görece yakın bir mesafede bulunarak deniz ulaşımına da imkân sağlamaktadır.

Malatya'daki bütün yatırım, iş birliği-ortaklıklar, ar-ge ve sanayinin gelişimi açısından son derece önemli olan uluslararası uçuşların yapılabildiği ve gümrük girişine sahip modern bir havaalanına sahip olması başka bir değerdir.

Malatya alternatif ve yenilenebilir enerji türleri açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Yüksek enerji ve maden potansiyeli bakımından zengin kaynaklara sahip olan şehirde hidroelektrik, güneş, rüzgâr, demir, profilite, mermer vb. kaynaklara sahip olması yatırım açısından önem arz etmektedir.

Yatırım ve teşvikin en önemli unsuru olan teşvik sisteminde en avantajlı kategori olarak bilinen 4. Bölgede yer alması Malatya'nın yatırım açısından cazibesini artıran bir diğer nedendir.

%43 istihdam oranı ile bölgede birinci sırada, işsizlik oranı ile Türkiye ortalamasına yakın ve refah düzeyi bakımından bölge ortalamasının üzerinde bir şehir olması bir diğer önemli husustur.

Göç alan bir şehir olmasına karşın güvenli, terör tehlikesi olmayan ve istihdama elverişli ekonomik işgücü potansiyeli ile Malatya, yatırımcıları teşvik etmektedir.

2 adet tam kapasite çalışan organize sanayi bölgesinin yanı sıra, üçüncü organize sanayi bölgesi de hızla gelişmektedir. Bu kapsamda yatırım yeri tahsisinde kolaylık sağlanarak yatırım teşvik edilmektedir. Ayrıca ilçelerde de organize sanayi bölgeleri kuruluşu çalışmalarını yatırıma ve yatırımcıyı teşvik eden faktörlerdendir.

Malatya'nın 'rekabetçilik genel endeks' ve 'markalaşma becerisi ve yenilikçilik' açısından bölgede en yüksek değere sahip şehir olması bir diğer husustur.

Gıda, sanayi, Ar-ge, markalaşma, yenilikçilik, girişimcilik vb. birçok alanda yatırımcıya kolaylık sağlayacak bir geçmişe ve birikime sahip İnönü Üniversitesi'nin bulunması dikkate değer başka bir husustur (FKA, TSO).

Malatya'nın yatırım ortamını ve sürecini etkileyen temel unsurların neler olduğu, yatırımların mevcut durumu ve girişimcilik açısından Malatya'nın nasıl bir potansiyele sahip olduğu sorusuna araştırma kapsamında gerçekleştirilen odak grup görüşmelerine katılanların cevapları genellikle aşağıdaki gibi şekillenmiştir:

- *Malatyalılar girişimci ve özverilidirler. Malatya kendini her platformda tanıtabilen bir şehirdir.*
- *Malatya yatırım alabilen bir şehir fakat çevre illere Gaziantep, Kayseri gibi illere oranla geride kalmış bir şehir.*
- *Kamu yatırımları olarak var olan ve kapatılan özellikle Tekel ve Sümer Bank gibi yatırımların yeri doldurulamadı.*
- *Özel sektördeki teşviklere rağmen yapılan yatırımlar yetersizdir. Parası olan Malatya dışına yatırım yapıyor.*
- *Param olsa Malatya'ya yatırım yaparım.*
- *Malatya'da tek yönlü, tek taraflı yatırımlar yapılıyor. Malatya'da bir iş yapıldığında herkes aynı işe yöneliyor. Malatya esnafı kurumsal bilince sahip değil.*
- *Kayıtıya destek ikinci ürünler yetiştirilmelidir. Mesela su ürünleri ve beyaz et geliştirilmesi gereken ürünler. Hayvancılık Malatya için çok önemli bir yere sahip. Büyük baş hayvancılık desteklenmeli.*
- *Sağlıkta İnönü Üniversitesinden dolayı Malatya bölgede ileride olan bir il. Bir de eğitimin yükselmesi için ikinci bir üniversite yapılmalı ve özel eğitim kurumları arttırılmalı.*
- *Hekimhan'daki madenciliğin geliştirilmesi lazım, sıcak su kaynaklarının değerlendirilmesi lazım,*
- *Kamu yatırımları anlamında ortak akıl yok. Yatırımlar dağınık ve israf edilmekte.*

6.4.2. Girişimci/Yatırımcının İli Tercih Etme Sebepleri

Bir önceki başlıkta belirtilen Malatya’da yatırım ortamını pozitif etkileyen unsurların yanı sıra şehrin sahip olduğu diğer birçok unsur, girişimci/yatırımcının ili tercih etme sebepleri arasında sayılabilir. Bunlardan bazıları;

- » KOSGEB, İŞGEM, Fırat Kalkınma Ajansı, TKDK ve Teknoparklar gibi gerek teşvik, gerek ar-ge ve iş geliştirme katma değeri sağlayacak alt yapıların kurulması,
- » Başta üniversite olmak üzere, nitelikli eğitim kurumları ve yetişmiş insan potansiyeli,
- » Teşvik sisteminden faydalanabilen en fazla avantaja sahip en gelişmiş şehir olması,
- » Tamamlanmış yatırım ve sanayi altyapısı ile geniş Organize Sanayi Bölgeleri ne sahip olması,
- » Doğu Anadolu’yu İç Anadolu, Güney Doğu Anadolu ve Akdeniz’e bağlayan kavşak bir şehir olması,
- » Yurt içi ve yurt dışı bağlantıların yapılabildiği hava, kara, demir ve deniz ulaşım imkânlarına sahip olması,
- » Şehrin önemli sosyal donatılara sahip olması; bu anlamda 5 yıldızlı otellerin, alış veriş merkezlerinin, yeme-içme mekânlarının, sinema, stadyum vb. olanaklara sahip olması,
- » Sağlık alanında önemli kurumsal alt yapı, gelişme ve imkâna sahip olması,
- » Kongre ve Kültür Merkezleri, Gelenekselleşen Uluslararası Film Festivalleri, her yıl düzenli olarak organize edilen ulusal fuarlar (Sanayi ve Ticaret Fuarı, Tarım Fuarı) ve alternatif turizm imkânlarına sahip olması gibi daha birçok unsur sayılabilir.

6.4.3. Devlet Destek ve Teşviklerine Karşı Yaklaşımlar

Teşvikler, hem gelişmiş, hem de gelişmekte olan ülkelerin hükümetleri ve karar alıcıları tarafından belirli sanayileri desteklemek ve bölgesel kalkınmayı gerçekleştirmek için kullanılan en önemli politika araçlarından biridir. Dünya ekonomisinde artan küreselleşme, liberalleşme ve ekonomik entegrasyon eğilimlerine rağmen, teşviklerin kullanımının zaman içinde azalmayıp artmıştır.

Türkiye’de yatırımları hızlandıracak, yerli ve uluslararası yatırımcılara fırsatlar sunacak teşvik mekanizmaları ve uygulamalarını Ekonomi Bakanlığı yönetmektedir. Bakanlar Kurulu’nun 19 Haziran 2009 tarihinde açıkladığı teşvik paketi, tasarrufları katma değeri yüksek yatırımlara yönlendirmeyi, üretimi ve istihdamı artırmayı, yatırım eğiliminin devamlılığını ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlamayı amaçlamaktadır. Paket, ayrıca, uluslararası rekabet gücünü artıracak Ar-Ge faaliyetlerini desteklemeyi ve Ar-Ge içeriği yüksek büyük ölçekli yatırımları özendirme, doğrudan yabancı yatırımları arttırmayı, bölgesel gelişmişlik düzeyleri arasındaki farkı gidermeyi, çevre korumaya yönelik yatırımları artırmayı da hedeflemektedir.

Yatırım Teşvik Sistemi, teşvik oranlarının bölgesel, büyük ölçekli ve stratejik projeler bazında farklılaştırılarak uygulanması esasına dayanmaktadır. Yatırımları teşvik etmeye yönelik olarak hazırlanan bu mekanizmalar; ‘Bölgesel’, ‘Öncelikli Yatırım Konuları’, ‘Stratejik Yatırımlar’, ‘Büyük Ölçekli Yatırımlar’ ‘Genel Teşvik’ olmak üzere 5 temel başlık altında geliştirilmiştir.

Tablo 117: Fırat Kalkınma Ajansı ve Bölgedeki İllerin Proje Dağılımı

	Desteklenen Proje Sayısı (Adet)	Desteklenen Proje Oranı (Yüzde)	Toplam Proje Bütçesi (TL)	Toplam Destek Miktarı (TL)	Destek Oranı (Yüzde)
Bingöl	75	23,01%	40.338.752,75	21.411.683,37	28,09%
Elazığ	91	27,91%	42.790.045,36	22.389.231,95	29,37%
Malatya	112	34,36%	42.382.070,57	22.693.804,40	29,77%
Tunceli	48	14,72%	17.826.687,49	9.737.082,70	12,77%
Genel Toplam	326	1,00	143.337.556,17	76.231.802,42	100,00%

FKA 2010-2015 Mali Destekler

6.5. İlin Kalkınmasına Yönelik Değerlendirmeler

6.5.1. Kalkınmanın Önündeki En Önemli Engeller

Bir ilin iklim şartları, piyasalara yakınlığı, doğal koşulları, yeraltı ve yerüstü zenginlikleri, haberleşme ve ulaşım olanakları kalkınmayı bazen olumlu yönde tetiklerken bazen de engelleyici etkide bulunabilmektedir. Bu bakımdan Malatya'nın bulunduğu coğrafi bölge içerisinde avantajlı olduğu ifade edilebilse de, Türkiye'nin diğer bazı bölgeleriyle kıyaslandığında potansiyeli sınırlı kalmaktadır. Zira Malatya'nın da yer aldığı TRB1 bölgesi, kişi başına gelirin Türkiye ortalamasının %60'ı civarında olduğu, 26 bölge arasında Türkiye'nin en yoksul beşinci bölgesinde yer almaktadır. İçinde bulunduğu bölgesinin söz konusu bu durumu Malatya'nın niteliksiz göçe maruz kalması ve dışarıya nitelikli göç vermesini artırmaktadır. Malatya'nın sahip olduğu potansiyelin bir kısmı gerek bulunduğu coğrafi bölgenin olumsuzluğu, gerekse nitelikli göç nedeniyle il dışında bulunmaktadır.

İl olarak kendi kaynaklarına dayanan özgül bir potansiyele sahip olmakla birlikte yabancı sermayenin çok fazla tercih etmediği, deniz taşımacılığı imkânının bulunmadığı bir il olarak Malatya'nın bazı engelleri mevcuttur. Ayrıca yakın bölgede Kayseri, Gaziantep gibi ekonomik açıdan üretim ve kalkınmanın merkezi konumunda bulunan illerin bulunması da başka bir engel olarak okunabilir.

Malatya bölge içerisinde eğitim ve ekonomik göstergeleri itibariyle en iyi durumda olmasına karşın, sanayici ve işadamlarının 1. ve 2. kuşağın eğitim düzeyi, ulusal ve küresel gelişmeleri doğru okuyabilecek bilgi ve birikime sahip olma durumları da kalkınmanın önünde bir diğer engel olarak okunabilir. Bu yorumun en açık örneği olarak; çoğu kuruluşun değişim ve yeniliğe karşı takındıkları katı tutum gösterilebilir.

Malatya'nın kalkınmasının önündeki yukarıda belirtilen engellerin bir kısmı ilin sahip olduğu doğal unsurlardan kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte kalkınmanın önündeki önemli engellerden bir tanesi hiç kuşkusuz ildeki koordinasyon sorunudur. İlin gelişme ve kalkınması adına ildeki kamu, özel ve STK'lar düzeyinde birçok çalışma/girişim olmakla birlikte, çalışmaların büyük çoğunluğunun birbirinden kopuk gerçekleşmesi, söz konusu girişimlerin etkisini ve önemini azaltmaktadır. İlin kalkınması ve gelişmesi bağlamında koordinasyon eksiliği vurgusu, çalışma kapsamında görüşülen kamu ve özel kuruluşlar, sivil toplum ve basın temsilcileri vb. hemen herkesin dile getirdiği önemli bir husus olarak dikkat çekmektedir.

6.5.2. Kalkınmayı Sağlayacak En Önemli Potansiyeller

Malatya sahip olduğu potansiyel ile TRB1 bölgesinde sanayinin en fazla geliştiği il olup; hem istihdam hem de Ticaret ve Sanayi Odası'na kayıtlı şirket sayısı bakımından bölgenin ve Türkiye'nin çok gerisinde kalmayan bir il olma özelliğine sahiptir. Malatya'nın söz konusu sahip olduğu potansiyeli çeşitli kurumların yapmış oldukları çalışmalar ortaya koymaktadır. Bu anlamda TÜİK, TOBB, Malatya Ticaret Sanayi Odası, Fırat Kalkınma Ajansı, TKDK Malatya İl Koordinatörlüğü vb. ulusal/bölgesel/yerel ölçekte bazı kurumların hazırladığı raporlarda Malatya'da kalkınmayı sağlayacak önemli potansiyellerin altı çizilmektedir.

Malatya sahip olduğu potansiyel ile 81 il içerisinde en çok ihracat yapan ilk 20 il arasında yer almaktadır. Bölgenin ihracat rakamlarında Malatya ilinin belirleyici rol üstlendiği de ayrıca gözlemlenmektedir. TRB1 Bölgesi'nde 3 ana sektöre göre ihracat rakamları karşılaştırıldığında bölgede ön plana çıkan ilin Malatya ve bu ilin de öne çıkan ihracat ana kaleminin tarım sektörü olduğu görülmektedir. TRB1 Bölgesi'nin alt sektörlerle göre ihracat analizi yapıldığında ihracat kalemleri arasında Malatya kayısı başı çekmektedir. Malatya kayısı, gerek kayısı çeşitlerinin kalitesi, gerekse sahip olduğu ekolojik üstünlükler nedeniyle rakip ülkelere kıyasla doğal bir rekabet avantajına sahiptir. Kayısı dâhil kuru meyve mamullerinin ihracatı, bölgenin tarım ihracatının %93'üne ve toplam ihracatının %76'sına karşılık geldiği görülmektedir. Malatya, Çimento ve Toprak Ürünleri'nde bölgenin Sanayi ihracatının %35'ini, Makine ve Aksamlarının %17'sini gerçekleştirmektedir (FKA).

Özetle Malatya'nın gelişme ve kalkınmasında özellikle tarım ve sanayi alanına ilişkin durumun görülebildiği bu raporlara ek olarak; kalkınma hamlelerinin ortak bir akıl ve koordinasyon etrafında gerçekleştirilmesi gerektiği ifade edilmelidir. Ayrıca Malatya'nın ekonomik kalkınmasında önemli bir paya sahip olacak kültür, doğa, inanç ve sağlık turizmi gibi sektörlerin önemszenmesi gerektiğinin altı çizilmelidir.

6.5.3. Kalkınmada İlin En Önemli Sorunları

Sürekli değişen kanun, yönetmelik ve uygulamalara kurumların yeterli tekabülüyeti sağlayamaması,

İlin içinde bulunduğu coğrafi bölge,

Planlama, koordinasyon ve uyum eksikliği,

Mevcut sanayi kuruluşlarının örgüt kültürü ve kurumsallaşma hususundaki yetersizliği,

Ar-ge ve Pazar araştırmalarının yetersizliği,

Teşvik ve ödeneklerden nasıl yararlanılacağıının yeterince bilinmemesi,

Markalaşma ve kurumsal itibarın yeterince kavranamaması,

Kültür, sanat ve turizm alanlarının potansiyel olarak görülmemesi,

İlin dışarıya verdiği nitelikli göç ve aldığı niteliksiz göç,

Üniversite-sanayi işbirliğinde yetersiz kalınması,

6.5.4. İl İçin Son Yıllarda Yaşanan En Olumlu Gelişmeler/Yatırımlar

Bilindiği üzere Malatya'nın sahip olduğu potansiyel istihdam unsurları, dezavantajlarından daha fazla yer tutmaktadır. Bu anlamda DPT'nin 2007-2013 dönemi için hazırlanan ve Türkiye'deki temel sosyal ve ekonomik sorunların çözümüne yol gösteren Dokuzuncu Kalkınma Planı çerçevesinde hazırlanan "Stratejik Çerçeve Uyum Belgesi" çalışmaları doğrultusunda Türkiye'de 12 ilin cazibe merkezi olarak belirlenmesi kararlaştırılmıştır. Bu illerden biri olan Malatya, birçok alanda bölgedeki liderliğini korumakla birlikte tam kapasite potansiyel kullanımında önemli gelişmelere de ev sahipliği yapmaktadır. Bunlardan bazıları;

Malatya'nın son yıllarda yaşadığı en önemli yenilik büyük şehir olmasıdır. Büyük şehir olma statüsü Malatya'nın sanayiden, tarıma; kültürden, turizme; sağlıktan, eğitime ve daha birçok alanda sahip olduğu potansiyelin ortaya çıkmasına katkıda bulunacaktır.

2 adet tam kapasite çalışan ve hazırlıkları tamamlanan 3. Organize Sanayi bölgeleri ile gerek Malatya'nın gerekse ülkenin yatırım olanaklarını artıran bir katma değer sağlamaktadır.

Son yıllarda Türkiye'nin hemen her yerinde başlatılan demiryolu çalışmaları kapsamında Malatya, 2023 yılında tamamlanması planlanan Yüksek Hızlı Tren geçiş hattında yer almaktadır.

Yine son yıllarda ismini sıklıkla duyuran bir şehir olarak Malatya'da İnönü Üniversitesi'ne bağlı olarak Karaciğer Nakli Hastanesi'nin faaliyete başlaması, Üniversite hastanesi olarak bilinen Turgut Özal Tıp Merkezinin birçok alanda etkin tedaviler geliştirmesi ve yeni Devlet Hastanesi'nin kurulması gibi sağlık alanında gerçekleştirilen yenilikler ifade edilmelidir.

Malatya'da son yıllarda yatırım ve istihdamın artırılmasına yönelik en önemli unsurlardan biri, başta Fırat Kalkınma Ajansı, TKDK, KOSGEB, İŞGEM, TEKNOPARK gibi kurumların etkin çalışmalarıdır. Ulusal kalkınma hamlelerinin yerel ve bölgesel ölçekte tanıtımı, bilgilendirilmesi ve yerinden tespitlerle kalkınmanın gerçekleştirilmesi gibi hususlarda söz konusu kurumların varlığı Malatya açısından son yılların en önemli gelişmelerindedir.

6.5.5. İnönü Üniversitesinin İlin Kalkınmasındaki Rolü

İnönü Üniversitesi hiç kuşkusuz Malatya'nın sosyal, siyasal, kültürel ve ekonomik alanda kalkınmasının en önemli dinamik unsurlarından biridir.

Sanayinin ihtiyaç duyduğu gerek insan, gerek teknoloji ve Ar-ge her türlü gelişiminde üniversitenin, özellikle mühendislik fakültesinin rolü yadsınmaz değerdedir. Bu anlamda SANTEZ, TÜBİTAK, AB projeleri, TKDK, FKA projeleri vb. birçok Ar-ge ve uygulama projeleri/çalışmaları üniversite bünyesinden çıkmaktadır.

Malatya'nın büyük ölçüde kalkınmasının temelinde bulunan kayısı ile ilgili ulusal ve uluslararası çalışmaların yapıldığı Kayısı Araştırma ve Uygulama Merkezi ve aynı zamanda Ziraat Fakültesi yine üniversite bünyesinde bulunmaktadır.

Malatya'nın sağlık alanında son yıllarda marka bir şehir olma yolunda ilerlemesinde üniversitenin sağlık kompleksi olan Turgut Özal Tıp Merkezi'nin çok önemli rolü bulunmaktadır. Bu bağlamda yeni bir gelişme olarak, Turgut Özal Tıp Merkezi bünyesinde Onkoloji Hastanesi'nin yapılması Kalkınma Bakanlığı'nun 2016 yatırım programına alınması ifade edilebilir.

İlin kalkınmasında ihtiyaç duyulabilecek her alanda nitelikli insan gücü yetiştirme anlamında üniversitenin varlığı son derece önem arz etmektedir.

Zira 14 Fakültesi, 4 Yüksekokulu, 11 Meslek Yüksek Okulu ile İnönü Üniversitesi, ilin ve Türkiye'nin kalkınmasında ihtiyaç duyulan hemen her alanda nitelikli insan ihtiyacını karşılayan bir eğitim kurumu olarak işlev görmektedir.

Malatya'nın kalkınması, bilimsel ve entelektüel birikimin şehre taşınması bağlamında kongreler, sempozyumlar, konferanslar, diğer bilimsel toplantılar vb. daha birçok etkinliğe İnönü Üniversitesi ev sahipliği yapmaktadır.

Spor, sanat ve sinema alanlarında turnuvalar, festivaller ve gösteriler düzenleyerek bölgesel ve ulusal ölçekte birçok etkinliğe sahip olan İnönü Üniversitesi, şehrin kültürel ve sanatsal kalkınması bakımından da önemli bir görev üstlenmektedir.

Köklü bir üniversite olarak İnönü Üniversitesi, Malatya'ya yukarıda belirtilen olumlu katkılarının yanı sıra, çalışma kapsamında odak grup görüşmelerine katılanların yorumları üniversitenin şehre katkısını yetersiz bulmaktadır. Üniversitenin şehrin kalkınması, gelişmesi ve ilerlemesi bakımından "şehre katkılarını değerlendiriniz ve şehir-üniversite bütünleşmesi ne düzeydedir sorusuna" çalışmaya katılanların cevapları aşağıdaki gibidir:

- *İnönü Üniversitesi'nin sportif olarak kente destekleri az.*
- *İnönü Üniversitesi'nin sosyal, ekonomik, sanayi-işbirliği, kültürel yönden kente desteğinin, katkılarının geliştirilmesi lazım. Üniversite kentten kopuk bir görüntü veriyor. Hocaların lojmanlarda olmaları, şehre uzak olmaları kentle kopuk olmalarına neden oluyor.*
- *Kentin üniversite destekli teknolojik yatırımların yapılması ve teknolojik yönden gelişmesi lazım.*
- *İnönü Üniversitesi staj, bilimsel destek noktasında yeterli ancak projeler noktasında yeterli değil. Bu konuda üniversite hocaları fedakârlık yapmıyor.*
- *Tıp Fakültesinin bölgeye çok faydası dokunmaktadır*
- *Teknoparka ilgi çok az, üniversitenin tanıtım yapması lazım.*
- *Malatyalı iş adamları, sanayiciler üniversiteden, üniversitedeki hocalardan, bilim insanlarından faydalanmayı önemsemediler. Oysa kentin eğitim seviyesinin yükselmesinde üniversite etkili.*
- *Son yıllarda üniversiteler ve bakanlıklar AR-GE çalışmalarına önem verdi. Bu yüzden de üniversiteler topluma katkı sağlayacak araştırmalar yapılmaya başladı.*

SONUÇ ve ÖNERİLER

Sonuç

Rapor oluşturulurken; Malatya'nın demografik, sosyal, kültürel, siyasal ve iktisadi özelliklerine ilişkin resmî istatistikleri, ilin kanaat önderleri, kamu görevlileri, odak grup görüşmeleri, derinlemesine ikili görüşmelerle ve il genelinde yürütülen alan taramasıyla elde edilen veriler neticesinde aşağıdaki özet bulgulara ulaşılmış ve ulaşılan sonuçlar ışığındaki önemli önerilerde bulunulmuştur:

Demografik Yapı

Yüzölçümü yaklaşık olarak 12.146 km² olan Malatya'da nüfus yoğunluğu 64'tür. Malatya'nın nüfusu 2015 yılı verilerine göre 772.904 kişiye ulaşmıştır. 2015 yılındaki Malatya'nın nüfus artış hızı %1,62'dir. 2015 yılı verilerine göre nüfusun %49,87'si (385.440) erkek ve %50,13'ü (387.464) ise kadındır. Malatya nüfusunun hemen hemen yarısı genç kuşakta yer almaktadır.

Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre Malatya'da evlenme yaşı yükseldiği; evlenme oranlarının düştüğü ve boşanmaların da arttığı görülmektedir. Malatya'da doğum sayıları da azalmaktadır. Malatya'da hanehalkı büyüklüğü yıllara göre azalmıştır.

Malatya göç alan bir ildir. Malatya'da göç, ildeki köklü üniversitenin varlığı ve Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki illerden gelen vasıfsız genç işgücü için bir cazibe merkezi olması nedeniyle genç nüfusta yoğunlaşmaktadır. Malatya en çok İstanbul, Bingöl, Elazığ, Adıyaman, Ankara ve Mersin'den göç almakta ve yine aynı illere göç vermektedir. Ayrıca Malatya kayısı hasat döneminde yoğun olarak mevsimlik göç almaktadır. Mevsimlik işçiler de yoğun olarak Adıyaman ilinden gelmektedir.

Sosyal Yapı

3-5 yaş grubunda, ilköğretimde ve ortaöğretimde Malatya ili, okullaşma oranları bakımından Türkiye ortalamasının üzerindedir. Malatya'da bir öğretime ortalama 15 öğrenci düşmektedir.

2014 yılı Cumhuriyet Başsavcılığı verilerine göre, Malatya ilinde 29.863 olay kaydı vardır ve 15 yaş üzeri nüfusa oranı %5'tir ve Türkiye ortalamasının altında savcılığa yansıyan olay kaydı bulunmaktadır (Türkiye ortalaması %5,77). 2008 yılı ve 2014 yılı karşılaştırıldığında Cumhuriyet Başsavcılığında kayıtlı toplam olay artışında Malatya ili, Türkiye ortalamasının altındadır. 2014 verilerine göre faili meçhul oranı bakımından Malatya ili (4399 Faili meçhul olay), Türkiye genel ortalamasının altında yer almaktadır. Malatya Faili meçhul olay artış oranları (2010-2014 karşılaştırması) yönünden bulunduğu bölgede son sırada ve 81 il sıralamasında 78. sırada yer almaktadır. 2014 yılı içerisinde her 100 erkekten en az 8'i bir suçun zanlısı/faili olarak adliya kayıtlarında yer almıştır. Malatya, erkek suçluluğu yönünden Türkiye ortalaması altındadır.

Çocuklara karşı işlenen cinsel suçlarda Malatya, 81 il içinde 67. sıradadır. Malatya ilinde adalete yansıyan olaylar bağlamında üç yılda çocuklara karşı 588 cinsel saldırı vakası gerçekleşmiştir. Malatya ilinde son üç yılda, 5.973 olayda 9.651 çocuk, suç mağduru olmuştur. Bu verileri ildeki (0-18 yaş) 236.064 çocuk sayısına oranlandığında; çocukların mağdur olduğu olay (dosya) oranı %2,5; mağdur çocukların oranı %4,1'dir. Bu oranlar Türkiye ortalamasının (%3,8 ve %2,3) üzerindedir. Uyuşturucu suç oranı yönünden 81 il arasında Malatya 9. sırada yer almaktadır.

Ceza dava konulu (CBS) toplam olaylarda Malatya'da bir yılda gerçekleşen 29.300 toplam olayın yetişkin nüfusa oranı %5,9'dur (CBS toplam olaylarda Türkiye ortalaması %6,1). Malatya ili toplam olay oranları yönünden ülke düzeyinde 42. sırada yer almaktadır.

Çalışma kapsamında gençlere uygulanan ankette bu bölümü ilgilendiren bazı sorular soruldu. Ankete katılan gençlerin beyanlarından hareketle;

- Yaşadıkları çevrede güvenlik endişesi taşıdıklarını,
- Yaklaşık her beş aileden birisinde gençlerin suça bulaşmış ebeveynlerle yaşadığını,

- Yine aynı oranda yaklaşık her beş evden birinde gençlerin suç mağduru olmuş bir yakını bulunduğunu,
- Yaşanan toplumda ciddi oranda intihar eğilimi ve girişim riskinin bulunduğunu,
- Çocukların cinsel taciz/saldırı yönünden ciddi düzeyde risk altında olduklarını,
- Okul yolunda şiddet riski yaşandığını, söyleyebiliriz.

Yüz bin kişi başına toplam hastane yatak sayısında Malatya ili Türkiye ortalamasından daha iyi seviyededir. Genele göre yatak kapasitesi Türkiye ortalamasının üstündedir. Malatya'da 20 tane sağlık kuruluşu bulunmaktadır. Bu sayı diğer illere göre oldukça yüksek bir rakamdır. Özel sağlık kuruluşlarının sayıca çok olması ili sağlık açısından bölgenin en iyi ili ve diğer komşu illere de hizmet veren bir yapıya sokmuştur. Özellikle İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Araştırma Hastanesi, Turgut Özal Tıp Merkezi sağlık alanında ülkemizin en önemli ve en modern hastanelerinden bir tanesidir.

Malatya'da doktor başına düşen kişi sayısı ve yatak kapasitesi ülke ortalamasının üstündedir. Malatya'da hekim sayısı yıllara göre artış (%5,3) göstermiştir. Malatya'da hekim başına düşen kişi sayısı, Türkiye ortalamasının altındadır. Yatak kapasitesi olarak Türkiye'de 379 kişiye bir yatak düşerken Malatya'da 328 kişiye bir yatak düşmektedir. Dış hekim, eczacı, sağlık memuru, hemşire ve ebe kadrolarında da sürekli artış olmaktadır. Malatya'nın hastane sayısı ve yatak sayısında iyi konumdadır. Genel olarak sağlık açısından Malatya'nın yeri ülkede iyi bir konumdadır.

Diğer illerde olduğu gibi Malatya'da da sağlık kurumlarındaki sağlık personel sayısı sürekli artmasına rağmen yetersizdir. Çünkü kuruluş, kapasite, nüfus ve hasta sayısı sürekli artmaktadır. Sağlık hizmeti hassas bir hizmet olduğundan mesleki donanım ve yetkinlik gerektirmektedir. Ülkemizde sağlık harcamalarına ayrılan pay oldukça yüksektir. Sağlık harcamalarının GSYİH'ya oranı 5,4 seviyesindedir.

Sağlıklı toplumun temel nüvesi bireylerin ruhen sağlıklı olmalarıdır. Çünkü insanların kendilerini sağlıklı hissetmemeleri, huzursuz olmaları, güven sorunu yaşamaları ve karamsar bir tavra girmeleri tüm hayatlarını olumsuz etkilemektedir. Ruhsal problemler yaşayan ve huzursuz olan bireyler

hem kendi yaşantılarında hem de topluma uyum sağlamalarında sorun yaşamaktadırlar. Türk toplumu hareketli, öfke melekeleri canlı, duygusal tarafı ağır basan bir yapıya sahiptir. Hayata bakış açısı çok önemlidir. Hayat hakkında iyimser olmak huzur, yaşam koşullarına tahammül ve sorunlarla baş etme açısından önemlidir. Sağduyu sahibi olmak olumsuzluklardan ders çıkarmak ve hayata tutunmak için önemli bir özelliktir. Araştırmaya katılanlar üzerinden bakıldığında Malatya halkının yarısından fazlası zaman zamanda olsa bir şekilde karamsarlık duyguları yaşadıklarını ifade etmektedirler. Yine katılımcıların yüzde kırkı haftada birkaç kez, büyük bir çoğunluğu her yıl bir şekilde öfke duygusu yaşadıkları görülmüştür. Öfkesini kontrol altına alanların sayısı oldukça azdır. Öfkelenen insanlar az bir kısmı kendilerini tatmin etmek kendilerine zarar vermektedir. Bu psikolojik bir sorundur. Toplumda öfke patlamasının yaşanması gereksiz ve haksız yaptırımların oluşmasına yol açmaktadır. Kızdıklarında kendilerine zarar verme sebebi olarak ailevi ve ekonomik sebepler gerekçe gösterilmektedir. Yani bireyler başkasına zarar vermemek ya da zarar veremedikleri için kendilerine zarar vermektedir.

Malatya'da komşu illere nazaran madde kullanımı ve ticareti yapanların sayısı daha azdır. Araştırmamıza iştirak eden vatandaşların ortama %7'lik kısmı bir şekilde alkol ve madde kullanımı ile muhatap olmuşlardır. Ailevi sorunların çoğalması, bireylerin kendilerine hâkim olamaması, hayat hakkında karamsarlık yaşanması ve hayatın anlamsızlaşması intihar gibi telafisi mümkün olmayan daha ağır vakaların yaşanmasına sebep olmaktadır. Malatya ilinde araştırmaya katılanların %6'sı kendisinde ve ailesinden herhangi birisinde intihara teşebbüs vakası yaşanmıştır. Anne ve babanın intihar teşebbüsü ilgi çekici bulunmuştur. Komşu ve akrabalarda intihara teşebbüs olaylarının daha çok olduğu görülmektedir.

İntihar nedenleri arasında ekonomik nedenler, zorla evlilikler, psikolojik rahatsızlıklar, ailevi problemler, çocuklar arasında ayrımcılık, şizofreni, kişilik bozuklukları, işsizlik, aile içi boşanmalar, madde bağımlılığı, cahillik, borçluluk, manevi boşluklar, eğitimsizlik, toplumda dışlanmışlık öne çıkmaktadır. Bunların yanında gelir kaynaklarının az olması, neslin materyalist yetiştirilmesi, medyanın yönlendirmesi, aile içi iletişimsizlik ve insanların bilinçsiz olarak yetişmesi de intihar sebepleri arasında sayılmıştır.

İntihar edenlerin bir bölümü alt sosyo-ekonomik sınıftan ve imkânsızlıklarından, bir bölümü de üst ekonomik kesimden ve tatminsizliklerin

dolayı bu durumu tercih etmektedirler. İntihar olaylarının artmasında inanç zayıflığı ve dünyevileşmenin etkili olduğu düşünülmektedir. Kitle iletişim araçlarının da gençler üzerinde etkisi bulunmaktadır. Gençler sosyal medyadan etkileniyor. Nasıl intihar edileceğini anlatan siteler var ve gençler bu sitelere girip intihar etme yollarını okuyorlar. İntihar bilgisini edinme yolları da kapatılmalıdır.

Devlet vatandaşlarının asli ihtiyacı olan eğitim, sağlık, barınma, çalışma, güvenlik ve sosyal yardım gibi konularda bu ihtiyaçları gidermek zorundadır. Gelişmiş sosyal devletler çalışamayan, iş bulamayan ve ya işten çıkarılan vatandaşlarına durumları düzeline kadar ihtiyaçlarını temin üzere sosyal yardım yapmaktadır. Çalışamayan ve sosyal güvence sorunu yaşayanları ise sürekli bakmaktadır. Türkiye’de bu yaklaşımdan hareketle 1990’lı yıllardan sonra devlet eliyle vatandaşlarına yardım yapmak üzere örgütlenmiş ve vakıf kültürünü de yaşatmak için Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarını (SYDV) kurmuştur. Her il ve ilçede hizmet veren bu kuruluşlar kamusal aynı ve nakdi yardımları organize etmektedir. Malatya ili ve ilçelerinde sosyal yardım talep eden tüm vatandaşlarımıza sosyal incelemeleri sonucunda mal varlığı ve ihtiyaç durumuna göre sosyal yardım yapılmaktadır.

Sosyal yardımlar vakfın öz kaynaklarından yapılan yardımlar ve merkezi yardımlar diye iki kategoride yürütülmektedir. Malatya’da 2002 yılında SYDV 448 aile ve 4113 kişiye 5.033.520.47 TL yardım yapılmışken bu sayı 2015 yılında 1388 hane 24703 kişi ve 21.265.688.00 TL olmuştur. 15 yıllık bir süreçte bu sayı yaklaşık altı kat artmıştır. Bu sayıya merkezi yardımlar olan engelli aylığı, engelli yakını aylığı, eşi vefat etmiş kadınlara yönelik yardım programı, muhtaç asker ailesi yardımı, muhtaç asker çocuğu yardımı, öksüz yetim yardımı, silikozis aylığı, yaşlı aylığı, şartlı eğitim yardımı, şartlı gebelik yardımı ve şartlı nakit yardımı gibi yardımları da ilave ettiğimizde toplam rakamlar üç kat daha artmaktadır. Özellikle şartlı eğitim ve şartlı sağlık yardımlarından 2015 yılında yararlanan vatandaş sayısı 52859 kişi ve yapılan yardım 38 milyon TL civarındadır.

Malatya nüfusunun %29,3’ü sosyal yardımlardan yararlanmaktadır. Ülke genelinde yararlanıcı olarak nüfusun üçte birine yakın vatandaşa bir şekilde sosyal yardım yapılmıştır. Sosyal yardımların takip edildiği bütünlük sosyal yardım sistemine ülke vatandaşlarının üçte birinden fazlası kayıtlıdır.

Her ilde olduğu gibi Malatya’da da devlet adına sosyal yardım yapan bir diğer kamu kurumu Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü’dür. 2016 yılı Haziran ayı itibariyle 5600 kişiye 24.067.203,97 TL bakıma muhtaç engellisini evde baktığından dolayı engelli yakınına yardım yapılmaktadır. Bunun yanında 2015 yılında 980 aileye 2.565.369,31 TL Sosyal Ekonomik Destek (SED) yardımı, 2016 yılı nisan ayı itibariyle 3612 kişiye 1.585.538,00 TL doğum yardımı yapılmıştır. Ayrıca koruyucu aile hizmetleri yardımları ve da vardır.

Vatandaşların çok az bir bölümü devletin dışında başka bir yerden yardım almaktadır. Sosyal yardımlar konusunda katılımcıların çok sağlıklı bilgi vermedikleri görülmüştür. SYDV resmi verileri ile araştırma verileri arasında farklılıklar oluşmuştur. Çünkü vatandaşlar aldıkları yardımları gizlemekte ve kendilerini deşifre etmek istememektedirler. Bazıları da aldıkların yardımın kesilebileceği endişesi taşımaktadır.

Alınan yardımlar arasında en fazla orana sahip olan nakit paralardır. Gıda, yakacak, giyim gibi diğer yardımlar vatandaş tarafından daha az tercih edilmektedir. SYDV ve diğer yardım kuruluşları ise aynı yardımları daha çok tercih etmektedirler.

Sosyal yardımların uygulaması ve nevileri hakkında odak grup görüşmelerinde çok farklı görüşler ortaya çıkmıştır. Bir kısmı olumlu bulurken, bir kısmı olumsuz ve eleştirel yaklaşmakta hatta bir kısmı sorunsal olarak değerlendirmektedir. Olumlu düşünenler devletin böyle bir görevi olduğunu ve yardım yapmak zorunda olduğunu söyleyerek devletin vatandaşın yanında davrandığını düşünmektedirler. Vatandaşın başkasına muhtaç edilmemesi gerektiği yardım kültürünün tarihimizden ve kültürümüzden geldiğini, devletin de bu mirası devam ettirdiğini düşünenler vardır. Eleştirel yaklaşanlar: yardımların amacına uygun kullanılmadığını, tembellik sebebi olduğunu, yoksulluk kültürü oluşturduğunu, girişimciliği yok ettiğini, haksızlıkların yapıldığını ve halkın duygularının istismar edildiğini düşünmektedirler. Bir kısmı ise uygulama sorunu olduğunu, yeterince araştırma yapmadan yardım yapıldığını, muhtaçların hakkının yendiğini, yardım sonrası takip yapılmadığını, sosyal incelemelerin yetersiz olduğunu, yanlış beyanların önlenemediğini ifade etmektedirler.

Yardım yerine meslek kurslarına ağırlık verilmesi, istihdamın artırılması ve gerçek ihtiyaç sahiplerinin tespit edilmesi talep edilmektedir. Hâlbuki

SYDV'nin istihdama yönelik, çalışmayı teşvik eden mikro kredi olarak destek verdiği projeleri de vardır. Bölgedeki hayırseverler, iş adamları, sivil yardım kuruluşları, dernek ve vakıfların yardım konusundaki duyarlılıkları oldukça zayıftır.

Devletin özellikle engelli ailelerine yaptığı yardımlar, şartlı nakit transferi olarak ailelere eğitim, sağlık ve eşi vefat edenlere yapılan yardımlar oldukça memnuniyet verici olarak görülmektedir.

Modern sosyal hizmetler kapsamında toplumun dezavantajlı kesim olarak çocuk, kadın, aile, engelli, yaşlı ve sosyal yardıma muhtaç insanlara devlet önemli hizmetler sunmaktadır. Bu hizmetler Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı başta olmak üzere bir kısım kamu kurumları tarafından verilmektedir. Türkiye sosyal hizmetler konusunda ileri seviyede hizmetler yürütmektedir.

Malatya Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü bakıma muhtaç bireylerin bakımı başta olmak üzere sosyal sorunlar ve sosyal yardımlar konusunda verdikleri hizmetlerle toplumda önemli bir yeri doldurmaktadırlar. Malatya ilinde Bakanlığın birçok hizmet kuruluşu bulunmaktadır. Bu bağlamda 2016 yılı başı itibariyle Malatya'da altısı yatılı ve ikisi gündüzlü hizmet veren 8 adet kuruluş bulunmaktadır. Bu kuruluşlar korunmaya muhtaç çocuklar, engelliler, yaşlılar, şiddet mağduru olan bireylere (kadın) ağırlıklı bakım hizmeti vermektedir. Toplumda bu tür kuruluşların olması ihtiyaç olması halinde kullanılabilceği ruh haliyle bireylerde ciddi bir rahatlama sağlamaktadır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının çocuklara yönelik hizmet dönüşümünde yurtları kapatarak onların yerine ev tipi barınma yerleri oluşturması çocukların daha sağlıklı büyümesi ve yetişmesi açısından verimli bir hizmet olarak görülmektedir.

Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi Müdürlüğü bünyesindeki 10 çocuk evinde 7-18 yaş arası 58 çocuğu barınmaktadır. Sevgi Evleri Erkek Yetiştirme Yurdu ve MİAD Çocuk Sevgi Evleri Sitesi 2016 Haziran ayı itibariyle çeşitli kategorilerde 0-18 yaş arası 148 ihtiyaçlı barındırılmaktadır.

60 yaş ve üstü kadın ve erkek yaşlılara bakım hizmeti veren Huzurevinde 99 yaşlı ve 18 yaş üstü şiddet gören kadınların kaldığı kadın konukevi hizmetlerine devam etmektedir. Malatya ilimizde bir tane de şiddet mağduru kadınlara gündüzlü hizmet veren Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM)

bulunmaktadır. Bu ilimizde yapımı henüz tamamlanan 60 engellinin kalabileceği Engelsiz Yaşam merkezi yeni hizmete açılmıştır. Bu hizmet birimleri illerin ihtiyaç durumuna göre şekillenmekte ve ihtiyaç olması halinde yeni hizmet birimleri açılabilir.

Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü bünyesinde evlat edinme, koruyucu aile, doğum yardımı ve özel bakım merkezlerinin denetimi gibi hizmetler yürütülmektedir. İlde iki adet özel bakım merkezi bulunmakta ve bu kuruluşların açılış ve denetim hizmetlerini il müdürlüğü takip etmektedir.

Gündüzlü ve kısa süreli sosyal hizmetler ağırlıklı olarak sosyal hizmet merkezleri tarafından yürütülmektedir. 2016 yılı Haziran ayı itibariyle 5800 engelli yakınına aylık bakım ücreti ve yeni engelli aylığı alabilme işlemleri bu merkezde yapılmaktadır. Engelli evde bakım aylığı yaşlı ve engelli bireyler için sunulan bir hizmet modelidir. Evde Bakım hizmeti ile çeşitli nedenlerle öz bakım yeterliğini tek başına gerçekleştiremeyen bireylerin bakımı ailesi yanında bakımının sağlanması amaçlanmaktadır. Bu hizmet özellikle bakıma muhtaç engellilerin kendi sosyal ortamında bakılmasını hedeflemektedir. Ayrıca engelli kimlik kartı hizmetleri de bulunmaktadır.

Aile bütünlüğünün korunması, güçlü ve mutlu aileler için "aileye aile içinde destek" verilerek her aileye ulaşılacak "Aile Sosyal Destek Programı"(ASDEP) SHM bünyesinde yürütülmektedir. Bu birimde 2015 yılında 217 okulda 14.935 kişiye ve 2016 Mayıs ayı itibariyle 72 okulda 5.040 kişiye çeşitli eğitimler verilmiştir. Özellikle aileye yönelik evlilik öncesi, evlilik süreci ve boşanma süreci eğitim programları aile bütünlüğünün korunması ve evlilik sürecinin sağlıklı yürütülebilmesi için çok önemli eğitimlerdir. Evlilik öncesi evliliğe hazırlama, aile içi iletişim ve sorunların çözümüne yönelik evlilik süreci aile eğitimleri ve sorunlu olup boşanma aşamasına gelen ailelere yönelik boşanma süreci danışmanlığı hizmetleri Sosyal hizmet merkezlerinin önemli bir hizmet alanıdır. Bu eğitimler aile içi şiddet ve boşanma vakalarının azalmasına katkı vermektedir. Şiddet vakalarının önlenmesi veya azaltılması toplumda önemli bir yer tutmaktadır.

Sosyal hizmet merkezinin eğitim danışmanlık biriminde verilen Aile Boşanma Süreçleri Danışmanlık hizmeti aktif hale gelmiş olup bu kapsamda başvuran ailelere danışmanlık hizmeti verilmektedir.

Sosyal hizmet merkezinde görevlendirilen meslek elemanları (psikolog, sosyal çalışmacı) suça sürüklenen çocuklar, tedbir kararları, korunma kararı sonrası işe yerleştirme gibi konularda İl Emniyet Çocuk Şube Müdürlüğü ile koordineli olarak çalışmalar yapmaktadır. Çocukların korunmaya muhtaçlık kapsamına alınma sebepleri ve bu sorunları önlemeye yönelik koruyucu hizmetler yapılmaktadır. Özellikle suça sürüklenen çocuklarla ilgili İl Emniyet Çocuk Şube Müdürlüğü ile koordineli olarak küçük çaplı bile olsa işlenen suçların önlenmesi ve çocukların korunması sağlanmaktadır. Bu kapsamda 2015 yılından itibaren 2016 yılının Mayıs ayına kadar 326 çocuğa müdahale edilmiş ve haklarında mesleki çalışma yapılmıştır. İntihar teşebbüs vakaları, istismar olayları, çocuklarda alkol ve madde kullanım vakaları, sokakta çalışan, kayıp ve aile içi şiddet mağduru çocuklara yönelik sorunlar bu kapsamda değerlendirilmektedir. Vakaların büyük bir bölümü rehberlik ve mesleki uygulamalarla çözümlenmektedir. Bu alanda daha dikkatli olmak ve koruyucu önlemleri devreye koymak oldukça önemlidir.

Türkiye’de sivil toplum faaliyetleri gelişmiş demokrasilere nazaran oldukça zayıftır. Bu görüşten Malatya ilimizde payını alarak sivil toplum kuruluşlarının istenilen düzeyde aktif olamadığı görülmektedir. Sivil toplum insanların tek başına yapamadıklarını el birliğiyle yapmasıdır. Meslek odaları, sendikalar, vakıflar, hemşehri dernekleri, engelli dernekleri, sağlık, eğitim ve toplum yararına çalışmalar yapan dernekler sivil toplum kuruluşlarını oluştururlar.

2016 yılı Mayıs ayı itibariyle Türkiye’de aktif olan 109.689 dernek ve 2514 sendika aktif faaliyet göstermektedir. Bu rakamlara meslek odaları ve kooperatiflerin de eklenmesi durumunda bu sayı 150.000’i aşmaktadır. Aynı tarih itibariyle Malatya’da 1045 dernek ve 24 sendika bulunmaktadır. Malatya’da 2000 yılında dernek sayısı 647 iken, bu sayıda 15 yılda %62 artmıştır. Bu artış hızı Türkiye ortalamasının (yüzde yüzden fazla) çok altındadır. 2015 yılı sonu TÜİK verilerine göre Malatya’nın nüfusu 769.544 kişidir. Dernek üye sayısı 46.544’dür. Malatya’da 736 kişiye bir dernek düşmektedir. Böylece Malatya halkının %6’sı bir derneğe üyedir. Bu oran Türkiye ortalamasının üzerindedir.

Kültürel Yapı

Anadolu'nun birçok şehri gibi Malatya da tarih boyunca çeşitli kültür ve medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır. Aslantepe, Nemrut Dağı, Fırıncılar Höyük, Bayramtepe Höyük, Ören Höyük, İkinciler Höyük, Aslantaş, Kağköy Kaya Kabartmaları, Levent Vadisi, Ansur ve Kaletepe Höyük görülebilecek arkeolojik alanlardan ve kültürel mekânlardan bazılarıdır.

Malatya kültürel faaliyetler bakımından düzeyi oldukça yüksek olan bir şehirdir. Bu bağlamda vakıflar, dernekler, üniversite, belediyeler, kent konseyleri, sivil toplum kuruluşları, sanayi kuruluşlarının yılın her döneminde gerçekleştirdiği farklı kültürel çalışmalara rastlamak mümkündür. Malatya'da kültürel faaliyetler kapsamında belediyeler, sivil toplum kuruluşları, eğitim kurumları ve diğer birçok kurumun gerçekleştirdiği faaliyetlerden bazıları; Malatya'nın uzun yıllardan beri ev sahipliği yaptığı Uluslar Arası Kültür Sanat ve Kayısı Festivali, son yıllarda bütün Türkiye'de örnek bir fuar olarak değerlendirilen Malatya Kitap & Kültür Fuarı, Ramazan ayı ile somutlaşan bir kültürel faaliyet olarak Aspuzuda Ramazan Geceleri, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Tarım Teknolojileri, Makine, Hayvancılık ve Gıda Fuarı, Malatya Bilim ve Çocuk Şenliği, Dini Yayınlar ve Kitap Fuarı, Malatya Genel Sanayi ve Ticaret Fuarı, İl İl Yöresel Tatlar Fuarı.

Malatya birçok tarihi ve doğal güzeleliğe sahiptir. Bunlar; Aslantepe Höyüğü, Ulu Cami, Şire Pazarı, Bakırcılar Çarşısı, Yeni Cami, Silahtar Mustafa Paşa Kervansarayı, Kanlı Kümbet, Taşhan ve Arkeoloji Müzesi ildeki önemli tarihi mekânlar arasında yer alırken; Sultansuyu Harası, Karakaya Baraj Gölü, Gürpınar Şelalesi, Somuncu Baba Camii Çevresi ile İspendere İçmesi. Ayrıca Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu'nun (UNESCO) dünya miras listesinde de bulunan, Malatya'nın Pütürge ilçesi ile Adıyaman'ın Kâhta ilçesi sınırlarının kesiştiği yerde bulunan Nemrut Dağı da Malatya turizmi açısından önemlidir.

Malatya'da günlük yayınlanan gazeteler arasında "Bu Sabah, Görüş, Malatya Net Haber, Malatya Sonsöz, Malatya Söz ve Yeni Malatya" gazeteleri yer almaktadır. Malatya'da yayınlanan aylık dergiler ise; "Maldia, Malatya Objektif, Malatya Life, Malatya Flaş Haber, Ceget" isimli dergilerdir.

Malatya yerel düzeyde önemli ölçüde takip edilen televizyon kanalları ise; "Er TV, Güneş TV, Türkiyem TV, Vuslat TV, TV Malatya, Ufuk TV, Zer TV" şeklinde 7 adet televizyon kanalı bulunmaktadır. Yerel ölçekte yayın yapan

radyo sayısı da oldukça yüksek olan Malatya’da toplam 15 adet radyo yayını bulunmaktadır. Malatya’dan yayın yapan internet siteleri “malatyahaber.com, malatyaguncel.com, malatyam.com,malatyatime.com,malatyaflyahaber.com,malatyaoalay.com, sondakika44.com, malatyadan.com” .

Araştırmamıza göre Malatya’da haberler en çok ulusal Televizyon kanallarından, internetten ve yerel televizyonlardan takip edilmektedir. Haberler en az radyo, yerel gazetelerden ve ulusal gazetelerden takip edilmektedir. En çok takip edilen televizyon kanalları sırasıyla TRT Kanalları, Kanal D, Habertürk ve Show TV’dir. En fazla tercih edilen TV programları ise sırasıyla haber programları, film ve diziler ve belgesellerdir. Müzik programları ve eğence – magazin programlarıysa en az tercih edilen televizyon programlarıdır. İlin, daha ciddi ve haber edinmeye dayalı bir izleyici profiline sahip olduğu söylenebilir.

Malatya birçok kategoride filmin yarıştığı Uluslararası Malatya Film Festivali ve İnönü niversitesi bünyesinde bulunan İletişim Fakültesi ve Sinema Topluluğunun ortaklaşa gerçekleştirdiği Uluslararası Kısa Film Festivali olmak üzere her yıl iki uluslararası film festivaline ev sahipliği yapmaktadır.

İldeki toplam lisanslı (46.899) ve faal (15.081) sporcu sayısı, ilin nüfusu ile kıyaslandığında görece düşük görülebilir.

Bir taraftan g alıp, g veren bir il olması, 2. Ordu gibi büyük bir askeri üsse sahip olması, büyük ve köklü bir niversiteye sahip olması, büyük şehir hüviyetinde olması, sağlık alanında önemli bir merkez olması vb. zellikleri nedeniyle Malatya sosyal hareketliliği oldukça yüksek olan bir il olma özelliği taşımaktadır.

Siyasal Yapı

Araştırmada Malatya’daki siyasi parti yeliği çok düşük oranda çıkmıştır. Bu durum, ildeki politik bilincin ve katılımın düşük olması ve daha farklı nedenlerde aranabilir. İldeki siyasi yapı bağlamında ankete katılanların oy tercihlerinde en çok parti programının belirleyici olduğunu ortaya koyarken; liderin belirleyiciliğinin diğer kriterlerin önüne geçerek ikinci sırada yer alması dikkat çekicidir. Bu durum, genelde Türkiye’de siyasetin lider merkezli olarak yürütüldüğü yaygın kanısıyla benzerlik göstermektedir.

Malatya'da Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmaktan gurur duyan vatandaşların oranı çok yüksektir. Toplumsal bir olgu olan kimlik ve aidiyet, birey, grup, topluluk ve toplumları diğerlerinden ayıran, toplumsallaşma (sosyalleşme) sürecinde, toplumsal rollere atfedilen beklentilerle şekillenen dinamik bir oluşumdur. Bu oluşumda aidiyet duygusu büyük ölçüde etkilidir. Bireyin genel, etnik, dinî, siyasi, sosyal vb. gibi birden fazla kimliği bulunmaktadır. Toplumdaki ayrımcılık ve sosyal dışlanma algısı düşüktür.

Araştırmada ankete katılanların etnik kimliği sırasıyla Türk, Kürt ve Zaza olarak ortaya çıkmıştır. Etnik kimliğin rahatça ifade edilebilmesi demokratik toplumların en belirgin özelliği olarak ön plana çıkarılmaktadır. Dini kimlik, kimlik tanımlamaları içerisinde en önemli tanımlama biçimlerinden birisidir. Bu bağlamda ankete katılanlar, dinsel kimlikleri sırasıyla Müslüman Sünnî, Müslüman Alevî, Alevî ve Kızıbaş olarak tespit edilmiştir. Siyasi kimlikler sırasıyla sağcı, milliyetçi, sosyal demokrat, solcu ve liberal olarak tanımlandığı görülmüştür.

Dil kültürün en önemli aktarıcılarında birisidir. Araştırmada ankete katılanların %93,3 oranıyla Türkçe, %24,3 oranıyla Kürtçe, %3,9 oranıyla Arapça ve %3,7 oranıyla Zazaca konuştukları; aynı şekilde %85,3'ünün ev ortamında (ailede) daha çok Türkçe ile %10,8'i Kürtçe ile %1,8'i Zazaca ve %0,3'ü de Arapça ile anlaştığını belirttikleri tespit edilmiştir.

Kent yaşamından memnuniyet araştırmada ele alınan hususlardan birisi olmuştur. Bu bağlamda ankete katılanların büyük bir kısmının Malatya'da yaşamaktan memnun olduğunu görülmüştür. Araştırmada üzerinde durulan hususlardan bir diğeri de araştırmaya katılanların ülkenin en önemli sorununu tanımlama biçimlerinin tespit edilmesi olmuştur. Bu bağlamda Malatya'daki örnekleme göre ülkenin en önemli sorunları, terör, ekonomik sıkıntılar, hukuk ve adalet alanındaki sıkıntılar, siyasi gerginlikler ve dini hoşgörüsüzlüktür. Araştırma kapsamında ele alınan bir diğeri hususta ankete katılanların gelecekte en önemli beklentilerinin ne(ler) olduğunun belirlenmesi olmuştur. Nitekim bu bağlamda araştırmaya katılanların gelecekte en önemli beklentilerinin sırasıyla çocukları için daha iyi eğitim imkânlarının sağlanması, iyi bir meslek sahibi olabilmek, iyi birer konut sahibi olabilmek ve başka bir ile göç etmek olduğu tespit edilmiştir.

Çözüm süreci, bir başka adlandırmayla barış süreci son birkaç yıldır Türkiye'de üzerinde en çok tartışılan güncel konulardan birisidir. Bu bağlamda

ankete katılanların çözüm süreci hususunda genelde kafa karışıklığı yaşadığı görülmüştür. Öyle ki, ankete katılanların yarısı çözüm sürecini desteklediği; dörtte biri desteklemediği, kalan dörtte birinin ise kararsız kaldığı ve fikir beyan etmediği tespit edilmiştir.

Araştırmada çözüm süreci bağlamında ele alınan bir diğer husus da “Alevî açılımı” olmuştur. Bu bağlamda odak grup görüşmelerine katılanların hemen hemen tamamının “Alevî açılımı”na olumlu yaklaştıkları gözlenmiş olup; bunun yerine getirilmesinin sosyal devlet olmanın bir gereği olduğunu, bu konuda empati kurularak Alevîlerin sorunlarının yasalar çerçevesinde çözülmesi gerektiği, böyle yapılmadığı takdirde konunun istismara açık hale gelerek bazı kesimler tarafından şekillendirilerek ülke aleyhine kullanılabilceği kaygısı paylaşıldığı şeklindeki ifadeler tespit edilmiştir.

Malatya’da basına “Zirve Katliamı” olarak yansıyan olay gerçekleşmiştir. Bu olay Türkiye’nin gündemini uzun süre meşgul etmiş ve farklı tartışmalara yol açmıştır. Bu bağlamda araştırmada odak grup görüşmelerine katılanların tamamının bu olayı tasvip etmedikleri; bunun o günün konjonktüründe ülke üzerinde birtakım emelleri olan iç ve dış güçler tarafından planlanan ve uygulamaya konulan bir olay şeklinde tanımlandığı gözlenmiştir.

Ekonomik Yapı

Malatya, Doğu Anadolu ve TRB1 bölgesinde sanayisi en gelişmiş il olup, girişimci ve yatırımcı profili bakımından da bölgedeki en önemli potansiyele sahip il durumundadır.

Malatya ekonomisi büyük ölçüde tarım, tarımsal sanayi, tekstil, makine sanayisi, hayvancılık ve inşaat sektörüne dayalı bir karaktere sahip bulunmaktadır. Bu anlamda Malatya’da sırasıyla Gıda, Tekstil ve İnşaat sektörlerinin hem istihdam sayısı, hem de şirket sayısı bakımından ön plana çıktığı görülmektedir. Temelde yukarıda belirtilen üç sektör belirtilse de, gerek üç temel sektörle ilişkilendirilebilecek birçok yan sektör, gerekse farklı sektörlerin varlığı ile Malatya yatırımcı ve girişimci için önemli bir merkez olma özelliğini korumaya devam etmektedir.

Malatya coğrafi bölge olarak Doğu Anadolu’da yer almasına rağmen, yatırım ve kalkınmayı pozitif etkileyen birçok unsura sahiptir. Söz konusu olumlu özelliklerinden bazıları;

Bu anlamda özellikle kayısı ile ismi özdeşleşen bir şehir olarak Malatya dünya yaş kayısı üretiminde %11, dünya kuru kayısı üretiminde ise yaklaşık %70'lik bir paya sahiptir. Aynı şekilde Malatya bölgede ve bütün Türkiye'de tekstil konusunda da adından sıklıkla söz ettiren bir merkez olmaktadır.

Malatya öncelikle aktif çalışan nüfus açısından ve dolayısıyla iş gücü imkânları açısından bölgenin en gelişmiş şehridir.

Ulaşım açısından Doğu'nun en batısında, Batı'nın en doğusunda yer alan Malatya, kara ve demiryollarının kavşak noktasında bulunmakta, ayrıca bölgedeki diğer illere oranla İskenderun ve Mersin limanlarına görece yakın bir mesafede bulunarak deniz ulaşımına da imkân sağlamaktadır.

Malatya'daki bütün yatırım, iş birliği-ortaklıklar, ar-ge ve sanayinin gelişimi açısından son derece önemli olan uluslararası uçuşların yapılabildiği ve gümrük girişine sahip modern bir havaalanına sahip olması başka bir değerdir.

Malatya alternatif ve yenilenebilir enerji türleri açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Yüksek enerji ve maden potansiyeli bakımından zengin kaynaklara sahip olan şehirde hidroelektrik, güneş, rüzgâr, demir, profilit, mermer vb. kaynaklara sahip olması yatırım açısından önem arz etmektedir.

Yatırım ve teşvikin en önemli unsuru olan teşvik sisteminde en avantajlı kategori olarak bilinen 4. Bölgede yer alması Malatya'nın yatırım açısından cazibesini artıran bir diğer nedendir. Yüksek istihdam oranı ile bölgede birinci sırada, işsizlik oranı ile Türkiye ortalamasına yakın ve refah düzeyi bakımından bölge ortalamasının üzerinde bir şehir olması bir diğer önemli husustur.

Göç alan bir şehir olmasına karşın güvenli, terör tehlikesi olmayan ve istihdama elverişli ekonomik işgücü potansiyeli ile Malatya, yatırımcıları teşvik etmektedir.

2 adet tam kapasite çalışan organize sanayi bölgesinin yanı sıra, üçüncü organize sanayi bölgesi de hızla gelişmektedir. Bu kapsamda yatırım yeri tahsisinde kolaylık sağlanarak yatırım teşvik edilmektedir. Ayrıca ilçelerde de organize sanayi bölgeleri kurulumu çalışmalarını yatırımcı ve yatırımcıyı teşvik eden faktörlerdir.

Malatya'nın 'rekabetçilik genel endeks' ve 'markalaşma becerisi ve yenilikçilik' açısından bölgede en yüksek değere sahip şehir olması bir diğer husustur.

Gıda, sanayi, ar-ge, markalaşma, yenilikçilik, girişimcilik vb. birçok alanda yatırımcıya kolaylık sağlayacak bir geçmişe ve birikime sahip İnönü Üniversitesi'nin bulunması dikkate değer başka bir husustur.

Malatya'nın gelişme ve kalkınmasına ilişkin belirtilen olumlu özelliklerinin yanı sıra, gelişim ve kalkınmasını olumsuz etkileyen kimi unsurlar da bulunmaktadır. Bunlardan bazıları;

- İlin içinde bulunduğu coğrafi bölge,
- Planlama, koordinasyon ve uyum eksikliği,
- Mevcut sanayi kuruluşlarının örgüt kültürü ve kurumsallaşma hususundaki yetersizliği,
- Ar-ge ve pazar araştırmalarının yetersizliği,
- Teşvik ve ödeneklerden nasıl yararlanılacağına yeterince bilinmemesi,
- Markalaşma ve kurumsal itibarın yeterince kavranamaması,
- Kültür, sanat ve turizm alanlarının potansiyel değer olarak görülmemesi,
- İlin dışarıya verdiği nitelikli göç ve aldığı niteliksiz göç,
- Üniversite-sanayi işbirliğinde yetersiz kalınması.

Öneriler

Malatya ili sosyal analiz çalışması yoluyla elde edilen veriler bağlamında, şu temel önerilerde bulunulabilir:

- Malatya ilinin hizmet geliştirme, planlama ve yürütme bağlamında yönetimi, her tür hizmetin planlanması ve dağıtımı ilin demografik nitelikleri göz önünde tutularak yürütülmelidir. Öncelikle yakın ya da uzak tarihlerde göçle gelenlerin, ortak şehir kültürüne uyumları yönünden sosyal projeler içinde tutulmaları, risk unsurları ile kolay temas sağlaması muhtemel olan bu kesimin sağlıklı ve güvenli kuruluşlarla muhatap kılınması; sosyal, çalışma ve eğitim hayatına katılımlarının sağlanması, kapalı getto yaşantısından uzaklaştırılmaları çok ciddi bir ihtiyaçtır.
- Malatya'nın içinde bulunduğu bölgesinin düşük gelişmişlik düzeyi, Malatya'nın niteliksiz göçe maruz kalmasına neden olmaktadır. Malatya'ya içinde bulunduğu bölge illerinden göçle gelen nüfusun, niteliğini ve şehre uyumunu artırmaya yönelik eğitim, sağlık, kültürel ve sosyal politikaların geliştirilmesine öncelik verilmelidir.
- Toplumda yaşayan bireylerin kendilerini ve geleceklerini garanti almaları için sosyal güvenlik sisteminin işlevselliği artırılmalı, tüm vatandaşlar bir şekilde bu sisteme dâhil edilmelidir. Gelişmiş Batı toplumlarında hastalık, işsizlik, emeklilik ve bakım sigortaları zorunlu primli sosyal güvenlik sistemleridir. Bunlardan bakım sigortası Türkiye'de henüz işlevsel değildir. Türkiye nüfusunun giderek yaşlanması, engellilerin sayısının artması ve ailede dönüşüm kapsamında çekirdek aileye geçiş süreci bakım sigortasını zorunlu hale getirecektir. Bunun için vakit geçirmeden bu sistemin alt yapısı kurulmalı ve her çalışan bireyin kendi geleceği için bakım sigortasına prim ödemesi zorunlu hale getirilmelidir.
- Malatya'da toplam nüfusun yüzde yirmisi çalışmakta ve yüzde doksan altısı sigorta kapsamı içindedir. Yeşil kart zamanında bu sayı çok daha azdı. Yeşil karttan genel sağlık sigortası sistemine geçtikten sonra sağlık güvencesi olmayan vatandaş sayısında artış olmuştur. Bunların büyük bir bölümü GSS primini ödeyemeyen vatandaşlardır. Bu vatandaşlar bir şekilde genel sağlık sigortası kapsamına alınmalıdırlar.

- Malatya’da sağlık kuruluşlarının sayısal çoğunluğu ve tıbbi malzeme ve cihaz donanımı oldukça iyidir. Ancak yine de sağlık kuruluşlarının kapasitesi, sağlık personeli ve tıbbi cihaz donanımı artırılmalıdır.
- Malatya sağlık hizmetlerinde evre illere de katkı vermektedir. Özellikle Turgut Özal Tıp Merkezi bu hizmetin öncülüğünü yapmaktadır. Bu vesile ile sağlık kuruluşlarındaki sağlık personeli açığı kapatılmalıdır.
- Bağımlılıkla mücadele konusunda kamu kuruluşları arasında eşgüdüm sağlanmalı, uyuyturucu üretimi ve kullanımı ile daha aktif mücadele edilmelidir. Özellikle bölgede uyuyturucu ticareti yapanlar kurban olarak gençleri seçmektedir; gençlerin bu risk ağına dymemeleri için özel çaba sarf edilmelidir. Gençlik merkezleri, eğitim müesseseleri ve gençlik politikaları gözden geçirilmeli ve iylevsellikleri artırılmalıdır.
- Uyuyturucu ve madde kullanımı ile mücadele daha aktif hale getirilmeli, vatandaşlardaki maddeye erişimin kolay olduğu imajı kırılmalı, kolluk denetimleri artırılmalı, üretici, satıcı ve kullanıcılarla mücadele Malatya kırsalında da eşgüdüm halinde yürütülmelidir. Özellikle medyanın dikkati çekilmeli, haber yapma isteği ile bilinçsizce vatandaşı teşvik etme eğilimi gözden geçirilmeli ve teşvik edici uyarıcılar engellenmelidir. Ayrıca, gençleri uyuyturucuya iten etmenlerin araştırılarak ihtiyaç olan önleyici hizmetler geliştirilmeli, etkin sosyal projeler hayata geçirilmelidir.
- Şiddet, suç, madde kullanımı eğilimi/alışkanlığı bulunan birey ve gençler ve aileleri eğitilmeli, aile içi iletişimler güçlendirilmeli, ailelerin çocuklarına sahip çıkması sağlanmalı, sokaklar sürekli kontrol altında tutulmalıdır. Bu konuda merkezi ve yerel yönetim, özel ve sivil örgütlenmeler eşgüdüm halinde çalışmalı, eğitim camiası üzerinden tüm çocuklar pedagojik yöntemler içinde uyarılmalı ve bilinçlendirilmelidirler.
- Şiddetle mücadele “genel bir seferberlik anlayışı” biçiminde çok yönlü ve srekliiliği bulunan stratejilerle hayata geçirilmeli; bu bağlamda okul rehberlik hizmetleri yeniden yapılandırılmalı, aile destek modelleri ve ilgili sosyal projeler geliştirilmeli, hayata geçirilmelidir.
- Vatandaş-devlet kaynaşması sağlanmalı, Devleti küçük düşürücü ve vatandaşları devletten soğutucu, koparıcı unsurlara fırsat verilmemelidir.

Devlet otoritesine zarar verecek tüm unsurlar gözden geçirilmeli, otorite zafiyetine fırsat verilmemeli ve bireysel hesaplaşmaların önüne geçilmelidir.

- Toplumda tükenmiş, mutsuz ve gözü kararmış seviyeye düşmüş bireylere bireysel terapiler uygulanmalı, intihar ve intihara teşebbüs vakalarının önüne geçilmelidir. İşsizlik, boşluk, ilgisizlik, eğitimsizlik ve bezginlikten dolayı kendisini çaresiz hisseden bireylerin moral ve motivasyonlarla hayata tutunmaları sağlanmalıdır. Bu bağlamda üniversitelerde "Travma Psikolojisi, Travma Sosyolojisi, Okulda ve Ailede Arabuluculuk" alanlarında yüksek lisan ve doktora programları açılmalı; ilgili kurum/kuruluşlara bu alanlarda yeterli sayılarda uzman istihdam etme imkanı acilen sağlanmalıdır.
- Toplumda sosyal yardım ve dayanışma ruhu tekrar canlandırılmalıdır. Sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları aracılığı ile devletin yaptığı sosyal yardımların işlevselliği artırılmalıdır. Ancak sosyal yardımların çalışabilecek insanları tembelleğe itmemesine, hak etmeyenlerin ayıklanmasına özen gösterilmelidir. Yardımlar yapılırken kullanılan yöntemler gözden geçirilmeli, vatandaşın onuruna zarar verici, iş yapma kabiliyetini köreltici tutumlardan uzak durulmalıdır.
- Bir taraftan yardımlar yapılırken diğer taraftan da istihdam alanları oluşturulmalı, vatandaşlar meslek kurslarına yönlendirilmeli, girişimcilik bilinci ve ruhu kazanmalarına yönelik programlar geliştirilmelidir. Yoksulluk kültürü oluşturacak devamlılık ve alışkanlıkların önüne geçilmelidir.
- Malatya ilinin sosyal ve ekonomik risk haritası çıkartılmalı, riskli bölgeler ve risk konuları ortaya konulmalı, her risk unsuruna uygun politikalar üretilmeli, sorunlar doğmadan tedbirler alınmalı ve uygulamaya konulmalıdır.
- Henüz kendisini koruyacak kapasiteye ulaşamamış bireyler olan çocuklara yönelik koruma ve izleme üniteleri oluşturulmalı, sokakta çalışan ve yaşayan çocuklar ivedi tespit edilerek eğitim çağında olanlar eğitim kurumları ile buluşturulmalıdır. Korumaya muhtaç duruma düşen çocuklar ise en hızlı bir şekilde ve insani usullere azami uyularak koruma altına alınarak en uygun hizmet modelinden yararlandırılmalıdırlar.

- Koruyucu aile hizmeti kapsamında gönüllü ailelerin sayılarının artırılması için genel bir çalışma yapılmalı, bu hizmet tüm topluma tanıtılmalı ve bu alanda gönüllülük özendirilmelidir.
- Suça sürüklenen ve suç mağduru olan çocukların sosyal çevresi kontrol edilmeli ve erken yaşta çocukların suç unsurları ile buluşması engellenmelidir. Çocukların şiddete maruz kalmasının önüne geçilmeli, mobil psiko-sosyal destek ekipleri oluşturulmalı, istihbarat ve ihbar hatlarının işlevselliği artırılmalıdır.
- Toplumda engellilerden nemalanan kötü niyetli insanlar ayıklanmalı; özellikle engellilerin istihdamları, bakımları ve erişebilirlik ihtiyaçları için yerel yönetimlerle işbirliği yapılmalı, şehrin tüm alanları (eğitim, sağlık, alışveriş vs.) engellilerin erişimine müsait hale getirilmelidir. Toplu ulaşım araçları ve diğer kamu kurumlarına erişim konusunda gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
- Engelli evde bakım hizmetlerinin işlevselliği artırılmalı, bakım parası alan bireyler eğitilmeli, profesyonel bakıma geçiş sağlanmalı ve yakınları tarafından yeterince bakılıp bakılmadıkları kontrol edilmelidir. Yakınları tarafından istismar edilen veya şiddete uğrayan engelliler bu durumdan kurtarılmalı ve gerektiğinde cezai müeyyideler artırılmalıdır.
- Engelli bakım aylığı almaya hak kazanan bireylerin bu alanı istismar etmeleri, haksız kazanç elde etmelerinin önüne geçilmeli; engelli bakım aylığı alması gerektiği halde alamayanlar tespit edilmeli ve bu hizmetten yararlanmaları sağlanmalıdır. Özel bakım merkezlerinin kontrol ve denetimleri sıklaştırılmalı ve bakılan bireylerin hizmet kalitesi artırılmalıdır.
- Eğitim çağında olup özellikle ekonomik yetersizliklerle eğitime devam edemeyen çocukların ailelerinin İl Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü tarafından yürütülen sosyal ve ekonomik destek hizmetlerinden yararlanmaları daha işlevsel hale getirilmelidir. Özellikle kırsalda bu alanda ihtiyaç sahipleri belirlenmeli ve gerekli ekonomik destek sağlanmalıdır. Bu hizmetler talep odaklı olmak yerine yerinde tespitlerle arz odaklı olmalıdır.
- Çocuk evlerinin çoğalması, vatandaşların ve sivil kuruluşların destek ve katkısının sağlanması için çocuk evleri hizmetinde güven duyulan vakıf

ve dernekler teşvik edilmelidir. Malatya’da özel çocuk evi çalışması bulunmamaktadır. Bu alanda oluşacak olan toplumsal sorumluluk ve hizmetler devletin yükünü hafifletecektir.

- Sosyal hizmet merkezleri tarafından yürütülen aile eğitim programları çoğaltılmalı, milli eğitim, müftülük, STK’lar, sağlık ve yerel yönetimlerle işbirliği yapılarak daha fazla kitlelere ulaşım sağlanmalı, toplumun bütün kesimlerine ulaşılmalı, tüm eğitim modüllerden vatandaşlar yararlandırılmalıdır.
- Aile içi şiddet vakaları için erişim kolaylığı sağlayacak ihbar mekanizmaları yaygınlaştırılmalı ve hızlı müdahalelerle sorunlar başlamadan çözülmeye çalışılmalıdır. Bu alanda danışmanlık hizmetleri de güçlendirilmelidir. Sosyal hizmet merkezlerinin evlilik öncesi, evlilik süreci ve boşanma süreci danışmanlıkları daha geniş alana yayılmalı, bu alandaki meslek elemanlarının sayısı artırılmalı ve hizmetler daha geniş zamanlara yayılmalıdır.
- Şiddetin bir kültür olarak insan ve toplum hayatındaki varlığı çok iyi analiz edilmeli ve bu bağlamda okul, aile ve diğer sosyal ortamlarda farkındalığın çok üst düzeyde arttırılması için gerekli sosyal projeler hayata geçirilmelidir.
- Kişilere evlenmeden önce ulaşarak aile müessesesi etkili aile eğitim modülleri üzerinden tanıtılmalı, uyum ve oryantasyonlarına katkı verilmeli, sorunlarda değerler anlayışında baş etme, problem çözme yöntemleri öğretilmeli, vatandaşlara yetenek ve kabiliyetlerinin farkındalığı aşılmalıdır.
- Sivil toplum kuruluşlarının nitelikleri ve sayıları artırılmalı, toplumun tüm katmanlarının her alanda hizmet yürütmesi teşvik edilmeli, yeni dernek kurmak isteyenleri yardımcı olacak danışmanlık hizmetleri sunulmalıdır. Gönüllü hareketlerin devlet tarafından teşvik edilmelidir. Malatya’daki STK’lar ve üyeliklerin artırılması için teşvik edici metotlar geliştirilmelidir.
- Gençlik anket verileri ve adalet istatistikleri çocuk ve gençlerle ilgili sosyal risklerin varlığı hususunda birbirini desteklemektedir. Bu verilerden hareketle Malatya ilinde periyodik olarak gençlikle ilgili sosyal risk araştırmaları yapılmalı, elde edilecek verilere göre gerekli sosyal projelerin hayata geçirilmesi sağlanmalıdır.

- Şiddetin, suçun daha oluşmadan ailede, okulda ve diğer sosyal ortamlarda önlenmesi için, çocuk/genç/aile odaklı önleyici rehberlik, koruyucu hukuk ve onarıcı adalet temalı sosyal projelerin hayata geçirilmesi bütün illerimiz için; Malatya ili için de önemli bir ihtiyaçtır.
- Gençlerin aile içinde, eğitim ortamlarında ve diğer sosyal çevrelerde uyuşturucuya bulaşma riskinden, şiddet tehdidinden korunması için acil güncel önlemler alınmalı, sürekli ve etkin sosyal projeler hayata geçirilmelidir.
- Özellikle öğrencilerin şiddete, suça, madde kullanımına ve intihara yönelme duygusu, düşünce, eğilimlerini azaltmak ve/ya önlemek için kişisel, duygusal ve sosyal yeterlikleri geliştirilmelidir. Gençler arasında kaliteli etkileşimlerin, ilişkilerin, arkadaşlıkların ve dostlukların inşa edilebilmesi için, doğrudan temasın kaliteli kurulabilmesi için öğrencilerin sosyal ve duygusal yeterlikleri geliştirilmesi onları toplumla bütünleştirecektir. Bunun için gençlere okullarda eş zamanlı olarak psiko-eğitim verilmelidir. Psiko-eğitim konuları olarak; iletişim becerileri, kendini tanıma ve ifade etme, çatışma yönetimi, öfke yönetimi, duyguları yönetme, empati, perspektif alma, özyeterlik, yardım davranışları, anlaşmazlık yönetimi ve yüz yüze yapıcı müzakere, akran arabuluculuğu, aile arabuluculuğu vb. sayılabilir.
- “Koruyucu hukuk”, “önleyici rehberlik”, “onarıcı adalet” temaları, bir şekilde örgün eğitimin tüm kademelerindeki programlarında yer almalı, hayatboyu eğitim projeleriyle de bu programların işlevselliği aile/toplum boyutunda genişletilmelidir. Değerler eğitimi, ahlaki değerler eğitimi, yerel ve evrensel anlamda örgün eğitim ve hayatboyu/yaygın eğitim yoluyla güncel sorunlarla bağlantılı, gündelik yaşam sosyolojisini öne çıkartarak işe koşulmalı, bu yönde ihtiyaç duyulan mevzuat çalışmaları çok sektörlü olarak acilen başlatılmalıdır.
- Başta üniversite olmak üzere, ilde faaliyet gösteren çok sayıda kamu kurumu ve sivil toplum kuruluşlarının organize ettiği birçok sempozyum, konferans, kongre, söyleşi ve diğer etkinlikler ile kültür alanında Malatya önemli bir potansiyeli taşımaktadır. Üniversite, yerel yönetimler, kamu kurumları ve sivil toplum ortaklığında bölge illerini, hatta ülke düzeyini kapsayacak sanatsal ve kültürel aktiviteler daha da yaygınlaştırılmalıdır.

- Devlete aidiyet duygusu üst düzeydedir. Bununla birlikte, azınlık ta olsa memnun olmadığını belirtenlerin memnuniyetsizlik nedenlerinin araştırılarak aidiyet duygularının geliştirilebilmesi için gerekli adımların atılması çok önemsenmeli, konu ile ilgili bilimsel araştırmalar yapılmalı ve elde edilecek sonuçlara göre sosyal projeler geliştirilmelidir.
- Ülkemizde son yıllarda demokratikleşme alanında atılan adımlar etkisini göstermiş; eskiden açıklanması oldukça zor olan kimlik ve aidiyetler önemli ölçüde artık kolayca açıklanabilir hale gelmiştir. Bu hususta hala birtakım yasal engeller varsa onların da kaldırılarak açık toplum olmanın tüm koşulları sağlanmalıdır.
- Alevi vatandaşlarımız, hükümetten, laik devletin tüm inanç gruplarına eşit mesafede durması ve de inanç-ibadet özgürlüklerini güvence altına alınması yönünde beklenti içindedir. "Alevi Açılımı" hususunda genelde olumlu bir yaklaşım sergilenmektedir. Bu bağlamda konunun özellikle suiistimale açık olması göz önüne alınarak ülkemizdeki Alevilerin sorunlarının yasal ve barışçıl çerçevede çözülmesi gerekmektedir.
- Bugün, ülkemizin toplumsal birliği ve ulusal bütünlüğü, demokrasimizin başarısı, daha da önemlisi, ülkenin ve bölgenin ekonomik kalkınması için siyasi partilerin dışında tüm sivil toplum örgütlerinin, meslek odalarının, medyanın, akademinin ve diğer unsurların işin içine girmesi siyasal, aidiyet ve kimlik sorunlarının çözümü için etki grupları oluşturması gerekmektedir.
- Vatandaşların genel temayülü, yatırım ve iş sahalarını devletin açması yönündedir. Özel teşebbüsün bölgede iş yapmaya yönelik tereddütleri giderilmeli, bölgenin istikrarı sağlanmalı, bunu özendirmek için ise bölgede kamusal desteklere/yatırımlara ağırlık verilmelidir. Bu bölgede yap-işlet-devret politikası desteklenebilir.
- İl olarak kendi kaynaklarına dayanan özgül bir potansiyele sahip olmakla birlikte yabancı sermayenin çok fazla tercih etmediği bir il olarak Malatya'nın bazı engelleri mevcuttur. Bölgesi içinde Malatya ekonomik ve sosyal gelişme profili hazırlanarak ortaya çıkacak sosyolojik bu engelleri, hafifletmek için, halkın istekleri olan başta sanayi, turizm, tarım ve hayvancılık gibi, yöreye uygun istihdam alanları, tüm bölge ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeyde geliştirilmeli, böylece bölgede

Malatya eksenli olmak üzere bölge illeri için çekim merkezi haline getirilmelidir.

- Malatya’da girişimciliğin önünün açılması çok önemlidir. Girişimciliğin önünün açılması için de özellikle devletin yaptığı yatırımlar ile yatırımcıya sağladığı teşvik ve kredilerdeki artış sağlanması gerekmektedir. Nitekim özellikle son yıllarda devletin Malatya’ya yaptığı yatırımlar ile ildeki girişimcilere sağladığı teşvik ve krediler, ilde girişimcilik kültürünün gelişmesine neden olmuştur. Bu bağlamda devletin katkılarının artarak devam etmesi, ancak sağlanan tüm bu kredi ve teşviklerin pozitif anlayışlarla ve adaletli bir dağıtım sistemiyle yerine ulaşım ulaşılmadığının, ulaştıysa bunların amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığının denetim ve izleme mekanizmaları yoluyla sürekli takip edilmesi gerekmektedir.
- Girişimcilik kültürünün yaygınlaşması hususunda yapılacak önemli faaliyetlerden birisi de, gerek ilgili bakanlık ve gerekse ildeki ilgili paydaşlar (İŞKUR, KOSGEB, Ticaret ve Sanayi İl Müdürlüğü vb.) tarafından etkin bilimsel projeler yoluyla ildeki vatandaşların girişimcilik hususunda istek, cesaret ve girişimlerinin artırılmasının sağlanmasıdır. Bu bağlamda gelişmiş ülkelerde giderek yaygınlaşan, “Girişimci, Müzakereci, Barışyapıcı, Lider Gençlik Projesi” tüm ortaokul ve liselerde hayata geçirilebilir.
- Bölge halkı sorunların kaynağını birinci derecede ekonomik faktörlerle tanımlamakta; işsizlik özellikle vurgulanmaktadır. Malatya ilinin çevre illerle/bölgelerle etkileşerek daha fazla bir kalkınmışlık düzeyine ulaşabilmesi için köklü, kalıcı ve sahici çözümler bulunmalı, bölgeye komşu devletlerle vize ve gümrük ilişkileri kolaylaştırılmalı, sınır ticareti geliştirilmelidir. İl içindeki istihdam olanaklarının artırılması; il bütününde turizm, hayvancılık ve tarım faaliyetlerinin etkin bir şekilde desteklenmesi ciddi ve sürekliliği olan bir politika olarak benimsenmelidir.
- İşsizliğin en fazla vurduğu hedef kitle kadınlardır. Kadınların meslek sahibi olması için İŞKUR ve Halk Eğitim Merkezi meslek edindirme kursları önemli bir işlev görmektedir. Malatya’da kadınların çalışma alışkanlığı oldukça zayıftır. Kadınlar için vasıflı ve düzenli iş hayatı teşvik edilmelidir.

- Kadınların çalışması önemli olmakla birlikte çalışacakları iş kollarının ve sahasının olmaması ayrı bir sorundur. Bölgede istihdam alanlarının oluşturulması, iş atölyelerinin kurulması, fabrika ve yatırımların çoğalması gerekmektedir. İş yerlerinin kadınların da çalışabileceği şekilde dizayn edilmesi, çalışma konusunda kadınları daha istekli hâle getirecektir.
- İnönü Üniversitesi'nin, ilin sosyo-kültürel ve ekonomik gelişimine katkısının artırılması gerekir. Bu bağlamda araştırmacı personel ve araştırma altyapılarının güçlendirilmesi, nitelikli akademik personelin üniversiteye kazandırılması, üretilen akademik bilginin şehrin ekonomik ve sosyo-kültürel açıdan gelişmesi açılarından uygulamaya konması, uygulamalı derslere ağırlık verilmesi, özellikle de üniversite yönetimi ve akademisyenlerin kentle irtibatlarının güçlendirilmesi gereklidir. Özellikle üniversite-sanayi işbirliği geliştirilmelidir. Birlikte projelerin önü açılabilir. Sanayi-üniversite işbirliğinin somut göstergesi olan ve birçok üniversitede kurulan Teknokent'ler modeli aracılığıyla işbirliği kolaylaşabilir. Ayrıca üniversite, başka üniversitelerde başarılı örneklerini gördüğümüz şekilde, gerek 2 yıllık programlarda (3+1 modeliyle) gerekse 4 yıllık bölümlerde (7+1 modeliyle) zorunlu staj uygulamasına gidebilir ve bu zorunluluk kamu sektörü, sivil toplum ve özellikle de sanayi ile işbirliğinde yürütülebilir.
- Bu sosyal analiz çalışması gibi, her temel konu ve her temel sosyal sorunla ilgili olarak il/bölgeye yönelik çok sayıda bilimsel araştırma yapılmalı; elde edilecek bilimsel veriler ışığında ilin etkin uygulanabilir stratejik planları "Beş Yıllık Kalkınma ve Stratejik Eylem Planları" hazırlanmalı, uygulanmalıdır. Özellikle gençliğin giderek artan anlam arayışına karşılık olarak ve olumsuz yapılarla yönelmelerini ortadan kaldıracak tedbirler olarak yeni nesilleri hayatın amacı, idealler ve zihinsel yönden güçlü kılacak projeler acilen hayata geçirilmelidir.

Son söz olarak

Çocukların, gençlerin (yeni neslin) ciddi bir anlam arayışı içinde bulunduğu gerçeğinden hareketle aileyi, sosyo kültürel yapıyı, eğitimi güçlendirecek yerel tedbirler geliştirilmeli; bu bağlamda faaliyet gösteren STK'ların çoğalması ve güçlenebilmesi için etkin tedbirler alınmalı;

İlgili Bakanlıklar, Üniversiteler, STK'lar ve yeni kurulacak olan "Sivil Toplum Kurulları" elbirliği ile yerelin ihtiyaçlarına yönelik ortaklaşa sosyal projeler geliştirmeli / yürütmeli; bu tür çalışmalar sayesinde bölge/il insanında kendi geleceğine yönelik olarak, Devlet ve bağlı kurumlarıyla ortak duygu, düşünce, strateji ve eylemleri hayata geçirme yönünde yeni idealler ve yeni bir heyecan geliştirilmeli;

Sosyal, kültürel, iktisadi ve diğer alanlarda bilimsel öngörüye sahip olabilmek, neyin ne kadar araştırılması gerektiği bilgisine sahip olabilmek için Malatya ili ve FKA sorumluluk alanına giren bölgenin "Meta-Analiz" çalışması yapılmalı; elde edilecek sonuçlar ilgili kurum ve kuruluşlarla paylaşılmalıdır.

Bu araştırma bağlamında daha somut önerilerin ortaya konabilmesi için, projeyi yürüten Vakfın Bilim Kurulu seçili üyeleri ile ilgili Bakanlık görevlilerinin katılacağı bir "Malatya İli Sosyal Analiz Araştırması; Bilgi Paylaşım ve Sosyal Strateji Geliştirme Çalıştayı/Çalıştayları" düzenlenmelidir.

KAYNAKLAR

Adalet İstatistikleri (2014)

ADNKS (2008; 2014) Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Malatya 2008-2014 Verileri

ADNKS (2010) Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Malatya 2010 Verileri

ASPB (2016), 2016 yılı Nisan ayı Malatya ASP İl Müdürlüğü Verileri

Avrupa Komisyonu (2011), Avrupa Birliği Doğum İstatistikleri, [http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:Total_fertility_rate_1960-2011_\(live_births_per_woman\).png&filetimestamp=20130129121040](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:Total_fertility_rate_1960-2011_(live_births_per_woman).png&filetimestamp=20130129121040)

Avrupa Komisyonu (2011), Avrupa Birliği Nüfus İstatistikleri, web adresi: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Population_structure_and_ageing

Ayan, S. (2010), Aile ve Şiddet, Ankara: Ütopya Yayınları

Biçerli, M. K. (2010), Çalışma Ekonomisi, İstanbul: Beta Basım A.Ş.

BİLSAM (2009) BİLSAM 2010 Verileri

Canter, D. (2011), Suç Psikolojisi, İstanbul: İmge Yayınevi

DERBİS (2016), <https://www.dernekler.gov.tr/tr/Anasayfalinkler/derneksayilari.aspx>
Haziran 2016 Verileri

Dernekler Dairesi Başkanlığı, <https://www.dernekler.gov.tr/tr/sendika-islemleri/sendika-istatistik.aspx>, Erişim 25.6.2016

Dinçer, B., Özaslan, M. ve Kavasoglu, T. (2003), "İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (2003)", DPT Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü, Yayın no: DPT 2671.

Dinçer, B., Özaslan, M. ve Satılmış, E. (1996), "İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması", DPT Bölgesel Gelişme Ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü, Yayın no: DPT 2466.

- Ellger-Rüttgardt, S. (1997), "Intergration Behinderter"; Der. Textor; Martin; Sozialpolitik, Westdeutscher Verlag, Hof.
- FKA (2015), Fırat Kalkınma Ajansı 2014-2023 Bölge Planı Mevcut Durum Analizi
- Georgas, J. vd. (2001), Functional Relationships In The Nuclearand Extended Family: A-16 Culture Study. *International Journal of Psychology*. 36 (5), 289-300.
- Gruen, A. (2008), Empatinin Yitimi, İstanbul: Çitlembik Yay.
- Havlioğlu, S. ve Konuk, İ. (2013), "Göçebe Mevsimlik Tarım İşçisi Ergenlerde Yaşam Kalitesi ve Sorun Davranışlar", *Türkiye Halk Sağlığı Dergisi* 11(1),10-22.
- <http://sbu.saglik.gov.tr/sbyesil/> [Erişim Tarihi: 06.03.2013]
- Hürriyet Gazetesi, 30 Ağustos 2010
- Kızmaz, Z. (2006), Cezaevi Müdavimleri, Ankara: Orion Yayınevi
- Malatya Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü Verileri (Haziran 2016)
- Malatya Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü 2015-2016 Verileri
- Malatya Ticaret ve Sanayi Odası Tablo 109: Malatya T. ve S. Odası Üye Sayısı
- Malatya Valiliği (2016), 2016 Malatya Valilik İstatistikleri
- Marinoff, L. (2004), Felsefe Terapisi, İstanbul: GENDAŞ Yay.
- MEB (2016), 2014-2015 MEB İstatistikleri Malatya'da İlköğ. Okullaşma Oranları
- MEB (2016), 2014-2015 MEB İstatistikleri Malatya'da Okulöncesi Okullaşma Oranları
- MEB (2016), 2014-2015 MEB İstatistikleri Malatya'da Ortaöğ. Okullaşma Oranları
- Neill, A. S. (1978), Bir Eğitim Mucizesi (çev. G. Dikmen) İstanbul: Hür Yay.
- Özpolat V. ve Solak, A. (2011), Türkiye'nin Çocuk Mağduriyeti Haritası, Ankara: HEGEM yayınları
- Özyürek, A. ve Tezel Şahin, F. (2005), "5-6 Yaş Grubunda Çocuğu Olan Ebeveynlerin Tutumlarının İncelenmesi", *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2),19-34.
- SDYV (2016), Malatya Sosyal Yardımlaşma Vakfı Nisan 2016 Verileri
- Seyyar, A. (1999), "Özürlülüğün Tanımlanmasındaki Sosyal Faktörlerin Önemi"; Saray Rehabilitasyon Dergisi, Sayı: 2
- SGK (2016), Malatya İli Sosyal Güvenlik Kurumu 2016 Yılı Verileri
- SGK, Kasım 2012 İstatistik Bülteni, <http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/tr/kurumsal/istatistikler?CSRT=15889297173742471958> [Erişim Tarihi: 06.03.2012]

- Solak, A. (2007), *Okullarda Şiddet ve Çocuk Suçluluğu*. Ankara: HEGEM Yay.
- Solak, A. (2010), *Türkiye'nin Suç Haritası*, Ankara: HEGEM Yay.
- Solak, A. (2016), *Şiddeti Kültürü*, Ankara: HEGEM Yay.
- Solak, A. vd. (2016), *Tunceli Sosyal Analiz Çalışması*, Ankara: HEGEM Yay.
- Solak, A. vd. (2016), *Diyarbakır Göç Araştırması*, Ankara: HEGEM Yay.
- Sözer, M.A. (2004). "İsrahevlerinde Kalan Çocukların Suç İşlemelerine Aile Ortamının Etkisi", *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8,(2-3),155-192.
- TBMM -10/148, 182, 187, 284, 285 Esas Numaralı Meclis Araştırma Kom. Raporu
- TÜİK (1980; 2012), *TRB1 Bölgesi Kent/Kır Nüfusu ve Oransal Değişimi, 1980-2012*
- TÜİK (2011), *2010 ve 2011 Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması*.
- TÜİK (2011), *Haber Bülteni, Özürlülerin Sorun ve Beklentileri Araş: 2010, Sayı 71*.
- TÜİK (2011), *TRB1 Bölgesinde Kaba Ölüm Hızı Değişimi*
- TÜİK (2012), *Malatya Kentsel/Kırsal Nüfus Artış Hızı, 2000-2012*
- TÜİK (2012), *TÜİK 2012 TRB1 Bölgesi Nüfus Değişimi (1980-2012)*
- TÜİK (2013), *2013 Eğitim İstatistikleri*
- TÜİK (2013), *Hanehalkı İşgücü Araştırması, 2011*
- TÜİK (2013), *TÜİK, Nüfus ve Konut Araştırması, 2011*
- TÜİK (2015), *Sayılarla Türkiye (Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli) Haziran 2015*
- TÜİK (2016), *Sağlık Harcamalarına Ayrılan Kaynak 1999-2015*
- Türkiye Ulusal İstatistik Kurumu (TÜİK) (2006), <https://biruni.tuik.gov.tr/aileyapidagitimapp/aileyapi.zul> 10.09.2016
- Yeğen, M. vd. (2012), "Türkiye'de Gönüllü Kuruluşlarda Sivil Toplum Kültürü", <http://www.yasamadair.org/Adminjkl/1.pdf>, erişim tarihi: 13.12.2012.
- Yıldız E. B., Sivri, U., Berber, M. (2010), "Türkiye'de İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (2010)" *Uluslararası Bölgesel Kalkınma Sempozyumu*, 7-9 Ekim 2010, Yozgat.

